

Inc. 1807

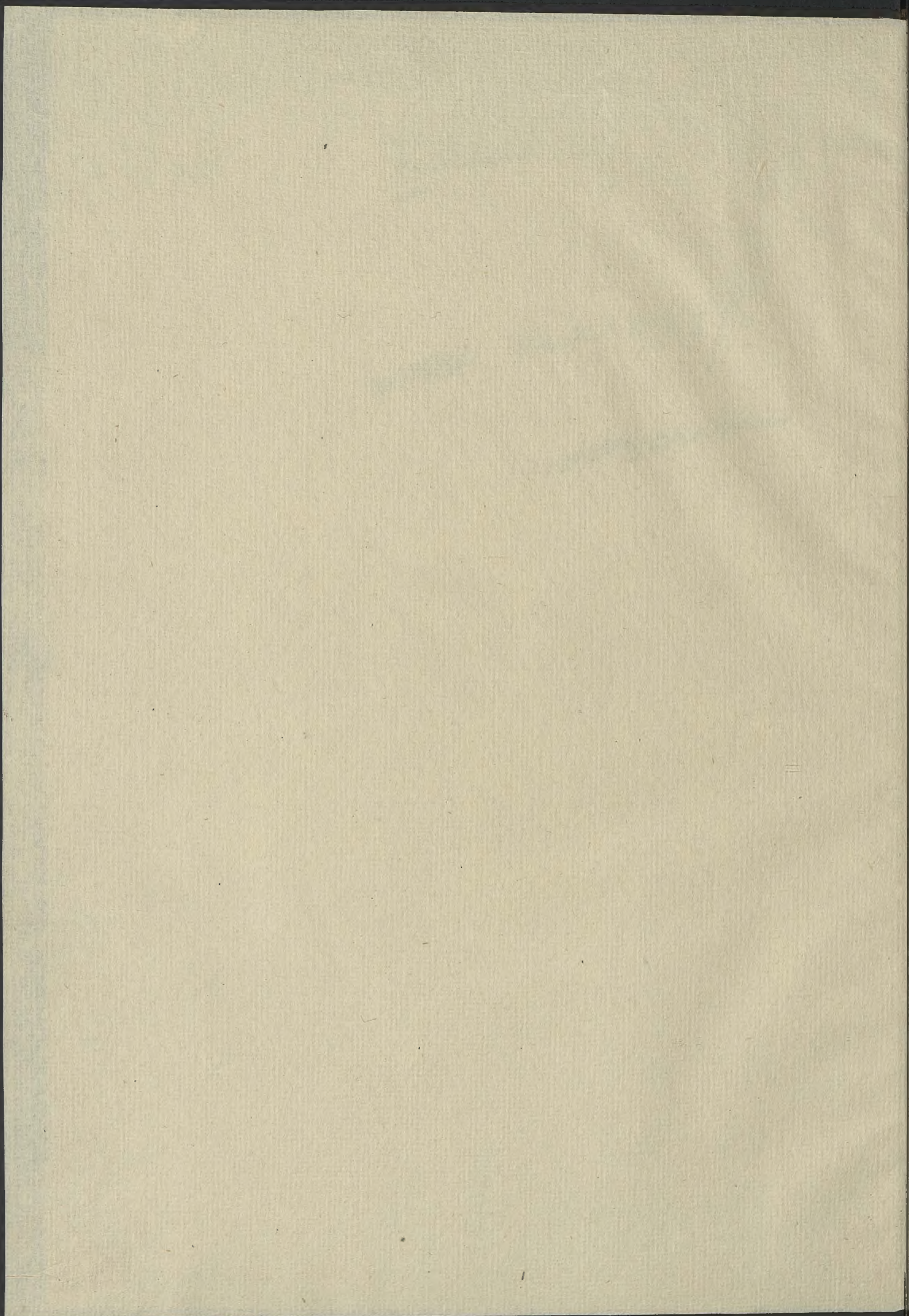
From 1807
(BMC 351)

Ketham

~~From~~ 9777

~~1500~~

15. 11. 10.

ARIST
TILE

IPOCR
ATE

GALIE
NO

AVICE
NA

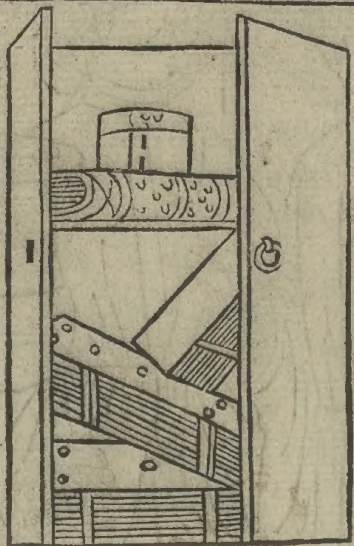
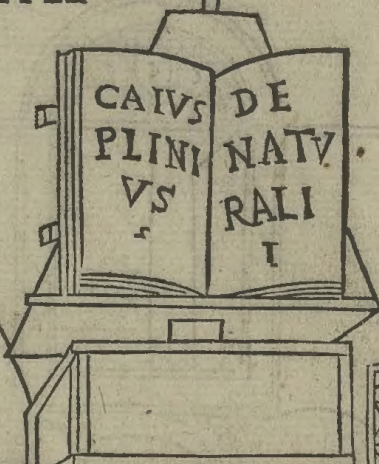
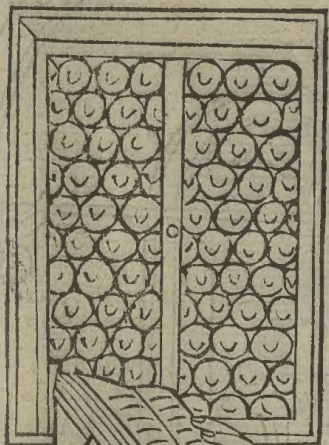
ALIABA
TE

RASIS

MESVE

AVER

PETRVS
DE
MONTAGNANA

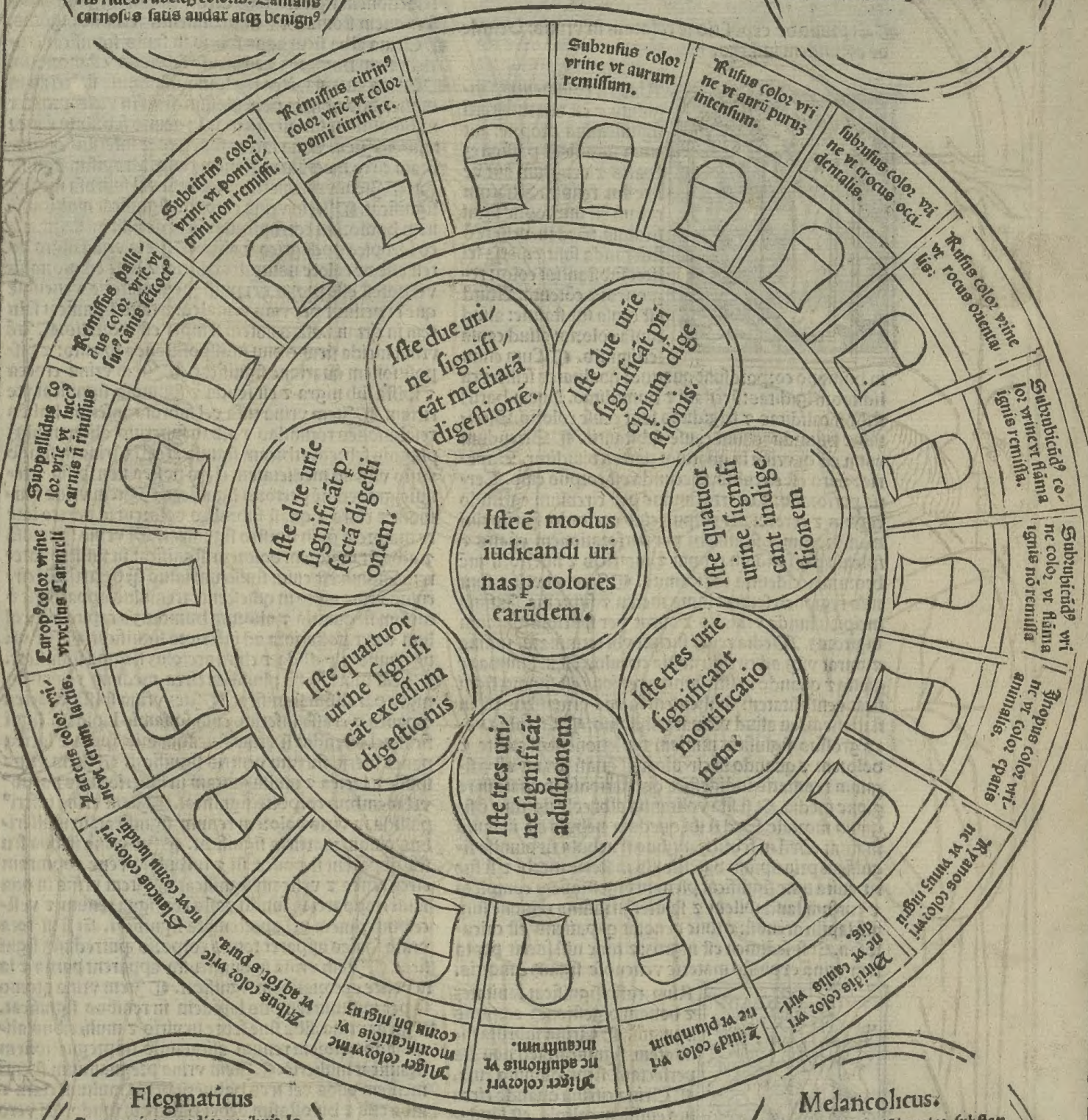

Natura pingues isti sunt atq; io-
cates. Monos rumores cupiunt au-
dire frequenter. Hoc ven⁹ & bacch⁹
delectat fercula risus. Et facit hos
plares & dulcia verba loquentes.
Oibus bi studijs abiles sunt & ma-
gis apti. Qualibet ex cā nec hos le-
uiter mouet ira. Largus amās pla-
ris ridēs rubetq; coloris. Cantans
carnosus satis audax atq; benign⁹

Humidus est sanguis color est vis acris illi:
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa.
Melancolia friget ac ericcat quasi terram:

Est humor colere que cōuenit ipe-
ruosis. Hoc genus est boium cupi-
ens excellere cutores. Den leuiter di-
scunt necnon multum cito cresunt.
Inde magnanimi sunt necnon largi
un. ma perientes. Irasus saliar ira-
scens prodigius audar. Aflutus gra-
cilis siccus cretalis colozus.

*Flegma vires modicas tribuit la-
tasq; breuesq;. Flegma facit pin-
gues sanguis reddit mediocres.
Dicia non studio tradunt sed cor-
pora somno. Sensus ebes tardus
motus pigricia somnus. Nici so-
nolentus piger in leuatinine mul-
tus.*

Resat adhuc tristis color substan-
tie nigre. Que reddit paucos tri-
stes semper alta loquentes. Hi vi-
gilant studio nec mens est redita
somnia. Servant propositum sibi nil
reputant ore grati. Non expro-
braudis timidus luteiq; coloris. In-
vidus & tristis cupidus detraheq;
senacis.

Incipit fasciculus medicine compositus per excellē-
tissimum artium ac medicine doctorum: dominus Joā-
nem de Ketham Alamatum: tractans de anothomia
z diuersis infirmitatibus: z corporis humani: cui an-
nectuntur multi alij tractatus per diuersos excellēti-
mos doctores cōposui. Necnon anothomia Mūdini.

Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde
de eorundem iudicijs.

Vrina est colamentum san-
guinis z est duarum rerū
significatiua proprie: aut
enim significat passiones
epatis z venarum aut ve-
rice aut renum. Aliarum
rerum est improprie signi-
ficatiua. Sed in vrina cō-
sideranda sunt diuersa sci-
licet substantia: color: re-
giones: z cōtenta. Aliud
est causa substantie: aliud
causa coloris: aliud causa
sediminis.

Cum enim
in humano corpore sunt quattuor qualitates scilicet ca-
lidas: frigiditas: siccitas: z humiditas. Dne. n. harū
scilicet caliditas z frigiditas sunt cause coloris. Siccitas
z humiditas sunt cause substantie. **S**ciendum
enim est qd vrina in quattuor partes diuiditur. Super-
rior pars est circulus. Secunda est corpus eius. Tercia
perforatio: Quarta fundus per circulum egritudo
capitis z cerebri per corpus eius egritudo spiritualium
membrorum z stomachi per perforationem epatis z
splenis per fundum renū z matricis z inferiorū mē-
brorum accidentia iudicamus. **I**tem in vrina sunt
tres regiones scilicet infima media z suprema. Infima
incipit a fundo vrinis z durat per spacium duorum
digitorum. Media regio incipit vbi terminatur infima
z durat vsqz ad circulum: quia circulus est in summa re-
gione z quando in ista summa regione est spuma: signi-
ficat ventositatem ebullientem in vjs vrinis vbi in
flationem seu aliud viciū pulmonis. **C**irculus ve-
ro grossus significat nimiam repletionem in capite z
dolorē z quando in circulo sunt quasi grana alba si-
gnum reumatis indigesti z oppilationis in epate in re-
gione media. Et si fila volitantia albi coloris: tunc ē si-
gnum mortale. Sed si ibi quedam nebula est in sanis
malum. Sed in febricitantibus si nebula sit diuulsa si-
gnificat principium digestionis materie morbi z si fue-
rit vnita tunc significat plenam digestionem completā
z cursum laudabilem z salutē. In infima regione sunt
alij lapilli arenosi: z tunc denotat qd patiens est calcu-
losus. Et si sedimen est nigrum: z tunc nisi fuerit per ta-
lem vrina expulsio materie venenose signus ē mortis.

Vrina ruffa significat sanitates
z bonam digestionē corporis
humani. **U**rina subrufa sa-
nitatem significat: sed non ita
perfectam sicut omnino rufa.
Urina citrina quando circu-
lus eiusdem coloris est lauda-
bilis est z etiam subcitrina li-
cet non ita perfecte sicut omni-
no citrina. **U**rina rubea sicut rosa effimeram febrez
significat: z si continue mingatur significat febrē quoti-
dianam. **U**rina sicut sanguis in vitro significat fe-

brez ex nimio sanguine: z tunc statim debet fieri minū-
tio nisi fuerit luna in medio geminorum. **U**rina vi-
ridis quando mingitur post rubeam significat adustio-
nem z est mortalis. **U**rina rubea claritate remota
omnino declinationem morbi significat. **U**rina ru-
bea permixta aliquatulum nigredini vicia epatis z ca-
lesfactionem significat. **U**rina pallida significat de-
fectionem stomachi z impedimentū secunde digōnis.

Urina alba sicut aqua fontis in sanis significat cru-
delitatem humorū z in acutis febribus est mortalis.

Urina autem lactea cui spissa substantia si accidit in
mulieribus non ita periculosum sicut in viris propter
indispositiones matricis tunc in acutis febribus ē mor-
talis.

Item vrina lactea superius z inferius obum-
brata circa mediam regionem clara idropisim signifi-
cat. **I**tem vrina in idropico rufa vel subrufa mortis
significat. **I**tem vrina caropus significat multitudine
humorum corruptorum sicut accidit in flegmati-
co idropico podagrico z alijs.

Item vrina nigra po-
test esse de calore naturali extincto: z tunc est mortalis
vel potest esse propter expulsionem materie venenose
que expellitur per vias vrinales: z tunc significat salu-
tem in qrtana. alias autem semper est mortalis.

Item vrina lucida sicut cornu indispositiones splenis: z dis-
positionem quartane significat. **I**tem vrina crocea
z spissa sub nigra z est fetida z spumosa significat yte-
riciam.

Item vrina rufa vel subrufa inferius habēs
resolutiones rotundas z albas superius aliquantulum
pinguis febrez etibicam significat. **U**rina in fundo
vasis vsqz ad medietatem clara postea non spissa z te-
nuis grauedinē pectoris significat.

Item vrina spu-
mosa z clara z quasi subrubea dolorem in dextro late-
re maiorem qm in sinistro significat. Si vrina spumosa
z alba sit maiorem dolorem significat in sinistro late-
re: refrigerius est enim sinistrum latus qm dextrū.

Si cir-
culus vrine nullo in quiescente tremulus apparuerit d
cursum flegmatis z aliorum humorū a capite per col-
lum z per posteriora ad inferiora significat. **I**tem vri-
na tenuis z pallida z clara acetosus flegma significat.

Item vrina spissa plumbea circa mediam regionem
nigra paralysim significat. **I**tem vrina spissa z lactea
z pauca z crassa inferius cum squamis lapidem signi-
ficat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa z lactea
pauca fuerit fluxum ventris significat.

Item vrina
spissa z lactea z multa guttam in superioribus partibz
vel membris corporis significat. **I**tem vrina inferi-
pallida in viris dolorem renū significat: in mulieri-
bus vitium matricis significat. **I**tem vrina in qua fru-
sta apparent si pauca sit z turbulosa vene rupturam
circa renes z vesicam significat.

Item vrina in qua
sanies apparet in fundo vasis contigua renū z vesti-
ce putredinem vel apostemata significat. Et si in tota
vrina sanies apparet totius corporis putredinez signi-
ficat. **I**tem vrina in qua frusta apparent parua z la-
ta vesice excoziationem significat.

Item vrina atomo-
sa per multum tempus lapidem in renibus significat.

Item vrina alba sine febre in viris z mulieribus ali-
quando dolorem renū aliquando impregnationem
significat mulieris. **I**tem vrina pregnantium si vnū
mensem duos vel tres habuerit debet multum clara z
alba esse z hipostasim debet habere in fundo. Si vero
quattuor habuerit menses: vrina tunc debet esse serena
(z hipostasis alba z grossa in fundo.

Solet imago in vase vrinis tanqz in specu-
lo apparere si vrina sit mulieris conceptio-
nem factam significat. Et si imago iudican-

Solet imago in vase vrinis tanqz in specu-
lo apparere si vrina sit mulieris conceptio-
nem factam significat. Et si imago iudican-

tis apparuerit in vrina patientis febres interpolatas
 vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi signifi-
 cat. ¶ Item vrina spumosa ventositatem stomachi
 in mulieribus vel ardorem ab umbilico vsq; guttur z
 sitim significat. ¶ Item vrina virginis quasi subcitr-
 ina debet esse. vnde vrina liuida z nimis serena virgi-
 nem declarat esse constanter. ¶ Urina turbida in qua
 semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem
 cum viro significat. ¶ Urina mulieris densa eam esse
 corruptam tunc declarat: predicta vrina saltez turbida
 in qua semen apparet in fundo vasis. Si vero vrina ta-
 lis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tunc
 declarat. Si vrina turbida velut subiugarius habuerit
 vulue matricis dolorem significat. ¶ Urina multū ni-
 gra mulieribus superueniens: si mota aliquantulus ru-
 bore habuerit solutionem menstruum significat.

M De modo iudicandi vrinas.
 Modus iudicandi vrinas est. Consideratis om-
 nibus que a medico debent considerari sic p-
 cedendum est. ¶ Primo videndum est de
 coloribus. ¶ Secundo de substantia. ¶ Tertio de co-

roris z sic poteris cognoscere quio humor dominatur
 in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis z alba melancholia
 dominatur.

Si vero apparuerit alba z spissa significat flegma
 dominari.

Si autem apparuerit spissa z rubea sanguis domi-
 natur.

Si vero rubea z tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota quod sanguis in anteriori parte capitis domi-
 natur.

Colera in dextra parte capitis.

flegma in posteriori parte.

Melancholia in sinistra parte capitis dicitur dominari.

Circulus rubens in anteriori parte capitis dolorem si-
 gnificat.

Circulus albus in posteriori parte dolorem significat.

Circulus niger in sinistra parte ipsius capitis dolorem
 vt factum est man. feste demonstrat. fm predictus mo-
 dum de iudicijs z demonstratiōibus vrinarum sufficiat.

Due vene retro aures
ex vtrazqz parte valent
ad bonam memoriam
et ad mundificandum
vultus a pustulis et cō
tra omnes alias macu
las faciei.

Vena sub mento valet
contra dolorem maxil
larum et contra puru
rum et fetorem narium
et dolores faciei et con
tra dolores et pustulas
pectoris.

Vena sub vtrazqz parte asel
le incisa facit hominem ride
rem mori et talis vena balfe
cos vel balbetes appellatur.
Omnes vene brachiorū sunt
ante comestionem minnede.

Vena trāsens a sinistro et cur
u o mō in ambobus brachiis
debet incidi contra dolores
pectoris et pulmonis. Et inci
so ipsius valet etiam illis qui
grauiter anhelitum attrahūt
et spiraminis grauamen habē
tibus.

Vena in ambobus lateribus
corporis debet incidi contra
pustulas antiquas et cōtra in
firmiorem frigidam et liente
riam et quando homo nō po
test habere digestionem.

Vena basilica et epati
ca solet aperiri p pas
sione epatis et splenis
aut pfectius edocetur
circa manū sinistram.

Vena pulsatilis incisa
i cardiaca passioe mul
tum profert.

Vētose postē sub renibus va
lent apothemibus coxarū sca
biei podagre et ventositate ve
sice et pleuresi.

Vena sub preputio
valz contra ydropi
siz et cōtra oēs cor
poris tumores.

Due vene de corpore et due de ti
biis et vnaquozqz in vtroqz pe
de valet cōtra dolorem coxarū et
tibiarum et crurū vtriusqz pe
dis aut si irmitas euenit ex ve
sica artetica podagra sciatica
ydropisi valet etia cōtra ner
uorum constrictiones et tumo
rem et menstruorum subtrac
tionem.

Due vene interiores sub talis
in vtroqz pede valet cōtra are
nā et calculū et valent mulieri
b^o post partum nō bene purga
tis valet et illis q nō sūt bñ di
sposte ad recipiēdū semen et
etiā mlierib^o q ias sūt si hñt.

Vena in vtroqz pede su
pra pedicā maiore valet
ptra obstruētiā et ptra fa
ciei pustulas et mēstruoz
retentiones et cōtra cōce
ptionem et ptra pustulas
crurum.

Due vene inferiores iuxta
preputium valent tume
factionibus testiculorum
et dolori renū et fisteris
et vitis.

Vena supra preputium va
let contra tumores et in
flationes testiculorum et
cōtra omnia vicia vesice
ex arena calculo et cōtra
alia mala.

Vene saluatelle in dextra pte
corporis valent contra pteri
tiam. ver. Dat saluatella mihi
plurima dona minuta. In na
turalem tollit de corde calorem
purgat epas splenem pectus
pneumonia vocem.

- a Vena in medio frontis percussa valet contra apostemata oculorum et contra emigraneam et contra dolores capitis grauissimos et contra mentis alienationem et contra frenesim et contra nouam lepram.
- b Due vene in collo incidunt propter humores et reuma capitis. Nota omnes vene capitis post comestiones sunt minuende excepta vena sub mento.
- c Vena iuxta nares incisa purgat caput et inuat auditum.
- d Due vene in faucibus oris quelibet valet contra pustulas faciei et contra scabiem capitis et contra dolorem dentium et mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis et oris.
- e Vena labiorum contra apostemata in ore existentia et etiam in gingiuis et etiam in carne qua radicanter dentes.
- f Vena summitate nasi valet contra grauedinem capitis et nimium fluxum oculorum.
- g Due vene sub lingua valent ambe contra dolores dentium et gingivarum et contra reuma capitis et contra apostemata gutturis et contra squinantiam et contra omnia vitia oris.
- h Vena cephalica capitis percussione inciditur: ipsius capitis ut melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuum sunt post comestionem minuende.
- i Vena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum et plenius in manu sinistra valor eius declaratur.
- k Vena purpurea contra passiones minuitur interiorum.
- l Vena iliaca et titularis aperitur pro passionibus inferiorum.
- m Saluatella in dextra manu minuenda est quando peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel in vtroque: quod epar est in dextro latere matrix autem splen et renes ad sinistrum latus declinant.
- n Vena in poplitibus incisa facit hominem incessanter incedere. Item omnes vene crurium ac pedum post comestionem sunt minuende.
- o Vena sub vtroque genu valet contra apostemata et dolores renum et lumborum corarum et vesice et articas predisiones mirabiliter curat.
- p Vena gibbo incisa purgat melancoliam et confortat renes.
- q Vena veniens ad pollicem incisa valet idropis et inflatis et etiam contra ventositatem.
- r Due vene secte in vtraque parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendorum: stragurie et lienterie passiones et vesice et testiculorum dolores.
- s Vena in vtroque pede supra pedicam maiorem valet contra obtalmiam et contra faciei pustulas et menstruum retentiones et contra conceptionem et contra pustulas crurium.
- t Vena super minimam pedicam incisa valet in vtroque pede ad coleram.
- u Vena inter pollicem et indicem in vtraque manu valet contra dolorem capitis et contra dolorem oculorum: contra febres et contra fellis effusionem: propter a ophthalmiam et contra ruborem et fluxum oculorum.
- x Due vene exteriores saphene sub tales in vtroque pede flebotomia contra dolores Auchaium et contra inflammationes et apostemata testiculorum.
- y Vena in vtraque manu supra minimum digitum valet contra icteritiam et contra omnia vitia splenis. Et contra frenesim et quacunque febrem.
- z Vena epatica habet initium a stomacho: a corde a

iecore: et est posita vel locata ad extremam partem brachij: et si non bene incidunt predictum locum facit tumescere. Et etiam ex hoc generantur apostemata et spasmus in brachijs et digitis: et etiam stomachi et splenis: et etiam contra fluxum sanguinis de naribus: et etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius precipue et principaliter debet fieri in nonis maij: hoc est sequenti die post festum sancti Iohannis chrysostomi.

z Vena mediana capit initium suum a pulmone. Et est medio brachij posita vbi non est mus. Et si non bene incisa fuerit dat spissum sanguinem. Et si bene inciditur valet contra omnes dolores membrorum cordis stomachi costarum et laterum. Et etiam si non bene incisa fuerit saniem plurimam et pessimam mitteret: et vulnera famosa et ad perniciem hominem deducit: et precipue et principaliter incisio vene predictae debet fieri nonis septembrijs: hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

z Vena Cephalica a capite habet principium et per illam venam transit alia vena que mus nuncupatur quae aliquando inciditur loco cephalice per negligentiam: et talis incisio importat tumositatem et propinquam mortem. Sed incisio vene cephalice valet contra fluxum oculorum: et contra omnes dolores capitis: et etiam incisio vene predictae valet contra caducum morbum: et incisio ipsius bona est sequenti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

z Due vene in occipite ex vtraque parte valent contra querelam capitis inani et stuporem mentis: et amissionem rationis.

aa Vena in concavitate aurium ex vtraque parte valet contra tremorem capitis: et contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

bb Due vene in temporibus valent contra dolores aurium: nimiam effusionem lachrymarum de oculis: et contra emigraneam: et secundum Auicennam non debent minui in quibus requiritur potentia generandi: quia per istas venas euacuatur spiritus: quia natura missi sunt ad fetum generandum.

cc Vena in angulis oculorum in quelibet parte valet ad clarificandum visum: et contra omnes fluxus et maculas oculorum et maxime albulam et nebulam: et palpebre inuersionem.

¶ Ista

Ista tabula tractat de indicijis venarum et de minutionibus earundem una cum cautelis.

Inutio alia per metatesim: alia per antifrasm. et si sit inueterata passio fiat minutio per metatesim. Si vero recens per antifrasm. per metatesim debet fieri quando ex eadem parte in qua est egritudo extrahitur sanguis per antifrasm fit quando ex contraria parte fit minutio seu fleubotomia quod est idem. Considerandum enim est an materia fuerit furiosa ut in antrace per metatesim: tunc debet fieri minutio. Similiter si quis punctus fuerit ab animali venenoso per metatesim minuatur. Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus: in horum calidorum humorum causa debent fleubotomari. Cum igitur sanguis humidat ante tertiam et colera inter tertiam et nonam et ipsi iuuenes in his horis debent fleubotomari. Si enim humides frigidis humoribus et maxime melancolica in hora melancolie id est post nonam. preterea ut ait Salienus in regni. Si quis habet stomachum debilem cauere debet fleubotomiam et maxime de venis que sunt implicatiuis brachiorum. Et nota quod luna non fit in medio geminorum quando minuitur de ipsis venis implicatis ipsorum brachiorum neque etiam super spatulas ventose debent apponi. Et si sanguis extierit niger tollatur usque sit rubicundus. Si spissus usque sit rubicundus: et usque ad tenuitatem. si aquosus usque ad grossiciem. Et si sanguis non potest exire: clauso enim fleubotomie vulnere cum digito postea subito cum maiori impetu erit sanguis et fumosus.

Cautela alia.

In fleubotomia quattuor possunt attendi scilicet: tempus consuetudo: etas et virtus. in tempore calidissimo non debet fieri fleubotomia: quia humores sunt prurbiati: et sic exierit ita cito boni sicut mali. nec in tempore frigidissimo quia humores sunt compacti in corpore et difficiles ad educendum et citius exierent boni quam mali. In noua vero luna non debet fieri fleubotomia: quia corpora sunt ab humoribus euacuata sed per fleubotomiam magis euacuarentur. Consuetudo debet attendi. si senex non consuevit fleubotomari non minuat propter consuetudinem et debilitatem. Etas etiam est attendenda quoniam ante duodecim annos nullus debet fleubotomari neque senex senio constitutus. Tamen sunt quidam fortes et vigorosi et tales possunt magis minui: virtus enim consideratur maxime: fortes enim minui debent: debiles vero non: unde virtus et etas magis attenduntur quam tempus et consuetudo.

Ista conueniunt fleubotomato.

In fleubotomia ista conueniunt. panis ferme tatus bene coctus triticus vinum leue quod stomachum non grauat oua sorbilia pisces aspratiles et carnes porcine ouine arietine pulline. Iuuenus bestiarum parua poma que tunc reperiuntur: caules non comedantur: quia generant venenum in stomacho neque caseum nec aliqua que de eo cocta sunt. Aut namque Salienus hippo. apho. lxxij. particule quinte. lac dare febricitantibus vel caput dolentibus pessimum est: ipsa die somnum vitetur. Nam per somnum solet quedam parua accensio februm accendi et lippothemia incurrere. id est defectus cordis vel te-

nebrositatem oculorum ut quibusdam extasim pariat.

Utilitas fleubotomie.

In fleubotomia enim mentem sincerat: prebet memoriam: sensum subtiliat: vocem subtrahendo clarificat: lumen acuit: auditum temperat: digestionem pronocat: stomachum adiuuat: sanguinem mali expellit: naturam confortat. Et cum ipsa malos humores extirpet. Et longius vite sanitatem amministrat. unde ait Aui. quarta pmi. cap. xx. in principio. fleubotomia est vniuersalis euacuatio omnium humorum: laborans ex sinotho. id est ex nimio sanguine vel ex sinothio. id est ex sanguine putrefacto statim minuat omni tempore cum nisi quod luna fuerit in medio signo geminorum. Dicitur autem a sinos quod est febris et nocha quod est sanguis. versus. Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborans effimera contra sinotham inflatam minuat de vena mediana et de vena cordiaca dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. Effimera enim est febris que durat per unum diem vel parum plus vel parum minus. Laborans effimera

ex causa calida vel ieiunio minuat de vena capitis vtri usque brachij. Laborans effimera ex ieiunio et frigiditate caueat minutiones. Laborans ex frenesi minuitur de vena capitis vel de vena in medio frontis. Laborans effimera ex debilitate minuat cum setis porcinis de naribus suis. Laborans effimera ex litargia minuat inter mediu et auriculare. Laborans ex ignorantia minuat de cephalica vtri usque brachij. Laborans effimera ex apostemate minuat de vena veniente ad auricularem digitum. Laborans effimera ex pleuresi minuat de vena cordis per metatesim hoc est si pleuresis fit in sinistro latere fiat minutio in sinistro brachio. Et si pleuresis in dextro fuerit brachio seu latere: tunc fiat minutio in dextro latere vel brachio. Laborans ex quotidiana iterpollata minuat de vena mediana id est de vena cordis. Laborans ex quotidiana ex vitroque flegmate minuat de vena dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. Laborans ex flegmate salso cum puritu fiat scarificatio in tibis. Laborans ex tertiana minuat de basilica id est de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. Laborans ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter mediu et auricularem. Laborans ex quacunque acuta minuat de basilica usque ad quartum diem. Laborans ex febre ethica minuat de mediana id est de cordiaca. Laborans ex hidropisi quacunque minuat de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. Laborans ex ictericia de basilica vtri usque brachij in estate et in hyeme. Laborans ex melancolia inanitia et frenesi minuat de vena que est in medio frontis. Laborans ex epatis calefactione minuat de basilica dextri brachij. Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre manus. Laborans ex vitio renum matricis et vesice minuat de saphena interiori id est de vena que est sub talo interiori vtri usque pedis. Laborans ex ventositate et inflatione incidatur vena que dirigitur ad pollicem vtri usque pedis. Laborans ex partibus inferioribus minuat de saphena interiori et exteriori pedis. Laborans ex sciatica minuat de saphena exteriori pedis partis dolentis. Laborans ex podagra minuat de saphena et de basilica interiori et exteriori vtri usque pedis.

Remedium.

Contra

Contra inflationem venarum post minutionem. Re-
cipe rutam absinthium et ordeum hoc totum cōtunde:
et in patella calida confice ex illis ad modum empla-
stri et liga super tumorem et sanabitur.

CAliud remedium.

Cōtra debilitates venarū cū hō senserit q̄ est piger et
gravis in toto corpore et plenus doloribus ante et re-
tro in capite suo talis minuat sanguinem de vena epati-
ca q̄ mirabiliter p̄ hoc curabit. Super isto dicit Salie-
nus q̄ generat hūiores pessimos in sanguine illo: itrin-
secus sanies et vlcera magna generant et oriunt si cito
minutio nō occurrat p̄ venas naturales. Et quasi eedē
vene naturales nō recuperant q̄ sunt debilitate p̄ na-
turā imundā hōis sine iminutiōe q̄ sunt obstruite san-
guine malo. Itē aperiri debent alīs destruent: sicut an-
q̄dū sepeliit et calidat in igne. Taliter et hō destruit
si sibi minutiōe mediāte nō succurrat vel alijs medi-
nis. Itē dicit Hippo. apho. p̄ma q̄ hō nimis languori-
bus debilitatus p̄ minutionem sanabit et dissoluetur.

Sigif tempus bonum fleubotominandi fm
electionem et nō necessitatē quārum ad locū
lune et nō aliarū planetarū quod tamen est
necessariū pro tempore multo bono et lauda-
bili optas scire. Nota p̄mo regulas genera-
les. Prima i tempore novilunij et plenilunij
nō valet fleubotomia. Et si luna non fuerit in bono si-
gno. item incidere membrū cū ferro luna existente in si-
gno illud membrū respiciente horrendū est. item luna
existente in signis aeris vel igneis plus valet operatio
vene q̄ ipsa existente in signis terrenis vel aquaticis.
Quapropter iuvenes vel viri in augmento lune sunt
fleubotomandi. senes vero in defectu. versus. Luna ve-
tus veteres: iuvenes nova luna regit. itez tempore ve-
ris et estatis fleubotomia fieri debet de parte dextra.
Tempore autem autumnij et hyemis de parte sinistra.
versus. Uer estas dextras autumnij hyemis quoq̄ sini-
stras. Incidunt venas morbofo sanguine plenas. In se
vel iuvene si sint vene sanguine plene. Omni mense be-
ne confert incisio vene.

Um igitur quantum ad signum lune tem-
pus minutionis scire volueris tunc predi-
cta videas quando luna fuerit in signo bo-
no et valente pro minutione tunc ipso die
minutio erit bona. Stante illo q̄ eodez die
nec sit novilunium nec plenilunium: et sit
de alijs regulis prout dictū est obseruatis. Et si potes
aspectum lune ad alios planetas et ascendētia cōser-
uare bonū erit. Nam stat q̄ luna sit in bono signo. sed
forte coniuncta vel aspecta aspectu malo a saturno vel
a marte. Et si quidem ex parte signi lune valet apertio
vene. tamen propter coniunctionem vel aspectum non
valet. Si tamen hec oīa haberi nō possunt: habetur ta-
men luna in signo bono et satis ad presens erit: pro tpe
electionis: et iste sunt regule astronomicales.

Medicinales vero sunt alie multum necessarie que
alibi videri debent: obseruentur tamen iste. Primo q̄
aer filius diei sit clarus temperatus: non multum frigi-
dus: aut calidus: non turbidus: aut pluuiosus: aut cor-
ruptus. versus. Jan. feb. april. maij nouen. sep. atq̄ de-
cember. versus. His minue venam lunam dum videris
aptam. In his festis cōmuniter celebrat fleubotomia.

Item alijs versus. Martini Blasii Philippi Bartho-
lomei. Venas precidant vt longo tempore viuant. In
his metris continentur festa circa que festa proprie cō-
tingit fieri cōiter fleubotomia. Non q̄ semper valeat i
illis festis sed prope illa festa.

CDe iudicio cruoris.

Ad iudicandū cruorem de vena amissū. P̄mo
si est spissus male se h̄z circa pectus. Si fla-
ueus male circa splen. Si glaucus male ha-
bens circa iecur. Si at̄ durus et niger nimis
timuisti. Si est rufus habēs nigrū circū est cā debili-
tatis capitis. Si aut̄ est rufus niger durus et coagula-
tus time paralysim. Si aut̄ est niger et aquosus nimis
time febres q̄rtanas. Qñ enī est aq̄ iferius et aq̄ supi-
tūc hidropisiz. Cū aut̄ est cruor valde rufus et pax aq̄
habēs supius hilarē vultū facit: et est signū sanitatis.
Versiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emissi de venis ordine tali.
Si cruor est albus hominis quasi spuma repertus.
Tussim designat: pulmōni dolorq̄ paratur.
Et si ceruleus sanguis fuerit speculatus.
Est de feruo: tunc dolor in iecore.
Sanguis preterea et nare videtur in vnda.
Physicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si siccus sanguis fuerit varijq̄ coloris.
Et velut collum columbi sit rubeusq̄.
Talem paralisis verat ubiq̄ satis.
Si sanguis pure pellis dinoscitur esse.
Inter cutanea pestis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera causam.
Si rufus pulcher sit et vnda parumper.
Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

Debet aut̄ minutus sibi cauere maxie in p̄mis tribus
diebus a supfluo cibo et potu aut forti exercitio. i. labo-
re et supfluo sōno maxie in p̄ma die: tristitiaq̄: et sollici-
tudine: hec enī sanguinē corrūpūt et in genus melāco-
lie p̄uertūt. Quartoz die vlt̄ q̄nto postq̄ vulnus solida-
tū fuerit. balnei itrare et t̄pate ibidē manere iunatiuz
est: fiat aut̄ ipso die existēte in balneo moderata et sua-
vis fricatio circa corpus: exiens aut̄ a balneo cauet si
bi a frigore: imo oz inuolutus sudario et sufficientibus
operimentis vestitus maneat in domo tēperati aeris.

Versus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Postq̄ dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincq̄ dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.
Percipit octava ludere cum domina cara.

Sequitur de .xij. signis zodiaci: et primo de ariete.
Luna existēte in ariete bonū est sanguinē minuire et
brachijs. balnei itrare. scribere incipere. fenu falcare.
Ad mercādū ire. foramē cemneti incēdere. Et oīa que
cūq̄ igne sūt bonū est opari: malū est medicari. Tur-
rim et castrū vel domū edificare incipe: nō est bonū san-
guinē et manibus minuire nec vētosas ponere debes.

Taurus.

Luna existente in tauro bonū est sanguinē minuire:
hortos facere: seminare vineas. et arbores plātare. Nā
cito crescūt et multū durabūt: bonū est mansiōes edifi-
care: vxorē ducere: et oīa lignea opa icipere: bonum est
terras emere sicut agros: et hmōi: et arare incipere: ma-
lum est medicare collū: oculos: guttur: et vngulas.

Gemini.

Luna existēte in geminibus bonū est icipere ea que
ptinēt ad duo. i. ad m̄rimoniū: ad societate: de amicitia
tractare: bonū stabilia facere. Incipere plātare. Ire añ
iudices: malū est medicare i hūeris: scapulis: brachijs:
vlnis et manibus: seu vngues et manibus icidere. Itē
icipere minuire de brachijs: bonū tñ potionez sumere.

Cancer.

Luna

Luna existente in cancro bonū est sanguinē minuire
z medicinā sumere: z facere ea que cū aqua sūt vt sūt
molēdina: piscine: z aqueductus: intrare nauē: iter acci-
pere: nouā domū intrare: z mutare d vna domo in aliā:
z vrozē ducere: z bestias minatas emere: vt porcos:
oues: capras: z cōsimilia. Malū est medicari pectus:
pulmonem: z splenem: z domum edificare.

Leo.

Luna existente in leone bonū est icipere ea que cum
igne sunt: fundare castra: domū intrare: loq potestati-
bus seu pncipibus: pfirmare mrimoniū. malū est medi-
cari stomachū. Cor: z pectus latera pononē z medici-
nā sumere. Malū est et medicari Spar z oia iteriora
iter longum incipere nouam vestem induere.

Virgo.

Luna existēte in virgine bonū seminare: z colere ter-
rā: z plātare vineas: z arbores: z hortos facere: scribe-
re icipere: z oia operari: que vis germiari: tractare pa-
cē: iduere nouā vestē. malū est medicari ventrē z oia i-
teriora ventris. malū et est vrozē ducere qz sterilis erit
aut paucos filios gñabit: locū mutare: z facere ea que
cū igne sūt s; medicinā sumere multū laudabile est.

Libra.

Luna existente i libra bonū est sanguinē minuire: rō-
nē ponere. Emere vendere ponderare oia q sūt ponde-
rabilia. malū est medicari iteriora vētris. Renes z ye-
sicā z ea que sunt vsq ad pudibunda: z oia incipere
facere que cum terra sūt.

Scorpius.

Luna existēte in scorpiōe nō video q sit aliq bonū
facere: qz tūc est in suo casu z ifortunio. Jō ipsa debili-
tas z ipedit in bonis opatiōibus nō bonū est balneari
z ea facere q cū aqua z de aqua sūt. Malū est medi-
cari mēbra virilia vt pputiū: anū: vel aliqū vulneratū
arborē z montē ascendere. Iter facere z pcpue p terrā
vel p nauim.

Sagittarius.

Luna existēte in sagittario bonū est sanguinē minue-
re: balnea intrare: caput radere: capillos pcingere: di-
scordes recōciliare: copulationē inter amicos facere: so-
cietatem firmare: puerum ad artem applicare: matri-
monium intrare seu ordinare: sed non perficere qz ste-
rilis erit vroz in pueris. z superba. bonum est facere
omnia que pertinent ad constructionem domorum: ter-
ram colere: z hortos facere: malum est facere medica-
ri coras: femora additiones membrorum.

Capricornus.

Luna existente in capricorno. bonum est facere ea
que cum terra z de terra sunt vt seminare z vineas
plantare venari aucupari: z omnia instabilia exercere.
Iter incipere versus meridiem. malum est vrozem du-
cere: z facere ea que cum igne sunt. Non est bonum
minuire nec potionem sumere: nec in genibus nec in
nervis facere medicinā: nec in aqua laborare.

Aquarius.

Luna existente in aquario bonum est vrozem ducere
intrare domum. Iter incipere ad orientem loq p latis
z oibus alijs dignitatem habentibus. malū est medica-
re tibias z c. vsq ad cauillas pedū. Iter longū incipere.

Pisces.

Luna existente in piscibus bonum est sumere medi-
cinā z potionem. Et quicquid pertinet ad gemina-
tionem vt amicitias tractare: rationem ponere: vroz-
rem ducere. Et ea facere que ad aquam pertinent vt
molendina z aqueductus. Iter per aquas incipere: z
fundare ecclesias z alia edificia. malum est pedes me-
dicari z omnes partes eorum.

Taurus

Virgo

Capricornus.

frigida z sicca

Lancer

Scorpio

Pisces

frigida z humida

Aries

Leo

Sagittarius

calida z sicca

Semini

Libra

Aquarius

calida z humida

Et nota ea que dicta sunt de flebotomia de xij. signis
zodiaci debēt itelligi solū fm motū lune: z nō aliorum
planetarū quo ad tēpus electiōis pro sanitate pseruan-
da: nō aut ad tēpus necessitatis igit nec signū nec horz
cōsiderare: qz indigenti nulla lex est iposita. Indigenis
igitur aut expectare dz: sed minuire in nomine domini
nostri Jesu xpi dūm necesse est: z oportet. versus.

Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.

Can capis vir media cetera dico mala.

Flebotominandū est oī tpe si necessitas vr-
get: z maxie luna. ij. viij. xi. xij. xvi. xvij. xvij.
xvi. Quia tūc minutio melior est qz alijs die-
bus. Itē sanguines minuire vtilissimū est ab
viij. kal. Julij vsq ad. xv. kal. Augusti: qz tūc
crescit z augmentat sanguis. Dies caniculares itulaf
a. xv. kal. Augusti vsq ad nonas septembris in qbus
nō est flebotomandū: nec potio est accipiēda. flebor-
tomia non est vtilis ab. viij. kal. octobris vsq ad. viij.
kal. decēbris vt nociuos hñores quos estiuuz tempus
contraheret. Autumno deperdat z sicca colera vsq
ad scdm autumnum securus eris.

Sanguinem nō minuas nec de anserē come-
das: neqz potionē sumas. viij. z. ix. die Aprī-
lis. z kal. Augusti: z vltia die Decembris p-
sertim z vltima die Junij: qz tunc vene-
mis plene sūt. Jō in hoibus z pecudibus flebotomie
incisus vel alijs aialibus vulneratis piculosum est: hō
etiā q in istis diebus natus est. vel fuerit: aut morte ma-
la: aut maximo labore peribit. C Itē die Januarij vlti-
mo z februarij vult pmo: hō q natus fuerit post mor-
tē suā nūq putredine soluet. Et nota q hoies sani de
mane habent vrinā albam. Ante prandium rubeam.
Post prandiū candidā. Et ante cenā calidā. Cauendū
est etiā sūme ne alijs in subnotatis diebus minuat: qz
pericula ex hoc eueniūt infra scripta. Si sexto kalēdas
Januarij alijs sanguinem trahit: aut moritur infra an-
nū: aut visus: aut alius sensus ei minuetur: aut febre ca-
piet. Si octauo kalēdas februarij: aut moritē aut spa-
smus cordis: aut paralysim patiet. Si pridie kalēdas
Martij: aut moritur: aut spasmū: aut paralysim: aut fe-
brem succurrit: etiā si qz quocunq die alio in predi-
cto in Martio minuetur ille in Augusto febricitabit.
Si tertio idus Aprilis: aut statim aut quarto die mo-
rietur: aut patietur febre: aut spasmum. Si tertio vel
quinto kalēdas Maj: aut moritur aut febrez incur-
rit: aut dissolutionem mentis habebit. Et si primo no-
nas Maj: aut moritur: aut emigraneam patietur. Si
tertio idus Junij: aut epilepsiam: aut elephantiam in-
currit. Si Octauo kalēdas Julij: aut moritur: aut i ex-
tasim vertitur: aut in iecore dolebit. Et si qnto nonarij
Julij

Julij: aut moritur: aut obliuioſus erit: aut viſcera in frigora ſuſtinebit. Si nono kalendis Auguſti: aut ſtatiz: aut quinto die moritur. Et ſi eodem die potionem ſumpſit ante trigefimam diem morietur. Si tertio kalendas Septembriſ: aut infra annum morietur: aut frenetiſſim patietur: aut viſus oculorum eius extinguetur: aut ſcabie: aut pruriginem: aut ſudorem fetidum ſuſtinebit. Et ſi tertio nonas ipſius Septembriſ: aut moriſ: aut ſpalmum habebit. Si duodecim kalendas Octobriſ aut moriſ: aut hebetudo ſibi occurrat: aut icteriti⁹ erit.

¶ Sequitur de duodecim menſibus.

¶ De Januario.

Niano claris calidis cibus potiariſ.
Ne tibi languores ſint aptos ſume li-
quores.

Nec minui cogita: contraria ſeruela vita.
Balnea ſunt grata ⁊ potio ſit moderata.

¶ Februario.

Signitur occulta febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio ſumatur: in pollice tunc minuatur.
Frigida vitentur ſed balnea ſana videntur.

¶ Marcio.

Marcioſ referat humores: gignitq; dolores.
Sume cibum pure coctana ſi placet vre.
Balnea ſunt aſſa nec dulcia ſint tibi caſſa.
Vena nec habeda nec potio ſit minuenda.

¶ Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Luncta renaſcuntur poſi tunc aperiuntur.
Dineq; ſcalpeſcit corpus ſanguis quoq; creſcit.
Ergo ſoluatur venter cruor at minuatur.

¶ Maio.

Maio ſecure laxari ſit tibi cure.
Scindatur vena ſed balnea denſ amena.
Cum validis rebus ſint balnea ſeu ſpeciebus.
Potibus aſtricta ſit ſaluia cum benedicta.

¶ Junio.

Qui vult ſolamen iulio probet hoc medicamen.
Vena nō cedat: nec ventrem potio ledat.
Somnum compeſcat: ⁊ balnea cuncta pauſcat
At venerem vita ſit anetum ſaluia ruta.

¶ Auguſtus.

Quſq; ſub auguſto viuat moderamine iuſto.
Rare dormitet: frigus coitum quoq; vitet.
Nec minui cogita: contraria ſercula vita.
Potio vitatur: ac lono nulla paratur.

¶ September.

Fructus maturi ſeptembze ſunt valituri.
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino.
Atq; diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas ſpecies cum ſemine mundas.

¶ October.

October vina preſtat: valetq; ſerina.
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina.
Quantum vis comede: ſed non precordia lede.
Quauis ſit ſana tamen eſt repletio vana.

¶ Nouember.

Iſta nouembze datur tibi regula medo bibatur.
Si vita queritur mel ⁊ ſinziber comedatur.
Balnea cum venere tunc nullum conſtat habere.
His vir ſeneſcit ydropiſis quoq; creſcit.

¶ December.

Sane ſunt membris calide res mēſe decembria.
Laulis vitetur: capitalis vena ſecetur.
A frigore caput tegas vt ſanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repuntica potes.

¶ Aries in prima conſtitutione cepit videre: hoc eſt qd
hominis caput habere dicitur.

Taurus: habet collum ⁊ guttur:

Gemini: ſpatulas vſq; ad manus.

Cancer: pectus ⁊ pulmonem.

Leo: ſtomachum.

Virgo: epar: ⁊ inteſtina: ⁊ circa ventrem.

Libra: renes: anchas: ⁊ veſicam.

Scorpius: circa verebunda: ⁊ vaſa ſeminaria.

Sagittarius: coras.

Capricornus: genua.

Aquarius: tibias.

Piſces autem pedes.

¶ Et ita membra humani corporis per ſigna ſuperce-
leſtia diuiduntur.

¶ Luna exiſtente in ſigno membri patientis nullus me-
dicamen facias illi membro

Aries est signū mensis martii. Malum est mederiis capite et tunc qui in capite percutitur: aut moritur aut remanet lesus.

Taurus est signum mensis aprilis. Malum est mederi oculis collo et gutturi: ac gargarizandum facere.

Gemini est signū mensis maii. Malum est mederi spatio brachiorum: aut sicut botomida.

Cancer est signū mensis iunii. Malum est mederi pectori: spleni: pulmone et oculis.

Leo est signū mensis iulii. Malum est mederi stomacho: cordi: nervis: lumbis et dorso.

Virgo est signum mensis augusti. Malum est mederi vetricoli: et diafragmati.

Libra est signū mensis septembris. Malum est mederi inferioribus: ut sicut femori: anchi: plus et quod sit ad pudet.

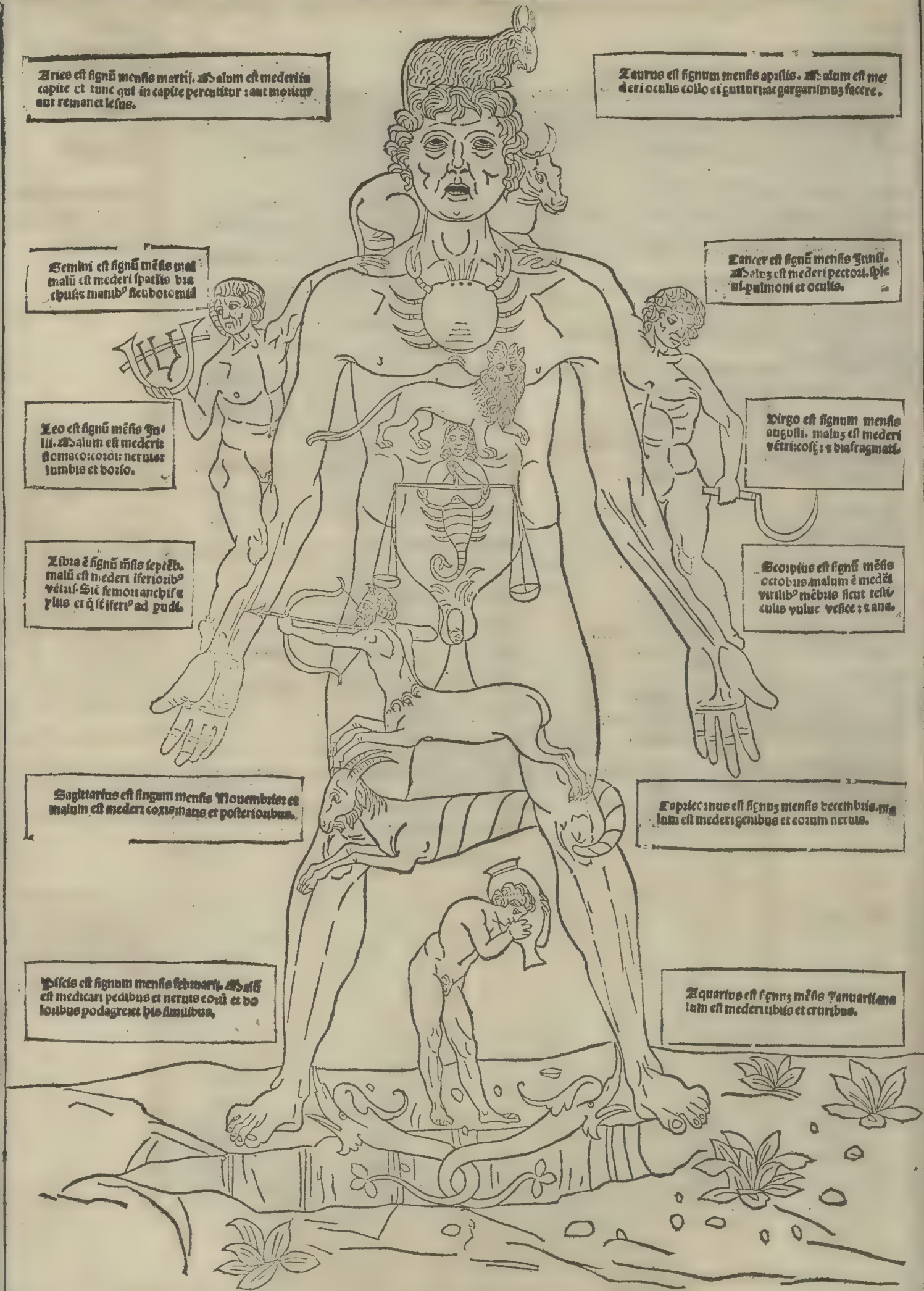
Scorpius est signū mensis octobris. Malum est mederi virilibus: sicut testibus: vultu: vesice: et ana.

Sagittarius est signum mensis Novembris et malum est mederi coxis: manibus et posterioribus.

Capricornus est signum mensis decembris. Malum est mederi genibus et eorum nervis.

Piscis est signum mensis februarii. Malum est mederi pedibus et nervis eorum et do lobus podagretis: his similibus.

Aquarius est signum mensis Januarii. Malum est mederi iabus et cruribus.

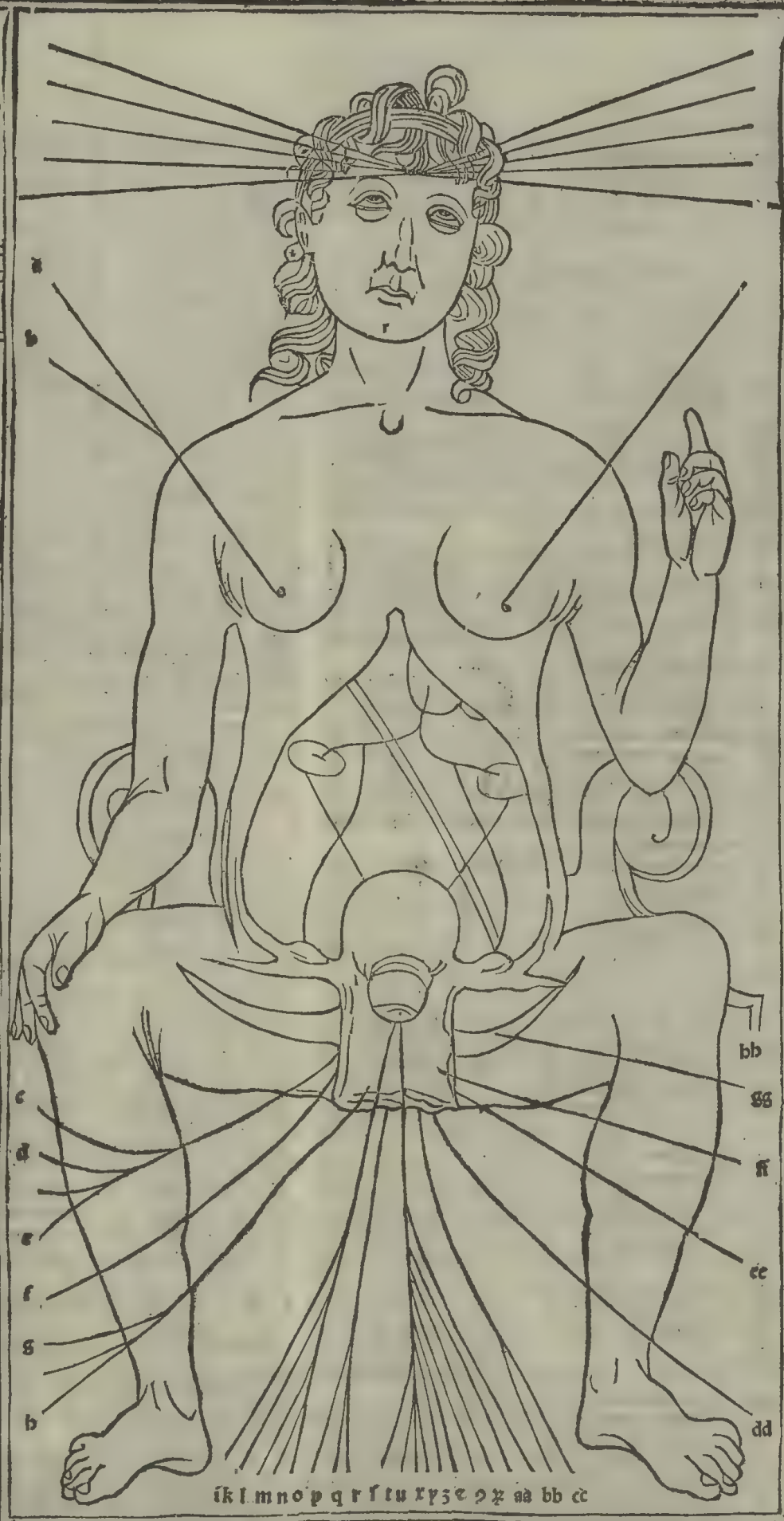

Zitargia
 Lepatica
 Lasus capillorum
 Amphibargia.
 Totū i fronte an et retro
 Omnis calor de humo
 re de ambulatorio et de
 ventositate que vagan-
 tur de loco ad locum.

Ungues mali.

Secundina est quedā
 membrana in qua ta-
 cet puer in matrice.

Ictericia . siccitas hu-
 mor lepra morphea pa-
 lesis ex frigida causa
 vel calida frigus cōstri-
 ctio pororum.

Melancolia
 Mania
 Frenesis
 Menopexa
 In fronte ante et retro
 Emptica.
 Empima
 Pleuresis
 Puffis
 Fluxus reumaticus
 Fluxus oculorum

Ungues mali.

Sequitur ordinarie in ista
 scriptis circulis de cōcep-
 tione quō mulier volens
 cōcipere se hēre dbeat mu-
 lier cōcipere volētes vide-
 at ne maritū sit hūiorosa
 nimis nec nimis sicca
 nec feruida nec nimis fri-
 gida seruato ordine mē-
 struali pregnationis nec
 habūdās varijs liquori-
 bus vt albis s; sanguine-
 is et nec plurimis et nec
 paucis sitq; mulier faci-
 lis digestionis et pserue-
 tur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula
 diuidens nutritina a spi-
 ritualibus

Ictericia siccitas humor
 lepra morphea pallesis
 ex frigida cā vel calida
 frigus pstrictio pororum

Notanda sunt aliqua signa cōceptionis ipsius mulieris. Primus .n. signū ē
 qd ex pte coitus cognoscit. Si .n. mulier qm fuit in coitu cū viro post coitum
 frigus sentit et dolores in rebus signum est cōceptionis. Itē si color faciei
 ultra modū et sūm mores solutus est mutatus signū est cōceptionis. Itē si ali-
 qua cibaria cōcupiscit sicut terrā vel carbones signum ē conceptionis. Itē si
 vis scire virū masculus vel femina ē cōcepta si color faciei ē rubeus leuis
 et venter in dextra pte tūc scit et rotundat et lac de mamillis spissum et bene co-
 ctum et digestum exierit si ponatur sup aliqd corpus bene politum et tersum
 et non diuiditur secundum partē sed cōstabit tunc est masculus.

a Quando mulier dolet vbera. Recipe plantaginē z cōtunde bene z supera vbera liga: vel recipe cepe z pista z cōcute cum antiqua arungia: sed prius arugiā mitte in aquā vt sal extrahat z postea emplastra super mamillam.

b Si mulier lactans puerz deficit lacte bibat medonē z cernisiam iuuenē z pncipaliter caueat ne bibat vinū: simul excoquat feniculū cum semine suo in iuueni cernisiam z suauē z bibat illud z comedat etiam illud semen feniculi z abundabit in lacte copiose. Sera. Coli. Ysaac. haly. Plinius li. ij. cap. lo. ij. Itē accipiat pulegiū z misce euz vino z da bibere nutrienti puerz omni die z habebit lac copiose. Macer. Item menta de mane comesta prodest mulieribus pueros lactantibus.

c Ad expellendū fetū de muliere nouiter cōceptū. Recipe castoreū z coque in vino vel in braxia z bibe mane z sero z eriet si erit masculus. Si autem femella fuerit nullo modo expellens eam.

d Contra hoc quando secundina post partū nō educitur tunc pulueriza lapidē gagates appellatur z da i potu. Item fac subfumigationē cū pennis gallinaz z fac eam desuper sedere q̄ ad se recipiat fumū z curabitur. Item semen plantaginis post partū mulier bibat in potu assidue z deducit secundinam.

e De cōceptione Embryonis primo mense fit coagnatio sanguinis. scdo expressio corporis: tertio mense fit connexio corporis z anime: quarto accepit vngulas: quinto accepit similitudinez patris vel matris: sexto facit nervorum contractionem: septimo medulla consolidatur: octauo ossa z nervi confirmantur. nono naturaz monet z infans omnium rerum beneficijs impletur. ex tenebris ad lucem veniet.

f Ad libidinē excitādū. Accipe succi verbene duos ciatos z grana piperis. xij. z sel hircinum vel alterius animalis quantum tibi videtur hec tria cū melle simul cōmisce vt sumi possit z serua z cū opus fuerit da euz vino bibere. Itēz renes cervi decoquant cū vino bono z bibe quando volueris z videbis mirabilia.

g De exitu fetus in quo mense habebat bene suum exitum vel egressum. Si. n. in octauo mense hz egressū sic raro vinit. causa huius est ois fetus naturaliter tendit adortum in septimo mense: si tunc in octauo gescit a labore quem habuit in septimo. Si vero in nono mēse exit sanus est: qz genuit a laboribus vt dixi: sed si itat in octauo exierit nō vinit. Rō qz debilitatus est p laborem septimi mensis z non quieuit.

h Per quem modū puer erit de vtero nota: qbusdam. n. mulieribus plus accidit dolor: qbusdaz minus accidit qz fetus aliquando protendit manū vel pedem in egrediendo: z hec oia nociua sunt: z sic tunc obstetricēs diligenter intrudunt fetum: z ex isto maximus dolor generatur per quez plures mulieres nisi sint valde fortes debilitantur vsqz ad mortē sic tunc mulieres bene z experte in hoc opere debent haberi: qz quedā obstetricēs vtuntur quodaz vnguento quo vngunt vuluā mulieris: z tunc fetus erit liber: z scias: qz fetus naturaliter caput protendit in exitu z hoc valet.

i Ad menstrua pronocanda viola cum myrrha ponatur in vno vase z repletum vas aqua pluuiali ponatur ad bulliendum: sed vas ita obstrue qz fumus nō possit exire sicqz coquat cōtinue p septē horas z excipe ollā de igne: z mulier recipiat fumū seu vaporem p inferiorem qz calidius sustinere potest hoc medicamē facit etiam ad eas que nunqz habuerunt menstrua. Accipe absinthium z rutam z decoque i vino: z adde quinqz grana piperis z bibat.

k Contra nimium fluxū menstrui. Cortex Juniperi tritus cū vino vel aceto: z fructus eius appositus vel cōmestus cōpescit menstrū. Itē lac asine sumat cū melle z felle leporis vel etiā lac asine cū yfopo sumptū decoctū cōpescit menstrū. Item cinerē rane viridis in saculo secū portet: z nihil amittit de sanguine kir. Et si volueris phare liga puluerē p̄dictū ad collū galline: z post vnu diem iterfice eam: z nō erit sanguis de ea.

l De purgatiōe m̄icis petrosilium potus ipostū: z da bibendū mulieri matricem eius bene purgat ysaac. haly. vel etiam recipe radicem violaz vna euz solijs: z coque bene in cernisiam: z da mulieri mane.

m Ad expellendū menstrū post partū. Recipe costā de capite caponis: z cōtere in puluerē z bibat i potu: z calide bibat d̄ illis radicibus videlicet. Millefolij z hec ad expellendū menstruum qñ fluit de muliere debiti modū: videlicet post annos quinquaginta. vel pone myrrhaz ad pomū scissum: z postea claude cōtra: z pone sup ipsum qñ coquit z ibidē affetur: z postea sumas z da ei comedere cū myrrhaz vel ponat abrotanū ad sōthulares z ambulet in eis: z sanabitur.

n Medela muliez i puerperio verbena illa radix valet mulieribus in puerperio si ipsam circa se seruauerint: qz remouet fantasmata: z vexatiōes magnas non patient: getem bonam habebunt: z infanti si collo alligat siue manibus nō fatigabit grauedine aliquali: sed fruet gete. qz etiam dormire nō p̄sit habeant circa se verbenā: z dormient bene z gescant. similiter si remote equitare volueris liga sub coma eque verbenam cū artemisia: z nō fatigabitur equus in equitando.

o De facili p̄u mulieris. Recipe radicem. Jūgami z alliga sinistro femori mulieris: z dū facis fac nodūz vt facili ter religari possit: vt mor dū pariet statū soluas nodū: iō vt vitalia seu itestina nō sequant. Item hoc remediū multas liberauit in p̄u. recipe lauri folium z cōmasticatum super vmblicum pone: z statim pariet euz admiratione expertum est.

p Mellicratū tali mō fit Recipe vnum coclear de melle fluxili: z tria aq̄ tepide z misceant isimul sic def m̄ieri bibere. Que mulier i p̄u laborat. Accipiat mirrhā z terat: z in vinū mittat z sic bibat z liberabit.

q Modo contrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc est grauis z pallida: z venter est oblongus in dextra parte. z in sinistra rotundus. z mamilla in sinistra parte turgescit. z lac magis indigestum liuidum z aqueum: z fufum super corpus politum diuidit pars eius aperte sicut aqua: z si lac sup vrinam eiusdem mulieris fuerit fufum nater: z sic de alijs. Item experimētum scio: verum est: z expertum. Si concepit vel non detur ei mellicratum bibere: si tunc circa vmblicūz corosiones habuerit concepit. si vero non minime. Hyp. apho. lx. particule quinte.

r De tpe apto ad impregnandum maxime aduentente vel determinante pregnationem cum corpus non est plenum cibo: neqz deficiens est cibo: z vino non vltra modum sumpto. Incipiente igitur purgatione minus apta est conceptio: sed cum minuitur in viro: z muliere. corporis enim temperatā adiuuat. Galie. ij. reg. tex. comment. xxvj.

s Pingues mulieres minus apte sunt ad pregnandum seu concipiendum: eo qz pudenda non conueniūt z parum locū relinquunt. nec valde tenues apte sunt. Si igitur aliquē impregnatur a malis humoribus expurgent. z ad hoc nil melius qz Theodoricon. Nicolai et ierapig. et dyamargariton hoc est cum cognoueris in proximo menstrua venire.

t ES: ex

i **C** Si ex nimio calore sit sterilitas quod signat paucitas menstruorum cum dolore existens: et ulcera pudendorum: et calor totius corporis dabisque ei que mediocriter infrigidant et humectant: ut lactucas: maluas: butirus: portulacas: atriplicem. Si autem os matricis sit apertum dicta stipita: fomenta: et medicamenta: sicut carnes granatorum lentisci: radix rubi mirtus et galla. Si tunc torqueatur matrix curatur cum mollificationibus.

n **C** Ad concipiendum: visum quod in quercu nascitur tere cum vino: et da ei bibere: et hec deficiente menstruo: et concipiet. Plinius lib. xvi. cap. ultimo. in fine. Item vulua leporis comedat in cibo. Item aqua decoctionis lactuce mane da mulieri infecunde: et eadem die ad conceptionem convertit: et quando est impregnata euomet: et retinere non potest. Similiter si lermontanum datum apertis vel alijs animalibus ad manducandum quando coire voluerint: et statim concipient post coitum: et pulvis testiculorum verriis datus mulieri post menstrua.

r **C** Si ex pinguibus humoribus non sit conceptio purgetur cum theodoricon et ierapigra: dabis quoque superius et riuum antidotum in quo mittis euforbiu: piper: et thus. Cum autem emendatio facta fuerit menstruis bene exeuntibus commiscant cessante pregnatione quod si vetustitas conceptio ne prohibet his signis scitur in fractione huius matricis. his igitur cibis educatur: primo minuat dabisque ei anisum: cuminum: rutam: anetum: semen feniculi: fenugreci: et similia.

y **C** Si vero exclusione matricis contingit impediri conceptionem. Aperiat cum calida. id est cum apozimate in quo decocta est malua et semen lini: fenu greci: butiri: olei: et mel: cum fortioribus et camomilla: in vuluam mitte terbeat inam: vitrum: ficus: cassiam: et sic de alijs.

3 **C** Alia bona de conceptione si mulier vel vir bibat spumam quam lepus huius circa os quod rodit herbam statim concipiet. Item testiculus dexter mustele teratur cum unguento ypericon: et cum lana pelfarizet et coeant: et statim concipiet. Item da ei bibere de lacte eque: et illa hora commiscere cum ea: et concipiet Albertus magnus lib. xxi. cap. Equi in fine.

z **C** Ad dux parum da dragma. et diptami cum aqua fenu greci diaph. Plinius lib. xvi. cap. xv. Et nidus yridinis in aqua lotus: collocatus: et bibitus: et fenu grecum appositum cum melle prodest vel diaphargariton bibitu multum prodest. Plinius. xxi. cap. xix. Serapio cum aqua ciceris vel festelis bibitu et muscelino probatum est. Item lac alterius mulieris bibat et artemisia ad eius umbilicum ligetur aut ponatur: et statim partus exitum habebit.

2 **C** De facili partu hec est quod fetus est mortuus folia iuniperi cum aqua et melle decocta: et bibita fetui mortui educunt: et secundam sanguineam post partum efficiunt. Item lac alterius mulieris cum oleo bibitu fetus mortui educit. Item iaspis huius bonam virtutem ad fetum educendum. Item lac caninum cum vino et melle bibitu statim expellit fetum. Item myrra cum vino bene trita et calefacta bibat multum prodest. Auicenna Serapio.

z **C** Ad probandum virginitatem. Recipe semine portulacae: et sparge super carbones: ita ut illa fumum ad se recipiat: et si est corrupta videbis mirabilia: vel recipe apium cum radice sua: et appone capiti ea nesciente.

aa **C** Nota si propter humiditatem conceptio fieri non potest signa sunt hec: quoniam humectantur in coitu: menstrua sunt tenuiora: et si multum his sicca fiant dicta superiora membra laborant: et fricentur vomitum fumant: siccis cibis vtantur os matricis cum stipticis confortetur: scilicet cum apozimate lentisci myrrae rosae:

balaustie: cimarum rubi: et gallarum: matrice sicca: tam existente contraria humida fiant: sicut balnea vnguenta: et huiusmodi cibi humidi vinum temperatum et paucum.

bb **C** Ad purgationem mulierum que post partum purgari non possunt. Recipe semen lini: et contunde per optime: et hec decoque cum iuueni axungia: et da ei ad bibendum. Si vulua mulieris ex coitu inflatur sedeat in aqua in qua malua est decocta et liberabitur. Item si mulier minus luxuriosa fuerit betonicam et solsequium cum aceto bibat et cessabit.

cc **C** Ad restringendum menstrua seu compressionem eorundem experimentum verum tres rubus de plantagine hoc est tres radices cum folijs decoque in aqua fluuiali: et da potare mulieri patienti fluxum et statim stringit absque dubio. Ad idem aqua rosea potata de sero et mane stringit superfluum fluxum matricis: et hoc faciat mulier que nimium fluxum patitur per ebdomadam integram.

dd **C** De coitu. Nota quod inordinatus coitus impedit fetum conceptum: hoc est quando femella cum viro est in coitu: et si ipse masculus inordinate iacet similiter et femella: ut si in latere iacuerit super femellam. et vnus puerum generauerit in vno latere curuum: et in vno pede claudum et tortuosum et causa huius est: quod inordinate processit coitus ab eis.

ee **C** Ut mulier abortiuum non patiat. Recipe cancrum fluuiale contere eundem: et da mulieri in vino veteri bibere. Plinius. xxi. cap. vi. Nota abortiuum dicitur quod adhuc non est perfecte productum in natura hominis: sed aliquo modo in massam carneam vel materiam lacteam: illud autem accidit eis quod plurimum: vel quod materia menstruum corrupta est vel per prauum motum per quem matrix rumpitur vel per alia mala: et talia: vel quod frequenter exire laborat in septimo mense.

ff **C** Quomodo fetus nutriatur in matrice. Hippocras dicit mammillas habere quandam colligantiam cum matrice per quasdam venulas quas abscedunt obstetrices: et per illas lac fluit ad umbilicum puerorum unde falsum est quod dicunt quidam quod puer nutriatur per os quod sic stercozaret quod falsum est.

gg **C** Ad cognoscendum si fetus in muliere est sanus vel non si mulieri impregnante lac fluit de mammilla significat debilitatem fetus: quod lac secundum Aristotem et Hippocratem. lib. particule quinte: est proprium fetus sic quando fluit de mammilla signum est quod fetus ex eo non nutritur: sic fetus debilitatur. Sed si mammilla est indurata: tunc puer est sanus: et ratio est quod menstruum convertitur in lac: et tale lac vltius sufficienter nutrit puerum: et non fluit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

hh **C** Ad probandum sterilitatem videlicet utrum mulier sit sterilis vel vir. Recipe vrinas ambozum in duo vasa separatim: et in illis surfures fermenteos: et in cuius vrina vermes sunt ille vel illa sterilis est. Ad experimentum sterilitatis. Recipe septem grana ordei et septem grana fabarum: et septem grana tritici: et pone in ollam: et mingat super ea: et si creuerint infra septem dies non est sterilis. si autem non creuerint est sterilis. Albertus magnus lib. x. tractatus. ii. capit. i. prope finem.

ii **C** Ut mamille non crescant. Recipe herbas que vocatur vuidinaltem: et contunde bene et super mammillas pone. Item recipe papauer: et decoquas in aqua pluuiali: et intingas lineum pannum et suppone mammillas per tres dies: et hoc quanto calidius sustinere potest.

b ij

¶ Sequuntur problemata de membris generatiōis de matrice: et testiculis seu de secretis mulierum.

Quare animalia coeant. Rñ. f3 Ari. q. de aia sup illa littera naturalissimū opez. et c. q. pp observa-
tionē spēt: q. si coitus nō esset oēs spēs dudū de fecissent. **¶** Quid sit coitus. Rñ. fm Auerroym q. coitus est iectatio ma-
ris et femine p. infra de putata a nā ad esse speci-
ficatū et pseruādus: ergo dicitur theologi q. qñ coi-
tus sit pp gñationē sibi similis: tūc nō est marie pecca-
tū. **¶** Quare coitus tpatus sit valde pueniēs. Rñ. fm
Aui. tertio canonis et cōstantinū in suo libro de coitu:
q. pmo coitus alienat corpus aiam exhilarat: iram re-
mouet: caput et sensus pfortat: et aufert multas egritu-
dines melancolicas: q. expellit fumū spermatis a cere-
bro et expellit materiā apostemosam: et ergo fm Aui-
cennam vbi supra ex dimissioe coitus est tenebrositas
oculorū et vertigo capitis: vnde sperma viri ultra debi-
tū tps retentū puerit in venenū. **¶** Quare distēpera-
tus coitus et nimis assiduus sit valde nociuus. Rñ. per
pdictos: q. destruit visum: corpus ericcat. q. dicit Ari.
in lib. de gñatiōe aialiu. Luxuria est emissio pura hūi-
ditatis et cerebry psumit vt exptū est: inducit et febres
acutas f3 Auiennā et maxime abbreviat vitā. f3 Ari.
de longitudine et breuitate vite. et Albertus idēz decla-
rat de passere q. ppter nimīū coitū viuūt tñ tres annos.
¶ Quare vt p3 p sensum mulieres p coitū sunt fortes
et multū formose. Rñ. p Ari. q. calor: spmatis q. expelli-
tur a viris p coitū in eis recipit q. calor h3 ista operari.
¶ Quare melācolicis et colericis vltra alias cōplexio-
nes vniuersaliter magis noceat. Rñ. p3 eos multū exic-
cat cū per se sint sicca. ergo eis ethica inducit. **¶** Qua-
re flegmaticis et sanguineis. vt dicit Aui. valet coitus
q. in eis est multū de tali materia q. necessario expelli-
tur a natura. **¶** Cū aristoteles dicit q. omne aial pin-
gue sit pauci spmatis et seminis q. nutrimentū trāsit in
pinguedinē: et ergo dictū aristotelis intelligit de ericio
q. modicū h3 spermatis: q. totū vadit i spissitudinem.
¶ Quare femelle oīum brutoz nō appetunt coitū post
ipregnationē. Rñ. fm albertū q. tunc matrix est firma
clausa et menstrua tūc sunt retenta. ergo et tūc retinet
appetitus. **¶** Quare tūc mulieres et eque post impre-
gnationē appetant. vt dicit Ari. viij. de aialibus. Rñ. o
mulieribus. fm Salienū recordabant et armabant ad
coitū: et q. mulieres recordant ad delectationē in coitu
pcedente post ipregnationē appetūt. S3 de equa rñ de-
tur q. est aial valde multū comedens et digerens: et er-
go multū seminis h3 et menstrui in ea generant: et ca-
lesfaciens vuluā appetitū et libidinē ducit. **¶** Quare re-
pleto corpore nō est coeundū. Rñ. fm ari. q. phibet di-
gestio. **¶** Quare nō sit bonū ventre famelico et mani-
co. Rñ. q. tūc nutrimentū debilitat et raro facit pcreat
membz. **¶** Quare nō sit bonū post balneū imediate.
Rñ. q. tūc pori adhuc sunt apti: et calor p totū corpus
dispersus: et ergo coitus sequēs balneū multū frigescit.
¶ Quare post vomitū et solutionē ventris minime va-
leat coitus. Rñ. q. valde piculosus est habere duas pur-
gatiōes. **¶** Querit q. sit tempus aptissimū ad coitū.
Rñ. digestiōibus celebratis: scilicet spaciūz mediū iter

mediā noctē et aurorā: q. fm Cōstantinū valde sanus
est dormire post coitū. **¶** Quare aialia agrestia sunt
valde furibunda ante coitū vt bruta: vt p3 de coruis: q.
tūc maxime crocitant: et de asinis q. tūc maxime solent
insanire et discernere. Et dicit etiā Cōstantinus aucto-
ritate hyp. Rñ. q. tūc oīa mēbra sunt accensa ex appe-
titu venereo: et natura laborat ad expellendū supflūz
que icensio disponit ad iram: et ad furore: vt p3 p arist.
in pemo libro de aia: et ergo post coitū statim sunt mā-
sucta et mitigata sicut agnelli. **¶** Quare hoies tpe coi-
tus et nō fremant. Rñ. q. verecūdia que fm ari. est pri-
ma sensus rōnis nō dimittit: tāmē vt p3 sensibili oīs
vir tpe libidinis: et coitus magis dispositus est ad iraz
q. alio tpe. **¶** Quare in coitu sit tanta delectatio. Rñ.
q. coitus est opus despectū in se in tantū malum ita q.
oīa aialia abhorrent ipm: et si nō esset tanta delectatio
in eo. ergo nā in tali delectatiōe igeniose egit. **¶** Qua-
re decisio seminis tpe coitus facit delectationē. Rñ. f3
arist. q. de aialibus. delectatio causat ex cōicatione pue-
nientis cū pueniēte que bene est in punctione seminum
pp eoz dispositionē adiuicē. Aliter tñ. et melius: et na-
turaliter: et q. semen q. decidit est talis sic sua calidita-
te facit titilationē in virga virili: et q. talis virga est ve-
nosa: ergo ex hoc magna delectatio recipit. **¶** Quare
frequenter coeuntes nō habent tantā delectationē: sñ
raro coeuntes pp tres causas. rñ. p3 q. seminis mea-
tus est bene largus et amplus: ergo semē ibi facit mea-
tū cuius meatus facit delectationē. Scda cā est q. i ta-
libus loco seminis aliqui emittit sanguis crudus et idi-
gestus vel alia mā aquosa: et hec nō est calida: ergo nō
facit talē delectationē. **¶** Utz in viris vel in mulieri-
bus sit maior delectatio in coitu. Rñ. fm dictū medico-
rū. q. maior est in viris intensiue gñaliter semen eoz
est calidū. S3 maior est in mulieribus extensiuē: q. p-
p3 semen emittunt et aliud recipiunt: et ergo delecta-
tio coitus est minor: vt dicit Arist. viij. ethicorū. et i pñ-
cipio de aialibus. **¶** Quare pisces etiam nō coeūt cū
nullus piscatorum vidit eos coire. vt dicit Arist. in q.
de generatione animalium. Rñ. fm Arist. ibidem q.
immo vere coeunt: sed q. eoz coitus velox est: ergo
non percipitur per visum. **¶** Utrum coitus possit fieri
per os: vt dicunt quidam de cornicibus q. rostris suis
deosculando coeunt et concipiunt: vt dicunt quidam o
mustela q. cōcipiat et pariat per os. vnde Arist. argu-
it ita. quicquid intrat per os hoc intrat in stomachum
et digeritur: sed si coitus fieret per os: tunc digerendū
consumeretur nec ad matricem perueniret. Sed beata
virgo concepit per aurem hec non fuit naturaliter: sed
miraculose. **¶** Queritur vnde generetur semen viri et
q. sint hic opiniones opposite medicorū et philoso-
phorū: sed dicendum est q. humor superfluous conue-
niens digestionibus viri et mulieris assimilatus. et ab
anima sigillando fusus diuersis formis et figuris. sed
alij dicunt q. sperma sit ex cerebro fustum: et decoctio-
ne dealbatum: et ergo secundo de generatione anima-
lium debet concipi quod est superfluum humidū multi
quod vt sanguis per totum corpus distribuit. **¶** Qua-
re semen viri sit album cum tamen semen mulieris sit
rubeum. Rñ. q. melius decoctum est: et q. in testiculis
dealbatur quozm caro est alba vt in mammillis.
¶ Quare fluxus spermatis non sit mensurabilis tem-
pore sicut menstruum. Rñ. quia ipsum non est veneno-
sum vt menstruum: ergo natura ipsum non reijcit: sed
ad generationem seruat: aliter respondeo quia non ge-
neratur in tantam quantitatem in viris: vt menstruum
in mulieribus: ergo menstrualis impulsione non indiget.
¶ Utrū

Utrum sperma decidatur a membris vel ab humoribus. Respondeo qd aliqui dicunt qd a membris z p bant: quia videmus qd pater claudus generat claudum filium: z pater truncatus generat truncatum filium: pater habens cicatricem generat filium cicatrizatum. vt dicit Aristo. de partu animalium: z hoc non fieret nisi deciso fieret a membro. scdo rñ. fm veritatem qd decisis fit ab humoribus: qd fit ab ultimo nutrimento: mo nutrimentu non est mēbrum vel mēbroz: sed ē humor: sed quid ipsi de patre truncato z filio. Rñ. fm Aristo. in. ij. de gñatione animalium. qd fit propter imaginationem matris de claudopatre existente in coitu qui generet claudum filium: vt pz. **Q**uare imaginatio matris de claudopatre generat claudum filium: vt dñr qd vna mulier imagiabat vnu ethiopē depictū in lecto suo z cōcepit ethiopē. Rñ. fm Aristo. qd imaginatio de claudopatre facit hominē claudum: z de lepra facit hominē leprosum sic in pposito viri imaginatio est superior formatiue fer: ergo pcepit sibi fore talem filium qualē fuit imaginata. **U**trū semen viri ingrediatur in nām vel in matricem fetus. Rñ. primo fm medicos qd sic: qd tam semen patris qd matris intrat substantiā embryonis fetus z pbat qd aliter materia z efficiens coincident qd est contra Aristo. ij. physicorū. psequētia pz: qd semen viri est pncipiū effectus illius: puta vt edificator domus. Item ex alio eadez est materia nutrimenti z generationis vt pz scdo de anima. p Ari. qd eisdem sumus z nutrimur. Sz sperma nō dicit esse materia nutrimenti. Sz auerroyz in libro Colliget: ergo nec generatiōis: vnde z fm veritatem est sciēdū quando semina ambo claudunt in matrice: tunc semen viri disponit semen mulieris ad receptionē anime quo facto cōuertit in fumū: z exhalat per poros matricis: z sic patet qd solū materia menstrui est materia fetus. **U**trū semen viri vel mulieris sit animatū. rñ. pbisice z medicinaliter qd nō format animatū: sz virtualiter: qd mediante spiritu sibi intrinsecus qui est datus operat vitam. **Q**uare matris ita auidē trahit semen viri: vt dicit auerroyz in lib. Colliget: qd vna puella sedens in balneo: vbi vir pus spermatisauit cōcepit z ipregnata fuit ex cōtractiōe seminis. Respondeo Sz auerroyz qd ibi matris a tota materia: z forma specifica attrahit ipz ad ppiam pfecionem. **Q**uare mulieres habent semen rubetū: scilicet menstrū. Respondeo qd est supfluum scde digestiōis qd celebrat in epate z epas est membrū rubetū: z ergo ipsum similiter est rubetū. Aliter respondet qd menstrū est sanguis corruptus z indigestus: ergo hz colorem sanguinis. **Q**uare menstrua quarundā mulierū sit liuidū vt cinis. Rñ. aliqui pp infirmitatē aliqui pp nīmiā frigiditatē z terrestritatē: aliqui ppter sui adustionē. **Q**uare in mulieribus generantur menstrua. Respondeo p omnes medicos z philosophos: qd frigide respectu viroz: ergo totū nō possūt cōvertere in sanguinē: z ergo multa pars transit i menstrū: z dicit a mense qd omni mense a muliere debite etatis z sana expellit: z dico debite etatis: qd ante. xij. annos nō fluunt. z dico sana: qd aliquē mulieres ifime nō patiunt menstrū. **Q**uare menstrua fluunt z expellant a mulieribus. Respondeo qd est materia venenosa: qd dicit Ari. pmo de generatiōe animalium. si menstrū cū fluit tangit arbores vel ramū crescentē arefcit. Item aristo. dicit si canis gustauerit de menstruo tertia die rabidus efficeret: z ergo natura omni mense expellit a mulieribus: ergo retentū in mulieribus vltra tempus debiti facit molā. fm Aristo. z inducit sincopez z extases passioēs z infirmitates. **Q**uare ante tredecim annū nō fluunt menstrua. Respondeo qd iuuentu

le sunt: z adhuc valde calide sunt ita qd bene digerunt totū cibū: z ergo menstrua nō generant ante illud tempus z p cōsequens nō expellunt: z hoc est verum nisi malicia vel bonitas cōplexiōis ipediat. **Q**uare mulieres vetule post quinquaginta annos nō patiunt menstrua. Respondeo qd tūc sunt steriles. Aliter z melius. Respondeo qd tunc natura debilitata est: z non potest ipsum expellere: z ergo cōgregant in se materiam malam: ita qd efficiuntur imunde qd suo anhelitu inficiunt pueros: z ergo catarrus z tussis in eis humidat z alia multa mala: z ergo fm cōsiliū medicorū summe abstinendū est a vetulis. **Q**uare mulieres sunt ita venenose z non inficiunt seipsas. Respondeo qd venenū nō agit in seipsum sz in aliud obiectū. Aliud rñ. z melius qd mulieres cōsue sunt in tali materia: ergo eis nō nocet: qd dicit Albertus: qd quedam puella que ad eū ducebatur in Colonia comedebat omnes araneas: z fuit ei cibus aptissimus: z Aristotiles de regimine pncipiū ad Alexandrū de puella que nutrita fuit veneno z a regimine indie Alexandro missa fuit. **Q**uare mulieres ipregnate nō patiunt menstrua. Respondeo qd tūc menstrū transit in lac: vñ nutrit puer: z si mulier ipregnata patit menstrū: hoc est signum abortiōis. **Q**uare mulieres lactantes pueros: nō patiunt menstrua. Respondeo vt iam qd menstrū transit in lac: z dicunt medici qd mulier ipregnata lactans aliū destruit puerū in vtero z illū extorcat qd nutrimentū qd vni deberet nō potest sufficere duobus: z maxime si ex alio viro sit ipregnata. Plinius libro septimo capitulo de cōmoxto in pncipio. **Q**uare quedam mulieres non lactantes: nec ipregnate nō patiunt menstrua. Respondeo ex grandi infirmitate: scilicet ex defectu virtutis expulsiue. vnde fm medicos in tali casu bene hz minuire de saphena idest vena apud collum: qd hec vena incisa menstrua nimia influentia cōstringit z ipsa retenta ad fluxum perducit. **Q**uare in pms tribus mensibus menstrua adhuc mulieribus fluunt. respondeo qd propter puritatem z nouitatem adhuc nō premunt: qd adhuc possunt sumere tantā mām. **Q**uare oculus mulieris menstruose inficit speculū: vt dicit Aristo. de somno z vigilia. qd nubes sanguinee generantur in speculo. respondeo valde naturaliter qd propter tales modū quando menstrua fluunt in muliere: tunc fumus venenosus resoluitur ab ea qui ascendit caput mulieris petens ibi exitum: z ergo tunc mulier dolet caput cooperiens ipsum multis velis z peplis: z quia oculi sūt porosi: ergo ibi petit exitum ille fumus z inficit oculos. ita qd vene sanguinee apparent in eis: z oculi sunt guttulosi z lachrymosi: z sic aer contiguus oculis ab oculis inficitur: z ille aer iterum alium vsqz ad speculum obiectum: z quia tale mundum est z politum. ideo facilliter inficitur: z ergo dicit Auicenna qd oculus mulieris menstruose proicit camellum ad foveam. **Q**uare femelle brutorum: scilicet piscium z volucrum non patiuntur menstrua. respondeo per Aristo. z Albertum qd in grossilibus menstruum transit ad pilos: z piscibus ad squamas z auibus ad pennas: z quicunqz vult considerare bene potest cognoscere qd hec bruta animalia femelle frequentius sunt hirsute qd mascula z piscium femelle magis squamose z auicularum femelle magis plumose. **Q**uare menstruum recipiat nomen a mense. Respondeo qd mensibus spaciū tēporis mensuratur: z motus lune: z quia luna motu suū perficit i. xix. diebus z octo horis modo luna habet dominium super humida in secundo methedorū. per aristo. z in posterioribus: vbi dicit nulla crescit in

sine lune: et quia menstruum est humidum: ergo a mente
 facit denominationem vel capit. Dicunt enim rustici quod
 omne humidum crescit in luna crescente et ipsa decre-
 scere decrescit. **Quare** quedam mulieres patiuntur diu-
 tino fluxum et quedam brevius ut in sex diebus et quedam
 in septem diebus: prout autem per tres ut frequenter in iuue-
 nibus. Respondeo quod sunt frigidiores: et igitur in eis plus
 generatur de menstruo: igitur longiori tempore expellitur: sed alie
 sunt calidiores: ergo in eis pauca generantur. **Queritur**
 ubi reservantur menstrua ante fluxum. Dicunt aliqui quod in
 matrice: sed illud averroes in libro Colligit. reprobat et
 dicit matricem esse tantum locum generationis: sed tale menstruum
 nihil facit ad generationem: ergo respondeo sic dicebat
 de fluxu emorroidarum et est quedam vena circa spinam dor-
 si et reservat ipsa menstrua: et huius signum est quod mulie-
 res habent isto tempore maximas punctiões in dorso
 propter expulsionem eius a natura. **Cur** menstruum
 de quo generatur fetus et quod omni mense expellitur sit idem.
 Respondeo quod non quia ipsum est ipsum et indispotum ad
 generationem: sed prout est valde purum et dispositum ad ge-
 nerationem sicut sanguis est valde clarus et aptus gene-
 rationi. **Quare** mulieres tempore menstruum impre-
 gnate generant pueros leprosos et ibecilles. Rñdeo quod
 ut patuit quod hec materia est venenosa modo per philoso-
 phum in libro de causis similitudo cause relucet in effe-
 ctu. **Quare** mulieres vniiformiter in eodem tempore men-
 strua non patiuntur: quedam in novilunio. quedam
 in plenilunio. et quedam in defectu. Rñdeo quod hoc est pro-
 pter diversas complexionēs mulierum: unde sunt omnes mu-
 lieres respectu virorum sunt flegmaticę: tunc iter se est una
 magis sanguinea: et sic de alijs. Modo lunatio quolibet
 horum quattuor quadras: et ille habent quattuor complexion-
 es. Prima est sanguinea. Secunda colerica. Tertia me-
 lancolica. **Quarta** flegmatica. **Quare** mulieres
 sanguineę patiuntur in prima quadra sanguinea. Rñdeo
 secundum Galienum in libro aphorismo: et secundum Gilbertum in sex
 principia. tale additum tale facit ipsum magis tale talis:
 ergo quadra lune sanguinea augmentat sanguinem: er-
 go tunc sic expellitur. Quia nova luna requirit iuvenes mu-
 lieres que sunt magis sanguineę iuxta versum. Luna ve-
 tus veteres: iuvenes nova luna requirit. **Quare** ut fre-
 quenter omnes patiuntur in fine mensis seu lune men-
 strua. Rñdeo quod est propter defectum lune: ergo eius fri-
 gidas operatur frigiditates mulierum: et sic per ut breviter
 ista questio. **Quare** mulieribus ille fluxus magis sit
 in hyeme quam in estate: ut ipse sciunt. Rñdeo quod in hyeme
 operatur ad membrorum augmentum: sed in estate per sudores
 multum de tali consumitur. ergo tunc minus fluunt.
Quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolores. Rñdeo
 quod est cōsimilis dolori sanguineę proiectionis urine gut-
 tatim et paulatim: quod sicut stranguria fit ex potu indige-
 sto vias urinales multum subtiles ledens. ut fit post bal-
 neum. Sic materia menstrualis que est terrestris et indi-
 gesta multum vias per quas transit offendit. **Quare** post
 fluxum menstrui facilius mulier percipit. Sed hoc est verum
 quando est coitus cum viro. respondeo quod tunc est melius dispo-
 sita ad concipiendum: quod tunc est mundificata a mensuris
 ad generationem non requisitis: et ergo pauca inveniuntur
 steriles et infecunde sed sunt multum prolificative: ut legitur
 in Exodo. Cum iudei essent in Babilonia quod in brevi tem-
 pore et augmentabatur super babilonem. Non fuit alia ratio
 quod veri iudei non coeunt cum eis nisi prius sint purificate
 et mundate a menstruo: et tunc sunt apte ad concipien-
 dum. **Quare** colores mulierum menstruosarum mu-
 tantur in palliditatem. respondeo quia tali tempore re-
 cedit calor ab omnibus membris et vadit iunando na-

turam ad expellendum menstrua. **Quare** privatio
 caloris in facie facit palliditatem. Rñdeo quod menstrua
 sunt crudi humoris: ergo ipsis fluentibus habet disco-
 lorare faciem et pallidare. **Quare** menstruantibus ab-
 horrent capere cibum. respondeo quia natura plus la-
 borat ad expulsionem quam ad indigestionem: ergo si ca-
 peret cibum crudum remaneret crudus. Et crudus ab-
 horreret crudum. **Quare** viri coeuntes cum mulie-
 ribus menstruosis efficiuntur rauci. respondeo quod vir il-
 le per anhelitum ad membra specialia et instrumenta
 vocis attrahit aerem a muliere infectum: qui aer attra-
 ctus facit raucitatem. **Quare** aliquę mulieres sunt
 steriles: et non concipiunt. respondeo secundum medicos quod
 propter multas causas. aliquando ex parte viri: primo
 ita quod frigide nature est vir tunc suum semen est ine-
 ptum generationi. Secundo quia semen eius aquosius
 et statim a matrice fluit non faciens ibi moram. Ter-
 tio propter brevitatem virge virilis vel ineptitudinem
 quia tunc semen non progreditur ad locum debitum.
 Quarto quia semen viri et mulieris sunt indispotita:
 ac si vir melancolicus esset: et mulier flegmatica. Ari-
 stote. in primo de generatione animalium: et secundo
 de anima. sicut agens et patiens debet esse proportio-
 nata. alias actio impediretur. **Quare** mulieres pin-
 gues raro concipiunt. Respondeo quia habent matricem
 lubricam a qua semen receptum elabitur nec reti-
 netur. Aliter respondeo et melius quia mulieres pin-
 gues habent officium matricum valde strictum quod
 semen impedit intrare: et cum intrat tunc tarde intrat:
 ita quod semen in tempore eodem infrigidatur: et ineptus
 fit generationi. **Quare** mulieres valde calide raro
 concipiunt. Rñdeo quod semen extinguitur in eis et consumitur:
 ac si pauca aqua ad magnum ignem fundere: et ergo
 videmus quod mulieres maxime colentes appetitum lascivie
 et libidinis maxime concipiunt. **Quare** meretrix
 et non concipiat. Rñdeo quod per diversa semina earum instru-
 menta concipiendi obfuscantur: et lubricantur: quod semen earum
 non retinet. **Quare** ut dicit experientia Alberti: mu-
 lier bibens saluam coctam cum vino albo anno illo non concipit.
 Rñdeo quod salvia est multum frigida et frigiditas ut patuit
 impedit conceptionem. **Quare** mulus sit sterilis quod non con-
 cipiat illud phlegma multum laborat aristote. in de gene-
 ratione animalium improbando Empedoclem et Democri-
 tum et tunc ponit positionem ipsam dicens quod generatur mu-
 lus ab equo et asina modo equus et asinus sunt animalia
 sterilia: ergo generatum ex ipsis efficitur totaliter sterile.
 Alii ponit Aristotelem rationem quod semine equi est valde calidus ut
 probat palechre: sed semen asine magis est frigidum: ergo
 quando ista semina admiscuntur ex eis generatur mulus bene:
 hec sunt monstra diversa generantur in animalibus diversarum
 specierum mulus ex asino et equa: et contrario burdo ex
 equo et asina: prius ex capris et porcis: thitirus ex oue et
 hyrcis: mustiria ex capra et arietem. Sed que ficta centau-
 rus ex homine et equa. Monicentaurus ex homine et asi-
 na. Jte ex hipocentaurus ex homine et equa. **Quare** quedam
 mulieres concipiunt masculos. Rñdeo. Cosstatinus et Ari-
 stotelem semen cadit a dextro testiculo ad dextram partem ma-
 tricis: tunc generatur masculus: quod hec est pars calida: et
 ergo secundum Albertum calor operatur ad masculinitatem: et er-
 go secundum Albertum. Dextra pars ventris magis tamen est
 signum masculini in utero. Sed alij respondent cum se-
 men patris vincit semen matris: tunc generatur ma-
 sculus. Sed cum semen matris vincit semen patris tunc
 generatur filia. **Quare** quedam mulieres concipiunt fe-
 mellas. Rñdeo quod semine cadit ad sinistram partem matri-
 cis quod est frigidum ratione splenis adiacentis quod splen operatur femininitatem.
Quare

Quare ut exp^o est Alb. mulier iacens in dextro latere post coitū p̄cipit masculū. i sinistro femellā. rñ. f3 eum: qz mēstrua reclusa fluit ad illā p̄tē m̄ricis i q̄ iacet mulier: z talis fet^o format. **Q**uare mulier hēat m̄ricez. rñ. f3 Auer. in lib. de Colligēt: qz est locus p̄p̄ius gñōnis: z est situata in mediū mulieris sicut cloaca in medio ciuitatis: z sic ad cloacā fluit imūdia ita ad matricem p̄fluit sanguis mēstruosus z imūdnus. **Q**uare aliq̄ mulieres pariunt filios graciles: alie breues z spissos. Rñdeo f3 Auer. vbi supra: z ē f3 Sal. qz puer format fm q̄titatē matricis: z que h̄nt matricē longā z strictā ēt pueri erūt longi z stricti z graciles: sed aliq̄ue per oppositū: ḡ z pueri per oppositū generantur. **Q**uare aliq̄ mulier plures p̄cipiat pueros: aliq̄. f. gemellos. respō. fm Arist. in lib. de humana nā. in matrice sunt septē cellule z receptacula seminis: z tot generaliter p̄nt generari pueri in quot cellulas peruenerit semen: z si diuisus fuerit: sed tamen tres sunt in dextro latere in illis p̄nt generari. Similiter tres alie sunt in sinistro latere in quibus p̄nt generari tres filie seu femelle: sed z alia est in medio eorum vbi autenticū dicitur generari hermofroditum idest hoīem habentem utrūqz sexum. s. vuluam z virgam: z ergo si pariet vltra septem pueros hoc potius miraculosum est q̄ naturalr. **Q**uare gemelli sunt hoies semi nō ita fortes sic aliq̄. vt dicit leges ipsos in duello reputādo p̄ medio hoīe. Rñ. naturaliter qz semen z mā que deberet transire in vnū puez tñ hoc transit in duos: ergo ex hoc debilitatur: z aliquando non diu viuit vel frequenter moritur. **Q**uare ut dicit Arist. impossibile est gemellos ēē diuersi sexus: z ita qz vnus sit masculus z altera femella f3 sp̄ due vel tres masculi: due vel tres femelle. Rñ. naturalr nō est possibile qz vna ps semis cadit ad dextram partē matricis: z alia in sinistram partē: sed semper cadūt ad vnā p̄tē dextrā vel sinistram. **Q**uō gñatur hermofroditus. Rñdeo per talem modū qz in matrice sunt tres cellule principales vna in dextro: alia in sinistro: tertia in medio in qua dicunt semen clausū generari hermofroditū per talem modū qz natura semp̄ intendit generare masculū: z nūq̄ femellam: qz femella est vir occasionatus z monstrū in natura: vt p3 in libro de animalibus: ḡ qñqz formatur masculus quoad oīa mēbra p̄ncipalia: sed tandem propter indispositionez materie: z inobedientiā qualitatu seminis nō possunt perficere masculum: tunc gñat femellam: z ergo dicit qz hermofroditus sit impotens z membrum virile: z d̄ b̄ patebit. **Q**uare natura non generat duo mēbra virilia vel duo feminea: sed vnum virile z aliud muliebre. Respondeo qz in natura ponetur frustratio: quod ē cōtra Arist. p̄mo celi z quarto metaphysice. quia de^o z natura non facit frustra. **U**trūqz iste sit habendus p̄ viro vel muliere videtur qz consideranda est quātitas vnius membri super alterum: z dicit considerare f3 qz membrum sit potēs in actu venereo: z sic fm muliebre tunc est mulier: si fm virile tunc est vir. **U**trūqz talis d3 baptizari in noīe viri vel mulieris. Rñdeo qz nomine viri rō noīa iponuntur ad placitum: ergo fm dignū debet imponi: modo vir dignior est muliere: qz oē agēs p̄stātius est suo passo: vt patet per Arist. iij. de anima. **U**trū ipse debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. Rñdeo fm viam iuris qz p̄mo debet iurare anteq̄ mittatur ad iudiciū quo membro possit vti: z fm hec est admittendum z si vteretur ambobus mēbris: f3 tñ occasione ipse esset cremandus z sic semper querit p̄bleuma. utrū possit p̄cedere ad sacros ordies. Rñdeo

fm iam dicta. **Q**uare nā facit monstrum: vt patet per Arist. ij. phys. quod sic nāz p̄uatur suo sine monstrum: vt patet per Aristotelem ex indispositione materie vel effectū sit constellationis specialis: vt temporibus Alberti in Colonia generabat puer ex applicatione lateris dextri omnes sere aperiebantur: z applicatione lateris sinistre ecōuerso claudiebantur. Item Albertus dicit qz in quadam villa vacca peperit filium semibominis: tūc rustici suspicabant d̄ pastore coisse cū vacca volebant eum cremare. Sed astrono. dicit veritatem non fuisse. Itē vba Alberti nos vidimus equus h̄nt mensi pedes an̄iores: posteriores porrabat circa collū: z os nō terit sup terrā. Itē hec vba asserere Albertū nos vidim^o bico: pozz z corpa in nullo iūcta erāt nisi in dorso z hēbāt duo capita q̄tuor brachia: al̄s z q̄tuor pedes z ibāt ad quācūqz partem vertebantur. **I**tem verba Alberti narrauerunt nobis qdam sūcere digne qz viderunt talem hoīem in quo erāt duos homines coniuncti in dorso: z vnus fuit iracundus: z alter mansuetus z vixerunt duos annos vnus prius moriebatur: alter tandū virit donec ex fetore fratris moriebatur. **Q**uerit qūo hoc sit. Rñdes per talem modū cū semen fūdīt ad cellulas per gñōnē duoz gemeloz: tunc p̄tingit qz iterficiū z pellis medianas iter illas duas cellulas rūpat z sic semina p̄fluūt: z ita in dorso ramificant: z coniungunt habentes dua capita distincta. **U**trūqz hec sit vnus hō vel duo. Rñdes f3 Arist. z respiciēdū est ad cor: vñ qui duo h̄nt corda duo sunt hoies. **Q**uare aliq̄ generatur puer cum magno capite vel cum sex digitis in vna manu vel quattuor tantum. Respondetur fm Albertum super secundo phys. eorum qz propter superfluitatem vel defectū materie. Unde quando materia superfluit: tūc generatur caput aliquando magnum vel sex digiti in manu vel in pede. Sed quando mā deficit: tunc aliq̄ generatur mēbrū minus q̄ deberet esse. Aliq̄ generatur mēbra pauciora q̄ deberēt esse: z hec Albertus z Auer. distinguūt in scōo physicoz. de quātitate continua z discreta. **Q**uare ex inordinato coitu: scilicet laterali vel stationario sepius generantur pueri indispoti z mēstruo si. Rñdes: qz tūc semen iordiate locat in matrice: ḡ iordinate formantur: vñ aliq̄ generant gibbosi pueri z q̄ plures defect^o h̄ntes. **Q**uare mulier sit monstrū: z d̄ qz nō sit hō. Rñdes ex secundo phys. oē occasiōa tum est monstrū: sed mulier est vir occasionatus: ergo ē monstrū: pbatur minor: qz natura nunq̄ intendit generare femellam: sed semp̄ masculū. Sed qz natura femellam gñat hoc est causaliter pp̄ mae dispositionem: z in obedientiam. vt dictū est. **Q**uare quidam puer totaliter assimilatur patri: z quidam totaliter matri. respō. detur quod quando semen matris vincit semen patris: tunc puer totaliter assimilatur matri. Si autem semē patris vincit semen matris: tunc totaliter assimilatur puer patri. Sed si semen in parte vincit: z in parte nō: tunc in parte puer assimilatur patri: z in parte matri: sed si menstruum z materia fetus trahit ad se semen operationis spermatis: tunc erit similitudo ad matrem: z potest esse temporaliter: aut in membro principali: z non in secundariis: tunc puer erit similis in complexionē cordi z serui. Sed in alijs membris patri: aut econuerso etiam puer erit similis in complexionē: z corde patri: z in alijs mēbris similis matri. Et sic videmus pueros aliquos fratres multū assimilare patri: z alios etiam videmus pueros totaliter matri assimilari: z alios totā p̄ri: z alios p̄ri matri: z p̄ri p̄ri.

Quare

¶ Quare pueri vt frequenter assimulantur magis patri q̃ matri. Respondetur q̃ hoc est propter imaginatio-
 nē matris ⁊ dispositiōem patris in coitu. **¶** Quare pue-
 ri vt frequenter assimulantur auis ⁊ atavis q̃ propin-
 quis parentibus. Respondetur per Aristotelem quia
 virtus auorum est impotentia in cordibus parentū ge-
 nerantium. aliquando propter similitudinem nutriti-
 ti: ⁊ tunc fetus formatur in similitudinem aliquorum
 auorum. **¶** Quare vt dicit Aristoteles similitudo pue-
 rorum ad auos non extendit se vltra quattuor genera-
 tiones. Respondetur s̃m Albertus quia omnis virtus
 quattuor gradibus mensuratur: ergo generatiua. Sed
 Aristoteles dicit q̃ aliquando puer assimilatur auo cu-
 ius a populo ⁊ seculo nō est recordatio. **¶** Quare pue-
 ri sunt de diuersa dispositione: quadam magis dura ⁊
 quadam magis molli. Respondetur q̃ propter domi-
 nium diuersorum elemētorum: ⁊ quia ossa fiunt ex par-
 te menstrui magis terrestri: ergo semper dominatur: s̃
 medulla ⁊ cerebrum de parte eius magis aquea: sed
 spiritus vitalis naturalis ⁊ animalis ex pte magis aer-
 rea: ⁊ calor naturalis ex parte magis ignita. **¶** Qua-
 re fetus successiue fit fortior. respondeo quia in primis
 sex diebus semina habent colorem lactis: sed in nouas
 sequentibus ab illis sex diebus: tunc semina habēt co-
 lorem rubeum: quia tunc transmutantur in naturā san-
 guinis spissi ⁊ coagulati non fluentis. sicut massa car-
 nea: quia ex propinqua dispositione ad carnem: sed in
 xij. diebus post illos. ix. sequentibus illa materia cōde-
 satur ⁊ solidatur vt possit recipere organizationem ⁊
 formationem: quia res nuda non tenet impressionem:
 vt patet per Aristotelem. ij. de anima. ⁊ sic singulis die-
 bus vsq; ad partus aliter disponitur: sed quomodo per
 singulos mēses regat a planetis hoc est in lib. Boetij.
¶ Unde nota s̃m Galienus in primo mēse fetus fit pur-
 gatio sanguinis. in secundo mēse expressio sanguinei
 corporis. in tertio formantur vngule ⁊ capilli. in quar-
 to mouetur fetus: ⁊ ergo tunc mulieres nauseant. i. qn-
 to tunc recipit similitudinem patris ⁊ matris. in sexto
 nervorum constrictiones. in septimo ossa formantur. in
 octauo natura incipit mouere ad exitus ⁊ fetus dei be-
 neficio completur. in nono ipsum a tenebris in lucem
 producit s̃m communem cursum. **¶** Utrū puer in vte-
 ro stercorizat vel non. respondetur s̃m intentionem me-
 dico:um ⁊ philosophorum q̃ non: ⁊ ratio est quia nō
 habet primam digestionem que est in stomacho: quia
 cibus non venit ei per os: sed per vmbilicū: ⁊ ergo nō
 vrinat sed sudat quod videtur esse parue quantitatis ⁊
 reservatur in pāniculis matricis ⁊ secundina: ⁊ in alijs:
 ⁊ in partu pueri exeunt in magna quantitate. **¶** Qua-
 re s̃m communem vsū ⁊ cursum pueri exeant in no-
 no mēse respondetur: quia tunc est totaliter perfectus
 vel quia tūc regat planeta beniuolus: scilicet Iuppiter
 qui est amicus nature. Nam s̃z Aristot. est humidus ⁊
 calidus: ⁊ ergo temperat maliciam saturni frigidi ⁊ sic
 ei: ⁊ ergo omnes pueri nati in hoc mēse vt frequenter

sunt sani. **¶** Quare pueri exeuntes octauo mēse om-
 nes moriuntur. Respon. quia illo mēse super puerum
 saturnus habet dominium qui est contrarius ⁊ plane-
 ta maliuolus: quia frigidus ⁊ siccus: ⁊ vtraq; pars con-
 trariatur vite: dicitur etiam saturnus quasi satur annus
 per contrarium: quia per euz esurimus. **¶** Quare pue-
 ri exeuntes septimo mēse vt frequenter moriuntur ⁊
 dicuntur illi pueri exeuntes septimo mēse vt fetus lu-
 ne. respondetur quia luna est frigida: ⁊ habet dominium
 super puerum: ⁊ ergo habet ipsum necare. **¶** Quare
 puer exiens statim flet. respondetur q̃ propter subitaz
 mutationem aeris ⁊ in frigidatiōem que frigiditas ma-
 xime ledit suam teneritatem. **¶** Quare vt dicit Aristot.
 fetus post septimum mensem laborat ad exitum. re-
 spondetur quia tunc ligamenta quibus matrici alliga-
 tur illa incipiunt debilitari: quia propter sui magnitu-
 dinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamento-
 rum. **¶** Quare puer cum exit ponit digitum suum ad
 os. respondetur naturaliter: quia puer exit de matre: vt
 de calido lauacro. ergo intrans aerem frigidum ponit
 digitum ad os propter caliditatem oris. **¶** Quare vt
 sciunt mulieres puer exiens ⁊ clamans in vtero sit si-
 gnum malum. respondetur quia est signum q̃ non vi-
 uens exibat: ⁊ ergo dicunt Theologi: quia tunc cognos-
 cit se priuari intuitu diuino propter carentiam baptis-
 mi: ergo clamat. Sed aliter respondetur: nam si nō ma-
 xime pateretur nec clamaret: ergo clamor est signum
 passionis ⁊ mali. **¶** Quomodo puer exeat. responde-
 tur q̃ pmo capite premisso: ⁊ si aliter exit per crura vel
 per brachia interficit matrem: ⁊ seipsū. **¶** Quare mu-
 lieres comedentes infecta cibaria abortiunt responde-
 tur q̃ ex illis generatur semen infectum quod anima ab-
 horret: ⁊ p̃git ab agro nature scilicet matrice quia nō
 est apta q̃ ei forma nobilissima infundatur scilicet hu-
 mana. **¶** Quare chorea ⁊ lactatio ⁊ salt⁹ vt alique pes-
 sime bene sciunt abortiuum faciunt. respondetur quia
 per talem motus ligamenta embriōis soluantur ⁊ la-
 xantur: ⁊ per consequēs abortiuus sequitur: quia ma-
 teria diutius retineri non potest. **¶** Quare iactus ful-
 minis ⁊ tonitruū faciunt abortiuus. respondetur quia
 vapor ibi adustius qui faciliter ledit matricem infan-
 tium per omnia tenella intrans per poros ipsum occi-
 dit. immo Albertus dicit q̃ si puer actualiter viuit in
 vtero materno per fulmina tonitruū iterficif. **¶** Qua-
 re mulieres iuuenes: ⁊ non antiquæ abortiuū faciūt.
 respondetur quia corpora iuuenum mulierum sunt ma-
 gis porosa ⁊ rara: ergo vapor fulminis citius intrat fa-
 ciendo abortum. Sed mulieres vetule sunt compacte:
 ergo nō sequitur occasio in eis. **¶** Quare vt dicit Ari-
 sto. nimium gaudium facit abortum. respondetur q̃ tē-
 pore gaudiū calor vadit ad exteriora: ⁊ sic matrix pro-
 pter paucitatem caloris facit abortum. Eadem ratio-
 ne timor facit abortum: quia tunc calor vadit ad cor re-
 linquens matricem.

71

a Cum nasus inciditur ad ipsas aures: tunc debet consui filo tenui et subtili adinuicem: et post hoc debet conficere sibi emplastrum ex claro oui cum albo liquore mixtum bene cum stupis: et hoc emplastrum ponatur super vulnus eius: et tandiu permittatur in vulnere donec patiens estimabit quod sit vulnus curatum in toto attamen cana debet intrudi ad nasum ideo ut foramina non succrescant: et ut patiens possit suspirare. Aliud est verum recipiat illud emplastrum de vulnere: tunc nasus prematur bene manibus adinuicem: et tunc ex nouo tale emplastrum ut prius iacere non permittatur donec fiet durus: deinde detur talis potus. Acc. zemi benedictam globosam species tiriace et vneyrauth cum floribus: hec omnia excoque simul in vino aut ceruisia: et hoc si fuerint herbe sicce: sed cum fuerint virides: tunc debet contundi: et dare patienti ad bibendum: et sanabitur.

b Contra fluxum vulneris in capite fuerit vulnus et tergatur immundities siue putredo cum aliquo paniculo subtili de vulnere eius: eo quod cerebrum putresceret in capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: quia illi sanant omnia vulnera: et fistulam: sed ita quod prius debet mundari a putredine corporis etiam istum puluerem secum re potes seminare super vulnus ipsius capitis.

c Contra offensionem capitis cum baculo cultello lapide vel quocunque alio: ita quod multum dolet: et sensus aliquando perdere machinatur: et totaliter perdidit: sed tamen caput eius non est incisum: sed solum infractus per verbera hunc ita curabis: minuatur sanguine de vena cephalica: donec sanguis sanus exeat: et conficiatur super loca dolorosa istud emplastrum ut inferiori circulo docetur.

d Etiam summe considerandum est aliquis efficitur vulneratus: et principaliter ad caput: tunc maxime deberet precavere: ut non bibat vinum forte: et non sumat carnes non bene coctas: et non accedat mulierem neque intueatur. Similiter non loquatur multa ne ratio nem perdat. Sed si nimium fuerit infirmus: ita quod comedere non poterit: tunc detur sibi perfusio tenuis cum casio decocta ad bibendum. Etiam potest sumere pulmentum cum ceruisia coctum post tres aut quattuor vel quatuor dies dentur ei fercula delicata et hoc si fuerit calidus in seipso: et fercula debet ei dari que ipse appetit.

e Contra surditatem remedium probatum. Lapiatur sal pro vno denario: et ponatur ad mundam ollam: et cooperiatur bene ut nullus vapor exeat ponatur super ignem: et sufflet ignis recenter sub olla: ita quod per calorem magnum sal liquefiat: et confluetur in globum. Et tunc remoueat et infrigidetur: postea bene concute in mortario: post hec perfora raphanum: aut rapaz. aut maguderim: et repleatur illo sale: post hoc coopiat bene illud foramen cum illa particula quam prius extraxisti de raphano vel de rapa: post hoc fode in terram in mundo cellario si terra fuerit humida multum et fortis: et cooperiatur vicuversa quod taliter maneat per triduum: et tunc recipe per tres dies: et serua istud in vitro: et sic fundatur in aures.

f Contra tumorem et vlcerosa labia vnguentum. Recipe sepum hyrcinum cum pice noua: et arungia aurorum: et cum sepo ceruino conterantur simul in quantitate equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignem: et vngela bia: et sanabuntur in breui: et si fuerint labia tumorosa fiat minutio de ipsa lingua: et cessat tumor labiorum.

g Unguentum ad maculas faciei probatum. Qui vult privari maculis in facie existentibus. Recipe limacem cum sua concha: et concham ranarum: et alu-

men: et alestem: et gyantku: et contunde illa simul: et secute ad nouam testam: et combure bene: et illos cineres commisce cum lixiuo de vitibus facto: et ex illo facies mane et sero laua.

h Pulueres corrosiuos qui carnem superflua de vulnere crescentem bohemic de viciemaso appellatur sic fac. Recipe vitriolum viride: et impone in ollam nouam: et obstrue cum luto sapientie: et impone ignem forte combure bene: et postea effunde parum de aceto vini: et statim post hoc contunde et habebis puluerem corrosiuum: et illum super carnes predictas sparge: et corrodet eas.

i Si autem apostema generatur sub brachijs fiat flebotomia de mediana: aut pulmatica: aut prope paruum digitum in parte opposita: et per similem modum de eodem brachio.

k Quando aliquis esset transfixus gladio vel hasta da ei bibere ceruisiam tepida cum pinguedine serpentis.

l Si intestinum magni inciditur: aut stomachus hunc debes consue filio sericeo: et subtili et spargantur super illa vulnera pulueres rubei.

m Unguentum contra vulnera tumentia: sed non fluentia que sunt percussione sicut plage: ut puta fustibus et baculis: vel quibuscunque instrumentis. Recipe duas libras plantaginis: et duas libras garbei: et millefolium: vitriolum album. i. quartale: Saluam: et vitergion: quattuor libras contunde bene cum .iiij. lib. arugie: et cum .ij. lib. zuchari: ista omnia simul bene decoque et misce bene cum spatula interius ut bene cum aruina temperentur: postea exprime totum simul per pannum et tere herbas que manserunt post expressionem: et illa contunde cum arungia et serua.

n Oleum ad vulnera que in pedibus sunt quasi incurabilia que homines communiter habent: et illa vulnera habent foramina profunda illud oleum sic fac. Recipe lignum iuniperi: et incide in partes minutas: et recipe ollam vnam et fode in terram: et pone super eam aliam ollam multis foraminibus perforatam in fido: et loca eam super illam in terra sepultas loco cacabis: et impone in eam partes de iunipero incisae: et sic tunc circumlinias ollas cum luto sapie: et pone ignem fortem in circuitu ollarum: et sic stillabit oleum quod valet aurum et argentum: et precipue ad vulnera predicta sananda.

o Si alicui clauus ferreus vel ligneus vel quodcumque aliud acutum ad pedem intraverit hoc sic curabis. Recipe saxifragam: et contunde: et pone super locum in quo sit talis clauus. Idem faciunt flores saxe supposito aut stercore murilegi: et erit clauus ferreus vel quodcumque instrumentum fuerit in ipsa carne.

p Contra pruritus magnum cum lixiuo ex vitibus paruis vnge loca fricando. et sanaberis sine dubio vel vrtice decocte cum vino et collate per paniculum in balneum corpus tali brodio illinitum fricando cessat. Sed prius liniatur quando sudari incipiat.

q Si telum vel sagitta fuerit in pede: et lignus non est excerptus excipiat per te: et si ad utramque partem vulnus penetratum fuerit: tunc debes laborare per illud foramen tentam extrahere sicut in vulneribus usus est: ita ut attigat vna tenta: aliam et sanetur sicut et alia vulnera.

r Si vero tam profunde fuerit intrinsecus quod exicipi non valeat: tunc recipiat genziana: et de ponit ad foramen ut fiat vulnus amplius: et foramen magnum ut sagitta eo facilius exire possit ad hoc capiatur apostolicon magni dimergas. Steinyuorcz. et polipodium et pside bene adinuicem: et ex illo fac emplastrum: et pone super vulnus et extrahet sagitta.

Aliud emplastrum.

f Et si tale vulnus fixum aut profundum multum cruetur. Accipe thus album sanguinem draconis vinum nigrum fel vnd plurstein. i. lapidis ematit: hec omnia contunde insimul: et fac emplastrum cum clariovi: et illud confectum super stupas ponatur et vulnere applicetur.

i Contra vulnera fluentia et dolorosa. Recipe anguilam et excoque et accipe pinguedinem et conserva in mundo vasculo: et excoque gallinam non intingendo cum aqua pinguedinem et congrega ipsius pinguedines et accipe succum saluie: rute: absinthij: et marubij: et menthe silvestris: et tempera insimul: et vnge quando vis cicatricem et sanabitur.

ii Unguentum bonum ad sanguinem retinendum: ubi fuerit vena incisa. Confice thus: et aloë: adinuicem et admisce clarum oui hanc temperationem optime commisce: et ex illa fac emplastrum donec vene et vulnus adinuicem claudantur: et hoc fiat donec vulnus sanabit in toto semper emplastra noua preparando.

iii Contra putridas carnes et mortiferas. Recipe argillam de fornace bene concrematam: et tempera cum aceto et appone cucumeres equaliter sumendo: et sine vltuliant: et tunc cola per panniculum hoc facto recipe tertiam partem illius cocti et permisce cum oleo: et fauo mellis et vtere bis vel ter et sanaberis.

iv Contra inflaturam faciei vel alias vbicunq. Recipe scabiosam et decoque eam vsq. ad consumationem modice aque: et cum hac aqua madida bene inflaturam pannum intinctum superpone inflature predictæ quo siccat iterum madida et fac sicut prius et in triduo sanaberis.

v Contra struma que in collo generatur. Accipe succum raphani: sal: vinum: acetum: et confice totum in smigmate in aliquo vase et mittas ita per noctem stare illo vnge apostema seu strumam et decidet peribit illa struma si sepius hoc feceris.

vi Contra panaritium hoc est quando quedam pustule albe in circuitu vulneris generantur bothonice: pizymiet. Recipe arungiam antiquam non falsam et vermes quosdam qui multos pedes habent et sunt oblongi et parui et ab aliquibus centipedes vocantur seu appellantur hos vermes contunde valde bene cum aruina antiqua et emplastra super dolorem.

vii Ad solidandum ossa contracta. Accipe lumbicos veteris et contere in puluerem et commisce puluerem de lumbicis factum cum oximelle: et emplastrum inde fac et ossibus fractis superpone et mirabiliter consolidat ossa contracta.

viii Unguentum contra omnia vulnera quod cito generat carnes et replet. Recipe oleo olivæ quattuor loti faui mellis. iij. loti. gummi arabicum et thus vng. de quolibet. j. loti. et molle sicut farinam: et misce simul totum: et liquefac super ignem modicum: et moue continue in olla ne comburetur et operare illo vnguento quando vis.

ix Contra incisionem cerebri vel iecoris vel visceris: hec. n. omnia sunt mortifera et insanabilia. Si vero iterum magnum aut stomachus incisus fuerit hunc debes consuere filo sericeo et subtili: et seminantur super talia vulnera pulueres rubei de quibus patet alibi hoc facto curantur vulnera huiusmodi herba sanguinaria cum salvia: et si nollent curari: tunc cerebrum est incisum hoc taliter considerare debes quod vulneratus rationem perdet: et oculi eius rubei erunt omnia quecumque comedit non valebit retinere. et non poterit sedes habere lingua eius magna efficitur: et palpat super caput et lania bit emplastrum de capite suo.

x Contra offensionem capitis que fit multipliciter. Aliquando. n. cerebrum penetrat: et aliquando solum cutis offenditur et inflatur cerebrum vulneratum: et inficitur modo si cerebrum vulneratum erit: tunc videri bene debet ne ossa essent in vulnere: hoc facto excipiat et imponatur ad vulnus eius sericeus panniculus. Si vero sericum non habetur: tunc panniculus alius subtilis et parvus. Et idem panniculus illiniri debet prius mundo lardone pro eo ut tertio die facilius de vulnere excipiat: post hoc videri debet virum cerebrum fuerit incisum et vulneratum: quod si cum clariovi suppone retur: tunc siccaretur in vulnere et assumeret cerebrum secum: et ex illo homo mortem intraret. Ideo debet panniculus illiniri quin facit ipsa putrefieri et imundicia effluere ab eisdem.

xi Nota quod prius vulnera singulis diebus bina vice debent ligari: et hoc cito facere non prolongando et primitus lesus non debet spaciari nec deambulare: et cum ita ipsa vulnera sanient ceperint: tunc semper mundus panniculus debet imponi ipsis vulneribus quod per hoc subito curantur et succrescent.

xii Si aliquis homo ceciderit super caput: ita quod collum ei incuruatur: et post hoc loqui non potest. Illi statim os aperiat et ponatur lignum inter dentes eius ne claudere possit: et debet calcare super humerum eius et trahere caput eius fortiter ut ad locum priorem caput et collum situet: post hoc vngat dialtea et sanabitur a timore.

xiii Ista residua deficiunt in aliquibus marginibus figure precedentis ubi similes littere alphabeti comprehendunt.

A Tunc excipiat: et post hoc curari debent sicut prescriptum est de sanatione vulnere: et faciat emplastrum de apostolicon et ponatur super vulnus: quod istud extrahit totam imundiciam de vulnere et cito curabit.

B Et ipone in aqua et pmitte per quattuor dies stare et si vis potes calamentum apponere modicum: et sic infunde in sacculum et exprime succum illius: et accipe malum cape stre: et coque simul cum omnibus supradictis herbis in buryro et cola per sacculum: et tunc recipe cera et resina: et galbanum et liqfac omnia insimul: et tunc commisce cum omnibus supradictis.

C Aqua intincta et decocta in lentibus ita calidum ut cum lingua canis expertum est: quod attrahit statim materiam. Si fuerint rubee inuoluantur in pannu rubeo circa oculos tamen vtere repulsiuis seu recuperatiuis ne exeant per oculos: et circa gulam cum gargarismis.

D Vttere et resina: seu picem albam castorei noui reces: et oleum olivæ: et accipe medullam cerui vel equi iuuenis et vinum vel acetum coctana si habere poteris: et hec omnia simul prun de valde bene: et post pone in munda olla: et cum aceto vel vino bene decoqs ad bonam horam: et tunc per pannum exprime: et in paxidæ pœ: et ex hoc mane et vespere locum dolorosum vnge bene.

E Quod in vulnere ptimef mali: et post hoc infunde sed modicum vinum ad vulnus: quod illud mudat vulnera et putrefieri non permittit.

F Unguentum contra siccitatem membrorum. Quod aliquod membrum ericcat in homine sic faciat. Recipe. Lattum integrum et impone ad vnam aucam et assa aucam vnam cum catto et pinguedinem que inde stillauerit collige et fua: et cum eodem membrum quod ericcat incipit punge. Si vero totus homo ericcat seu omnia membra hominis recipe cattulos iuuenes et excoq. eos in caldari et sic ille huiusmodi in caldari illo seu in brodio quod cattuli sunt decocti et sanabit deo iuvante.

G Confectio vnguenti attractivi. Recipe sepum ceruini seu arietis castrati vel hyrcini et liquefac in patella et appone pax de creta munda: et modicum de resina: hoc est quarta parte resine respectu sepi: et oleum olivæ et contunde totum bene in mortario.

H Unguentum

Unguentum fuscum contra vulnera fetita ubi pos-
sunt crescere carnes.

Recipe oleum oliue: z lardus sub vno pondere: z po-
ne ad patellam vt simul buliant paulatim: postea pone
tertia pre de resina: tunc recipe pulueres thuris: z myr-
re nigre: z sic d myrra plus q̄ d thure: z coq̄ b totū sit:
z sic postea appone parum de galbano: z indurare de-
bes cum cera modica.

Unguentū diaquilon z vnguentum prutenici
pruikmazib.

Recipe litargiriū z cōtere simul cenobrium z isparge
i oleū oliue: z pone in patellā creā z mitte bulire semp
mouendo cū spatula: z qñ videbis q̄ incipiet rubesce-
re: tūc appone modicū de cera plus q̄ de galbano z ef-
funde sup aquā mundas: z si vis habere pulchrū tunc
appone serapinum z erit multum delactabile.

Unguentum album sic fit.

Recipe cerusaz: z thus albi: z appone de galbano mo-
dicū: z lapillos albos q̄ in cancro reperiunt: z contere
oia i puluerē z liquefac cū aq̄ rosacea z cōtere bñ vsq̄
ad p̄suptiones aq̄: z cōmisce cū oleo oliue: z fac bulire.

Unguentum retentiū ad vulnera fetida

Recipe mel z liquefac in igne: z aquam rute cōmisce il-
lis simul z habebis.

Unguentū populeon qñ vulnera inflant.

Recipe nodulos de populo de tali arboze: z cōtunde il-
los cū noua axungia que tunc temporis haberi pōt: z
serua z cooperi bene in pixide vel in olla vitreata: po-
stea recipe foliū iusquiami: z acrimonie: plantaginis:
z millefolij: trifolij: z marubij: balsamum: mentam: z
mentā equinā z embis: feniculū: z oia illa simul equa-
li pondere accipe z cōtunde z pone in vinū z mitte sta-
re per aliquos dies: z tūc excipe herbas p̄dictas qñ
tibi videbis cōueniens z appone cōfectū qd̄ p̄us fece-
ras d̄ modulis populi: z aruina noua: z cōmisce simul:
z pone ad caldariū parū z buliat simul totū: z postea
in sacculum funde seu cola.

Sirupus vulneratorum.

Recipe tormentillā: agrimonā: diptamū illā herbā: z
myrram rubeā: z coque bene in ceruisia antiqua: z co-
la per panniculum lineum: z quando infrigidabitur da
infirmo sero z mane ad bibendum.

Unguentū ad paralysim sic laboratur siue sit in
capite siue in alio membro.

Recipe inniperū: z aruinā gelline: z cōtunde bene
simul z pone ad patellam vt liquefiat z cola z sint am-
bo sub pondere equali.

Ad paralysim z fiat ignis bonus z sic vngat.

Recipe medullā de ossib⁹ eq̄: z liquefac i patella z vn-
ge locū dolentē ubi regnat paralysis. Et nota q̄ viris
o3 esse ex ossibus eq̄: mulieribus vero de ossibus eque.

Contra paralysim cui statim oculis.

Recipe vinū bonū: z fauū mellis: in eadē mēsurā: z ra-
dices celidonie: z feniculi: si vis cū herbis: z p̄cute illa
bene: z postea calefac circa ignem z cola z emplastres
super oculos.

Unguentū vt quasi vno die vulnus sanet.

Recipe lanceolā illā herbā: z illa est cōsimilis planta-
gini: s̄ pleniora h3 folia z longiora z cōtūde eā cū no-
ua aruinā: z postea in patella dissolue z fac emplastrū:
z pone sup vulnus s̄ pulueres senilis facies de eis: z
cum eadem herba p̄otes humectare inflationes in cir-
citu vulneris.

Unguentum rufus z valebit maxime quando
aliquis leuans graue pondus offendit se vel infla-
tur ab intus vel habet spatulas ab intra.

Recipe herbas quasdam rubeas. Rubea tinctori vel
vngulosa maior bethonice: Eseruene: korz venye: z
ablue bene: postea vero post ablutionem deponē corti-
cem superiorem: z pone ad butyrū: quod in Maio mē-
se est laboratum si habere p̄otes z coque simul valde
bene: sic tamen fac q̄ herba butyrum p̄ualeat. z ap-
pone radicem vnā vel duas de acrimonia. Et si non
p̄otes habere butyrum Maj: tunc recipe illud butyrū
quod est laboratum in vna septimana ante natiuitatez
beate virginis Marie vel quod est paratum ante festū
sanctorū Philippi z Jacobi ap̄loz: tertia die vel p̄ma.

Contra combustionem ignis vl aque.

Recipe surfures filiginis: z combure i noua testa hoc
contere bene z contritum da in circuitu manui vel pe-
di z sanaberis.

Remedium bonum ad paralysim.

Ungē locū ubi turbaris in calida stupha vl circa ignē
vino cremato vel etiam si pes vel manus incuruatur a
paralysi taliter fac z sanaberis.

Unguentum sanatiuum: z qd̄ facit crescere carnes.

Recipe sepum ceruinum: z plantaginē cum semine
z radice. Si autem semen plātago non habuerit sic q̄
esset in mense Maio: tūc recipe radicem cum folijs cō-
tunde simul cum oleo oliue: z decoque super lēto igne:
sic vt buliat per integram horam primitus: postea ap-
pone resinā: z cōmisce hoc totum simul vt buliat ita
diu donec illa resina liquefiat: sed non amplius: postea
cola per pannum ad nouam patellam: post hoc recipe
tria vel quattuor coclearia de vino bono: z infunde in
illud confectum: sic iterum tere ad bonā horam z post
q̄ illud vinum consumetur: tunc iterum funde tantum
de vino vt prius: z sic semp extere z effunde modo p̄e-
dicto: z hoc fac ita diu donec non erit vnguentum al-
bum sic abiectum: z donec adheret mortariolo: sicut
bitumen: z postea appone ceruse dimidium altez loth
z hoc si fuerit vnum quartale: tunc de cerusa appones:
z hoc illuc insparge z contere bene: z serua in pixide:
z vtere eo quādo oportuum fuerit.

Unguentū dialtee contra siccitatem.

Recipe medullam de ossibus caninis: z medullam de
ossibus equinis: z antiquam aruinā: z herbam que
crescit in segetibus z vocatur Ermodactylus: z est hec
herba p̄cise sicut cepe: z omnia illa simul bene deco-
que: z contūde: z liquefac in patella: z cola ad pixidē:
z membra que ericcantur sepe iungantur.

Contra calculum.

Recipe zinziber: balsamum: z zeduiam: z flores mu-
scati: z longum piper: z lapillos cācri: de quolibet vnū
lothōnē: z contere hoc simul valde bene z da infirmo
ad bibendum in vino: z p̄cipue in balneo.

Ad idem.

Hec est quedam brevis medicina que a solo deo venit.
Accipe succū feniculi: petrosilij: ap̄ij: z in succo istarum
pone micam panis: z pone super renes: z super vesti-
cas: z non tantum vrinā prouocat verum etiam lapi-
dem frangit.

Ad idem.

Idez facit paritaria comesta vel bibita cū vino vel pul-
uis eius cū albo vino potatus.

De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima z perfecta ad frangē-
dū lapidem medicina. Recipe radicem feniculi: z saxi
fragie: z petrosilij: equaliter de omnibus. Item radices
bardane siue lappē ad quantitatem omnium istarū re-
rum: z hec in partes minimas diuidantur z ponantur
in tanta aqua quantum videbitur sufficere bulieturq̄
vsq̄

vsq; ad consumationem tertie partis aque: et post hoc sumat patiens mane et sero ad quantitatem mediocritatis: et si aqua predicta nimis amara fuerit buliatur et liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. et si malum patientis recens est curabitur ad octo dies, si vero antiquum fuerit ad quindecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura supradicta est seruanda nisi quod loco suffragie due vel tres partes plantaginis apponantur et operandum est in parvi predicta.

¶ Unguentum contra combustionem.

Recipe olei rosarum. s. s. cere. s. s. cerusam. s. s. clarum oui vnius: hoc totum optime verberetur et incorporetur: et fac vnguentum: et vngatur ex eo locus combustionis quotidie et mirabiliter prodest.

¶ Unguentum ad scabiem.

Recipe aloë paticum: oleum laurinum: argentum vnum: et saluam: et fiat vnguentum: et cum illo scabies perungatur.

¶ Aliud experimentum probatum.

Recipe auri pigmenti. s. s. argenti viui. s. i. plumbi vstri. s. s. et ducantur fortiter: et misceantur cum oleo et aceto vini: et ex illo scabies perungatur.

¶ Experimentum magistri Petri hispani contra omnem maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: rosarum: eufragie sileris montani: bethonice: celidonie: capillorum veneris: ana quassa bene: et impone in albo vino per diem naturale. Secundo die distilla per alembicum: et quod primo stillauerit quasi argentum: secundo quasi aurum: tertio quod si balsamus habetur. et hoc seruetur in tribus ampullis: et cum opus est detur nobilibus et delicatis pro balsamo. alia vero pro auro et argento.

¶ Isti sunt pulueres optimi super omnia vulnera que sequuntur.

Recipe vinum nigrum: hoc est rubrum nimis et plantaginem cuiuslibet. s. loth: gummi arabici. iij. loth: muscati: et thus album cuiuslibet. s. loth: sanguinem draconis: et mumiā. s. loth. ista omnia contunde adinuicem: et fac puluerem ex ipsis: et illos serua ad necessitates quando in digueris.

¶ Apostolicon tale vnguentum sic fit.

Recipe nigram picem arabicam cuiuslibet. i. libram. Recipe etiam galbani: et serapini: armoniaci: oppoponacis: colosonie cuiuslibet. s. loth: et cera. vi. loth. Esca mediam libram: hec omnia misce adinuicem: et coque modicum: et postea accipe masticem: et albeas: siue olibanum: et contere bene in puluerem: et terbentina cum suislibet. s. loth: hec omnia misce adinuicem: et permitte liquefieri valde bene: et exprime per panniculum super aquam frigidam: post hoc excipe de aqua: et volue illud bene in manibus ad ignem cum oleo: ut sit modicum molle: hoc emplastrum sanat vulnera fistulam apostema et omnes fluxus imundum in carne cessare facit et sanat.

¶ Unguentum bonum ad vulnera sananda.

Accipe picem arabicam. i. picem non temperatam: ceram simplicem: oppoponacis flores iris cuiuslibet medii loth et holuoriz. Aristologia rotunda: thus albi cuiuslibet medii loth: litargirij. s. loth. Ista omnia excoquantur in vino quartali aceti fortis valde ita bene ut molle fiant. Et postea ista videlicet: ceram: picem: et picem arabicam: et s. libras olei: et illa omnia permitte successive liquefieri inuicem: et sic excoque vides bene ne comburantur in aliqua parte: ideo debes interius continue miscere et mouere: post hoc resinas abijce et refrigerata modicum pone ad pixidem: et isto vnguento vna-

gatur panniculus: et ponatur super vulnera: et hoc contrahit: et curat sanguinem malum de ipsis vulneribus.

¶ Unguentum ad vulnera quod cito generat carnes.

Accipe de oleo oliue quatuor loth: faui mellis tres loth: gummi arabicum: thus verum de quolibet medii loth: et molle sicut farinam: et misce simul totum: et liquefac super ignem modicum: et misce continue siue moue in olla ne comburantur: et operare illo vnguento quoniam vis.

¶ Unguentum quod dicitur gratia dei.

Recipe terbentine. libras. iij. resine: lib. i. olibani: mastici ana. s. i. myrræ. s. s. cere virginie. s. iij. b. delij. s. i. verbene: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recentes existunt: ana. manipulus. i. et decoquantur in vino albo vsque ad consumptionem tertie partis: postea coletur et colatura super ignem ponatur ad bulliendum. Et impone ceram resinam: et masticem: olibanum: myrram: bdelium: quousque bene commisceantur semper agitando cum spatula: post hoc impone terbentinam: et aliquantulum de oleo oliue: et iterum agitur cum spatula: donec infriat: et quod notat colliget: residuum vero valet podagricis.

¶ Uel et predictum taliter potest laborari.

Recipe succi verbene: pimpinelle: bethonice: brunete. i. consolide plantaginis lanceole: ana. lib. s. succi api. q. r. iij. resine. lib. i. terbentine lib. v. mastici: olibani ana. s. i. myrræ. s. i. cere virginie. s. iij. et in vino odorifero bulliantur succi: et valet contra cancerum: et contra morbum venenosum: et puncturam: valet etiam ad omne vulnus recens et et sanat apostemata in costis: et in epate: et in splene: et in principio foris emplastratur.

¶ Unguentum bonum ad ginginas.

Recipe aluminis vni loth: et mellis. s. loth: et illa duo simul commisceantur: et cum illa dentes et gingivæ iungantur et curabuntur putredo eorum.

¶ Ad vulnus sanandum.

Recipe myrram: thus: attramentum cuiuslibet. i. loth. et ad ampliandum vulnus appone medullas sambuci et vni loth: et illa omnia simul confice in puluere: et sparge modicum ad vulnus: post hoc calefac bene et suppone vulneri: et transiet adinuicem sub illo et sanabitur: sed debes comprimere vulnus bene duobus digitis adinuicem: et sic postea quarta die eligitur multum pulchre: post hoc sanet velut alia vulnera.

¶ Ad idem pulvis bonus.

Pulueriza piper cum pulvere carbonis quercini et suppone die vno vel duobus et sanabitur.

¶ Aliud antidotum ad vulnera sananda.

Recipe mel: et vermes longos qui infimo crescunt: hec duo pice in puluere: et sparge ad vulnus et sanabit: et hoc vtriusque ana: et comburi debet in testa noua: et vulnus sanabitur sine omni fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

Recipe thus: myrram: piper: saluam: acetum: oleum: et illa omnia simul commisce et decoque bene: et tunc cum illo caput perunge et liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus quod dicitur lupo.

Recipe albi thus: et tere modicum ad modum pulmenti et commisce optime cum claro oui adinuicem: et tunc line supra panniculum canapeum: et si istud habere non potes: tunc recipe barbam iouis: et forma ex ea emplastrum: et tali dolore superpone.

¶ Antidotum emplastri boni et optimi super vulnera.

Recipe thus: et aloë: et contendantur adinuicem cum claro oui: et istud ponatur super vulnera ubi vene fuerint incise et cruentant multum. Istud tandiu permittat

super vulnera donec vene et sanguis adinuicē creuerit
si tñ magis indigeret: tñc laboretur huiusmodi medi-
na et emplm ex nouo et supponat vulnere toriens do-
nec crescat adinuicē pampbili et malue simul contrite
et sup vulnera posite curant vulnera sanguinolenta et
fluentia: et fortius: et melius q̄ aliud emplm. Si autē
cū axungia cōfunditur: et super vulnera ponitur sanat
summe bene vulnera.

¶ Aliud emplm super vulnera.

Serpillii romanū. i. romischkol p̄tundatur cum vino
et sup vuln' ponat sanat multum bene. Item absinthii
concussū et recenter super vulnus positū sanat ipsa
vulnera.

¶ Unguentum bonum ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis: et aruinā porci nō castrati siue
apri: et h̄ totū simul cōfice q̄ densum fiat: et cava illud
et post hoc in melle decoque: deinde recipe absinthii:
vel succū absinthii et tempera cum predictis ad horas
vnius diei: et hoc vnguentū seruabis q̄ diu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

Recipe consolidā maiore talē herbam et depone supe-
riorem corticem: medietatēq̄ eius abice: residuum vō
contunde: et misce cum aqua: et pone sup folium nigri
oleris. Sumarczkol et superpone vulnere et sanabit in
octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

Recipe oleum oliue. iij. loth. favi mellis. iij. loth. gum-
mum arabici: et thus vetus: de quolibet medium loth
et molle sicut farina: et misce simul totum et dimitte vt
liquefiat super ignē modicū: et cōmisce continue in olla
vt nō comburat et operare illo vnguento qñ vis.

¶ Contra scabiem seu pruritem.

Recipe aquā in qua porcus vel sus mūdatus est a car-
nifice post interfectionē illam cū dormire volueris ca-
lescat et laua pedes ex ea et pone ad aquam eandē vsq̄
genua et inuolue pedes in pānum et de mane cum sur-
gis dialtea et populeon: et illa duo vnguenta simul cō-
misceat: et vnge pedes scabiosos: et et tere seu frica bñ

pedes cū pilis qui sunt in scropha depositi in aq̄ p̄des
et sic cū vnguento p̄dicto perunge et sanaberis.

¶ De emplastris.

Emplastra bōa sunt ex rosis et violis: cera: picce: mel-
le: et oleo oliue: illa fac bulire simul: et exprime per pā-
num et intinge pannos: et pone ad p̄xidem et serua ad
placitum tuum quando indigeris.

¶ Unguentū Hippocratis:

Recipe anguillā et decoque in aqua: et supernatantem
pinguedinem collige et cōgrega. post h̄ recipe aquam
pinguem et gallinā et decoque sine sale: et simili mo-
do pinguedinē supernatantē collige: et tunc recipe succū
saluie: rute: et absinthii: et elebori: q̄ iacet in terra et her-
bā que vocat lingua canis. Ista oia simul cōmisce: et q̄
cūq̄ vulnus fuerit vinctū non indiget emplō.

¶ Unguentum fuscum laboratur sic.

Recipe mastice: galbani terbetine: añ. 3. i. et conficiantur
sic oleum oliue in caldari sup ignē mittat et addat
cera: et liquefacta ponat colofonia. deinde gummi serapi-
ni: et terbetine: deinde mastice: et olibani: et hoc cū spa-
tula semper agitur donec coctum fuerit: deinde infri-
gidatum vsui serua.

¶ Unguentum album.

Recipe ceruse lib. ij. litargirij. 3. i. olibani. 3. s. mastice. 3.
i. vnaqueq̄ res per se teratur: et puluis ceruse cū pau-
co oleo oliue distēperetur: postea addatur litargirij: d̄
inde mastix: et olibanū addatur et cum pistello paula-
tim agitur quāto melius pōt et vltima vice de aq̄ ro-
sarum parum addatur: et tandiū ducatur donec spissus
vel liquidum fuerit et serua vsui.

¶ Contra paralysim.

Recipe anserem: et pone in eam anguillam in frusta se-
ctam seu diuisam: et assa: et cum illa pinguedine vnge lo-
cum vbi turbaris.

¶ Contra paralysim.

Recipe murilegum nigrum: et impone in eum sinapi:
et similiter asse et pinguedinem que inde stillauerit col-
lige: et locum paraliticū perunge.

Sensus cōmu-
nis.

Cellula ymagi-
natiua.

Cellula estimati-
ua seu cogitativa
et rationalis.

Cellula memo-
ratiua.

Allopitia
Appoplexia
Bilina
Breitica
Bridates
Arteriaca
Armeron
Antrax.
Amiffio ratiōis
Apostema.
Bolitmus
Cafus capillorum
Cephalea
Cousa.
Catarrus
Colica
Calculus.

ungues mali

Squinan

tia:

Sutta

Arteria

Arteria

passio

cardiaca

Arteria

Ungues mali

Lancer testicu-
lorum

Lancer
Eiragra
Cardiaca
Diamures
Difenteria
Diana
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empuna
Exitus ani.
Emoroides
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fetidum
Fluxus sanguis
Gomouca
Gutta
Doupilans.

Idroforbia
Imperigo
Incubus
Iliaca passio:
Ileos
Ieucoflegrati
Iposaracha
Ascites
Impanites

Idrops

Spasmus

Spasmus

podagra

podagra

Xepia
Xitargia
Xienteria
Xumbici.
Xidrophe.
Xidania.
Xeucrefis
Xpilatio ner-
uorum
Xbralmia
Xpilatio splene
Xaralchis
Xeripleume-
nia.
Xeucrefis
Xnifis
Xrofluuius
Xoipus
Xodagra.
Xcuma.

Scoromia et
vertigo.
Stapor mēris
Sternutatio
Spasmus
Squinantia
Sincopis
Singultus
Stranguria
Satirialis
Suffoca-
tio
Sciatica
Serpigo
Scarna
Tetanus
Tetamon
Tumore
Dencum
Duccan a
Derugo
Dicerano lin-
gue.

Epar cor stoma-
chi caput et sple-
nes man^{us} et ren-
matix vesica et
officinalis mēbra.

Allopicia est casus capillorum cum viceribus. Cura: vngule capre vste: et cum pice liquida trite et illinite: allopiciam sanant. Auicenna. Serap. kir. Alber. lib. xxiij. **C** Appoplexia est passio cerebri officialis auferens sensum: et erectionem toti corpori repete et subito magna voce precedente propter oppilationem in meatibus et ventriculis cerebri tam principalibus quam non principalibus. Cura: vtriusque tyriaca cum vino. Auicenna. prima quinti. et genitalibus cunctis que sint cocta cum ruta. **C** Asma est difficultas anhelandi sine sonitu. Cura: decoquantur malue in olla: et ex illa lauetur calide infirmus et etiam sumat scutella plena furfuribus illa coquantur cum butyro: et coquantur modicum: et hoc imponatur sacculo: et consuatur: et super sacculum illum locetur infirmus: et resanabitur: et debet in balneo esse: et sedere super istas coctas herbas: et istud sepius facere tenetur et sanabit: et post hoc vngat dialtea cum isto butyro hoc facto minuat de pede inferius sub talo. **C** Arterica est passio ab articulo dicta: et est species gutte. Cura: accipe ranarides: et puluerem piperis: et sparge super ceram calidam: et sic pone super locum dolentem per vnam noctem: et mane inuenies vnam vesicam: tunc impone ceram extrahens aquam et sanabitur. **C** Ascites est species hidropisis ex grossa ventositate effecta. Et dicitur ab abseli grece quod est venter latine. Cura: vide de hidropisi. **C** Arterica passio ex asperitate sit trachee artarie cum voce mansueta: et rauedine: et excreatione cum difficultate. Cura: tapus barbatus cum vino rubeo et forti decoctus et loco frequenter cataplasmatum multum valet. **C** Arimeron est genitalium partium oppilatio. **C** Antrax est quedam pustula pessima que quando fit in homine corrumpt carnem circumquaque: et facit foramen antrum: et putrescit caro usque ad ossa. **C** Amissio rationis fit quando homo frenesim patitur: quoniam tunc solet fatuizare veluti fatuus vel amens. Cura. Recipe croci et vrinam propriam: et de mane bibat et curabitur. **C** Apostema patet de se quid sit. Cura. Recipe bolum armenicum et terram sigillatam: et incide et vtriusque ad calidum vinum pone: et de mane bibe et scito quia non permittit ad cor ascendere ipsum apostema.

Bolismus est immoderatus vel caninus appetitus vel irrationalis: et est passio stomachi ex frigida causa. Cura alibi videatur de passionibus stomachi.

Calus capillorum est quando crines descendunt de capite: et hoc maxime fit post infirmitatem. Cura: adeps vrsi capiti illinitus multum prodest. Sextus et Plinius lib. viij. capitulo. xxxvi. et lib. xviij. capitulo. x. **C** Cephalaea est dolor totius capitis. Cura: thus myrram piper saluam acetum allenum commisce et decoquas: et vnge caput et liga lintheo. **C** Coxi-za est constrictio narium a poro cerebri decurrens ad nares. **C** Catarrus est fluxus a capite versus pectus: et causatur multipliciter: aliquando ex frigore magno: aliquando ex crapula: aliquando ex calore superfluo. Si fuerit ex calore superfluo: tunc minuatur de vena cephalica: et vngatur frons vnguento et oleo rosarum: similiter et caput: oleo baccharum lauri vel cum dialtea. Si autem ex crapula: tunc summe precauere debet ne nimis comedat aut bibat: sed moderate. **C** Colica est passio intestinorum grauis que fit iuxta vmbilicum. Haly. Cura: sterco caprinum loco dolenti illinitum curat. Sextus. sterco canis. **C** Calculus dicitur esse lapis in vesica vel in renibus generatus. Cura: grana iu-

niperi mixta cum medone simulque concussa et expressa per panniculum: et iterum de nouo succus per pannum coletur et detur patienti in balneo sedenti. **C** Lir olei ex tigno eius. **C** Cancer est quedam vulneris species carnes corrodens et quasdam habens venulas circumsque distentas ad modum crinium cancri. Cura: sterco anserinum fixatum bene cum butyro interficit cancrum: et debet prius per pannum colari: et sic illiniri vulneris in circuitu. **C** Ciragra est paralisis manuum. Cura. Recipe succum mellis et misce cum farina ordeacea: et decoque quasi pulmentum et fac ex eo emplastrum: et superpone dolozi calide. **C** Cardiacum est infirmitas ex qua cor trepidat et euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno et ex sanguine superabundanti. Cura: et tunc debet minuere de manu sinistra: et vnge cum vnguento populeon. et oleo violarum: et vtatur electuario isto. Recipe violarum rosarum nouellarum vel tili-radix Juli. similiter vtatur carnibus nouellorum pulorum et iuuenum et aliarum carnum: post hec facies sibi emplastrum. accipe rosas violas linus recens: hec omnia coque et pone super stomachum et priusque coquantur debet contundi: et sic decoque. Si vero infirmitas illa euenit ex frigore tunc assumat diamargariton. Nicolaus et hanc medicinam recipiat. Cinamomum gariophilos cubebe lignum aloes: et os de corde cerui cuiuslibet coniunctim: et contunde bene inuicem et appone. Recipe violarum vnum fertonem anisum vnam libram: quia illud coactum fortiter fortificat omnes artes in homine. Si autem illa infirmitas sit ex sudore nimio: tunc repurgetur: vt non sudet magis: alias corpus corrumperetur: vel cardiacum passio est quando totum corpus resoluitur in sudorem continuum et dicitur diaforetica. i. apertio pororum.

Damires est inuoluntaria vrine emissio in somnis. Diffuria est difficultas mingendi. Cura: oleo petroleon corpus vngatur circa partes dolentes. **C** Lir. **C** Dissenteria est fluxus venter sanguineus cum corrosione et vlceratione intestinorum. Cura: lac asine bibatur stomacho ieiuno. Haly. et Plinius libro vigesimo octavo. capi. nono. **C** Diarrhea est fluxus ventris simplex quando fluunt humores diuersi de ventre. Cura: sterco canis sola ossa comedentis constringit ventrem fortiter et hec magister Auicenna docet. **C** Diabetes est immoderata renus attractio vel est immoderatus fluxus vrine hoc est quando totiens mingitur quotiens bibitur. Cura: pone agrimoniam ad saccum et excoque cum vino antiquo donec tertia pars ebullierit. et adhuc appone modicum salis cocti et bibe illud et sanaberis.

Effimera est febris ex dis temperantia spirituum precedens ultra diem tertium secundum sui naturam non se extendens. Cura: contra effimeram diuersam vene aperiantur vt in tabula de minutis. **C** Emigranea est dolor medie partis capitis siue interioris. siue exterioris. Cura: contra emigraneam sciaticam colicam et iliaticam. Recipe calcem viuam ciminum tartarum olibanum baccam lauri sinapi: et mel crudum et fac confectionem emplastri et superpone dolenti loco. **C** Epilepsia est morbus cerebri officialis auferens sensum et erectionem toti corpori cum perturbatione motus maxime propter oppilationem in ventriculis cerebri non principalibus. Cura: detur simus ciconie in aqua et melle mixtus ad bibendum infirmo curat. Auctor pandectarum. **C** Empima est spiritum saniosum in concanitate pectoris existens aut pulmonis. vel empima est passio quando sanies ex-

creatur.

creatur. inde empima. i. sanies expuentes quia empima grece sanies latine dicitur. **E**xitus ani est quando quoddam intestinum homines egreditur per anum. dum vadit ad secessum. Cura. Recipe aloes epaticum et liquefac postmodum in frigidato intinge intestinum et trude viceversa et si amplius exierit iterum intinge quo usque manebit. Seta. et Aulce. **E**mozroides sunt quoniam venule existentes in ano per quas solet fluxus fieri vel emozrois est apertio vene inferioris que cum ano exit. emachim. n. grece sanguis dicitur latine. inde emozrois. i. sanguinis fluxus per inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex sanguine superfluo. Cura: contra hanc infirmitatem minuatur sub talo. si autem talis passio fuerit recens et primo orta tunc. Recipe oleum olivae serenissimum et madidetur in eodem panniculo et ponatur super dolorem eundem.

Febbris est calor innaturalis mutatus in ignem et est multiplex ut superius circa imaginez videri potest. febris continua est que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe solsequium cum radice sua et in partes incide minutas et cum aceto bene decoque et da patienti de mane et de vespere. febris tertiana est que fit de colera putrefacta similiter in corpore. cura: Recipe pimpinellaz et benedictam albas et has herbas decoque pariter cum aceto ad bonam horam diei et tunc cola per pannum et da bibere patienti de mane et vespere. cura contra quartanam. Recipe petroselinum et cum radicibus decoque pariter cum aceto ad bonam horam diei et tunc cola per pannum et in vitrum infunde et cooperias per noctem mittens sic stare et mane iterum per pannum debet colari et da patienti bibere ieiuno stomacho et intinge pannum in eadem aqua et caput eius circumliga. **F**ebbris effimera patuit de se. Cura: succus cubebe mixtus cum oleo rosarum et inunctus pulsibus et super cor illinitus omnem calorem febrium mitigat. **F**ebbris ethica id est est quod praeis placentarius habuit quendam patientem viribus defectus et posuit ipsum in balneum aquae in quo fuerunt resoluta cornicis ova et post balneum fortificatus exiit. Item cibis optimis ethicis terantur pupille alarum gallinarum et trite distemperentur cum lacte ovino et addatur vitellam ovorum et parum polente frumenti et bulliat ad spissitudinem et adde parum de zaccaro. **F**ebbris acuta idem est quod febris occulta. **F**ebbris autem continua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruorem in febre continua. Cura: folia canlis coquantur cum aceto veteri et terantur cum oleo rosa. et emplastrum super stomachum multum prodest et idem potest fieri cum folijs salicis et folijs albarum vitium rosarum et similibus. **F**istula dicitur esse quoddam vulcus quod non plenarie reseruetur et ante reservationem cicatrix illius vulneris clauditur et sic illa sanies que prius de vulnere plenarie non exiit facit sub cute latum locum. in superficie vero vulneris valde strictum habet foramen. Cura: excoquatur anisum in aceto et illud bibat patientis et fistula cessabit in eo. Item fistula multa foramina habet et non recta sed obliqua quod medicina intrare non possit etiam nil melius est quam stercus caprinum temperatum cum melle et tepide suppone: quia omnem tumorem soluit putredinem extrahit et iniciatos vermes occidit et purgat et sanat fistulam et cancerum et dolorem mitigat. **F**icus est quoddam vulcus quod solet crescere in ano vel in vagina vel in naso vel in oculo. cura: contra ficum in oculo. Recipe medulla de ossibus bovinis et vitellum oui et oleum: hanc omnia in patella coque et exprime per panniculum et unge morbum et super pannum pone et suppone do-

lori donec sanetur. Alia contra ficum ubique sit. Recipe plantaginis manipulos tres et millefolium et mentha striam. manipulos quattuor. hec omnia contundantur et succus exprimat. et addantur quattuor grana piperris triti et vij. grana mastico ieiune patientis bibat hanc potionem novem diebus et continue renona medicina. **F**renesis est apostema natum in miringa cerebri de ebullitione sanguinis vel calore vel utriusque: miriga vero pellicula circumdans cerebrum et est in aure que si rumperetur perpetue surdus efficeretur. Cura. Vena in medio frontis aperiatur. **F**astidium est infirmitas repugnans comestioni et appetitum destruens bonum. hec infirmitas sepius generatur ex languore nimio ipsius stomachi et omnium membrorum. Aliquando ex nimia sede pervenit et superflua sumptione potus. et interdum pervenit similiter ex frigore magno. Tunc ille sumat zaccarum rosaceum et etiam iuvat illum qui habet superfluum et stomachum confortat vel etiam sibi detur via aradon abbatis. Si vero evenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten. Sal. Aui. aut zinziber conditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem et faciunt appetitum bonum. **F**luxus sanguinis est multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: et per illa omnia diversas sortitur medicinas. cura: contra fluxum sanguinis per anum. Recipe semen plantaginis et concute in liquefactum butyrum tepidum et statim super hoc incute ova et appone modicum de croco: et hoc non contrito: et da ei comedere.

Contra fluxum sanguinis de naribus. cura: vena cephalica incidatur.

Omorea est involuntaria spermatis emissio. **S**utta est quedam passio in scapula quando homo brachium levare non potest: et si leuat tunc cum magno dolore. cura. Recipe absinthium et coque in melle sine malaxetur et contundatur et fiat emplastrum ex illo et dolori supponatur.

Oripilatio est erectio crinium pro timore vel dispositio in qua invenit corpus diversitates in frigore et punctionem in cute et lateribus: et antecedit eam pigritia et fractio est quasi maneries eius.

Droforbia dicitur passio melancolica in qua homines abhorrent aquam mundam: et est sonum eius. **I**mpetigo et serpigio sunt infectiones cutis de colera subtili mixta cum humore grosso. **I**ncubus est fantasma in somno commovens corpus et aggravans motum et loquelam perturbans. **I**liaca est passio intestinum gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu et dolore vehementi tanquam si intestina terebello perforarentur. Ileus est idem. Et notandum quod interdum iliaca fit ex siccitate nimia: tunc urina fit rubea et tenuis et tunc magnus calor patitur infirmus. Ille curatur sic. Ungatur oleo violarum et unguento populeon: post hoc detur ei erisatra. i. lib. illud sumatur mane et sero semper tria coclearia cum aqua calida: post hoc sumat succum rosarum et scamonee mixtum cum vino calido valet sibi contra idem hoc facto minuat sub talo in pede exterius. **I**drops est error virtutis nutritive in toto corpore sequens mutationem virtutis digestive in epate. Et sunt eius quatuor species. scilicet hiposarpha. Asclites: timpanides: et lento flegma. In timpaniti et ascliti solus venter inflatur et pes sicut posteriora macerant. In alijs autem speciebus totum corpus inflatur. cura: contra idropisum. Recipe enula campana et contunde et succum eius exprime per pannum et colligatur in testam oui et distemperetur cum sauo

mellis: et da infirmo omni die plenam testam de succo: hoc fac undecim diebus luna decrescente vel deficiente quia etiam homo in ventre decrescit. **E**mpetigo est sicca scabies in cute vel in corpore. cura: due vene in faucibus oris incidantur.

Epra est morbus corrumpens formas et compositionem membrorum et finaliter soluens continuum: proveniens de materia melancholica sparsa per totum corpus. cura. Recipe oleum de ligno fraxini frustatim inciso: et fac ad modum aque rosacee et ungatur corpus sepius multum prodest. **L**itargia est apostema in posteriori parte cerebri sub thūs carnem: vel litargia est apostema flegmaticum cum febre in puppi cerebri natum: et cum mentis oblivione: et litargia alia vera: alia non vera. vera litargia est quando homo semper dormit. Non vera inest qua homo non potest dormire. cura: capilli proprii usi conficiantur cum aceto. et modica pice: et naribus apponatur: potenter excitat litargicos. **L**ienterie est fluxus ventris: in quo comesta et bibita egrediuntur in eisdem qualitatibus et quantitatibus in quibus intronisa sunt propter debilitatem contentive stomachi et intestinozū superiorū. cura: Recipe sepum hyrcinum ceruicem litargirum corticem glandium: emethich: sanguinem draconis cuiuslibet unum loth. misce adinuicē et hoc mixturā trudas super lienem: et sparge de super modicum puluerem concrematum: et sic trudas ad corpus viceversa et sanabitur eger. Si autem homo fuerit infirmus multum: ita quod lien subintrare non potest: tunc accipe allei unam libram et decoque illud in medio quartale aque: et tunc super vapores illos ponatur eger: ita ut possit humectare corpus eius siue posteriora: quod potest hoc corpus demollitur: et sic lien poterit bene imponi viceversa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinum digito: et hoc facto. Recipe pulueres crematos de cornu cerui thūs et masticem isti pulueres super seminentur lieni et posterioribus et sanabit. Et isti pulueres etiam reformat matricem mulieris si super seculantur secretis ipsarum. Deinde accipe thūs et colophoniam. Isti duo sparge super carbones ignis locans infirmum super illum fumum quod intret corpus ipsius et sanabitur lien. **L**umbri sunt vermes qui nascuntur in intestinis hominis seu alterius animalis. cura: comedere zeduarum ieiunus attamen prius tene ad unam horam in ore. et post hoc glutire debes: et tunc incontinēti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedium contra lenteriam passionem quando quis magnas sedes patitur et homo estimat ut viscera eius exirent hec infirmitas interdum fit ex comestione nimia et ferculis malis: et talis egritudo mortificat hominem sepius. et sic interdum datur ei zuccarum rosaceum diaaradon abbatas vel rosatam nouellam: et adhuc ungatur oleo rosarum et emplastrum conficiatur ex rosis: et ex pomis quercinis masticē et margaritis: hec omnia condiantur et excoquantur in aceto: et fiat positio super corpus eius. Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tunc si bi unguentum ex mēta: et balneum ipsius aque in qua cocte sunt rose yue grich que cum costo: et scias quod hec medela multum prodest.

Morphea est defecatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus crinium et barbe: et est differentia inter Allopiciā et morpheam: quia allopicia est casus capillorum et crinium capitis. cura. Recipe oua fornicarū et ebullum. j. atbi contunde. et succum: et acetum bonum: et aurum purissimum puluerizetur: et cum eo iuxura: id est

locus perungatur. Item fel caprinus et sanguis vesperilionis perunctum caput aut barbam curat. **M**ania est insania vel alienatio mentis. vel sic. Mania est corruptio anime sine febre. cura: fercula eius sint leuia sicut caro caprina: et pulli et noua ona assature molles et bibat vinum limphatum: et cum aqua permixtus balneetur et commisceatur cum mulieribus: quia per hoc ira sedatur et vesania mitigatur et inciditur ei vena circa pedicam paruum: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio communis. Melancolia vero a nigro felle est dicta.

Neruoꝝ oppilatio dicitur esse passio quando nervi oppilant. cura: nervi adipe seu pinguedine accipitris sepius inungi debent. **N**eufresis dicitur esse dolor lumborum.

Ophthalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. cura: vena in utroque pede supra pedicam maiorem incidatur et multum prodest. **O**ppilatio splenis vel epatis est quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur et non perfici opera digestionis. Cura. Recipe stercus vacce siccum et succum urticae tria oua olei optimi sulphuris confice hec et fac emplastrum et est optimum: splenetici: epatici: hidropici: et hoc absconde: quia donum dei est pensare volenti.

Paralexis est nervoꝝ mollificatio cum ablatione sensus et motus. Cura: Recipe stercora pulloꝝ. ciconie cum adhuc sunt in nidulo contunde et cribra per pannum subtile: postea recipe arungias porci et liquefac: et impone puluerem et fiat unguentum cum quo vnge locum dolentem.

Paralexis viscerum est que causatur in visceribus. cura. Recipe hyrundines iuvenes: deinde excozia et viscera eorum bene mudentur: et imponantur viceversa: et hoc assari debet: et mūdare et comedere per tres dies. Aliud recipe ter quantum ad manum potes capere de bacchis lauri viridibus et tantum de saluia: et decoqs bene in bōa ceruicia triticiali: et bibe ieiuno stomacho.

Periplemonia est apostema canalis pulmonis vel periplemonia est collectio circa pulmonem: fit autem de humore collectio in partibus pulmonis. **P**leurēsis est apostema calidum lacertoꝝ seu panniculorū seu velaminum costarum. Et pleuresis a pleura costa dicitur: et inde tunc fiunt punctiones laterū. Cura: contra laterum punctiones excoquatur mel cum lacte caprino et madesac in illo pāniculum: et hoc suppone lateri languenti et cessabunt punctiōes. **P**utris est humiditatis consumptio quando consumitur corpus et ericcatur: ita quilibet ericcatus potest dici putris: et febris ethica idem est. Cura. Recipe rosam et polipodium et coque cum vino bene: et bibe sero et mane. **P**rofluvium est immoderata menstruozū emissio. Cura: stercus gatti cum resina et rosa suppositum profluvium mulieris reprimat et cessare facit. **P**olipus est superflua in naribus caro ex grossis et viscosis humoribus facta.

Polismus est infirmitas per quam homo semper continue comedere appetit et tamen saturari aliquo cibo non potest. Si vero saturatur statim enomit more canino: et post hoc statim esurit ut prius et talis infirmitas interdum provenit ex frigore magno: et tunc parum fit. Si vero provenit ex frigore nimio tunc semper lingua siccatur: et multum bibere potest. **P**odagra est passio pedum cum dolore calcanei et pollicis. Cura. fricetur dolor sepe cum testiculis vulpinis: et adeps vulpis idem facit et cum pelle eius inuoluatur.

Reuma

Ruma est fluxus humoris a capite ad partes subiectas. Cura: Isopus torrefactus et calve capiti appositus multum valet. Ad idem due vene sub lingua aperiantur.

Sothomia et vertigo sunt visiones ventositates et sunt proprie passionis sensus communis. Cura: sime radicem ebulli et prius desicca et inde fac lixiu et frequenter caput laua.

Sopor est diminutio sensus et mentis. Cura: vena in occipite tangat. **S**ternutatio est motus naturalis cerebri fortis et validus propter expulsionem nocivorum. **S**pasmus est egritudo nervorum contrahens nervum contra suam originem. **S**quinantia est apostema gutturis viam anhelitus impediens et cibi. Cura: due vene sub lingua minuuntur.

Sincopis est defectus caloris naturalis vel est ablatio sensus in toto corpore secundum maiorem partem: propter debilitatem cordis. **S**ingultus est quasi spasmus stomachi repleti aut inaniti ab humore aliquo viciati propter expulsionem nocivorum. Cura: aliquid inopinatum et anxium inopinatum et subito patienti nuntiandum est et cessabit. **S**tranguria interpretatur guttatim urine emissio. Cura: thus cum pulegio coquatur in vino et bibat in balneo. **S**atiriasis est continua erectio virge cum appetitu ad coitum. Cura: super renes ventosas pone et extrahere sanguinem. **S**uffocatio matricis est ascensus matricis ad superiora propter humores corruptos. Cura: testiculi vulpis in oleo veteri cocti et posarii mulieribus impositum curat matricem suffocata. **S**ciatica est passio scie. i. anche unde homines cogunt claudicare. **S**erpigo est quedam species scabiei.

Scurria est quasi urina ex se insensibiliter emittitur.

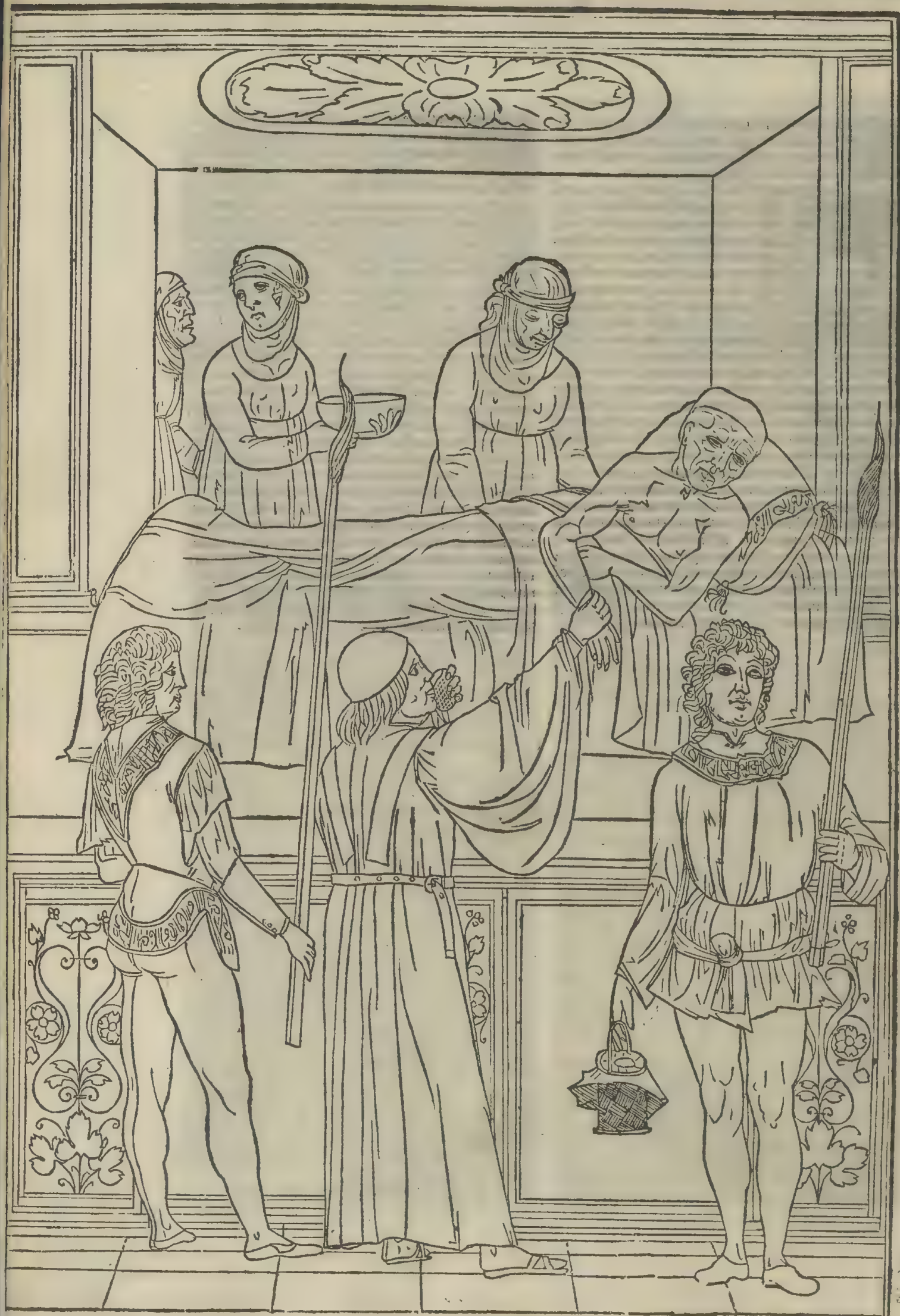
Tanvus est maior contractio nervorum a ceruice usque ad dorsum. **T**henasmon est appetitus et voluntas nimia egerendi cum modo aut nullo effectu. **T**ussis est violenta

commotio spiritualis virtutis ad expellendum superfluitatem in spiritualibus. **T**umor testiculorum est quasi testiculi tumescunt. **T**ortiones ventris causantur ex ventositate.

Venum est materia subtilis aquosa horribilissime qualitatis a tota substantia premens corpus humanum. **V**iscerana est infirmitas per quam homo cruorem emittit per posteriores.

Vlceratio lingue fit quando vlceres seu pustule in lingua generantur. **V**ertigo est infirmitas capitis. Cura: omni hora dum vadis dormire recipe tres guttas urine et pone ad nares probatum est: quia multum valet. **F**etor oris fit multipliter aliquando evenit ex putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione intestinorum: et alio modo fetidus anhelitus appellatur.

Cura: si fit ex putrefactione dentium vel oris: tunc debes lavare os quanto melius potes et cessabit fetor oris. Post hoc recipe hanc medicinam videlicet duos lothones vitrioli albi et mellis quattuor lothones primitus contunde vitriolum bene: post hoc commisce cum melle et unge cum eodem gingivas bene una cum dentibus. Si autem fuerit fetor ex stomacho: recipe pillulas aureas unum quent: et da patienti: et similiter de ei esula cum vino calido: et post hoc dentur ei isti pulveres: cinamomum: gariofilus: piper: ciminum: agreste: et crocum: cuiuslibet unum loth. hec omnia simul communde: et da ei manducare et sanabitur a fetore.

Consilium clarissimi doctoris dominini Petri de tau-
signano pro peste evitanda.

In nomine Jesu Christi mundi creatoris Amen.
Incipit tractatus de observanda vita pro preservatio-
ne sanitatis tempore pestilentie.

Um omne animal p instinctus
nature conetur defendere cor-
pus suum: z prolongare vitaz.
homo marie q prevalet oibus
alijs aialibus p rationem. z in-
tellectum qbus dotatus est: dz
se fatigare ad prolongationem
z cōservationem sui ipsius. Ad
hoc vt ipse possit operari ali-
quem fructum virtutis. Qui sit
nutrimentū sibi z illis q sequunt politice. Et ideo ele-
mentissime domine q digne appellaris pssimus sum
dispositus reducere hunc tractatū in tali forma. Quez
ego Petrus de taufignano phisicus mandate serenissi-
mo pncipe Galeazo comite virtutū ad hec vt fiat pser-
uatio tue vite que nō solū est utilis tibi: sed etiam illis
qui viuunt sub tua saluberrima fronde compilauī.

Primum capitulum.

Alienus in libro de ingenio sanitatis primo
circa finem dicit: q nos decet nō habere ne-
gligentia in cōplemento ipsius sanitatis: iō
est magne pfectionis in isto tpe habere ali-
qd cōsiliū cōtra vires pestilenciales demonstrando in-
geniū maxime illoz qbus dependet salus z utilitas
multarum gentium que virtuose recte ab illis sunt.

CDe rebus demonstrandis in hoc opere.

Quattuor sunt enim res principaliter de-
monstrande: z prima est quot sunt cause
pestilenciales: z que res sit pestilentia: z
que sunt infirmitates pestilenciales. Secū-
da est regimen prouidendo preservatione
q scilicet regimen reperitur circa sex res
nō naturales: z circa aliquas medicinas. Tertia est in
remouendo aliquas qōnes que cōiter sunt. Quarta ē
ad manifestandū regimen curationis illoz q sunt infir-
mi morbo pestilentiali. Ad declarationem prime ptis
est sciendū q ad pestilentiam cōcurrunt quattuor res.
Prima est dispositio infirmi. Secūda est fortitudo rei
educētis infirmitatē. Tertia est contactus. Quarta est
mora que est inductiua magni nocuenti tpe pestifero.

CDe dispositione infirmi.

Qantum ad primam causam dispositionis
infirmi: dico q ipsa est principalissima cau-
sa corruptionis z infirmitatis: qz operatio-
nes rerum actiuarum nō possunt generare
se nisi in rebus aptis z dispositis ad recipi-
endū ipsaz actionū: vt dicit Aris. q. de aia.
z Gal. in li. de differentijs febrū: cap. lo de febre pestilē-
tiali: q nullū agens inducit effectū aliquē nisi ex dispo-
sitione passi. z Auicenna. iij. cañ. sen. primo capi. quar-
ti tractatus: dicit q corpora disposita ad recipiendū
talem actionem sunt vtentes nimio coitu z nimium co-
medentes: z habentes poros latos: z similiter corpora
que sunt consimilis qualitatis qualitati aeris corru-
pti vt sunt corpora repleta superfluitatibus. Et iō Gal.
lib. i. cap. v. de differentijs febrū dicit: q est necesse
tempore pestis desiccare corpora humida: z ea desicca-
ta pseruare: z illos q supfluitatibus sūt repleti euacua-
re: z oppilationes apire: z pax. i. ferius dicit: q ille q tē-
perate exercet corpus suū z cibus tempatis vtis oino
nō est passibilis: qz i eo nō est dispositio infirmitatis.

CDe fortitudine agentis.

Secunda causa est fortitudo agentis: qz aer
in ista actione dī operans: z duplici de cā
pōt dici operans. Pria qz corpora passibi-
lia debite applicant ipsi: z indebite tangit
nos intus: z extra p introitu porozū.

Tertia est cōtactus: qz in isto tempore est ma-
la aeris pprietas nō solū p qualitatem: sed
p opationem modi suppositi: z ista causa est
fortior prima. Quia vbi materia reperitur
disposita inducitur effectus. vbi autem non est dispo-
ta ad talem effectum introducendum non: vt habet
vij. phi. z a Galieno primo de interioribus.

CDe loco pestifero.

Quarta est morari in loco pestilencioso qz
aer cōtinuo dimittit de sua mala pprietate:
z sic disponit corpora ad corruptionem.

CDe causis proprietatis pestilentie.
Uia aer nos cōseruat est videndum de cau-
sis pprietatis pestilentie. Et dico q cause
sunt duplices. pma est vniuersalis z remo-
ta: que est dispositio adueniens a formis z
imaginibus celi. Quo habent necessario il-
lud cuius aduentus a medico ignoratur.

Que dispositiōes faciūt corrumpere aquam: z adhuc
producūt corruptiōes putrefacientes in visceribus ter-
re: z istud maxie aduenit p eclipsis solis z lune: z con-
iunctiōe planetaz. Presertim de saturno z marte cum
stellis fixis: vel p coadunatiōe illaz stellaz in signo
hūano: z pprie qū habuit in domo: vel p reuolucionez
anni in vndantiz fm q dictat Petrus de Abano in
psilio suo differentia nonagesimatertia. Alie sūt cāe p-
ticulares que sunt vapores corrupti permixti cum ae-
re vsq ad minimas partes: leuati a terra putrida: vt
est quando aperiuntur cauerne vel clausure aeris: vel
quando alique res sunt posite in aqua: vt linum cane-
pa: z similes res: vel vt sunt corpora mortua nō sepul-
ta: vel arbor male pprietatis: vt nux: ficus z similes
res. Possent assignari alie cause quas obmitto breuita-
tis causa.

CQue res sit pestilentia.

Deo dico q pestilentia est vna mutatio facta
in aere: z talis mutatio pōt esse duplex. Pri-
mo in qualitate. Secūdo in substantia. De pri-
mo quando aer efficitur rabidus sine aliqua
pma qualitati firmiter cāndaz. Que hnt
in tantū ericcare mentes hoium qz z generationes z
vita corripunt: vt accidit illis athenaz. Sicut a Sa-
lieno habetur pmo de differentijs febrū: de hoc tamē
hic sermo nō est. Secūda est mutatio in substantia pro-
pter cōmixtiōe vaporū corruptoz ad minimas ptes
ipsius aeris: vñ totū aggregatū dicit corruptū ex ma-
la pprietate respectu generatiōis humane. Et ista mu-
tatio dicitur esse in substantia: non qz solum sit in sub-
stantia: sed in qualitate: stat q aliquando aliqua muta-
tio sit in qualitate: z sit parua: tamen etiam est in sub-
stantia: qz ista mala pprietas sequitur odio substan-
tiam accidentis illius aeris: z ista est de qua loquitur. Et
vt pōt cōprehendi p supradictas auctoritates: z modo
isto pōt diffiniri.

CDiffinitio proprie pestilentie.

Pestilentia est putrefactio que aduenit aeri
similis putredini aque que balneat putri-
dum. Lerte aer sic ingrossatur: z corrum-
pitur ex puluere istoz vaporū maloz
permixtorum: sicut corrumpitur aqua p ap-
positionem lini vel eius simile.

CQue sint infirmitates pestilenciales.

Dico

Ico ergo q̄ ifirmitates pestilētiales sunt du-
plices. scilicet particulares: et cōes. Particulares
sūt q̄ nō vnomet tpe adueniūt multis. Et ta-
les adueniūt p̄ administrationē sex rez nō
naturaliū in qbus hoies idifferēter peccāt:
vel adueniunt plus q̄ alteri. Et istud est q̄n

aduenit carbūculus vel q̄n affligūt vnū: et nō multos
stantes i bona dispositiōe. Cōis est duplex. Et iō vnus
est vsus: vel cognoscit in vna regiōe vel ciuitate: vel ap-
pellat Endimiācus quasi veniēs ex latere dextro: et ē
marie pp aquā illius loci vel ventū vt appet i aliqbus
ciuitatibus vel locis in qbus generant Boria sub men-
to et i alijs locis tumescunt crura. Quā ponit Galienus
in. viij. de iterioribus q̄ nūq̄ vidit talē ifirmitatē sicut
ptinet in libro de aere et aqua. S3 de p̄dictis hic nō lo-
quit. Alia est ifirmitas pestilētiales cōis: et ppe d̄r epi-
dimialis ab epi qd̄ est supra: et alia qd̄ est supra alias.
Que sic diffinit ifirmitas epidimialis est facta subito
et in vno momēto tēporis. Cōis multitudine hoīz: qz
nitali epidimia egritudines appent diuerse. Nā aliq-
bus insunt carbūculi cū febre: aliqbus disinterie: aliq-
bus glādule: vel apostemata: aliq̄n variole: aliq̄n mor-
bili: et appellat subita ad differentiā epidimialis q̄ ve-
nit paulati. Dis alie sūt posite ppe ad d̄rā febris pesti-
lētialis: et illō sufficiat p̄ pmo caplo p̄sentis tractatus.

¶ Secundum capitulum in quo conti-
netur regimen curatiuum.

Icto de pmo restat dicere de secūdo v3 d̄ re-
gimine. Et istud d3 fieri circa sex res nō na-
turales: et aliquas medicinales. Regulari-
ter opando p̄ ingritiōe istaz rez est sciēdū
q̄ meo visu hoies deficiunt tribus modis.

Prio mō p̄ viam olfactiōis venenose q̄ ag-
gredit membra p̄ncipalia. scilicet cor: cerebrū: et epar. Et isti
moriunt cū signo pestilēiali. v3 p̄ iflationē: glandolaz
in emūctorijs illoz membroz p̄ncipaliū. Et tñ q̄n cor
offendit signū appet sub assellis. Et q̄n cerebrum post
aures. Et q̄n epar in ignibus. scilicet dextro. Et q̄n in splene
in igne sinistro. Et adhuc adueniūt carbūculi i alijs
p̄ribus corporis. Et istud cōueniunt quando est maior
putrefactio et adustio humorum ad itra corpus quos
natura in quantum potest conat expellere. Ideo quan-
do apparent carbūculi iuxta membra p̄ncipalia: vt
est in pectore indicant peius: quia est signum q̄ tales
humores sunt adusti: et putrefacti circa regiones cor-
dis. Secundario est per viam suffocationis naturalis
caloris facte a causa humida et aquosa putrefactibili.
Et certe nos videmus et vidimus humiditates coadu-
nari in nostris corporibus p̄sertim in capite p̄ quas
sunt apostemata in gula: que appellantur squinantie:
et ex illis moriuntur. Aliquando descendunt multi ca-
tarri qui subito suffocant homines. Aliquando gene-
rantur multe surditates: et grauedines capitis. Et col-
ligationes oculorum: generantur etiam multe pigratie.
Multas paraleres: et aposteres: et epilepsie: que in p̄-
senti florentie regnat. Tertia quia vermes generati
ex malis humoribus per putredinem illoz veniunt
ad partes superiores corporis: et ibi faciunt lesionem
mordendo intantum q̄ corpora sincopizant: nihilomi-
nus recuperatur: et si non subito auxiliantur moriun-
tur: ita per dolorem sicut per fumos venenosos eleua-
tos ab illis qui corrumpunt et resoluunt spiritus: istis
talibus modis et alijs q̄ reducuntur ad istos est contra
operandum per acus p̄uifusos: qui continentur in
sex rebus non naturalibus. que sunt aer: cibus: po-
tus: sōnus: et vigilia: motus: et gessianitio et repletio. Et

accidētia aie d̄ qbus de p̄ticulari ē vidēdū: et p̄ d̄ aere.

¶ De signis quando aer est pestilentiatus.

Tunc aer efficitur pestilētiales q̄n vermes et
repulia apparent vel variole que res cōiter
p̄cedunt sine morbo pestilētiales. Tunc gli-
bet d3 rectificare aeres vel ire in loco in quo
non apparent signa ista. Et securius est ire vbi nō sint
nec in p̄terito fuerint. Causa est qz reliquie que reman-
serunt post epidimiam habent corrumpere illos qui se
transferunt ad illū locū: sicut fermentum qd̄ circūdat
a farina: h3 disponere farinam ad fermentationem: ita
et aer iam pestilentiatus habet dispōere corpora: iō nō
est reuertendum ad loca in qbus fuerunt epidimia. vel
pestilentie. imo est insistendum in omnibus locis circa
rectificationem aeris.

¶ De rectificatione aeris.

Ira rectificationem aeris. Primo inquan-
tū possumus est exiccandus ipse aer in do-
mibus que inhabitatur. scilicet cum igne facto ex
lignis quercus: vel fermentoz bene siccoz
lauri: myrtilli: iunipis: et alioz odoriferuz li-
gnoz. Suffumigetur camera mane et sero
cū mastice: ture: et myrra: terbetina: sandaraca: cipres-
so: squinanto: sauina: acoro: et similibus. Aspergat do-
mus: et maxime camera cum aceto vini odoriferi: et aq̄
rosata. Et cum multis citris suspēsis pro camera et fer-
re in manu et olfacere pomū laudani cuius hec p̄mix-
tio. recipe laudani. s. i. been albi et rubei. ro. ru. ana. 3. g.
storacis liquide. 3. ij. mirre folioz mente. Sariosolorū:
ana. 3. i. camphore. 3. i. misceantur et incorporentur cum
aq̄ rosata et succo buglosse et mellisse et fiat pomum.

¶ De regimine cibi et potus.

Ibus d3 esse talis substantie. Panis recēs
vnus vel duorum dierum et bene fermen-
tatus vel de spelta munda a cortice. Confe-
ctus cum puluere anisozum et sale bene cō-
ctus. Potus vinum album clarum et poli-
tum ex medio sapore: nec rubet: nec fumo
sum: vt spiri⁹ et humores non calefiant: nec nimis par-
uum. Sed si possibile est vinum vetus: qz magis depu-
ratū est: magis d̄ficcat et minus recedit ab aquositate.
Et d3 vinum inaquari cum aqua cocta et plus in esta-
te q̄ in hyeme est bibendum. Et nota q̄ potare aliquā
tulū vini maluatici anteq̄ homo domū ereat: vt al-
terius vini potentis est vtile: qz multi fumi exiccant: et
sp̄tis. p̄fortant et corroborātur. Et aq̄ que decoquit de
bet esse cursina: ex loco petroso: vel bñ arenoso: vel ex
fonte claro. Et sapor d3 intendere ad dulcedinem.

¶ De regimine saporum.

St sciendum q̄ oēs sapes debent esse ex
limonibus vel ex arancjs vel granatis ace-
tosus permixti cum istis aromatibus: quarū
hec est descriptio. Recipe cinamomi boni et
electi: zimziberis gariofilozum. ana. 3. 5. Been albi et ru-
bei. 3. 5. corralloz alboz et rubeoz. ana. 3. i. cardamo-
mi. 3. g. croci. 3. 5. zuchari albi ad pondus omnium. Et
fiat puluis subtilissimus cribelatus per firicum. Et mi-
nor q̄ntitas sumatur in hyeme q̄ in estate. Si non est
aliquid impediens: vt est frigiditas stomachi. Cōmu-
niter est vti arancjs: granatis et citris. Et de semine il-
loz qui habent singularem p̄prietatem in isto omni
mode recipiantur: vel in forma trazeze vel in decoctio-
ne carniū: vel aliquo alio modo nisi pateretur lesio-
nem calculi. Vbi continue est necessitas q̄ vie sint la-
te et aperte.

¶ De aceto.

Semper

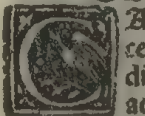
Semp est bonū vti aceto nisi sit spediens: et
ficere cū eo saporos. Preter q̄ in strictu-
ra pectoris: alias frigiditate stomachi. S̄
acetū debet esse boni vini albi: vt esset mal-
uatici vel rubore zc.

De quo d̄ esse ferculum.

Remota p̄ma aqua: panici panis elixatus:
broditi ciceris rubel cū cortice. Radices
feniculi: ap̄: ferculū cōfectū ex ouo est bo-
nū. Paste malum est. Et oīa alia fercula
cōia: exceptis istis. ferculū spinaciorum
petrosilioz boraginīs scolopendrie: et habentia singu-
larē virtutē. s. ruta: marubium: isopus: et scabiosa zc.

De capparibus et fructibus vtendis.

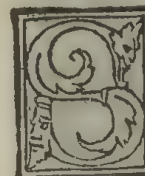
Capparibus p̄diti cū aceto maxime in p̄ncipio
cene. Supponendo aliqd ex aromatibus p̄-
dictis maxie in hyeme. Sepe comedēdo cū
aceto imodica q̄titate est vtile. Nam gene-
rat humore corrodentē venenū: s̄m Auicennā. q̄. cañ.
oīa alia agrumina sunt euitanda. Ona cocta i prunis:
vel in aqua remoto albumine sunt valde vtilia. Pisces
omnes sunt euitandi p̄p humiditatem suam: et prefer-
tim illoz q̄ h̄nt squamas magnas. Et ita anguille p̄t
vti aliquibus vicibus: p̄is piscib⁹ fluminis vel lacualis
vel maris. S̄ est bene squamandus: et egiendo inte-
riora: postea abluere et fricare cū anis: et aceto: et assa-
ri: et nō frizari cū oleo: et comedant cū aromatibus su-
pradictis. Et in hyeme in maiori quantitate q̄ in alijs
tēpibus. Post comestione p̄fectū vinū potest potens. Et
simul cū comestione comedere aliquas nuces auelans:
vel amigdalas. Lac euitare oīz p̄p suā citā corruptiōez.
S̄ post assumptionē omnīū ciboz et potū p̄t sumi
aliquatū casci q̄ p̄fortat virtutem digestiua. fructus
oēs sunt mali: q̄uis loco fructū est bonū sumere post
cibū coriandros p̄fectos: et est multū vtile vt cōtinet
q̄. cañ. Nota q̄ in p̄ncipio p̄andj est bonū comedere
tria folia rute: duos ficus ficcos: et vnā nucē insimul:
et est medicina specialis cōtra pestilentia: et cōtra quo-
libet venenū. Intantum q̄ illi q̄ timent toxicari debe-
rent valde vti.

De repletionē et imbanditionum diuersitatibus.

Dico. n. q̄ q̄libet caueat sibi a nimia comestio-
ne et potū. S̄ d̄z vti paucō cibo respectu so-
litū: et sic ēt potū: q̄ supfluitates multiplican-
tur p̄p nimia comestione et potū. Diuersita-
tes imbanditiōz sunt male: ideo q̄libet h̄z cōtentari de
vna imbanditione. Et si plures preparant comedat de
illa sufficienter que melius potest digeri. Euacuatio est
p̄nocianda: et beneficiū ventris: si natura p̄ se nō ope-
ratur v̄z cum suppositorio: cristerijs: vel pillulis: cuius
descriptionem inferius dicā vie v̄inales teneant aper-
te cū diureticis: et poti cum fricationibus factis stoma-
cho ieiuno: purgationes cerebri debent procurari per
nares: vel per palatum: et est euacuandum corpus ab
omni superfluitate quantum possibile est.

De fleubotomia.

Si sanguis in corpore fuerit vincens erit flo-
botomandus vt declinet ab oīmoda cōple-
tione. Et vniuersaliter vsus diminuēdi istis
temporibus est vtilis: si semel in mense et
paz in vice. Et vbi aut aliq̄ h̄iores sint vin-
centes: scilicet melancolia per vias adustio-
nis. vel colera admixta sanguini est intendendū circa
ipsorum exiccationem. i. circa euacuationem: et si esset
corpus non sanum non esset intendendū cum euacua-

tionibus. Sed abstineat se a rebus supradictis.

De somno et vigilia.

Auendū est a nimia dormitiōe maxie d̄ die:
nec etiam post cibū imediate: si non est com-
pleta vel mediata prima digestio: nec est bo-
nū dormire supinus. Sed in primo somno
supra latus dextrum: per duas horas: dein-
de supra sinistrum: postea reuertere supra dextrū. Ul-
timo somnus sit cū capite bene eleuato: et sit bene coop-
tus: bonū est vigilare p̄ duas aut tres horas post cibū.

De motu et quiete.

Auendū est q̄ actualis est epidimia a for-
ti exercitio et maxie in aere detecto. Sed si
fiat aliqd exercitium fiat in aere nō aperto
stomacho ieiuno. Et ante q̄ veniat actualis
epidimia: fatiget corpus suum: q̄ tunc ma-
gis laudatur exercitium q̄ quies.

De accidentibus anime.

Aire: tristitia: et timore: sollicitudine cogita-
tione cauendum est: sed congaudendum est.
et delectandum: cū somno: cantu: historijs:
et his similibus.

De coitu carnali

Astinendū est ab actu coitus: et si non in to-
tum pro maiori parte. Et ideo tunc non est
bonum v̄rorem ducere: nec nouum matrimo-
nium procurare. Similiter et politice con-
uersationes: et maxime illi qui sunt corrupti: vel magis
apti corruptioni.

**De medicinis istis tempori-
bus preparandis.**

Ex sunt medicine preparande. Prima
est administratio pillularum positarum ab
Auicenna. iij. cañ. capitulo de preseruatō-
ne a pestilentia cuius descriptio hec est.
Recipe aloes epatici. 3. q̄. myrre croci ass.
3. i. conficiantur cum succo mente et fiant in
forma ciceris. Et assumatur omni die vna in mane an-
te cibum: et habent resolvere et deficcare prohibendo
putredinem. Ea si ille qui assumit esset aptus inflam-
mationi tempore estiuo addatur. 3. i. terre sigillate et re-
formentur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fi-
at vt dictum est.

De tyriaca.

Secunda est assumptio tyriace bene ferme-
tate ex decem annis in hac regione d̄ qua
habet sumi in omni hebdomada. 3. i. in esta-
te cum aqua rosacea. In hyeme cum bono
vino odorifero: vel sumatur cum succo ro-
sato vel aqua citri: et ante cibum per sex horas
stomacho ieiuno: et ab omni repletionē remoto.

De mitridato.

Mitridato est medicina est mitridatum: et in quo
libet casu plus q̄ tyriaca et in qualibet se-
ptimana sumatur. 3. i. et quinqz hore ieiun-
nare. Et debet sumi stomacho ieiuno: et
ab omni repletionē remoto: et sit fermentum
ad minus per vnum annum.

De coriandris.

Coriandris est assumptio coriandro-
rum confectorum de mane. Ex quibus su-
matur coclear vnum. Deinde sumatur ter-
tia pars vnius ciati vini odoriferi. Simili-
ter assumptio zucarī rosati tempore et ho-
ra magni usus.

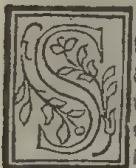
Contra vermes.

Quinta

Untā medicina est contra vermes: et dico
q̄ illi qui sunt dispositi ad generationem
vermium: sumant omni mane vnum cia-
thum vini i quo bulitum sit absinthium vs-
q̄ ad consummationem tertie partis de-
coctionis.

Sexta medicina preparatoria videlicet
sirupus auctorum.

Sexta medicina et vltima est sirupus hic de-
scriptus ab auctoribus vicibus sum exper-
tus eo: q̄ reddit corpus mundū a supfluita-
tibus et p̄sequens desiccatur: p̄fortando cor-
cerebri: et epar: et oia alia membra. Et quā-
ritas que h̄z sumi in vice est. s. i. s. Cui hec de-
scriptio. Recipe corticū citri: radices capparis: berbe-
ris: sandalorū vtriusq̄ spodij: ana. 3. ij. gariofilate: bu-
glose: mellisse: boragini: cicoree: ana. s. i. acetose epatice
marubij: ana. s. i. lactuce siluestris. 3. ij. seminum cōium:
violaz: ana. s. i. tinij: epitunij: sene: polipodij: anij. 3. i. fuci
absinthij: fuci sumi terre: fuci chebulorū: ana. s. i. diagre-
dij. 3. ij. succari albi libras duas. et fiat sirupus et aceto-
set cū aceto fuci citoniorū quod sufficit et vtere eo zc.

De modo sumendi has sex medicinas.

Modus administratiōis harū sex medicinarū
est talis. In p̄ma die sumat sirupus: in pulsu
aue marie. i. i. auroza et supra dormiat p̄ vnā
vel duas horas. Secūdo die capiat. 3. i. tyria-
ce. tertia die capiat coctlear vnū coriandrorū. Quarta
die decoctione cōtra vermes. Quinta die. 3. i. pillularū
supradictarū. Sexta die gescat. Septima die capiat ali-
quod predictorū. Et nō est malum si omni ebdomada ca-
piatur. 3. i. lallarū pillularū. Et illa die quo capiūtur
pillule non capiatur aliquod predictorū.

Capitulū tertium in quo mouentur quedam dubia.

Primū dubium est. Cum omnia inferiora
regantur et gubernentur per superiora ma-
xime per solem et lunam: vt patet primo me-
teororum. Et cum necessario iste mundus
inferior sit continue subiectus impressionibus superio-
ris mundi: vt omnis virtus inferioris gubernetur per
superiorem. Qualiter he cause superiores possunt esse
cause inferiorum causarum. Ad quod respondetur.
Nam res superiores semper intendunt conseruatio-
nem inferiorum: vt habetur a philosopho primo me-
teororum. Sed per accidens aliquando sunt cause cor-
ruptionis et mortis: quia mouētur in suis circuitibus p̄
varios et diuersos motus et propter hoc habent diuer-
sas coniunctiones et aspectus. Qua de causa ipsarū
influētie super causas inferiores faciunt simul altera-
tionem: et hoc contingit q̄ illud quod debet conseruari
ab influētis non conseruatur. Sed disponitur ad cor-
ruptionem per tales influēcias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest prouenire a pu-
trefactione aeris.

Secundū dubium est. Cum aer sit simplex
et putredo sit quoddam mixtum: nec aliud
q̄ in debita mixtio humidi cum secco. Qua-
liter epidimia potest prouenire a putrefa-
ctione aeris est: quia aer est plenus ignis
vt Aristo. quinta particula problematum problemate.
xviij. Cui respondetur q̄ aer simplex non corrumpitur
in se. Sed per admixtionem vaporum terrenorum vel
aquosorum corrumpitur. Et quia ignis non habet
commixtionem alterius elementi non corrumpitur.
Sed omnia alia sic vt patet quarto meteororum.
Omne elementū corrumpitur preter ignis. Ergo

cum aer qui nos circūdat non sit purus neq̄ simplex
vt ait Auicenna. p̄mo cañ. sen. ij. capitulo de aere. Nos
dicimus q̄ aer est quasi vna aqua maris vel lacune q̄
uis non sit purus neq̄ simplex tamen potest corrupi.
Et de isto non loquitur philosophus in p̄allega-
to problemate sed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore causatur
pestis q̄ alio.

Ertium dubium est propter quid est q̄ epi-
dimia plus aduenit tempore estivo et autū-
nali q̄ alijs temporibus. Cum aer tunc sit
calidus et siccus: et per consequens remo-
tus a putrefactione. Ad quod sic respondetur: q̄ quin-
q̄ sunt cause propter quas citius accidit in estate et in
autumno. Prima est quia aere existente subtiliato a ca-
liditate precedenti est magis aptus recipere omnem
impressionem vaporum et fumorum mixtorum et con-
gregationem ipsorum. Quare sequitur q̄ citius et le-
uius causatur putredo. Secunda causa est quia calidi-
tas precedens que propter suam siccitatem prohibe-
bit putredinem est nimis eleuata et adducta vsq̄ ad fi-
nem. Tertia causa est q̄ cum venti multiplicantur as-
portant secum malos vapores eleuatos ex malis locis
remanendo in aere causa corruptionis pestilentie.

Quarta causa est quia corpora pluribus superfluitati-
bus multiplicantur: et virtutes naturales sunt debili-
tate propter diuersitatem temporum resoluētiū ca-
lorem naturalem per motum intrinsicū et extrinse-
cū. vt apparet in cōmento primo tertij pronosticorū.
Quinta causa est: q̄ tūc multi fructus sūt q̄ h̄nt dispo-
nere corpora ad putrefactiones p̄pter nīmū vsq̄ eorū.

De aliquibus auiibus que tempore pestis
non habitant in aere epidimato.

Quartū dubium est propter quid est q̄ tem-
pore epidimie alique aues consuete habita-
re montes et volare in altum: habitant pla-
niciem: et volant iuxta terram: et sic ecōuer-
so. De habitantibus planiciem: tunc tempa-
ris. Similiter alique serpentes: mures et similia. Re-
spondetur q̄ quando aer prius corrumpit q̄ aqua pro-
pter formam celorum vel imaginū que habent de hoc
facere necessario. Aduentus quarum ignorat a medi-
co in quantum medicus: aues que volendo aufugire
corruptionem habitant montes et volant in altum et
veniunt ad planiciem et volant prope terram. S̄z q̄ in
terra generatur corruptio: et putredo prius q̄ in ae-
re: tunc aues et serpentes assueti habitare illam planici-
em fugiunt putrefactionem et corruptionem terre: et ve-
niunt ad montes et ibi habitant: et volant in altum q̄
tum possunt. Et aliquando apparent aues que rece-
dunt a montibus et veniunt ad planiciem. Et post ali-
quod tempus reuertuntur ad montes et dimittunt pla-
niciem. Causa est q̄ primo corruptio aduenit monti-
bus. Deinde per tractum temporis accidit in visceri-
bus terre: q̄ aer est subtilioris substantie et leuioris al-
terationis q̄ terra. Deinde per continuationem corru-
ptionis et alterationis: etia fit in terra. Ideo epidimia
incipit primo in aere subtiliori et fortiori et citius agre-
ditur q̄ in grossiori et debiliore.

Que corpora citius offenduntur tpe epidimie.

Quintū dubium est. Que corpora citius
offenduntur tempore epidimie. An corpo-
ra que habent poros latos. An que habent
strictos vel frigida: seu calida: sicca: vel
humida. Ad euidētiā quinti: sexti oc-
taui. Est sciendum q̄ aliqua sunt corpora
que

que habent poros latos naturalr: vt sunt calida z hui da. Et aliqui habent poros strictos: vt sunt frigida z sic ca. Adhuc aliqua sunt que habent repletionē: z oppi lationē que reddūt poros strictos: z aliqua non habēt oppilationē aliquā: z circa hec dico qd q̄tuor sunt no tāda. **P**rimū est qd corpora que hnt poros strictos naturaliter que non sunt oppilata vt sunt melancolici: vt aliquē vetule: minus ledunt tunc temporis alijs cor poribus. Quia remissa caliditas cordis z paucus aer per poros attrahit: qz pori sunt stricti z et qz ille pau cus aer paucō tempore retinetur: qz non sunt oppilati nec repleti. Etiam illi qui habent qualitates conditiōa les phibentes corruptionem: ac putredinē: vt est frigi ditas z siccitas. **S**cdo dico qd corpora que habēt na turaliter poros latos z efficiuntur stricti per oppilatio nes: vt sunt corpora repleta q̄uis sint robusta: nihilomi nus plus offenduntur i aere pestilentiali alijs corpib⁹. Ratio est qz multū aer est attractus ad intra sic pp in spirationem z expirationē: z sic qz oppilata sunt lon go tempore retinentur: z non sit depressio illoz ab aer e. z adhuc fumi capinosi non purgantur. z qz habent q̄litates conditiōales pformes huic corruptioni: vide licet caliditatem z humiditatem: z prohibetur debita transpiratio que est cā corruptionis. **T**ertio dico qd illi qui habent poros naturalr strictos z oppilatos mi nus offenduntur q̄ corpora pus dicta z omnibus alijs ab his magis leduntur. Prima pars est manifesta per rōnem p̄mi dicti: z per rationē que dicent in quarto dicto. **Q**uarto dico qd corpora q̄ hnt poros latos nāl r z sūt oppilata magis offēdunt q̄ corpora dicta i p̄mo di cto. Sed minus q̄ corpora dicta in secundo. z tertio di cto. Ideo p̄me partes sunt manifeste per rōes p̄mi di cti z est manifesta rō secundi dicti: sed tertia pars sic p batur: qz corpora tertij dicti habēt oppilationes per q̄s prohibetur trāspiratio: ergo fit corruptio pp̄q̄ calidi: z interceptio caliditatis medie est epidimialis: z ideo leuiter intrarent epidimias. **Q**uinta ratio est in cor poze tertij dicti. Aer est attractus z retentus longo tē poze z spatio. z virtus que habet contra operari est d bilis: ergo generatur putrefactio in talibus corpibus: sufficiant ergo iste rōnes cōtra aliquos. **Q**uibus de causis est manifestus qd corpora calida z humida que hnt poros naturaliter latos z oppilatos magis offen duntur. Postea ista que hnt nāl r strictos: z adhuc op pilatos sunt magis offēsi. Ultimo illa que habēt stri ctos z non oppilatos sunt offēsi.

Qualiter aliqua corpora in epidimia moriū tur: z aliqua non.

Sextum dubiū est pp qd est qd aliq̄ corpo ra in epidimia moriunt z aliq̄ non. Lū cāe sint vniuersales: z q̄re vnus morit in vna familia: aliq̄ vero non: z aliq̄ moriunt in vna domo: z vicini non. Aliq̄ in vna con trata: z in alia non. **R**espondetur qd p pter diuersitatem infirmoz cōplexionū z cōpositionū nālīū z actualiū reptaz in illis. z et pp diuersitatē cā rum agentīū que adueniunt per diuersitates z aspect⁹. Residū inuenies in rōnibus none questionis.

Quare in p̄sti hoies z nō boues moriūtur.

Sptimū dubiū est: quare in p̄sti hoies z nō boues moriuntur: z in anno preterito morie bantur boues z non homines. **R**esidetur qd istud accidit per rōnes pp̄ietatis singula ris que tunc adheret aeri pp quā pp̄ietatez generatur putredo in corporibus hoīum: z non bouum: z ita an no p̄terito poterat esse vna pp̄ietas singularis in aere

que habebat respectum supra boues z non hoies.

Quare iuuenes robusti z fortes moriuntur antiqui vero non.

Statū dubiū est pp quid robusti ac fortes moriuntur. Antiq̄ vero non. Est dicendum qd antiqui sunt sine oppilatiōe siue possunt esse cum suis poris strictis nālter z nō op pilatis. Iuuenes fortes z robusti hēbūt po ros nāl r latos z oppilatos. Id citius corru puntur z moriuntur ex ista pestilentia: qz in iuuenulīs plus de hūiditatibus z supfluitatibus abundat que di minutio calore naturali habent causare oppilationes. z in pueris abundat humiditas: z regimē inordinā tum que res faciunt oppilationes.

Quare moniales z incarcerati nō moriunt.

Nonū dubiū est pp qd moniales z incarce rati non moriunt: z aliq̄ oēs moriuntur: z aliq̄ non. **R**esidetur sic qd illi qui habitant aerem cooptū: z nō fatigant se in aere dete cto: nec habitant cum aliquo qui habeat ipsum corru pere magis conseruantur. Sed aliquis vel aliqua ipsa rū corumpat cōiter oēs se corūpūnt: qz oēs īsimul co habitant: z viuunt z anhelant z vnomet regimē z ae re particulari: et per rōnem participationum aspectus vnus loci: qz monasterium potest esse edificatū sub ta li ascendente qd in vno tempore aer illius loci est magi corruptus q̄ aer alterius loci. Ideo q̄ vnus morit in vna habitatione: aliq̄ debent recedere tanto citius quā to sunt generati ex vno patre. Quia sepe filij sapiūt na turā patris. Ideo si vn⁹ īfirmatur aliq̄ sunt dispositi ad ī firmitatem. Nihilominus aliquando contingit qd vn⁹ moritur in vna familia: z non oēs pp dispositiones p̄i cipationū reptaz in illo: z non in alijs: istud sepe ad uenit in vna cōtrata: nō in alijs: ista dico de ciuitatib⁹.

Quare patientes podagras non moriunt.

Decimū dubiū est: pp qd est qd patientes po dagras nō moriunt istis temporib⁹. **R**esidetur qd in podagris sunt pauci hūo res ac oppilationes: ob quaz cām humores prauī dscēdūt ad extrema: z extriseca z ibi generat po dagras: ideo non sunt dispositi ad se īfirmandum.

Quare epidimia venit vt plīmū post guerras.

Vndecimū dubiū est pp quid est qd epidimia vt plīm venit post guerras z post famē zc. **R**esidetur qd tpe guerraz regimē est inordi natum. Ob quā cām gñantur prauī humo res in corporib⁹ dispositis ad corruptionē. Ac etiaz pp superiora que disponunt sepe guerras z sepe disponūt ad pestilentiam: necnō post caritudinem veniunt pesti lentie: qz tempore fertilitatis corpora nimis replentur ob quā cām generant oppilationes. Deinde corruptio nes: z hoc sufficiat de tertio capitulo zc.

Capitulum quartum de modo curatio.

Nunc segt q̄rtus caplm. In quo tractatur de actu curatio. Cuius intētio est triplex. Pri ma est circa virtutē. Scda circa febrē. Ter tia circa ap̄a. Primo circa p̄mā intentionē est sciendū qd in febricitantibus apparet virtus multū debilitata: z istud accidit: qz spūs maxie resoluunt: ac et cōplexiones mēbroz p̄ncipaliū sunt alterate: z ma xime cōplexio cordis ab humoribus venenosis: qui q̄ runt cor a forma specifica: z alia mēbra p̄ncipalia: id īnsistendū est in dādo cibos copiose: boni z magni nu trimenti qui leuiter digerātur: qz leuiter possint digeri: z spūs multiplicari vt sunt fastiani: pulli: z perdices: z similia. Condianturqz tales cibi cum aceto: agresta: su

eo maloz rancioz: limonũ: vino malignanati: z simili-
bus que hñt. phibere corruptionẽ ifirmi. Capiant etia
tales cibi: vltra appetitũ: qz vt plurimũ in talibus defi-
cit appetitus: z minus q̃ tempore sanitatis. est et vte-
dum pfectionibus: electuarijs: aquis: z pulveribus: ac
etiam alijs cordialibus que cõiter ponuntur ab aucto-
ribus. Ab extra sunt membra confortanda principalia
nõ dimittẽdo. s. cor: cerebz: z epar. Etia alia membra
vt stomachus: renes: z maxime confortetur membrũ
in quo est talis humor venenosus: z istud fiat cũ medi-
cinis appropriatis membris confortandis. Mer camere
sic rectificetur pro illis qui stãt in camera: sicut p egro
aspergendo cũ ramis z frondulis: z rosis madefactis
in aceto cũ sandalis cũ psumigjs ex myrra: thure silo
aloe: storacem: z similibus. Ponendo lintheamina ma-
defacta in aceto cum cortinis: z sepe renouando: etia
muri camere aspergantur sepe aqua z aceto: z sint sup
lecto z banchis multi citri zẽ.

De corpis euacuatione z de clisteri faciendo.

Secunda intentio est maxie in desiccando:
z euacuando corpus: cum flebotomia: vel
solutione ventris. Quia si mã vincẽs fue-
rit sanguinea incontinenti est incipiendus
a flebotomia. In quo ẽ apha. Ad hoc vt hu-
mor venenosus nõ spargatur per diuersas
ptes corpis ẽt pñtiente vñte copiosa fiat flebotomia
z si mã vincens sit alia a sanguine: put colerica vñ me-
lancolica est euacuanda cũ solutio appropriato illi: z
si illa materia fuerit sanguinea ẽt alijs humorib⁹ super
abundantibus. In primis fiat flebotomia. Consequen-
ter desiccantur humores eradicando si fieri potest: z si
alique reliquie remanerent sunt digerende cuz sirupis
appropriatis. Sed pmo eradicentur: z ipso itermidio
fiat clistere cõmune: z aliquatulum acutum: z multum
est vtile vti continuo. s. bis in die. Similiter sirupus de
scriptus ante. z possit in isto casu dare vna vice. in ma-
iori q̃titate alijs casibus.

De cura apostematũ.

Artia intentio est circa apha z ad cyurgicos
spectat. z est sciendũ q̃ apostemata que ap-
parent tpe pestilentie: que sunt pernicioza
z mortalia sunt ista. s. antrax carbunculus glã
gula: vel patriarcha: ignis pñcus: z pruna de qbus di-
cetur p ordinẽ. z pmo de antraxe que dicitur ab antro:
qz nascit in locis absconsis cordis: vel qz per antrũ va-
dit ad cor quod est in medio: z sic diffinitur. **A**ntrax
est apha parvũ ad modũ pustule in principio fraudulen-
tum z venenosum: qd corumpit particulam a qua ele-
uatur adulterando illã z partes que ppinquantur tu-
mesunt ad formã sanguinis combusti: qui acquirit eaz
malitiã in pma adustione: z ex mortali rubedine: z cuz
vltorius accenditur: z ardet augmentatur venenum
z malitiã. z acquiritur vnus color citrinus: etiam si vltẽ-
rius accenditur q̃ locus efficiatur siccus: tunc augmẽ-
tatur gradus malitie: z intantum q̃ corripit subito p-
tes ad quas pertingit. z facit puncturam vt ignis: z ef-
ficatur nigz ac obscurz. z si cum eo exierit liquor z erit
in superficie membra similis illi qui fuit in corpore com-
busto vt cauterizato ab igne: ob q̃ cãm seq̃t q̃ antrax
est tribus maneriebus: vt p3 cũ isto apha. Adiungun-
tur seu a accidentia: vt est tremor cordis: sincopis: debi-
litas pulsus. z iste accidit qz vapores mali lenati veni-
unt ad cor. Inde pax deffert a carbunculo: qz est de mã
sanguinea nõ adusta vel denigrata. Primo in illa ẽ ali-
quis liquor: qui per adustionẽ exacuitur adhuc non est
tante venenositatis vt est Antrax. Et appellat carbun-

culus q̃si carbone lucente z non mortuo. Circa ipsum
sunt notande tres res. Prima est color: locus z dispõ
partis: vnde color niger est peior omnibus alijs. Dein
de viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde lo-
cus est peior iuxta aliq̃ mẽbrum pncipale: q̃ extrema
libus partibus: vnde dispositio partis est peior: illa q̃
est desiccata q̃ humectata.

De cura antracis.

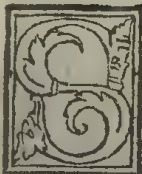
An cura antracis est euacuandũ vt dictũ fuit
in interioribus fm consensũ virtutis: ac eta-
tis. Secundario est euacuanda mã defluxa ad
illius partẽ cum appositione ventose. s. lĩ cuz
scalpellatione: z cum sanguisugis z fiat cauteriũ cum
ferro ignito: z evitetur cauterium cũ cera ardẽti: qz cõ-
gelatio cere phibet euaporationem maloz vaporum:
imo sparguntur per mẽbrum. Adhuc potest fieri caute-
rium potentiale ex medicinis cauterizantibus: vt est vi-
triolum: viride es. Arsenicum. Calx viua: z capitellum
factũ de calce z sapone: vel de aqua forti: z ex similib⁹
rebus: etiam bonum est emplm factum de scabiosa: cũ
ipsa in pauco tpe mortificat. Similiter istud emplastrũ
est bonũ. Recipe vitellum vñius oui: z cum illo permi-
sce de sale quãtum potes: z debes inouari de vna ho-
ra in aliam. Nihilominus ego laudo plus cauterium
acutale: z debent administrari res que operentur con-
tra venenum. Similiter detur hec medicina omni die.
Recipe succi scabiose. 3. ij. terre sigillate: boli armeni lo-
ti añ. 3. 5. misceantur z potẽtur in mane. Similiter coa-
gulum bibiti expellit venenũ a corpore: maxime coa-
gulum legoris. In vice. 3. i. cum vino odorifero. Simili-
ter succus citri. 3. ij. cum vino bono. Similiter terra si-
gillata: ambra: coralli: metridatum: z tyriaca.

Cura circa accitã que veniunt a pñtate mã.

Artio est notandum circa accidentia que ve-
niunt a pñtate mã z a caliditate ipsi⁹: z
etiam a caliditate medicinarũ quã facit cau-
terium: vel a cauterio actuali in parte ifirma
circumstantis vt mortus cuz aliquo ferro: vel vt qz cau-
satur dolor z est cã inflamationis: z apostematõis. 3o
bz expectari quousqz naturaliter euellatur: z incidatur
circa partes suas non dimittendo aliquid carnis infir-
me: z corruptio nõ vadat ad ptes sanas: z est bõa sca-
rificatio vt mali humores possint exire. etiam ventosa
euellit de pfundo sanguinem corruptum z venenosum
vt non reuertatur a circũferentia ad centrũ. Fracta cu-
te z extracta mã venenosa in eius euasione. Caveat si-
bi medicus a malis fumis: z nõ tãgat cũ manu: qz vna
mã distillati subtilis est ptagiosa intrĩ q̃ medici postea
infirmantur. Immo appõatur medicamẽ qd abstergat
z mundificet. Sicut medicamen factũ ex farina ordeĩ
z melle cũ pauco salis apponendo solũ. **A**d idẽ re-
cipe sarcole mellis. añ. partes equales misceantur z mi-
rabiliter operatur facta mundificatione admistref ge-
nerationum carnis. z si est pñtitas capiatur basilicum
z teratur z impleatur pñtitas z fiet gñatio carnis.
Ad idẽ recipe aristologie rotunde: centauree mio-
ris: pentafilon pfolide maioris. añ. partes eqles: z di-
stilletur aq̃ ad lambicũ z reservef tpe: z est mirabilia
in reservatione carnis. **A**d idẽ emplastrũ ex coriã
dris recentib⁹ z vñis passis recentibus cũ melle est bo-
num. **A**d idẽ radix ansodilli cum fece vini. Simili-
ter bertonica cum pinguedine emplastrata. z ista suffi-
ciant in cura carbunculi z antracis.

**Quare dicitur patriarcha glandula siue bus-
fo z similia.**

Secundario

Secundario est notandum de patrachia siue gládula vl' buffone. Et dñr patrachia: a patrachio hoie qui pmo inter xpianos inuenit: et dñr buffo siue bubo ad similitudinem illius aialis: qđ hic vocatur: qđ tale apha accidit in locis emunctorijs absconditis: vt illud aial continuo stat. Sed dñt qđ patrachia fit dñ mā venenosa. Bubo autē nō. ideo sic diffinitur. Patrachia est apha venenosus perdens qđ operat circa pulsus cordis cū sincopi et tremore: multiplicatur tpe pestis in locis predictis: vt in collo. Et istius est cā diffinitiois qđ etiam est dicta supra: et differt a carbunculo: qđ mā sua gūis sit ex sanguine non est tñ adusta: vt in carbunculo: et est signū alterius malitie: qđ occidit in tribus vel quatuor diebus: et aliquñ in paucioribus: et aliquñ in quinqs: et si peruenit vsqz ad septimū potest sperari. Aliquando gñatur ex mā flegmatica: et aliquñ humida cum sanguine permixta. Sitr est differentia: qđ carbunculus nascitur in extremitatibus: et in alijs partibus corpis exceptis emunctorijs: et etiam in principio non causatur eschera vt a carbunculo.

Modus curationis istorum.

Circa curā istius apatis. Sciendū est qđ duplex est intentio. s. vniuersalis et particularis. Vniuersalis sit fm intentionē. scđa ita qđ si tale apha est sub asellis dñtre fiat flebotomia ex alia parte in brachio: et ex vena cōi. Si post aurem fiat flebotomia ex vena capitis illius lateris in manu. Si in inguinibus ex saphena illius lateris. Cura particularis est duplex ad hoc vt mā extrahat sensibiliter cū rebus que hñt extrahere et resoluerē vapores illius et hoc fit cum appositione ventosaz et scalpellariōe: et sanguisugis: vel cum cauterio actuali vel potentiali: vl' cū oi alia re cum qua melius fieri potest. Primo si apponitur ventosa cū igne: deinde fiat scarificatio: et dñ no reponatur ventosa vel sanguisuge bone vel habeat gallus et depiletur circa pudibunda apponat loco per horam: et in alia hora apponatur alter: et sic fiat per totam diē et venenū ita attrahit a corde galli. Ideo gallus subito moritur. Scđa est qđ fiant emplastra que hñt attrahere et resoluerē sensibiliter. Quoz hec sunt descriptiones. Recipe medulle fermenti. s. iij. sinapis: semis vrtice: añ. s. vitrioli. s. ij. Cataridaz nūero. x. misceantur et cōponant cū melle dispumato. Ad idem recipe capitellū factū ex calce viua: sapone: et cum salua est bonū. Ad idē recipe radi. nasturtij: agrimonie: añ. M. hec buliant cum oleo de lilio: et melle: añ. s. iij. Ad idē recipe cataridaz nūmero. x. puluerizent: et buliant cum oleo veteri vsqz ad spissitudinem et apponat loco. Aliud recipe cartomi: nucis: rancide: semis caulis: cepe stercois columbini: añ. s. i. misceantur et puluerizentur: et fiat emplastrum: similiter appositio istius capitelli est multum vtilis.

Ad frangendum et euacuandum apostema.

Singulares medicine que frāgūt apostema: et euacuant mām sensibilt sunt iste. v. Species gūme: vt ē galbina: euforbiū: arsenici: nasturtium: vrtica: semen sinapis: nucis rancide. catarelle: cordumeni: salisgēme. baurach: piraciō: stercus auium calidoz: vt est coluboz: accipitru: et sal

contū. Componantur oēs iste res cum gūmis et succis vel melle: vel stercore auitū: vel capitello: vel liruio fortitudo vtunt tinctores: vel alchimiste. **Alia** circa h specialis in mā isensibiliter resoluat. Recipe baurach: salis armoniaci: allei: piperis nigri: añ. partes equales pistentur et misceant cū succo scabiose: et fiat emplm. **Aliud** bonū Linoglossa viridis et siccata trita inter duos lapides sitr consolida maior mirabiliter operat. et hoc vidi per experientia: qđ resoluat venenū. Similiter operat vincetoxicū siue antioforata: qđ habet proprietatem singularem.

De pruna et igne persico.

Modo restat istud capitulum videre et est notandum qđ dicitur carbo vel pruna: qđ in principio sue apparitionis facit vna adustione et escharam: qđ corrumpit partes qbus supuenit cū sorditie deambulando et facit mēbru nigrum: et est de genere carbunculi et nihilominus differt ab illo: qđ pruna generatur ex sanguine subtili: vt sepe apparet tpe pestilentie. Materia autem carbunculi fit ex sanguine grosso adusto: vt dictū est: adhuc differūt: qđ pruritus precedit carbunculum. non autē in pruna. Adhuc differunt: qđ in aduentu carbunculi color semp est niger et in aduentu alioz. Aliquando rubeus. Aliquñ citrinus. Aliquando viridis. Adhuc est differentia inter carbonem et ignem persici: qđ ignis persicus est quando colera predominatur melancolie in tali adustione: et tūc est nigredo circumstans quātitatem et cum tali colore: vel insanis laudat tempus capiendi tyriacam: sanis et egris cū stomachus vacu⁹ fuerit et tu bene digesseris: et aliquñ ad fabe egyptiace magnitudinē: aliquñ ad modum auellane. et ad pondus. s. s. vel. s. i. ad plus. fm qđ plus ad digestionē stomachi tempus habes: et mō cuz aq: mō cū vino: modo cū succo granati: modo cū vna: mō cū succis: vt dictum est supra: appropriatis qđ tibi ex te scire relinquit: hoc mō medico logico et sapienti. Ita adhuc circa exhibitionē ipsius tyriace. Quaz ego Petrus voco dominam medicinaz. Considerare etiā opz anni tps: regionem: et etatem: vtputa si estas ē maxime cum calidior facta fuerit. Nā leditur inde corpus vt circa hoc. Sal. hippo. allegat cum dicit. Eas añ canem molestas esse farmacias. et qđ vt plurimuz febres infert hoc tempus prius vtendū est isto calidissimo tpe tyriaca: sitr ab hominibus magne caliditatis parti⁹ est vtenda nisi forsan cogat necessitas. **Et** eadē ratioe qđ fortior est virtus tyriace roboze infantium ppea ipsam Sal. infantibus prohibet exhiberi: nisi causa predicta: cum ipse asserat se vidisse mirabiliter mortuuz fuisse infantem vnum et imoderato vsu tyriace: dissoluit. n. in totū ambitum eius et ventrem fluere fecit: sic pp irrationabilem assumptionē tyriace perijt isans. Sal. finaliter pcludit qui in terra calida puerfabit: vtputa nigrum vel similiū: caue vt farmaea. v. tyriaca nisi vt dñt est in necessarijs causis et sufficiat tibi ea que in ibi est caliditas. **Quo** circa a pmo ortu Julij: et inquantuz durāt dies caniculares. s. per totum vigesimū secundū diem Augusti: et hominibus calidissimis per totū angustum exhiberi inibet tyriacam: nisi vt dictū est si eēt necessitas maxima: vtputa pestis: morsus venenosus ferarum: et his similia vel maiora instarent.

Uia dixit Sal. septimo
terapeutice. Methodi.
auctoritate Platōis op^o
in aliqua scientia vel ar
te traditur tribus d^o cau
sis. Primo vt quis sa
tisfaciat amicis. Secū
do vt exercit^o q^o exer
citio vtilissimo quod est
per intellectum. Terc
tio vt remediis obliuio
ni: que est ex senectute.
Hinc est q^o hic tribus d^o

causis p^o motus p^o posui meis scholaribus in medicina
quoddā op^o cōponere. Et q^o cognitio partiū subiecti in
medicina: q^o est corpus hūanū: que loca dispositionū
appellat: est vna partiū scientie medicine: vt dicit Auer.
p^omo sui Colliget. cap^o de diffinitione medicine. Hinc
est q^o inter cetera nobis cognita: cognitionē corpis hu
mani et partiū eius que ex anothomia insurgit propo
sui tradere: nō hic obseruans stilū altū. sed fm manua
lem operationez vobis magis tradam noticiam.

Situato itaq^o corpore vel hoīe mortuo per d^o
colationē vel suspēsiōnē supino. Primo noti
ciam totius debemus habere. Secūdo par
tium: nam cuz omnis nostra noticia incipiat
a notioribus nobis. et que sunt confusa sunt notiora: et
non confusus sit partibus a cognitione toti^o debemus
incipere. Circa totū aut q^o debemus cognoscere est
in quo hō dīam hz ab alijs aialibus. habet aut dīas
in tribus. s. in figura vel situ partiū: et in morib^o siue ar
tibus: et in partibus quibuscūq^o. In figura nāq^o hō ē sta
ture recte: et hanc habuit q^otuor causas. nā corp^o hūa
nū hz inter cetera aialia mān leuissimā spumosa: et ae
reā. Et iō ad supiora eleuabilē. Scōdo inter cetera ei^o
dem q^otitatis calorē habet ampliorē cuius est sp^o ad su
periora elenare. Tercio formā hz pfectissimā que cum
angelis et intelligētis que totū vniuersum regunt cōi
cat: et iō sursum eius sensus vniuersi eē debet. Quar
to rōne finis sui fuit ei^ode stature et figure recte: q^o ipe
finaliter ordinat ad intelligere ad quod deseruiunt sen
sus et maxie sensus visus: vt appz phemio metaphy.
et iō in ipso debuit visus situari: et cerebrū: et p^o p^o ca
put situ tali vt possit oīa diuersa sensibilia apprehende
re. et q^o ad plura visibilia se extendit q^o situat in alto:
q^o apparet q^o custodientes ciuitates vt possent a lōge
bū videre statuunt sua spectacula in loco alto: vt in tur
ribus et hmoi. vt dicit Sal. ix. de iuuamentis mēbroz. et
pp hoc ipse ibi dicit: et Aui. iij. cañ. i pncipio q^o neci
tas in situādo caput sup^o in hoīe nō fuit pp cerebrum:
nec pp aures: nec pp os: nec pp nares: s. pp oculos pp
cām dictā. et sic ex pte appz oīus q^otuor cāz q^o hō fuit
stature recte: pp q^o vocat antropos vel platenus. i. plā
ta reuerfa: et microcosmus. i. mior mūdus. q^o sursum et
deorsum hz sicut mūdus et vniuersum. et est hec prima
dīa. Scōda est ex moribus vel ex arte. Mozes. n. inter
cetera aialia magis hz māsueto: nā est aial politicum
et ciuile. Arte oī a nā caret. nō enim hz artē insitā a nā:
vt aranea: apes: et hmoi: ad hoc vt pceptat oēm artē. si
n. hēret aliquā insitā a nā: oī alia careret arte: vt dicit Sa.
iij. de iuuamentis. Differt et ab alijs in p^otib^o: nā non hz
p^otes multas: q^o hnt alia aialia intrinsecas: nā si hz p^otes
q^o sunt a nā date vt arma ad defendendū sicut sunt: cor
nua: et ostra: vngues lōge: et istis caret: q^o hz organū or

ganorū q^o est manus: que sibi p^o parare oē genus ar
morū ad defendendū: vt et dicit Sal. i. de iuuamentis: et iō
caruit a nā illis: vt oīa possit hēre. Caruit et p^oib^o q^o pilo
se: pēnose: et squamose sunt pp eādē cām: et et q^o nō hz
māz multū supflūa terrestrē: q^o mā ē illaz p^otiū. Caruit
et cauda pp eādē cāz: q^o cū sit statū erecte getē ope
rat sedēdo: cauda. n. sessionez phibet. hec sufficiant de
anothomia totius.

De partibus nāq^o licet sint duplices. s. simpli
ces et composite: de simplicibus non ponaz
distinctam anothomiā: quia eorum anotho
mia non apparet in corpore deciso: sed ma
gis in liquefacto in gurgitib^o aq^o. Sed ponendo ano
thomiā mēbroz organicoz de consimilibus loquar
fm q^o simile aliq^o in aliquo mēbro organico dīatur:
vt de carne in anothomia core: et de ossibus in anotho
mia dorfi et pedū et de nervis in anothomia cerebri et
nuche. De mēbris aut officialibus sciendū q^o in q^o
pluribus ipsoz q^otiū ad anothomiā factā i mortuis sex
sunt videnda: vt dicit Cōmentator Alexandrī^o com
mento libri sectaz. s. que ipsoz sit positio: que sit eoz hz
substantia: et p^o p^o cōclusio que sit eoz quātitas. nūer^o
figura: et p^otiuitas eoz. Sed q^otiū ad anothomiā ipo
rū factā in viuīs sunt p^osiderāda duo que et in mortuis:
vel mortuoz anothomia p^ont quodāmo apparere. p^om
est que sint iuuamēta ipsius et opōnes. scōz est que sint
egritudines q^o in ipso p^ont cōtingere: et si curā aliquam
appropriatā hnt que sit illa ostēdatur. Diuisio autē
et nūerus partiū corporis est: q^o p^otes quedaz sunt que
extrema vel extremitates dicuntur. Quedā vō trisece
et p^oside: et illaz q^odam sunt que ordinant immediate ad
p^oseruationē spēi: q^odā immediate ad p^oseruationē idīuidui.
Prima sunt mēbra genitalia. Scōda sunt q^o in vētribus
cōtinent. Tres aut sunt vētres in corpe nostro. s. supior
q^o p^oinet mēbra nālia. Medius qui p^oinet mēbra spūa
lia. Primo tñ icipiā ab anothomia ventris inferioris:
q^o illa mēbra fetida sunt. et iō vt ista p^omitus abijciant
ab eis incipiendū ē. Secūdario q^o oīs nostra cognitio
et speculatio que ex manuali cōsistit operatiōe a notio
ribus nobis icipit: talia at cū sint posteriora sunt nobis
notiora. Primū at q^o est videre ex h vētre ē sba: et
complexio eius: q^o positio eius est satis nota: q^o fuit po
situs ifra alios vētres pp impfectionē eoz mēbrozuz:
q^o p^oinent: q^o mēbrū quāto min^o p^oicipat d nobilitate et
pfectione: tāto magis locū ifimū obtinet in genere mē
broz: sic est in mundo in genere entiū. Itē q^o p^oiet mē
bra deputata ad expurgandū et ad p^otinēdū feces et su
p^olūtates gues que. s. p^ondūt deorsum: et spāl^o q^o sūt
accepte p^o sursum. Est itaq^o sba eius carnosā: vt itestina
et pelliculosa: et carnosā tñ magis: et ex h appz q^o ē cō
plexionis calide et hūide. et cā q^ore fuit hmoi vēter car
nosus et pelliculosus. et hō ossuosus ē: q^o hmoi venter
hz p^otinere mēbra que pp assumptionē cibi vt sctus: et
pp repletionē et retentionē fecū: vel ex fecib^o in conca
uum: vel ex aquositate vel ex vērositate: vt hidropisio:
vel pp ipregnationē vt matrix dī aliqui tumescere. Si
at venter esset ossuosus nō posset intumescere. Secū
dū q^o oīs videre est numerus p^otiū q^ontitas et figura.
p^otes. n. sunt duplices. s. intrinsece et extrinsece. Quedam
sunt directa: quedā collaterales extrinsece: directe sūt
que dīr correspondere ori stomachi et est pars in qua
sentitur os siue cartilago epiglotalis: que alio nomine
notatur pomū granatuz de qua suo loco apparebit: po
stea est ps stomachalis que est supra vmbilicum vt di
stans ab vmbilico per quattuor digitos. Tercio est
pars vmbilicalis: et est vbi est vmbilicus: cum quo est
d iij

alligatio fetus in matrice cū venis matricis. Et ppea intrinsecis apparet vena qdā que p̄tinuat cū ipso et p̄transit per zirbum epatis in chilim. s. venā. ista tñ p̄uata est sanguine: q̄ frustra ē post partū a p̄pria operatione: et ppea p̄tinue euāescit: et iō minor apparet in senibus q̄ in iuuenibus: sicut ēt euāescit artaria que cum dicta vena descendit ad vmbilicū fetus. et q̄n est in vmbilico descendit inferius: et peruenit ad artariū adorti iuxta spondiles renū et yliorū: vt isra dicef: et q̄n excarnas mirach. ppe vmbilicū hāc considera artariā que ē ad modū nerui vel corde. **Q**uarto est ps que vocaf sumē infra vmbilicū per quattuor digitos et est ps in q̄ quedā vene terminant ad cutim per q̄s pueri existentes in matrice emittunt aquositates. et iō vt dicit Auic. tales vene et talis pars notior est in nō natis q̄ in p̄fectis: p̄ q̄ta tertij caplō de causis. Ego hoc modo multoties monstrauit: q̄ in p̄fectis frustra ab operatione. **Q**uinto est ps que vocaf pecten in quā existunt mēbra genitalia. **P**artes vō laterales sunt duo: hipocūdrīa et ylia. et ē hipocūdrīū dextrū et sinistrū: dextrum vbi locatū est epar: et hipocūdrīū sinistrū vbi locatū est splen et ylium dextrum et sinistrum similiter.

In visis partes magis intrinsecas discernas: ipsarū. n. qdā sunt p̄tinentes quedā vero p̄tēte. **C**ōtinētes cōi noīe vocant mirach. **M**irach aut cōponit ex quibz partibz. s. cuti: pinguedine: panniculo carnosio: musculis et cordis eoz: et siphac. **C**ū rasorio igitur incide p̄trahēdo a scuto oris stomachi directe vsqz ad ossa pectinis leuiter incidendo cutiz: postea iuxta vmbilicū s̄m latitudinem icidas p̄trahēdo a dextris ad sinistras vsqz ad dorsū. Postea excoria et habebis primo cutim: post at apparet itatim pinguedo maior tñ in porco q̄ in hoīe. postea locutus est panniculus carnosus qui nō ē nervosus vt aliq: neqz est carnosus: vt musculus: s̄ est p̄mixtus ex carne et p̄niculo p̄tēti sunt corde et musculi. **M**usculi sūt octo vt dīc Galie. sexto de iuuamentis mēbroz: capitulo penultimo: nam duo sunt longitudinales: quozum fīla p̄tendunt s̄m lōgum a clipeo oris stomachi vsqz ad ossa pectinis. ideo vocati sunt longitudinales: et isti nō habent magnas cordas nisi ligamētales: post istos sūt duo trāuersales supiores: vnus a dextris alter a sinistris: et ambo oriunt a supioribz iuxta costas: et desinūt in cordas circa ossa pectinis: sic q̄ dextera corda tēdit inferius ad sinistrum: et sinistram ad dextrum: et p̄positum sunt p̄cedentes inferiores ad superiores: quoz ortus est ab ossibus pectinis: et anche et desinūt in cordas: cū ad locū vbi finiunt costē dirigūt. ita q̄ corde eozum cruciantur adinuicē: ad modū istius figure. **U**ltimo post istos sunt latitudinales: quoz fīla p̄tendunt s̄m latū vnus dexter: et alter sinister: et ort. et apparenia eoz est magis iuxta dorsū versus sursum: et isti cū longitudinalibus veniunt intersecantes se ad inuicem ad angulos rectos. et hic est numerus: quātitas: positio: substantia: figura: colligantia: et p̄tinuitas. **I**uuamentū eoz est duplex. s. cōe et p̄prium. **C**ōmune est duplex. s. p̄ncipale et secundariū. **P**ncipale est: vt cōstituentes substantiam ipsius mirach membra intrinseca tueantur a nocuentis extrinsecis: et calitas eozum reuerberetur ad intra. **S**ecundariū iuuamentū ē: vt adiunet ad expulsionē eoz que a pectore expelluntur: et vt ad expulsionē fetus: et secum cum mirach ēt adiuvē: vt dicit Gal. in eodē sexto. **I**uuamentum speciale est: qz musculi longitudinales sunt facti ad attrahendū p̄ncipaliter. **S**cō ad expellendum. et quia hec opō in intestinis maxime regitur: ideo isti musculi fuerūt ma-

gni. expulsionē aut operant per p̄tractionē villoz suoz: qbus p̄ctis exprimunt mēbra que p̄tinent. et p̄ p̄tis expellūt q̄ in eis p̄tinet. **I**te hoc faciūt grā diafragmatis cū quo p̄tinuant q̄ descendens a parte posteriori dōzum cāfit: quare intestina et mēbra que continentur sunt quasi inter duas manus. et ideo q̄n isti musculi cōtrahuntur comprimunt diafragma: sic q̄ illa membra exprimunt quod in eis est. sicut aliqua res contenta inter duas manus expellitur per compressionem manū adinuicem. quod latius infra declarabit in anothomia diafragmatis. **M**usculi vero latitudinales sunt facti ad expellendum et propter hoc maxime imediati appropinquantur intestinis: et expulsionem faciunt per cōpressionem partis a qua d̄z fieri expulsio. et expulsio d̄z fieri a supioribus ad inferiora. **H**inc est q̄ isti musculi magis fuerunt positi superius q̄ inferius. **T**ransuersales vero facti sunt ad retinendum. **R**etentio aut fit per villos trāuersales: vt apparet tertio de virtutibus naturalis qua retentione oportebat facere ne supfluitates reascenderent superius ad locum superiorem: vnde venit. et ne cito descenderent. sed continerēt vt totum iuuamentum exurgeretur. ideo non fuerūt tantus duo trāuersales superiores sed et inferiores. **S**ed qz magis regitur retentio ne regrediantur superius q̄ descendunt inferius. et ideo maiores fuerunt trāuersales superiores quam inferiores. **E**t etiam ad hoc facit diafragma: vt postea dicetur. **E**levatis autē et abscisis musculis istis apparet siphac melius est: tamē vt in vna parte referuentur isti musculi propter illd qd postea oportet videre. **I**stud siphac est panniculus subtilissimus: et valde durus: et iste fuit factus vt phiberetur ne musculi cōprimerent membra naturalia cū ea p̄tinerent: et propter hoc fuit nervosus et durus: vt possit dilatari et p̄stringi quando illa dilatantur et fuit subtilis ne ea aggravaret et fuit durus ne faciliter rumpitur. nam ex eius fractura accidit passio que dicitur ruptura seu crepatura. **I**ntumescit. n. hoc mirach cum rumpitur hoc siphac. **S**unt etiam eius alia duo iuuamenta que Avicen. ponit libro de animalibus capitulo de anothomia stomachi. s. vt per contractionem eius vsus dorsū cū quo alligat expellat illud qd in stomacho et intestinis et in matrice p̄tinetur: et hoc facit simul cum diafragmate cum quo continuatur: vt postea patebit. **A**liud iuuamentum est vt alliget intestina dorsū: et vt ab ipso vniuersaliter oriantur panniculi oīz membrorum alioz in eo contentoz. **A**lia utilitas s̄m Gal. q̄nto de iuuamentis membrorū est q̄ prohibet intestina a ruptura quando inflantur a ventositatē. et ex his apparet q̄ sit substantia ipsius mirach et p̄plexio eius: apparet q̄ sit eius positio quantitas partium: et numerus apparet que sint iuuamenta ipsius. **R**estat autē videre de passionibus eius: potest autē venter pati omne gen⁹ egritudinis. s. malam complexionem: malam compositionem et solutionem continuitatis. **D**e cura male complexionis nihil dicam: quia non habet propriū in sua curatione quod ex anothomia dependeat. mala autē compositionis que est tumor p̄ter naturā in ipso est duplex: quedam est apostema: et qdaz nō. **P**rima non h̄z aliquod propriū nisi q̄ in eruptione eius si rūpat ad intra et extra hec est p̄ior q̄si rumpat ad vnū lat⁹ tā tū: et cā p̄z: qz natura non h̄z supra qd se fundet in cōsiliando vulnus. **M**ala autē complexionis que non ē apostema est islatio ipsi v̄tri: q̄ accit i hidropisi asclite v̄l tipanite: nā i asclite aq̄sitas p̄tinet i p̄cavitāte v̄tri iter itestina et siphac: sic i tipanite v̄tositas p̄tinet: et fac itumescere mirach. **I**n curatōe ei⁹ obēs sic p̄cedē cū his q̄ ponunt

ponit auctores. modus at q maxie depēdet ex anothomia ē exctio aqūitatis p icisionē. Modus at ē vt, pte si phac quā mō icidisti reducās sup iestina: ita q stet si cut in viuo: z postea hidropico situato supino debes cutem trahere supius: z postea rosariū habere z pforare vsq ad siphac: ita q icidat ēt siphac: z tunc statim debes habere canulaz z ponere in foramine z extrahere d aquositate quātū sustinet: patēs, semp tñ sis memor q melius est infra sustinere q̄ exgritissime euacuare: z specialiter in hidropici pp debilitatē virtutis: postea dimitte cutim q̄ redibit ad locū suū z recoopiet vulnus z ex aqua amplius nō exhibet. Ipsam vero qñ vis extrahere plus retrahere cutim sicut pmo. Istud tñ volūmus nō facies nisi a lateribus: nō in medio: q̄ vulnus factū in medio nō ita cito p̄solidat pp siphac esse grossius z solidius ibi q̄ in lateribus. Scdo pp chordas vulnus est paratū ducere spasmū. Tercio q̄ aqua melius egredit q̄ grauis est tendere deorsū. Si vō venter patiat solutionē p̄tinitatis: tūc illa solutio est penetrās in pfundū: aut nō. Si aut nō tūc est cura difficilis: si sic tūc p vulnus aut egrediet aliqd de p̄tētis aut nō. Si sic aut illud q̄ egrediet est zirbus aut aliqd interioz. Si zirbus tūc d̄z sui cū syrico vel ligare iuxta cutis quātū possibile est: z postea abscindi: q̄ totū de ipso quantūtingit aer corripit: z si itromittat corripit z putrefacit alias ptes: z iō d̄z abscindi: z post illud d̄z itromitti z filū dimitti extra: z dimittere labiū apertū: q̄ nā p̄solidabit zirbū z expellet illud q̄ est cū filo alligatū: z hoc facto debes p̄solidare vulnus. Si vō illud q̄ egressū est: est iestiniū: tūc aut iestiniū est vulneratum: aut nō. si nō est vulneratū z neq̄ substātia alia est ei in uoluta q̄ citius pōt d̄z itromitti. Si vō aliqua substātia vt pulvis est annexa vel ēt sanguis d̄z lauare eūz aq̄ calida z itromitti. Si vero pp morā ventositas sit iclusa in eo: z ex hoc itumescat z nō possit itromitti: tūc caplasma resolutiū vel spongia madefacta in decoctione resolutiua desup poni d̄z: z detumescet: z sic itromittat. Si aut nō possit detumescere: neq̄ itromitti: tūc dilate vulnus mirach donec iestiniū itromittat. Cū aut iestiniū fuerit icisum: tūc si ipm fuerit ex grossis intestinis debent labia eius sui cū syrico sicut labia aliorum mēbroz. Si vō sit ex iestinis gracilibus: tūc nō sustinet suturā nisi sit pfunda valde: z talis ipedit opatio nē eius. Et pp hoc melius est vt dimittat z teneantur p̄iuncta labia vulneris cū capitibus formicaz magna rū. debent. n. labia iestini p̄iungi: z debes h̄re formicas magnas z facere q̄ mordeant labia p̄iuncta vulneris z abscindere caput statim: z sic facere donec labia sunt iuncta: z tūc itromitte iestiniū vt p̄us. hoc facto ad curandū ventris solutionem redi. Et istud vulnus curari d̄z cū reditiōe labioz in vnu: z reducta p̄tinent in vnu futura facta cū syrico hoc mō. Nā in prima futura recipit totū mirach ex vna pte: ex opposita vero pte d̄z dimitti siphac: z reliqua de mirach in pte in qua dimissū fuit siphac d̄z assui: z ex alia pte siphac d̄z dimitti: z sic p̄r ad b̄ vt labiū siphac iungat z reducat labio mēbz carnisformis: vt fiat certior z firmior p̄solidatio vulneris z eodē mō vulnus b̄ si p̄ seipm nil sit egressū: z hoc de anothomia mirach q̄ est membrū p̄tēns sufficiat zc.

Restat videre de anothomia p̄tentorum: hec mēbra sūt numero. x. Primū q̄ occurrit est zirbus. Scdm iestina. Tercitū stomachus. Quartū splen. Quintū epar. Sextū misinteriū. Septimū renes. Octauū vesica. Nonū testiculi: z vasa spmatica z matrix muliere. Decimū est virga cū collo vesice. De zirbo aut pmo q̄ d̄z videre ē locus

eius: locus. n. eius in hōie est q̄ cooperit stomachū ab iteriori pte: z oia iestina: z l̄z in alijs nō coopiat oia in iestina: hoc fuit q̄ hō iter cetera aialia eiusdē quantitas est debiliōis digestiue virtutis: z ēt q̄ iestina nociuis exterioribus sūt magis disposita pp cutē eius subtiliōz eē z minus pilosam. Ex h̄let pōt patere f̄m q̄ sit eius iuuamētū. Iuuamētū. n. eius est p̄ncipalr p̄fortare virtutē digestiua stomachi: z iterioz reuerberādo calozē nālem ad stomachū. Et p̄pterea dixit Sal. q̄nto d̄z igenio sanitatis q̄ qdaz miles in bello fuit vulneratus cui epiplex. i. zirbus fuit abscisus tñ ex vulnere sanatus est: ex quo tñ postea nō potuit digerere. Et ex his consequēter p̄z tertiū ingrendū de ipso. s. de substātia eius. substātia eius nō fuit simplex: sed cōposita z fabricata ex substātis q̄ habent calefacere: z p̄pterea fuit cōpositus ex triplici substātia sicut dicit Sal. x. de iuuamentis mēbroz. s. ex p̄aniculis subtilibus duobus: ex adipē seposa. Ex arterijs z venis. Et ex panniculis. P̄rio vt ibi p̄aniculi p̄tinerēt alia: z ēt q̄ iste zirbus debebat eē extensibilis lenis z d̄fusus vt caliditate reuerberat z ad hoc at magis pōt substātia p̄anicularis z aliq̄ alia. Scdo in ipso fuit adeps q̄ calefacit cū sit valde ppinq̄ caliditati vel in potētia ad calidū. Tercio arterie z vene q̄ multū calefaciūt. Ex hoc patent reliq̄ duo. s. q̄ sit numerus p̄tiū eius: z q̄ sit colligātia eius. nam h̄z colligantia ad mēbra ad que terminat vt ad stomachū vel ad splenē: z ad iestina: z spāliter colon pp cām que d̄i cet: h̄z ēt colligantia ad mēbra a q̄bus oriū. Oriū nanq̄ a p̄aniculo carnosio iter d̄yafagma: z cā q̄re inde oriū est: q̄ ad p̄aniculū illū terminant due extremitates p̄aniculi siphac: q̄ debent iuestire zirbū: z sic q̄ ibi est vena magna z ēt est arteria a q̄bus iuxta stomachū oriūtur vene p̄ue: z arterie p̄textus zirbū. Tercio ibi est misinteriū seposum: a quo oriū adeps seposa replēs vacuitates illius p̄texture. q̄ aut ipsius egritudo est declarāda p anothomiam patet ex his que dicta sunt supra.

Leuato autem zirbo quantum ad partem: que cooperit intestina z non plus: ne moueas alia membra a suo loco statim tibi apparet intestina. Circa que primo notabis positionem z numerum. ferunt enim plura inuoluta z reuoluta: z non fuerunt vnum intestinum rectum propter duo. Primum q̄ dato in quibusdam brutis tantum sit vnum intestinum rectum vel recte procedens. In homine autem z in alijs animalibus perfectis fuerunt reuoluta: vt diu cibus contineretur in stomacho z in intestinis: quia si non contineretur oporteret q̄ animal esset in continua assumptione cibi z in continua assellatione. Et continuatio illa impediret occupationem in alijs perfectioribus operationibus. Secunda causa fuit q̄ si intestinum fuisset totum vnum rectum non quelibet pars cibi fuisset contacta a superficie intestini: z ideo non exiccasset totum intestinum totam humiditatem contentam in cibo. vt igitur nihil remaneat de cibo intactum ab intestinis: z vt tota humiditas ericcaretur ordinauit natura ipsa esse inuoluta. ex hoc statim apparet q̄ sunt plura numero. quia sex tria subtilia: z tria grossa. Incipiamus ergo ab vltimo quod vocatur rectum vel longum: cuius extremitas est oriūcium quod vocatur anus. Sed vt anothomia aliorū non destruat ligare oportet intestinum istud circa medium eius in duabus partibus z in medio ligaturē incidere: z inferiorem partem dimittere z cum superiori ascendere scarnando. Et nota circa istud intestinum multitudinem venaz miseracaz q̄ veniūt ad sugendum si aliquid est de humiditate in chilo vel de supfluitate

supfluitate remāsit. et istud iestinu iuxta illa finit vbi i
 cipit iestinu colon. Et dicitur colon: quia plura cola habet vel ca-
 vernositates vel cellulas vel cameras in quibus sterco-
 figurā accipit: et in ipso retinet per has cellulas. Circa
 quod iestinu debes considerare locum: quia multum circa sinistru
 renem inuoluitur hec est causa quare eius dolor ex parte loci non di-
 stinguatur a dolore renali. Postea vero ascendens et coope-
 riens splenē incipit circa exteriora declinare versus partem
 dextrā et cooperit stomachū: et per coapturā quā facit
 supra stomachū accidit: quia quā supfluitates descendunt ex
 hoc iestino quia stomachus ei compatitur et dolor et ru-
 gitus tunc temporis appet circa stomachū: et tunc statim habet
 appetit affellare: et affellat. Quod non pertingeret si in stoma-
 cho essent humiditates quae facerent hunc rugitum et dolorē et ex
 hoc patet quod accidit his qui purgantur et sincopis eis accidit
 quā appetit affellare. Vel humores in iestino hoc continent
 quod debet euacuari: quia tunc illi humores in iestino illo ex-
 istentes alterant stomachū: et os eius: et ex alteratione oris
 stomachi sequitur sincopis. Sed dubitat aliquis rationabiliter de
 loco huius iestini cum sit de grossis deberet esse inferius:
 et non supra alia cuius oppositum appet. Dicendum quod istud
 iestinu fuit locatum superius iuxta stomachū per tria. Pri-
 mum quod istud ignobilius est omnibus gracilibus. et ideo sub
 mirach iter omnia gracilia debuit esse positum exterius. Se-
 cundum quod istud iestinu continet feces: et aliquā idurans:
 et de se putata sunt omnia humiditate et calitate naturali: ut a mem-
 bris vicinis adiuuaretur: ordinavit namque ut immediate locaretur
 supra stomachū: ut cooperiret a girona quo et stomachus
 cooperiret: quia et zircus ipsum hūctat et calefacit: et propte-
 rea appet quod non est aliud intentum cum quo alligatus sit
 zircus sicut cum colon. Tercia causa huius locatiōis est: quia
 istud iestinu proprie est factum ad continendum et expellendum
 feces: sed magis ad expellendum. et ideo iter alia iestina ad
 ipsum proprie debuit pervenire colera quia habet expulsiva stimu-
 lare modo per hoc quod sic locatum est colera ad ipsum substantiā
 pervenit propter illam quae ad perventurā iestinozū pervenit.
 Nam supra ipsum in parte dextra existit penula epatis in qua
 existit chistis fellis cum quo alligatur: et hoc appet ad ven-
 sum. Et propterea tale iestinu in tali loco appet citrinum:
 et amarum in gustu et nigru. Et nota circa hoc mirabilez
 operationē naturae. Ad illud quod obijci soluitur quod iestina non
 iudicant superiora ratione loci: sed ratione colligatiōis quā habet cum
 stomacho vel fundo stomachi: modo iestina gracilia ratio-
 ne colligatiōis ad fundum stomachi sunt superiora alijs: et ex
 loco istius superioris iestini appet causa quare in dolore colico
 augetur dolor tempore assumptiōis cibi: quia tunc istud iestinus
 comprimitur a cibo: sed tempore famis non. Sed intendit dolor rena-
 lis et hoc est vnum ex signis distinctiuis iter vnum doloris
 et alium: et ex loco et colligatiōe dicti iestini appent nobis
 duo. vnum utile in cognitiōe: aliud in operatiōe et cognitiōe
 quia quā sit colica passio incipit in parte sinistra: et in illa ma-
 gis molestat: tunc quia iestinu illud frigidius est illic cum
 non tangit a chisti fellis. Secundo quia in maiori quantitate est
 locatum circa renem sinistru: et est strictius: in illa colica quae
 sit in parte sinistra non tam diu molestat: tunc quia sit a causis
 facilioribus: tum quia est causa eius in loco viciniori ad ex-
 pulsionē. Et nota hoc quia per experientiam videtur multoties.
 Quantum ad opus vero pertinet. Primum quia in colica ea quae ad-
 ministrantur ad extra debent magis applicari et appropin-
 ximari circa hypocondrium dextru quam sinistru sed utrobique
 quod perferat. Secundo quia quā sit clistere melius est ut cor-
 pus declinet versus dextru: ut iestinu colon non comprimi-
 matur ab alijs: postea injecto clisteri quā volūtas est ut
 egrediat clisteri vertat se statim super latus sinistru: et po-
 stea paulatim super dextru sicut in expulsione que debet fieri
 per positionē administratā per superiore partem: contra quā in

cipit mouere hoc est de loco et colligatiōe eius. Substan-
 tia vero eius consideres grossam et solidā per ventosita-
 tem generatam in eo: multo tempore continet quā in eo fortissimū in-
 terdum generat dolorē que cum fiat in substantia grossa et
 solida apparet ac si iestinu terebello perforaret. Et est in his
 similis dolor huius dolori renali. Quarto considerare
 debes figurā eius et formā que appet ex dictis. celluloso
 sum enim est iestinu et in cellulis istis quia via et transitus
 multis obliquat supfluitatibus: et sit causa moris supfluita-
 tum que in eo figurā recipiunt ad modum illarum cellularum: et
 ideo sterco figurā habet quā scis figura maxie appet in ster-
 core desiccato: et retento. et in febribus et in alijs egrit-
 tudinibus in quibus egrediuntur febres: et humores flegmati-
 ci retinentur: et sunt materia percurbitini. nam in perventura cellula-
 rum: et humor flegmaticus melancolicus: quod est sufficiens
 materia generatiōis vermiū si iter vnum cellula et alia continet
 tur paucus humor qui non sit sufficiens ad generationem
 paniculū continuantē vnum vermē generat in vna cellula
 cum alio in alia cellula generato. Operatio inuamentum et
 egritudo ipsius ex predictis patet. hoc autem iestinu est conti-
 nuatum parte superiori cum monoculo siue ceco quod dicitur mono-
 culus non quia nisi vnum habeat orificium: per quod attrahit ad
 ipsum et per ipsum expellit: quia hoc est impossibile: sed habet duo ori-
 ficia: vnum per quod attrahit: alter per quod expellit. Istud autem
 per quod expellit non est sicut in alijs opposite locatum contra
 primum: sed ambo locata sunt iuxta se invicem et infra hec orifi-
 cia pendet lacuna huius iestini ad modum sacci: et ideo
 alio nomine vocatur sacculus: et sic apparet eius figura: et
 colligatiō: et locus est quia locatum est in latere dextro su-
 pra et iuxta terminū anche siue scie: et infra renem dextru.
 Substantia eius est eadem cum substantia colon: egritudine
 et patitur similem. Inuamentū est ut per succi qui venit ad ipsum
 in eo retineatur: et reuoluatur et ut reuerberet vel descenderet
 prohibeat sicut ipsius succi ab iestinis superioribus: et ista i-
 estina superiora sunt gracilia et sunt tria. Nam huius iestino
 continuatur iestinu yleone quod circa ylica locationē habet et sicut
 et reuoluntur: et in isto sit ylica passio in qua est dolor
 vehemens circa ylica: et sic appet locus: colligatiō: passio
 et dolor. Substantia eius est subtilior: et ideo gracile vocatur
 sicut per primam causam vocatur yleone. Eius inuamentū: quia fa-
 ctū est ut contineat succū. ut quod vtile est possit exurgari:
 ideo multum inuolutū est: et ad ipsum perveniunt plures vene mi-
 serae quae ad aliqd aliud iestinu: et ab eis et a misente-
 rio debes ipsum excarnare. et quā ad partē eius superiorem iuxta
 stomachū pervenit: tunc invenies quod circa partē sinistram ad
 spondiles declinet et valde est incarnatum cum misenterio
 et ideo cum cautela incide ne fragas aliqd: et post incisionem
 invenies ieiunium iestini quod taliter vocatur: quia vltimus
 iuenit vacuū in bene dispositis. Et causa sue vacuitatis est
 duplex. scilicet rectitudo eius. nam est rectū sicut iestinu vlti-
 mum. Secunda causa est multitudo colere pure quae pervenit ad i-
 estinu hoc: ut chisti fellis per canalē qui continuatur cum iestino
 duodeno cum quo istud immediate continuatur. Et dicitur istud pri-
 mum iestinu et vocatur duodenu: quia eius longitudo ut in
 pluribus est duodecim digitorum ad quod iestinu canalē
 quod a chisti fellis pervenit: et ideo cave quā excarnas ne istud
 canalē incidas: sed incide iestinu duodenū bene inferius
 et ligo: et tunc incipiendo sicut incipiunt auctores habes
 sex iestina. Primum est duodenu. Secundo ieiunium. Terti-
 um yleone: et ista sunt gracilia: et superiora. Quartum mono-
 culū seu cecū. Quintum colon. Sextum rectū. hec enim omnia
 iestina videbis esse involuta continuata alligata dorso sicut
 alligata sunt omnia viscera per quod dā mēbrum quod vocatur eucha-
 rus vel misenterium a miseraicis quae in ipso sunt disperse
 Et vulgares Bononienses vocant ipsum interigilio. scilicet ante-
 riora tenens.

De miseriterio vel alio nomine eucharo.

Stud mēbra fm auctores subſtātiā h3 cōpoſita ex venis cordis pāniculis ligamentis: vt p̄dicta mēbra poſſit ligare ex ſubſtātiā ſepoſa z pingui: vt dura mēbra q̄les ſunt ſpondiles cū mollibus: q̄lia ſūt iſteſtina z alia viſcera ſine medio nō piungant: vt molle a duro nō patiat: reliq̄s aut vacuitates q̄ ſūt i hoc replent ſubſtāte glādoſe: q̄ multe ſūt i hoc mēbro: z hoc eſt vñ iuuamētū carniū glādoſaz: q̄ i h3. Aliud iuuamētū eſt vt ſuſtentat venas miſeraicas q̄ i hoc ſūt diſpſe ſicut nō eſt longiquuz q̄ iſte carnes ſunt facte ad generādū hūiditatē qua iſteſtina z ſex iterdū hūectarent: vt lubricet cito ab iſteſtinis: z iō videmus q̄ ſtercus liq̄duz emittit dato q̄ cibaria ſumanſ dura. maxia tñ ps glandoſe carnis eſt i parte ſupiori groſſa i q̄ frequēter p̄gregat pp̄ pinguatē ad ſplenē melācolia ex q̄ cātur melācolia mirachia. Hoc facto eleua miſeriterium vel dimitte donec feceris ano thomiā venaz q̄ pueniūt ad ſtomachū z ad ſplenem: ad quā vidēdā z alioz mēbroz infla ſtomachū cū ca nula p̄ portanariū z liga fortiter: z abſcinde iſteſtia. Et fac añ iſciſionē iſra locū ad quē puenit canalis a chiſti ſellis ad iſteſtina.

De ſtomacho.

Iſo de iſteſtinis pcedas z videas tertiū mēbrū: puta ſtomachū: de quo debes videre illa ſex: que de alijs. P̄rio locū pnotabis eius: z circa locū nota p̄mo vbi eius. Scđo ſitum vbi eius eſt: q̄ cū ſit cella cibi ſtomachus: vt dicit Gal. q̄nto de iuuamētis ſtomachi: z caplo ſcđo. z ibi habet totū q̄ dicit de ſtomacho. Et dictū eſt de iſteſtinis: z h̄r ab Aliabbate tertio ſue theorice diſpoſitiōis regal. caplo. xx. Eſt ergo locus eius i medio ſupioris z iſerioris: dextrī z ſiniſtri: anterioris z poſterioris. ſz tu h̄c dubitabis quare ſtomachus non ſuit poſitus iuxta os. Dico q̄ cā ſuit duplex. Una eſt q̄ iuxta os deberet eē mēbra anhelitus pp̄ attractionem aeris. Secūda q̄ mēbra ſecū receptius debet eē p̄tinuata cuz ſtomacho: talia aut iſra dyaſtimate debet eē p̄tenta: z iō vides q̄ ſtomachus ſupius h3 cor mediāte dyaſtimate: iſerius miſcēteriū z iſteſtina a dextris h3 epar quo app̄hendit q̄nq̄ ſuis pennulis: ſic manus q̄ app̄hēdit z caput q̄nq̄ digitis: z a ſiniſtris h3 ſplenez: quo caleſcit: rōne arteriaz eius: a pte anteriori h3 zīrbū: a poſteriori musculos doſi: z venā magnā: z arteriā q̄ trāſit ſupra doſū. vt poſtea videbis: z iō locus eius eſt i medio: q̄ eſt ſicut cella cibi cōis oibus. Situs aut eius ē: q̄ l3 ſit locatū ſupra doſū: ps tñ eius ſupior declinat verſus ſiniſtrū: iſerior vō ad dextrū. Et cā iſtius ſituatiōis ſuit pp̄ cās q̄ dicent. nam epar debuit eē i latere dextro eleuatū: z cū ſit magnū totā p̄cavitātē dextre p̄tis ſupiorē occupauit: ſplē aut nō: z iō i dextro nō potuit ps ſupior collocari: ſz i ſiniſtro. Pars ergo iſerior debuit ad pte dextrā declinare: q̄ i pte ſiniſtra iſerior iuxta renes eſt iſteſtinū colon groſſū multū iuolum iuſtis iuolutiōibus: z ſibi occupat magnū locū. Sz i pte iſeriori dextra ſunt iſteſtina gracilia z ſubtilia q̄ puū z modicū occupāt locū: z iō ſtomachus q̄tū ad ptem iſeriorē d3 declinare ad pte dextrā: vt repleat p̄cavitātē ibi exēūtē: z cedat locū colon: z ex hoc appet p̄mū: q̄s. ſ. locus ſit eius. ſ. ſtomachi. Sz tu dices q̄re ſtomachus nō ſuit locatus directe ſupra ſpondiles doſi. Dico q̄ cā huius pōt eē triplex. Una q̄ dicta eſt: vt cederet epar i pte dextra: z repletet vacuitatē i pte ſiniſtra. Alia cā ſuit: q̄ ſi ſtomachus eēt directe locatus ſupra doſū tūc ozificia duo. ſ. iſerius z ſupius eſſent directā. Et iō i hoīe cuz ſit ſtature recte ſtomachus nō bñ

ptineret cibū: ſz deſcēderet ab eo ſtatī: vt ergo hoc non ptingat ſic ſuit ſituatus. Tertia cā huius ſuit q̄ quātū ad os eius ſupius z ptem ſupiorē d3 recipere melācolia a ſplene que eſt i pte ſiniſtra: z quātū ad pte iſeriorē d3 recipere coleram ab epate q̄ eſt i pte dextra. Et ex hoc appet. ſ. q̄s ſit locus eius. ſ. ſtomachi fm colligantiā: colligantiā p̄ſequenter appebit melius: q̄ colligantiā h3 cū ſplene: cū epate z cū corde: z cū cerebro: z illud cōſequenter declarabit: q̄ appebit q̄ cū ſplene h3 colligantiā pp̄ venas que apporant melācolia ad os ſtomachi: z pp̄ venas que veniūt ad latus ſiniſtrū ſtomachi ad nutriendū ſicut cū epate h3 colligantiā rōne venaz reliquaz cū cerebro pp̄ neruū q̄ venit ad os ſtomachi z expandit maxime circa ptem ſupiorē ſtomachi. Cū corde vero h3 colligantiā rōne arterie magne que ſub ipſo eſt. Ex his pōt apparere tertium. ſ. cuius figure ſit: q̄ eſt figure rotūde: q̄ talis figura magis eſt a nocumētis remota. Item q̄ oīum aliaz eſt capaciſſima: ſtomachus aut muta d3 cōtinere: ſz nō eſt perfecte figure rotūde: ſz arcuatis magis: pp̄ cām dictaz: q̄ ps ſupior eius eſt declinās ad ſiniſtrū: iſerior vero ad dextrū ad modum cucurbite retorte: vel ſaracenicę: verū omnia que dicuntur de ſtomacho melius apparebunt per anothomiā membroz ſequentiū. Patet etiaz quartū. ſ. que ſit quātitas ſtomachi: q̄ magnus valde eſt cū interdū ipſm oportet recipere z cōtinere magnā quantitātē cibi: verū q̄ nō eſt ſemper i magnitudine ſua vltima: ſz equat magnitudini cōtenti: q̄ extenſibilis z corrugabilis. Quinto aut videas partes z numerum partium eius: partes aut eius ſunt duplices. ſ. vniuerſales z itegrales. Quedā vero q̄ſtitutiue z determinate: prime ſunt due tunice eius. Prima intrinſeca eſt neruoſa. Secunda z extrinſeca eſt carnoſa: verum eſt q̄ prima eſt ſpiſſior ſecunda: q̄ illa primo d3 ptingere cibū: z ideo vt nō lederet ab eo debuit eſſe ſpiſſa. Item pp̄ aliud q̄ ſtomachus pp̄pter illam tunicā eſt extenſibilis: q̄ regritur interdū pp̄pter multā quantitatem cibi. ſed exterior: licet regratz propter digeſtionē ſuit ſubtilior: q̄ digeſtio ſtomachi iuuatur a membris vicinis circumſtantibus: ſed extenſio z continentia cibi non. Et iſte tunice non ſolum diuerſificantz i ſubſtantia: quantitate: z loco. ſed ſituatione villoz: q̄ i prima cum i ipſa ſit appetitus: z appetitus immediate ordinetur ad attrahendum villi fuerunt ſituati ad attrahendum: tales autem ſunt longitudinales. z ideo i ea ſunt villi longitudinales: z quia attractioni ſtatiz coniungitur retentio: quia omne quod attrahitur: attrahitur vt retineatur: quia attrahitur vt i ea membrum voluptuetur. h̄nc eſt q̄ i hac etiam tunica fuerūt poſiti villi tranſuerſales qui deſeruiant retentioni: verum eſt q̄ illi ſunt locati i parte non interiori illius tunice ſed exteriori. In ſecunda vero cuz ipſa ordinetur ad digeſtionem z digeſtioni ſeruiat: quia ei conſequitur: z ex conſequenti expulſioni ſubſtantie fuerūt poſiti villi latitudinales. z ex hoc apparet quare intrinſeca tunica ſuit neruoſa z carnoſa: non ſuit intrinſeca propter villos longitudinales qui debent eſſe i tunica intrinſeca que eſt: vel d3 eſſe p̄ncipium appetitus. Itēz alia cauſa eſt quia intrinſeca ordinata eſt ad ſentiedum: extrinſeca ad digerendum z ad alterandum. Nunc autem ſenſatio melior ſit quando ſenſibili immediate occurrat ſenſus vel membrum ſentiens: alteratio vero poſteſt fieri per medium z digeſtio: z hoc eſt quod exp̄ſe ponit Auicē. capitulo de membris. primo caſ. ſen. prima. Et natura q̄dem intrinſecam tunicā. ſ. ſtomachi fecit neruoſam. extrinſecā vero carnoſam: poteſt nāq̄ digrentis

digerētis opatio ad id qđ digestū ē i potētia sine occur
su puenire: sentiens vō id qđ sentit non pōt sentire nisi
obuiādo ei sensus. tactus. Alie vō sūt pres eius qđ ita
tiue z determinate: vt ps supior z orificiū eius iferius
qđ dī portanariū. ps eius supior fm nām angustior p
te iferiori: qz in iferiori dī fieri digestio z cibus dī cōti
neri. in supiori nō. Orificia tñ hāz ptiū pueniūt z diffe
rūt. Cōueniūt qz ambo posita sūt a lateribus: z nō sūt
posita vel facta in vltima eminētia ptis iferioris z su
perioris: s; ps iferior descendit magis qđ portanarium
vel pillereon: vt cibus nō descēdat: s; ptineat in ea vt in
bursa quadā sicut supior supeminet ori stomachi: vt qñ
stomacho repleto homo inclinaret: nō reascēdat cibus
ad meri z os: z spāliter qñ multū replet stomachus.
Et hoc pōt videre: quare ex supflua quātitate cibi dya
fragma cōprimi z cibus nō egredit. Item pueniūt qz
ambo orificia sūt in stomacho in loco in quo ptiuatur
vel alligat dorso. nā os stomachi est recte i pncipio sue
alligatiōis dorso alligatū: z ppterea alligatū est os sto
machi ad spondilē: vbi finit z terminat dyafragma: z
ista est tertiadecima eo qz in duodecima est costa vltia
mēdosa ad quā determinat dyafragma. Et ex hoc ap
paret tibi: qz qñ vis exterius alterare pfortare vel ali
ter opari circa os stomachi q optimū est in dorso cir
ca. xij. z. xij. spondilez hoc facere: z spāliter qñ pdicta
ipugnant ab epate: z splene. dummodo arteria adorti
nō ipediat q in dorso est. Sequētibz aut spondilibz
q vocant spondiles renū alligatur stomachus vsqz ad
portanariū: tūc vō alia ps iferior a spondilibz obliq
tur versus sinistrā: z iō pueniūt illa duo orificia. Diffe
rūt ē qz supius orificiū qđ vocat os stomachi est ma
gis latū qđ iferius portanariū. Et hoc fuit: qz p os sto
machi aliqñ cibus grosse sube z dure dī descēdere z i
digestus. Et iō os stomachi debuit ēē latū. Sz p orifici
um inferius tñ res subtiliata z digesta dī egredi: z iō
nō fuit ita latū z hoc d ptibus eius. ¶ Ex qbus appet
sextū: qz dī ingri de stomacho. s. q sit eius substantia: qz
appet q cū nervosa tunica sit maior in eo q substantie
nervose sit a dīto. Et hoc appet q sit cōplexio eius: qz
frida z sicca. Appet q opatio vel iuuamētū: qz duplex
vnū ad appetēdū cibū pro toto p tunicā intrinsecā: altez
ad pparādū cibū ad nutrimentū totius z lī p tunicā ex
trinsecā carnosam z mēbra coadiunātia. Et ex his po
tes videre q pōt pati egritudines oīz genēz qb pnt
cōpati alia mēbra oīa pncipalia: vt epar. cor. cerebrū: z
ex pnti totū corpus. Curatio tñ eoz pprie ex anotho
mia nō dependet multū qz alioz. Et hec de stomacho.

¶ De splene.

Splenis anothomia pfecte videre non pōt
nisi abscondas costas aliqz mēdosas ex la
tere sinistro: qz nō pfecte eleues: s; vt suffi
cit operi tuo qbus abscondis locus splenis ti
bi appet: qz parietī sinistro stomachi adhe
ret quātū ad pcauū eius. quātū vō ad cōne
xū alligat dorso z siphac pāniculis subtilissimis ortis
a siphac. Appet scōo qz locus eius nō est ita in alto sic
locus epatis: figura eius est qdrāgularis: qz in hoīe est
qñ ad modū qdrāguli pp figurā stomachi: cuius cōca
uitatē circūstātē in pte sinistra hz splen replere. Tertiū
vide quātitatē eius: qz in hoīe satis pportionalibus est
in quātitate respectu alioz mēbroz. Colligatiā vō ei
est: qz colligatiā hz ad cor epar miscenterii: zirbū z sto
machū. Colligatiā vō hz ad oīa ista mēbra pter cor: p
venā q venit a porta epatis ad splenē q colligatiā ap
paret. nā si excarnādo pcedas videbis q a vena cōca
ua epatis puenit vena magna ad splenē a q descendit

vnus ramus in medio trāitus eius iferius ad miscen
teriū ad ipm nutriēdū: z portat sanguinē aquosiorē z
humidiorē: postea qñ ista vena appproximat splenē: ite
rū vnus ramus ramificat ab ea: q vadit ad nutriēdū
ptē sinistrā iferiorē stomachi. postea vō puenit ad sple
nē z pcauitatē eius. Et ramificat in pcauitatē ipsius i
duos ramos. s. iferiorē z supiorē: descendit iferior iferi
us ad nutriēdū zirbū: quātū ad ptē sinistrā: s; superior
transiens p pcauitatē splenis ramificat in duos: quoz
vnus puenit ad ptē supiorē sinistrā stomachi ad nutri
endū supiora. alter vō circa orificiū puenit stomachi:
ad portādū melācolia: q mulgēdo puenit ad os stoma
chi: vt icitet appetitū. Qđ vō remanet magis in splene
ipm nutrit. Et ex hoc appet tibi cū qbus mēbris alligā
tiā hz splen mediāte vena. colligatiā aut hz cū corde p
arterias que ad ipm veniūt ab arteria adorti que i dor
so est infra dyafragma: a qbus arterijs stomachus mul
tū calefit in latere sinistro: vel a splene rōne istaz arte
riarū: z hec fuit vna cā quare arterie multe: z magne
veniūt ad splenē sicut alia cā fuit. vt calore arteriarum
sanguis grossus q est nutriturus splenē subtiliet z di
gerat: qz splen hz substantiā rarā in quā dī recipere hu
morem grossum melācolicū. Et ex his appet tibi qñtū
qđ debes videre de splene. s. que sit eius substantia: que
ē rara z spongiosa pp qđ appet sextū. s. cuius cōplexio
nis sit: qz in cōparatiōe ad curim calide z humide: s; ef
fentialiter sit fride z sicce: pp nutrimentū. iuuamētū p.
Et ex his tibi appet q cū recipiat humorē melancoli
cū: z ptineat grossum z ineptū euacuatiōi qđ frequen
ter repletur oppilatur z apostemat: z resoluētia for
tia tunc multum resoluunt substantiā eius si sint fortio
ra dato qz rōne humorū competant. Et hec de splene.

¶ De epate.

Epar manifeste vides esse locatum in dextro
latere amplectēs stomachū supius eleuatus
valde: z nō decipiat te q i aīali mortuo mul
tū locat sub costis: qz nō est sic: cū sit sub dya
fragmate z dyafragma extremis costaz cōiungit: sed
hoc euenit qz membra spūalia multum euauerunt: z
ideo vacuitatem eoz replet epar: cōprimēdo dyafrag
ma. z ideo debes trahere inferius z aīal siue corpus
eleuare. Et cōsidera scōo qđtatē eius maximā in
hōpine: cum sit animal calidum z humidū. Tertiū re
spicias partes eius quarum quedam sunt intrinsece in
tegrales: quedam vero extrinsece magis: intrinsece in
tegrales sunt gñqz pēnule eius lī in hoīe nō semp sint
abinuicē sepate: z quelibet illaz pēnula est cōposita
ex renis diuisis z dispis p eas in modū retis cuius re
tis vacuitates replete sunt carne: que est pprie substā
tia epatis: que est sanguis coagulatus: z in his venis
continetur chilus: q diuisus est ad minima fm minima
alteratur z contangitur ab epate. z ideo fit vt quasi to
tum epar contangat totum chilum: z hoc ordinauit na
tura vt melior fieret z perfectior conuersio chili in san
guinem: qz alteratio que fit fm minima melior siue per
fectior est. Sed tu dices quare nā non sic ordinauit in
stomacho: sed in stomacho posuit concavitatem vnāz.
Dico q hoc fecit qz in stomacho nō dī fieri perfecta di
gestio: sicut in epate. Item qz in stomacho assumuntur
cibaria grosse substantie que non possent per strictissi
mas vias penetrare: sed ad epar substantia tñ ligda dī
peruenire z penetrare. Et ista decoctio: z si fiat in toto
epate magis tñ fit in parte superiori. Et ppterea pars
illa solidior ē z magis cōpacta. ¶ Partes eius extri
sece sūt pres eius qb mediātibus hz cū alijs colligan
tiā. nam cū corde hz colligantiā p venā chilis que
oritur a

ozif a gibbosa pte epatis: z p artarias: vt videbis i anothomia cordis z vene chilis: h3 colligatiā ad dyasfragma cui suspendit: z ad spondiles siue dorsū cui alligat p pāniculū eius. Pāniculus aut eius est duplex. s. coopiens circūuoluens. z suspendens. Primus est subas suā. yelans. Secundus est suspendēs ip3 ad dyasfragma supius. Ex pmo patif dolore3 extensiuū. Ex quo patif qnq3 dolore3 extensiuū: p scdm patif dolore3 aggrauatiū a mā aggrauate. Quedā vō sūt ptes que sūt orze ab eo: z iste sūt duplices vene z canalis chistis fellis: de canali hoc postea videbis. Vene aut sūt duplices. s. chilis que ozif a gibbositate epatis: z cōcaua siue porta q ozif a pcano epatis. De anothomia chilis postea videbis. **P**orte aut sunt qnq3 rami itrātes epar sicut sūt qnq3 pēnule iam dicte epatis. Egredientes vō ex epar sunt octo: due puez in qbus nō labores ad discernendū: qz sufficit tibi si sequētes discernes. Sex aut aliarum. Pria vadit ad dextrū stomachi ad itendendū tunicaz exteriorz eius: z spāliter ptē inferiorē. Scda vō vadit ad splenē cuius anothomiā iam vidisti in anothomia splenis: z illa est satis magna z bene discernibil. Tertia tendit ad latus sinistrū z vadit ad itestinu rectū ad exsugādū humiditatem a cibo si qd remāsit iuuatiua. Quarta vadit ad supiorē ptē dextrā stomachi ad nutriendū ipm in opposito eius: que veniebat a splene ad latus sinistrū. Quinta ps diuidit: qz vna vadit ad dextrā ptē zirbi ad nutriendū zirbū: in opposito illius q veniebat a splene: q veniebat ad nutriendū sinistrū zirbi. Alia vō ps vadit ad colon ad suggēdū qd est in ipso. z ad nutriendū ipm: z ppterea in pte dextra maxie ptinuat zirbus cū colon. Sexta vō ps vadit ad ieiuniū. z reliquū eius vadit p itestina gracilia. s. ilion vsq3 ad cecū: z in isto sūt plures vene miseraice q3 in aliquo alio: z ppterea iste ramus erit tibi manifestus valde: z hoc d tertio videndo circa epar. Quartū qd debes videre est forma eius z figura: nā figura est lunaris: qz pcauitatē h3 z gibbositatē: pp qd apostema factuz in gibbo eius d3 esse figure lunaris. Quinto appet substātia eius: qz additio in eo est caro. ppria que est sicut sanguis coagulatus: z ideo est eius cōplexio calida z humida.

Uamentū z opatio eius pz: qz eius opatio est chilū sanguificare. Et qz idrops est. ppriū nocumentū sanguificatiōis manifestū est: qz idrops est ppria passio epatis. Quō āt aquo sitas vel vctofitas huius pueniat ad totū: vt i hypofarcha satis pz qz per venas. Quō aut perueniat ad concavitatem ventris vt in asclite z timpanite declaratus est supra in anothomia ventris z mirach.

De chist fellis.

Chistis fellis locus est qz in pcano epatis i pēnicula media eius: z cā huius fuit: qz colerā quā ptinet d3 trāsmittēre ad itestina pp cām dictā supius: nūc aut agilius colerā hāc trāsmittit ad itestina: qz si eēt locata in gibbo epatis. Item nisi sic eēt tūc nō ptangeret itestinu colon pp iuuamētū dictū. S3 tu dices quō verificat dictuz Sal. qnto de iuuamētis mēbroz caplo. iij. qz purgatiū colere est in loco medio venaz que portāt sanguinē ab epate z venaz inferiorz que attrahunt z educunt chilum ad epar. **D**icēdū q illud h3 veritatē d loco colli chistis fellis: qz initū colli est in medio epatis: vt pz ad sensum: z de buit ibi eē initū sui ortus cū in medio epatis cōpleatur digestio humoz. ergo tibi d3 sanguis d3 purari a supfluitatibus oibus: z icollū chisti fellis ibi debuit eē vel habere ortū: l3 bursa siue vesica chistis sit locata: vt dictū est. Scd3 qd debes videre ēt colligatiā eius. Colligatiā

aut eius appet ex ptibus suis q3 discernes eleuādo chistim fellis a pte inferiori: z tūc manifeste vides qz h3 duplicē ptē. s. vesicā ptinētē z collū suū deferēs z dpor: tās: z istud collū vsq3 ad distātiā quādā est vnū: z postea bifurcat: z vnus ramus eius penetrat in epar i mediū sui vel melius ozif a medio loco epatis: ad attrahēdū colerā ab epate. alter ramus magnus descendit ad itestinu duodentū: vt vidisti supius: z iste bifurcat: qz ab ipso ramus pūus ramificat: q vadit ad fundū stomachi ad pfortādū digestiū: z iste sūt pūus vt expulsua supflue nō irritaret vel stimulet: z istud est vez: vt i plibua. Aliqbus vō iste ramus est maior eo q vadit ad itestina pdicta. Et ex his ad sensū poteris videre solone3 cuiusdā qōnis q pūeuit fieri tertio de vtutibus nālib⁹ qd Sal. dic qz p idē collū chistis fellis attrahit colerā z expellit: qz vt qz tūc expellat ad locū: z ad mēbz a quo attrahit. Dicēdū qz istud est idē collū vsq3 ad quādā distātiā: postea vō bifurcat. Et ex b appet tibi q sit colligatiā chistis fellis: qz colligatiā h3 cū epate: itestinis: z stomacho. Itē h3 colligatiā rōne neruoz venaz z arteriaz cū alijs eo qz ad ipm pter pdictū canale pueniūt vene z arterie: q3 potes videre ad sensū ad ip3 nutriendū: qz ex eo nō nutrit qz puenit ad pcauitatē eius fm Sal. eodē tertio sicut ad ipm pueniūt nerui: q3 me diātibus h3 sensū. Ex his appet tertiu. s. qd sit nūerus ptū eius: z qrtū. s. q sit eius quātitas: z qntū. s. q sit figura eius: qz figure oblonge cū rotunditate: suba eius ē pellicularis. Iuuamēta eius patent ex dictis: qz factus est ad attrahendū colerā rubeā: z supflua ab epate ad expellēdū eā ab itestina. vt dcm est. Et ex his potes videre q sint ifirmitates q ab ipso pnt ptingere: z sūt valde nocētes: qz oppilatiōes. Illa aut oppilatio pōt esse duplex. s. qz vel est oppilatio facta i collo eius cōi: vel i aliquo ramo3 eius cōi: tūc cu3 colera nō expurge3: ab epate pmisce3 cū sanguine p totū corpus: z si ipa sit colera subtilis z corpus sit aptū ad febrē ipa est cā febris putride colerice. si vō sit grossa: tūc est cā ictericie: z tūc egestiōes poterūt eē colorate: tū magis vel minus fm q plus attrahit de colera ad itestina. Interdū tū est qz oppilatio illa sit tū in canali: q puenit ad itestina: z tē colera attrahit ad chistim fellis: z non pōt expelli ad itestina: qz clausus est canalis: z tanc putrefiet z cābit febrē tertianā vel ptinua: z egestiōes nō erunt tincte s3 vrina sic. Quādoq3 vero erit oppilatio in canali q puenit ad epar: z tunc egestiō nō erit tincta: nec ad chistim attrahet colera. Et iō in eo nō continebitur: z per consequens non putrefiet in loco precipuo. z ideo coleram generat: z ictericiam: vel febrē continuam. Et nota bene has oppilatiōes: qz multum valet ad curam: z multotiens contingunt. Et ex his habes perfecte anothomiam epatis. Et his expeditis potes eleuare splenem z abscindere epar. sed non in totum. Sed circa zirbum eius vbi est origo vene chilis dimitte partem quandam: vt aliam videas que reseruauimus ad posteriora de epate z vena illa. stomachum autem dimitte: sed eleua miscenterium: qz eius anothomiam vidisti in anothomia intestinoz.

De vena chili de renibus.

Uibus omnibus eleuatis tibi apparebit vena magna: que est ramus chilis descendēs. z arteria magna que est ramus adorti descendens: z quando illa vena chilis est in directio renū ab ipsa ramificantur due vene: que vocantur emulgentes: quarum vna vadit ad renem dextrum: altera ad sinistrum. Orificia tamen illarum nō sunt

nō sunt indirecto: s; vnum est aliud et supius alio: et hoc ne vnus ren impediret aliū in attrahendo. Supius autē vt in pluribus est orificiū vene qd venit ad renē dextrus. Inferius vō eius que venit ad renē sinistru. Itē sit aliqñ ecōuerso: et cā illius fuit: q; vt in pluribus ren dexter d; eē magis ad supiora eleuatus sinistro. et h; q; calidi est eleuare: ipse autē calior est sinistro. Itē q; monoculū ite stinū est locatū in dextra pte sub rene. Itē epar erat eleuatū supius. splen vō in latere sinistro magis descende bat. S; si alicui eēt magnū epar: monoculū eēt pui. co lon vō in pte sinistra eēt eleuatū: et ps sine ren sinister eēt calidior dextro: et eēt p;rio mō: hoc tñ raro est: quelibet hāz emulgentiū vadit ad renis p;cauitatē: et iō de bes vnā earū ex carne: et melius est vt excarnes leui ter illā: que venit ad renē dextrū: pp cām que dices: et i ea ponas tentā: et videbis q; ad p;cauitatē et cauernosi tatē renis venit cuius iā appet tibi locus q; locus eius est quasi iuxta epar. S; tu dices q;re nō fuit iserius iuxta vesicā: dico q; cā fuit vt bene attraheret aquositatē ab epate: qñ enī mēbrū attrahēs est ppe illud a quo d; attrahere attractio est melior. Colligāta ēt eius cū epa te appet: q; magnā venā recipit ab epate mediātē vena chili: vt p venā illā aquositatē vrinālē que amodo ē supflua corpi postq; sanguis egressus est epar attrahit et expellat: s; cū hac aquositatē et attrahit sanguis: q; fm Sal. de iuuamentis caplo. iij. de virtutibus nālibus ad mēbra ad que attrahit supfluitas aliqua p canalem latū attrahit simul cū supfluitate iuuatiua. s. sanguis: et hec est cā q;re ad splenē et ad renē simul cū supfluo p; p;rio vnicuiq; attrahit sanguis. s. ad vtrāq; vesicā. s. fel lis et vrine pura supfluitas attrahit sine sanguine. Et ex hoc appet tibi q; si vrina ad renes puenit cū san guine mixta et venit ad vesicā depurata et sepata a san guine: o; ergo q; in renibus depurat et coles. Colat āt: q; ad p;cauitatē puenit renū quā videre debes scinden do renē in pte gibbosa eius nō p;caua et p longū p;ra here vsq; quo p;cauitatē videas: statim tūc appet q; daz panniculū: siue pannus rarus: et ista est vena emul gens rarefacta ad modū collatorij: et p has porositates pōt vrina trāsire: sanguis autē non. Et iō colat vrina et distillat iserius in rene ad orificiū cui p;tinuat porus vi ritides: q; descēdit iserius vsq; ad vesicā et vrina descē dit p ipm ad vesicā. Et ex hoc appet tibi q; h; colligā tiā cū vesicā: sicut h; colligātiā pp arteriā que venit ad ipm pueniūt cū corde et cerebro rōne neruoz q; pueni unt a nucha ad terēdū pāniculū eius quo mediātē sen tit: et sanguis remanet in rene: et attrahit in substantiā eius: et nutrit renē. Et ex hoc appet tertium. s. q; si nu merus eius p;tiu. Quia p;mo numerus discretus est s; duobus: dextro et sinistro. Et cā qdē fuit q; si nocumen tū accideret vni opatio pficiat p altez. Scda cā fuit vt totā supfluitatē aquosam: que multa est plus q; aliqua alia scde digestiōis bene et cōplete possent attrahere. Et ex hoc appet q; nō fuit tñ vnus ren: s; vnus splē: et vna chistis fellis. S; m dices quare nō fuit vnus et magnus potens attrahere totā aquositatē: ad hoc rñ det. S. caplo palle gato: q; si eēt tñ vnus magnus: tūc corpus humanū rectū nō eēt equū in lateribus. s; ineq; lis qd est verēdū et enoz me. numerns autē p;tiu p;: q; h; substantiā p;riā p;cauitatē pāniculū et collatorij. Quar to notes. q;ritatē et figurā. naz figure est oblonge: vt in ipso disticta eēt duo orificia p;dicta. Appet ēt qnto q; sit substantiā eius q; carnosā et solida multū: vt ab aquo sitate mordicariua nō lederet vel dissoluat appet iuu amēta renū. Et ex his notes hic q; in renibus ex quo libet genere egritudis accidit difficilis egritudo. P;rio

ex morbo cōplexiōali vt ex supflua calitate diabetes que fm Sal. sexto de iterioribus assimilaf lienterie sto machi: q; tota aquositas subito attrahit et expellit sine digestiōe a renibus. Patif ēt morbū cōpositionalē pro p;tiu et spāliter in numero vt lapidē arenā et pilos. La pis vō arena et pili vt plurimū generant ex eadē mā. et in eodē loco. nā mā hoz sunt hūiores grossi: q; densant et ispissant a calitate renū. Et iterdū est q; p;az ispissā tur: et tūc sūt pili q; generant subtiles et longi: q; mā il la p; p;az aliqñ strictū repellit paulatim: et p;tinuat a poris cutis expellit paulatim. et p;tinue mā pili et capil li. et qñ illa mā plus adurit generat arena que p;grega ta generat lapidē. Et ille lapis est rubeus: q; ren est ru beus. Et iste lapis si sit ita magnus: q; nō possit egredi p;az viritidē: vel nō frangit difficilime et qñ est ipossi bilis cure: q; nō nisi p;cisione a qua penitus caueas. Si vō sit puus et fragibilis difficulter curat: et expelle tur cū fortissimis doloribus cū transeat p mēbra valde sensibilia: et igrediat p cauernositates vesice: que sunt ita stricte. S; fortitudine virtutis ap;unt et dilatant: et nō est longinquū q; aliq; scindant. Patiant ēt renes so lutionē p;tinuitatis quātū ad venaz eoz ex qua accidit fluxus sanguinis cū vrina. Et nota q; hec solutio huius vene que est cā huius fluxus sanguinis p;rie d; itelli gi q; sit facta et fiat in pte illa in qua vena sit subtilior: et rarioz: et hec ps est ps panniculi collatorij. vt appuit tibi ad sensum. et iō qñ illa soluit cum deberet phibere sanguinē descendere. nō phibet. Et iō sanguis egredit cū vrina. Et sit mictus sanguinis vez est q; dicit aliq; aliq; istud accidit ex vena soluta supra renes. et dicit q; cā est: q; vena debilitat in p;tinēdo. S; tene p;miū di ctū. q; rōnabilius magis est et sensui magis ps et p;cor dat. Patif ēt qto egritudinē compositā vt apostema. et tūc est dolor iserius pp substantiā suā solidā aggrauati uis. Ac si lapis eēt iserius in loco. et in dolore s; multū cōicat cū colica. S; d;ia disticta ip;oz d;ā ē. s. C;his cōplexi s; elenes renes: s; qñ veneris ad vasa spmatica vt videas ortū eoz: et ideo dato q; vesica sit octauum membrum continuatione. tamen pretermittas anotho miam vasozum spermaticozum et testiculozum.

De vasis spermatis et eozum differentia et con uenientia et c.

Debes ergo scire q; membra generationis in viris et in mulieribus in aliquo differunt: et in aliquo cōueniunt. Cōueniūt p;mo in vasis spermaticis quātū ad ortū eoz: q; vt dicit Aui. secūdo cā. sen. xx. et xxi. de anothomia matricis: vasa spmatica in viris et in mulieribus oriunt iuxta renes ita. s. q; vasa q; sunt in pte sinistra ortū hnt a vena emul gente sinistra et dextra ortū hnt supra renes. s. rene a vena chili: et arterie ab arteria adorti. Et q; he vene ortū hnt a corde et ab epate vt infra videbis pōt cogno scere quō vasa spmatica sunt decisa a corde: q; nō ime diate s; mediate. Et hoc in viris et in mulieribus po tes videre: s; aut pueniant magis in loco originis. i lo cis tñ ad que terminant in viris et in mulieribus mul tū differūt: q; in mulieribus terminant ad matricez in loco exteriori vbi sunt testiculi: et imo p;rie loquendo extra matricē reuoluunt et p;terunt. Et p;cauitates cō texture carnibus minutis glandosis replent: et propte rea nō sunt vere testiculi: sicut in viris: imo sūt sicut tes ticuli leporis: facti pp predictā vtilitatē vt generēt hu miditatem quandam saliualem que sit causa delecta tionis in mulieribus: postea vasa hec substantiam pe netrant matricis et ad concavitatem ipsius peringūt. Et sunt ora ipsius et vocantur cotilidones: q; eis me diantibus

diantibus alligat fetus matricis q̄ sit fluxus menstruorū. Et q̄dā pueniunt ad os matricis neruofum ad potandū humiditatē saluālē iam dictā z ab his venis ramificat z oriunt̄ due vene a quolibet latere vna: que i mirach penetrāt z ascendūt: z quāto plus ascendūt minus occultant̄: z extra iuxta cutem magis apporimāt: donec pueniāt ad māmillas. Et iō in mulieribus q̄i facis anothomiā mirach. vsq; ad has venas pserua z cōsidera hūc locū: z hoc in muliere: q̄m in porca vel in alio aiali habente māmillas in mirach iste vene oriuntur in matrice: z manifestantur in mirach. Et post has venas ascendit a p̄fundo pectoris iuxta vel indirecto p̄mi granati vna vena que venit māmillas ad decoquendū sanguinē: q̄ d̄z conuertit in lac: z nō v̄ nisi vna: z in porcis pregnantibus valde appet. Et tūc appetit tibi colligantia matricis: z māmillaz p venas illas. Et quare appositio ventose in māmillis restringit fluxū menstruorū. Et vt p̄tinuet hic sermo si facis anothomiaz in muliere post vasa spermatica debes videre. anothomiā matricis eius: sicut in alijs mēbris videas. Primo locū z colligantia. Secūdo figurā. Tertio quātitatez. Quarto substantiā. Quinto numez partū eius. Sexto inuamenta z nocumenta eius. Locū eius videbis: q̄ est situata in p̄cavitate alchatim: z circūdata p̄cavitās illa spondilibus allanis: z caude a pte posteriori: z a pte anteriori: ps que d̄r pecten siue femur: q̄ ipsa imediate est locata inter intestinū rectū q̄d est sicut calcitra eius a pte posteriori: z vesicā ex pte anteriori: z spāliter quātū ad collū eius: q̄ eius collo supuenit collū vesicē: z p̄cavitas eius altior sit p̄cavitate vesicē. inter de xtrū aut z sinistrū est in medio posita directe. Sc̄do videas colligantia eius: q̄ magna est: q̄ colligantiam h̄z quasi cū oibus membris supioribus: q̄ euz corde z epate mediantibus venis z arterijs: cū cerebro ratioe neruorū multorū: z p̄ p̄is cū stomacho rōne vtrozūq; cū mēbris que in medio sunt vt cum dyasfragmate renibus z mirach: q̄ mediantibus his cū p̄dictis alligat: z spāliter cū māmillis: vt dixi. l̄z et cū eis sit colligantia mediantibus alijs venis: que oriuntur a vena chilī ascendente que oriunt̄ sub furcula. vt infra dicet. Et et colligantia eius cū membris inferioribus vt vesica per collū eius z intestino colon. Colligata aut̄ est anchis z funcuris ambabus scie que sunt ligamēta grossa: z forta alligantia matricem ad anchas que iuxta matricez sunt lata: z grossa z iuxta anchas subtilia p̄cedentia sicut cornua a capite aialis. Et iō vocata sūt cornua matricis. figura eius est quadrāgularis cū quadā rotunditate h̄is collū longū inferius: z cā huius figure fuit exigentia loci: z vtilitas siue necessitas propter quam fuit creata: que postea dicent̄: q̄ propter talem figurāz h̄z distinctionē cellulaz. v̄j. que dicent̄ inferius. Tertio videas de quātitate eius: quātitas eius p̄pe mediocris est fm quātitatez vesicē: variat tñ rōne aliaz: q̄ maiorat z minorat rōne coitus: z ipregnatiōis: q̄ mulier q̄ fecundavit h̄z matricē maiorē q̄ sterilis. Sc̄do rōne coitus q̄ mulier vtens coitu: maiorē h̄z matricez virgine: vel p̄tinentis vt accidit in viris membro pudēdo: eo q̄ opatio magnificat membz: fm Gal. sexto de inferioribus. Tertio rōne etatis: q̄ iuuenis maiorē h̄z matricē q̄ habeat puella z senilis. Quarto rōne cōplexiōis z hūiditatis totius ista pote s colligere ex fen. sc̄bi. c. p̄allegato. Et pp istas q̄ttuor cās mulier quā anothomizauit anno p̄terito. s. anno xpi. M. ccc. xv. de mense Ianuarij maiorē in duplo habuit matricē q̄ illa quā anothomizauit anno eodez de mense Martij. Potuit et̄ eē vna cā quā ponit Auic. s. q̄ p̄ma erat tūc mēstruata z in p̄

te menstruatiōis et̄ ipinguat z ingratat matrix. diuer sificat et̄ matrix rōne generatiōis: q̄ matrix aialiū plurimū generatiui maior est q̄ matrix vnius generatiui. Et p̄pterea centies erat maior matrix porche quā anothomizauit anno dñi. M. ccc. v̄j. q̄ vnq; videri in femina humana: potuit tñ eē alia cā: q̄ erat pregnans z habebat in vtero. xij. porcellos: z ea monstrauit anothomiā fetus siue p̄gnatis quā tibi narrabo. Quarto videas eius substantiā. Substantia eius est neruosa z pelliculosa: vt possit dilatari ad fetū p̄tinendū: z iō est frigida z sicca cōplexiōis: z et̄ substantia eius spissa multuz que subtiliat in dilatatiōe necessaria. Quinto videre debemus numez partū eius: ipsa enī h̄z ptes exteriores z interiores. Exteriores sūt latera eius i qbus sūt alligati testiculi: z vasa seminaia iā dicta. z cornua eius: z collū cuius extremitas est vulua: z circa collū nota q̄ ip̄s est longū in quātitate palmi: vt virga: latū z dilatabile: z iō pelliculosū z rugosum rugas habens ad modū sanguisugaz: vt titilatio ei ex virga in coitu p̄tingat: z i extremitate vulue sūt due pellicule se eleuantes z deprimētes orificiū dictū: vt phibeāt ingressū aeris z rez extri secāz in collū matricis vel vesicē: sicut p̄pucij tūc v̄retrū z iō vocat eā Aliabbas loco p̄allegato p̄pucia matricis. Partes intrinsecas videre potes eas scindendo p̄ mediū: z tūc videbis os eius: z p̄cavitatem eius. Et os est neruofū multū factū ad modū oris catuli nuper nati: vel vt p̄p̄ius loquar ad modū oris tince anti que: z in sup̄ficie eius est velatū velamine subtili in virginibus: z in violatis rumpit̄ z iō sanguinat. Cōcavitās vō eius h̄z septē cellulas: tres in pte dextra: z tres in pte sinistra z vnā in sūmitate siue in medio ei: z iste cellule nō sūt nisi q̄dā p̄cavitates in matrice existentes in qbus p̄t sperma coagulari cū mēstruo: z p̄tineri z alligari orificijs venaz. Ex his oibus apparent inuamenta matricis: q̄ p̄ncipalr est facta pp p̄ceptionez z ex p̄sequēti vt totū corpus superfluo sanguine idigesto mūdificet: vel purget. Et hoc in hoie: q̄ alia aialia fluxū mēstruorū nō patiunt̄: q̄ tales sup̄fluitates p̄sumuntur in eis: in pellis: pillis: vngues: rostra z p̄nas: z huiusmodi: homo aut̄ caruit his. Et ex his p̄z q̄ multis passiōibus est submissa: z multa mēbra p̄ cōpassionem ei cōpatiunt̄: que sunt passiōes ei proprie accidentia z cās z curas longinquū eēt narrare: z extra p̄p̄ia itentionē: s̄z quere in locis p̄allegatis appropriatis: vt i tertio cā. xxi. fen. a Serapione. Rasi. z Joāne nostro passionēs que eidem cōpassiōes existunt sunt tot quot sūt membra: qbus est colligata: siue localiter alligata: que sint illa iam dictum est z vidisti. Unū tamen ex anothomia potes perpendere q̄d ponit Gal. sexto de interioribus. s. q̄ suffocatio matricis non sit q̄ matrix corpaliter moveatur vsq; ad collum gulam z pulmonē. q̄ hoc est impossibile: sed hoc contingit siue accidit q̄ ipsa non potens expellere vapores per partem inferiorē: propter aliquam causam mouetur z constringitur in parte inferiori vt expellat ad superiora. Et si isti vapores per colligantiam iam dictam perueniant ad stomachum per compassionem z arteriam adorti faciunt singultum z eruptionem frequenter: z tunc mulieres dicunt q̄ habent matricem in stomacho. Si vero h̄z vapores perueniunt ad pulmonem z impediunt operationem eius dyasfragmatis scilicet anhelitum dicunt mulieres q̄ habent matricem in gula: q̄ gula siue trachea arteria est ordinata ad anhelitum immediate. Si vero illi vapores perueniant ad cor quod raro contingit suffocationem patiuntur cum sincopi: z tunc dicunt mulieres q̄ matrix earum peruenit ad cor. Verum est

q̄ hec suffocatio fit p̄ cōpassionē ad dyafragma: p̄ al-
ligantiā quā h̄z ipsa matrix cū dyafragmate: z cū lum-
bis. Nō enī ipsa puenit ad ipsa membra s̄ vapor: quō
aut possit z p̄ quas vias peruenire potuisti videre: que
sit cura z cum q̄bus querat ab auctoribus: q̄z anotho-
mia in his p̄ncipalr dat noticiā locoꝝ. Et iam narraui
anothomiā vasoz spermaticoz mulieris: z visa est cō-
tinentia ipsoꝝ in viris z mulieribus q̄tū ad originez.
S̄z differentia est q̄z cū viris testiculi sunt qd̄ extra sic
sunt in quolibet aīali: qd̄ d̄z esse morosum in coitu sicut
sunt oīa quadrupedia p̄ter eritū vasa spermatica in-
tra mirach nō terminant: s̄ egrediunt mirach z testicu-
lis copulant v̄t duobus suspensorijs: q̄z membra nobi-
lia v̄t sint tuta a nocuentis extrinsecis debent esse ve-
lata pāniculis. Ista vasa nō p̄tenta in siphac cōtenta z
velata sunt pāniculis vel pāniculo orto z siphac q̄ no-
minat dindimus: cuius officiū est in fine illoꝝ clausus
fm̄ nām existens. In p̄cessu eius fm̄ q̄tū vasoz dī-
latatū existit: in fine eius dilatā ad q̄tū testiculoz.
Et in p̄te illa vocat bursa testiculoz siue oreū: z sic ap-
paret cuius figure sit iste dindimus z cuius q̄tū sit.
Et q̄tū numerus p̄tū eius: substantia: positio: si-
ue colligantia: appet̄ ē inuamentū eius: q̄z factū est ad
p̄tinendū z custodiendū testiculos: z vasa spermatica
puenientia ad eos. Egritudo igit sp̄alis eius cuius co-
gnitio z cura declarat ex anothomia est dilatatio orifi-
cū eius p̄ter nāz que cā est v̄t illa que p̄tinent intra si-
phac descendant in oreū: z talis descensus d̄z hernia:
z q̄z illud qd̄ descendere pōt est ventositas: vel aquosi-
tas: vel itestinu: hernia triplex est: ventosa z aquosa: z
itestinalis. Carnosa aut nō cātur ex descensu alicuius.
Curant aut he passioēs p̄ emplastra p̄strictiua z liga-
tiōes fm̄ q̄ ponūt auctores. S̄z illa que est itestinalis
q̄z p̄cessit cyrugia p̄p̄e curat: z modū videas: q̄z sup-
pinat homo z itestina reintromittunt: siue ad p̄p̄tū lo-
cū reducant. Postea testiculus ducit supius donec sit i
altiori loco in quo possit eē: z illū locū signa: q̄z tunc di-
recte est supra osse femoris: q̄z in loco illo d̄z fieri icisio
vel p̄foratio z nō supra locū illū. Quia tūc p̄foraretur
mirach. z aliq̄d itestinoꝝ. Nō ē d̄z fieri infra locū illū.
q̄z remaneret post p̄solidationē illa eminentia magna
p̄ter nām. In signato loco d̄z fieri p̄foratio: z ista fit a
q̄busdā cū rasioz z citius expedit z vadunt circūcir-
ca excarnādo dindimū z ē testiculū ab oreo. Postea
ligant in p̄te supiori z abscindūt dindimū z vasa sper-
matica cū testiculo: z p̄solidant postea. Et ista cura ci-
to fit. Et qd̄ sunt q̄ solū excarnant dindimū z nō testi-
culū: z sunt z ligant in p̄te supiori: z ponūt medicami-
na fortiter p̄strictiua z sic dimittunt. Et fit ista p̄foratio
cū caustico rumpente: z adurente cutim in loco illo: po-
stea ponūt arsenicū q̄ corrodit z causticat z p̄stringit:
adurendo z p̄tinue p̄es dindimi corruptas extrahūt:
postea vero consolidant.

De diuersis vasis spermatis zc̄.

Exposito dindimo debes videre q̄ ponunt
auctores. s̄ q̄ vasa spermatica sunt duplicia
s̄ preparantia z deferentia. Preparantia sūt
que descendūt a locis p̄dictis. s̄ testiculis.
z circa p̄tem supioꝝ testiculoz inuoluunt z faccū qua
si ibi faciunt. Nō enī substantiā testiculoz igrediuntur.
z ista vasa sunt venosa z nervosa. alia vero sunt q̄stis
p̄tinuant nervosa magis: z quāto plus ascendūt a tes-
ticulis magis sunt nervosa z ascendūt vsq̄ ad locum
osse femoris: vbi icipit dindimus egredi. Et tūc p̄fun-
dant interius iuxta loca vesice vel colli eius: z tandem
p̄cedunt ad virgā z ad meatū virge pueniūt in loco q̄

est in foramine osse femoris: z tūc p̄ meatus q̄ sūt ibi
duo sicut vasa spermatica sunt duo emittūt sperma qd̄
apportat a testiculis: qd̄ ab eis generatū fuit i alijs va-
sis: z illud sp̄ma emittunt in canale virge: z postea vir-
ga extra emittit. Uez est q̄ illa foramina non poteris
videre nisi q̄n anothomias virgā. Et ex his tibi de te-
sticulis hoīs z vasis spermaticis appet figura z substā-
tia: q̄z testiculi sunt glandosi: z appet nūerus: quātitas.
positio: colligantia: z inuamentū eoz. Et ex his appet
egritudo: q̄z q̄n icidunt vel apostemant vel oppilatur
vasa: vel alia de cā mā spermatis non puenit: qd̄ cessat
coitus: sicut iterdū p̄ oppositas cās sit emissio sp̄ma-
tis in voluntaria: z maxie p̄tingit p̄ p̄p̄m vel p̄pter
mollificationem p̄dictozum vasozum.

De vesica z que circa eam dicuntur.

In cōpletis elena: renes: z vade excarnando
vnū porūz vritidez vel ambos: z videbis q̄
terminant ad vesicā iuxta mediū eius: z nō
est p̄forans vesicā directe vno foramine ma-
gnos foraminibus magis puis z oblige: a lateribus
p̄cedentibus inter tunicā z tunicā vel inter tunicam z
cooptozū. Et hoc fuit factū v̄t q̄n vesica repleat v̄ri-
na nō redeat vrina ad renes: imo quāto plus implet tan-
to plus foramina illa claudunt: q̄z paries vnus tunice
ad parietē alterius siue cooptozij applicat. Scinde er-
go vesicā z videbis magnā eius p̄cavitatē que nervo-
sa est: z videbis eius collū carnosum z musculosū: v̄t
p̄p̄ibus determinatis q̄n oꝝ: z homo vult expellat v̄ri-
nā: z q̄n est necessariū retinere: retineat eaz. Et q̄z mu-
sculosū est eius collū si incidat vesica in collo eius p̄so-
lidari pōt: si vero in fundo nō. Collū eius aut foratum
est foramine p̄no p̄ qd̄ emittit vrinā ad canalē virge: z
extra egredit. Nā illud collū statim p̄tinuatū est cū p̄-
putio virge v̄t potes videre: z sic ip̄ius vesice apparet
locus: quātitas siue colligantia: numerus: substantia z in-
uamentū. Egritudines pōt pati oīz geneꝝ vel modo-
rū: vnā tñ patit que d̄z litiasis. nā in p̄cavitatē eius pōt
generari lapis ex hūoribus mucilaginosi cōgregatis
in ea z p̄densatis a caliditate supflua. Et hic lapis cu-
ratur cū dissoluentibus ip̄m vel p̄ incisionē. Nā hic la-
pis situato hoīe debite ne possit se mouere sedendo: d̄z
cū digito posito manū z cū manu alia posita super fe-
mū p̄duci ad collū vesice z p̄ductus ibi retineri: z po-
stea d̄z fieri icisio in collo: z cū trahetozio violēter ex-
trahi: z hec si lapis est magnus. si vero puus q̄ possit
p̄ canalē virge extrahi d̄z p̄ cōp̄ressionē factā cū digitis
ex collo vesice p̄duci vsq̄ ad virgā: z si nō egredit cur-
trahetozio paruo d̄z educi.

De continuatione: z que circa eam narrantur.

Ltimo vero est virga p̄tinuata cū collo vesti-
ce carnosio p̄tinuata multis ligamentis z cor-
dis: que oriunt ab osse pectinis: cū nervis or-
tis a nucha z iō valde sensibilis z extensibi-
lis est: p̄tinuata est cū cū maximis venis z arterijs or-
tis a vena descendēte: z arteriā in loco vbi bifurcat ad
duas anchas: q̄z ad linguā z ē virgā veniūt maiores
vene z arterie q̄z ad aliud membrū eius d̄z quātitatis.
Et ideo in locis periton inuolute sunt iste vene z arte-
rie: z sunt magne z ibi est locus siue p̄ncipiū virge: z
propter hoc he vene sunt sicut radices virge: z propter
istas virga est tota cauernosa: z sue cauernositates re-
plentur ventositate generata in p̄dictis arterijs: z quā-
do ventositate replentur erigitur virga. Et v̄t melius
anothomiaz eius videas. debes separare ossa femoris
z elenare virgam cum vesica: z in intestino recto vel
line

sine illis: et diuidere virgam per longitudinem: vsq; ad eius canalem: et tunc in principio eius apparebit duo foramina predicta: apparebunt etiam cauernositates eius. Et ex his vides quantitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: quia nervosa est: preter extremitatem eius que vocatur prepuccium. Apparet etiam numerus partium eius: apparet positio et colligantia: figura vero oblonga: quia virga est in homine absoluta: et non applicata ventri: sicut in quadrupedibus: et causa fuit: quia homines in coeundo: non coniunguntur secundum dorsales: sed amplexando: et si cum virga eleuasti intestinum vel extremitatem intestini: recti: cuius anothomia diximus supra: tunc cognosce in illo intestino siue extremitate eius: que dicitur anus musculos mouentes siue aperientes et constringentes. Et considera quoque venas emoroidales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in quibusdam periodis determinantur aperiantur: et sunt fluxus emoroidarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturalium que in primo ventre continentur.

De excoziatione medi ventris: et que circa hunc dictum hic.

In expeditis incipe excoziare ventrem medium: vsq; ad principium colli: quia vsq; ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota quod sicut prius: ita iste habet duplices partes. scilicet partes continentes et membra contenta: membra continentia sunt membra pectoris: et membra pectoris sunt duplices partes. scilicet intrinsece et extrinsece. Exteriores quidam sunt directe: et quedam laterales. directe sunt siue vocantur partes furcule: et iste sunt due furcule. scilicet superior et inferior laterales vero partes vocantur latera pectoris dextrum. scilicet et sinistrum. Intrinsece autem partes sunt quinq; scilicet cutis pinguedo: que note sunt mamille: musculi: ossa: et cartilaginee.

De mammillis et earum figuris etc.

Mammillarum primo videas figuram: quia figuram habent cucurbite et rotundam: quia debent esse capaces sanguinis qui debet conuertere in lac. Item quia vt ibi ponit Galenus. sunt scuta cordis: et ideo debuit habere figuram tutam a nocumetis: talis autem est rotunda. habuerunt autem vt papillas fetus nuper natus posset fugere lac. Ex his secundo videas substantiam: quia ipse carnes habet glandosas: quia sanguis superfluous bene decoctus in eis debet conuertere in lac. et ista conuersio est per infrigidationem eius: et ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatem: tamen primo scias quod in muliere sunt maiores quam in viro: quia in muliere sunt facte propter duo. vnum est vt generent lac. in viro autem non. et ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducant reuerberando: et hoc est magis necessarium in mulieribus: quia minus habent de caliditate circa cor quam viri. Quarto nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut in omni animali quod generat vnum vel duo. In animalibus autem poligenes siue plura generantibus plures sunt mamille. Quinto vide locum et colligantiam. primo locum: nam in homine sunt situate in pectore: et in alijs animalibus non sunt situate in pectore: et causa quare in alijs animalibus non sunt situate in pectore est vna quam dat Galenus. capitulo preallegato: quia mamille sunt facte propter generationem lactis. Lac autem generatur ex superfluitate sanguinis bene digesti. multa tamen quantitas talis superflui in alijs animalibus transit in

cornibus seu in generationem cornuum: et dentium et huiusmodi. Aliam causam dat Aristoteles in libro de partibus animalium: quia alia animalia habent colcas. scilicet tibiae anteriores quasi adinuicem complicatas: et ideo pectus habent strictum propter quod mamille eorum in pectore eorum non poterunt locari: et ideo habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tantum vel dispersas per ventrem si generant plura: vt in porca et in cane. homo autem cum habeat pectus latius habuit mamillas locatas in pectore: quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac habet in eis generari ex sanguine subtiliato: et bene digesto: melior autem digestio fit circa pectus in mammillis propter calorem existentes in eis fortiores: quam in omnibus alijs partibus et propter eandem causam natura ordinauit venas: que veniunt ad matricem: vt ibidem dixit Galenus. procedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur: et bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: quia sunt sicut scutum cordis et in homine cor dicitur bene tueri: quia est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus: et receptum reuerberant ad ipsum: sicut vestimentum: vt etiam ibi ponit Galenus. Et ex his apparet colligantia earum: quia ipse colligate sunt cum corde et epate per venam ascendentem a qua iuxta ferculam ramificantur ramuli: qui descendunt supra dorsum: et inter costas tendunt ad mamillas. Colligantur etiam cum matrice mediatis venis que ascendunt a matrice ad mamillas de quibus dictum est supra. Et iuuamenti autem potes videre nocumenta.

De quadam dicitur musculorum et eorum meatibus etc.

Potes mamillas sunt musculi: musculos autem omnes pectoris in anothomia ista discernere non potes: sed tamen non discernantur: quia sunt: tamen debes scire quod istorum musculorum quidam sunt tantum dilatantes: et quidam dilatantes et constringentes. Dilatantes tantum sunt duo musculi dyaphragmatis: qui sunt in inferioribus pectoris: sunt etiam duo musculi qui sunt in collo. scilicet dyaphragma dilatatur in parte inferiori: vbi est spaciositas magna: sed illi qui sunt in collo dilatant concauitatem superiores que est parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi est origo costarum: et incipiunt iuxta originem prime costae. Sunt et multi alij musculi parui. Musculi vero qui sunt dilatantes et constringentes sunt musculi qui iter costas sunt locati: quia iter quilibet duas costas sunt duo musculi: quorum vnus habet villos latitudinales: et alius transversales. Post musculos sunt ossa. Ossa autem pectoris fuerunt plura et non vnum continuum: vt possit dilatari et constringi. nam debet esse in continuo motu. Sed ad motum localem et voluntarium requirunt musculi mouentes et requiruntur ossa que sunt sustentaculum motionum. Et hec est causa quare iste venter non fuit tantum musculosus vt primus: nec tantum ossuosus vt vltimus. Ista ergo ossa fuerunt duplicia. scilicet costae et ossa thoracis. Costae sunt duodecim. Septem vere: et quinq; mendose. Vere sunt que cum ossibus thoracis sunt continuate ad cooperiendum et complendum pectus. Et causa quare vna costa non attingit alteram in extremitatibus: est illa que dicta est: vt pectus possit melius dilatari et constringi: ossa tamen thoracis sunt septem continuata septem costis veris. Inter tamen ista ossa et costas sunt cartilaginee continuantes vnum cum alio. Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis componitur vnum membrum quod vocatur furcula pectoris: quia ad modum furcule est bifurcata et figurata: et in

extremitate eius directa est qdā scutalis cartilago vocata pomū granatū. facta ad custodiendū os stomachi a lateribus aut in costis mendosis sūt cartilagine: vt mollis cum duro melior fiat pūctio: vepz est qd oia ista melius appebūt si icidat pectus: vbi sūt teneritates costaz: z a latere dextro z sinistro: z tunc apparebunt tibi omnia que sunt interius.

De panniculis pectoris.

Membra autē pte in pectore sunt pāniculi: cor z pulmo: z orta ab eis. pāniculi autē sunt tres. s. mediastinus q diuidit pcauitatē pectoris p mediū ab anteriori ad posteriorem: ppte rea diuidit pulmonē p mediū. Et iste pāniculus nō est nervosus nec pūctus z vere vnus vt alij. Et iste est factus pp iuuamentū cōe. s. vt si nocita fuerit ps dextra vel sinistra pulmonis nō cōicet nocumētū alteri pti: factus est et vt suspendat pulmonē ad pectus. Itē est factus vt si pp cāz aliquā fiat empima: hoc est q aggreget sanies i pectore: vt illa sanies nō regurgitet ad aliā ptem: postea est pleura. Pleura autē est pāniculus substantia durus z nervosus: in qstitate magnus: coopies oēs costas iterius: z iō colligantia hz cū oibus mēbris pte in pcauitate pectoris. ¶ Iuuamēta sūt coopire mēbra predicta: z vt ab ipso pāniculi predictoz mēbro rti ortū habeāt. vt ponit Ani. fen. pma. pmi cañ. caplo de mēbris. Passioēs oium modoz z genez pōt pati: maxie tñ patit passionē apostemofaz que vocat pleuresis: vepz est q pleuresis est duplex. s. vera. z non vera. Nō vera est illa que fit in musculis q sunt intra costas cuius acumen est versus cutim extrinsecas. Vera fit in hoc pāniculo: z ex substantia eius potes videre q illō apostema: vt plimū est colericū pp qd ipm psegur febri acuta: febri rōne loci psegur: qz ppingus z vicinū cordi fit febri illa acuta rōne hūioris calidi. Vide et q ad tale apostema pp sensibilitates pāniculi psegf dolo: pūctiū lateris: qz huic panniculo attrahuntur magis latera qz ps āterior: s. ps anterior magis appropiat panniculo mediastino: z ppterea dolo pns p spleumonā est anterior: iste lateralis. fit et qz cōpimit pulmonē: z ipedit dilationem eius malicia anhelitus: tussis segur tūc: qz eminentia apostematis stimulat z aliqua virulentia z erugo que emanat ab ā apostemate p porositates pāniculi: z hec est cā quare in pleuresi fit creatus in pncipio rubeus: postea albus: aut saniosus fm q mā maturat. Et iō appet in pncipio subrubeus inchoantē abbreviat: vt ponit Hip. pmo aphorismoz: paroxismos z pstitentias. z cā est: qz tūc significat q mā est subtilis: pāniculus est ratus z q virtus ē fortis. quō autē ista mā virulenta z saniosa p pulmones expellat z creatus in anothomia pulmonis declarabitur. Tertius pāniculus est dyasfragma q pōt et dici musculus: eius situs i corpe est i sine pectoris: z costaz alius existens i pte anteriori qz posteriori. Nā qstū ad ptem eius carnosaz est pūctū cū cartilaginibus costarū mēdosaz. Et in pte posteriori cū spondili duodecima ex spondilibus rentū: z eius utilitas fuit ex situ ei. ¶ Prio vt diuideret spūalia a nālibus: ne a cibo horas digestiois z a fece vapores eleuati puenirent ad mēbra spūalia: qz ipedirent mentē z rōnez. Et ex hoc satis apparet: qz qñ egritudine patit: vt apostema ledit mēs: iō alio nomine vocatū est eufrenū: qz frenū est mentis: sicut vocatū est dyazonona ab Aristō. qz zona zingens p mediū: nō q directe latitudinaliter cingat. s. oblique: vt dictū est: z cā siue utilitas huius obligatis fuit illō qd dictū fuit caplo de anothomia mirach: qz ex hoc cū mirach cōpimunt hora cōpulsiois supfluitates in ite-

stinis ac si eēt iter affides torcularis cuiusdā. Quantū vero ad ptem mediā eius: que est nervosa z pāniculosa colligatū est cū pulmone: vt ipm moneat motu anhelitus mediātibus nervis: q ad ipsum veniūt a cerebro z nucha. Et ex h appet qre diuersificatū est dyasfragma ab alijs musculis: qz alijs muscoli in loco vbi ossibus applicant sūt cordosi: z in alijs carnosī. dyasfragma vō est ecōtrario. cā est: qz dyasfragma pncipalr habet mouere pulmonē z nō costas: nūc autē ois musculus qstū ad cordā eius dē ē pūctū cū mēbro quo dē mouere: z cū alio qstū ad ptem eius carnosaz. Et ex his appet q fit figura eius: qz rotunda oblonga. appet et q fit substantia eius: qz musculosa z cordosa: appet et qstitas eius. ¶ Iuuamēta sūt tria q declarata patent ex dictis. Prio est vt fit pncipiū motus anhelitus. Scōm est vt diuidat iter mēbra spūalia z nālia. Tertū est vt iuuat intestina z mirach ad expellendū: que in itestinis sūt cōtenta. Et ex secūdo iuuamento appet q ad apostema eius segur alienatio mentis: sicut ad frenesim. Signa distinctiua perquire a Sal. qnto de interioribus. caplo de passionibus dyasfragmatis.

De corde z operatione eius.

Leuatis pāniculis appebit tibi pulmo in cuius medio existit cor velatū pēnulis pulmonis: vt ab ipso aere attracto tefrigeret calor z spūs q in eo generat: z tepere cuius cordis pmo appet situs z locus: qz est medio anterioris z posterioris dextri z sinistri qstū ad cuspidē eius declinās versus sinistru: qstū vero ad radicē eius versus dextrū: vt possit bene ifussilare calozē z spm vltus: dextraz ptem: q calidior eē debuit sinistra. Et et in medio superioris z inferioris amotis z extremis: z sic fuit locatus: qz sicut pnceps z pma radix oium mēbroz. Que sit colligantia eius psequenter appebit sicut appebit qstitas eius: qz nō nimis magnū neqz pūm: maius tñ est in homine qz in aliquo alio animali eiusdem quantitatē: quia plus habet de calozē in qsto: sicut figura tibi apparebit: qz est figure pinealis vel pyramidalis: qz huismodi figure debet esse omne quod est excedentis caliditatis: qz propria figura primi calidi est figura pyramidalis. Et etiam alia ratio: distinctio ventriculorum eius z ortozum ab ipso. Quarto debes videre numerum partium eius: z ex hoc tibi apparebit que sit substantia eius: z complexio z iuuamentum. Numerus vero partium eius est: quia partium eius quedam sūt extra substantiam eius. Quedam vero sunt de substantia eius. Extra substantiam eius sunt casula cordis: z orta ab eo: que postea apparebunt. Casula eius neruea siue pellicularis est dilatata multum: facta ad tuendum cor a nocivis: z ne contangatur ab alijs mēbris in hora sue expansionis. Et causa quare non est continua cum corde fuit ne cor in sui motu impediretur propter aggregationem. fuit etiam alia causa vt cōtineret quandam aquositatem: qua humectaretur cor z rozaretur ne propter superflū z continuū eius motum exiccaretur. z ideo semper in hac casula reperitur aquositas: z ideo si exiccat hēc casula vel pūctā tali aquositate ad mariscum deuenit: sicut si fit superflua iectigantia z tremorem z cardiacam passionem cadit cor: vt ponit Sal. qnto de inferioribus caplo. g. partes autē essentielles cordis: quedam sunt extrinsece que dā intrinsece. Extrinsece sunt pinguedo additamenta cordis: siue auricule cordis: z orta ab eo piguedo statim apparet in superficie exteriori cordis pp sinē potius quā existat ex parte agentis: qz pinguedo generatur a frigido aut calido diminuto. cor aut calidissimū: sed generata

rata est pp finem: vt cor propter vehementē z cōtinuū motū non exicetur. Additamenta cordis sunt qdā ptes pelliculares: apte ad dilatādū z cōstringēdū: genite ad hoc: vt qñ in corpe nro generat multū de sanguine vel de spiritu in ventriculo sinistro dilatef: vt contineant sanguinem multū vel spm multū q iterdū gñat. Sed tu obijcies sicut obijcit Gal. loco pallegato. Quare natura non fecit cor ita magnū q posset p̄tinere omnem multitudinē sanguis z spūs: s; fecit illa additamentā: dico q causa fuit: q si cor fuisset valde magnū esset cā debilitatis virtutū ppter dispersionē spūs. Et ppea aialia que hñt corda magna sunt timida: vt lepus z ceruus. Scda causa fuit: q cum non semp generet in nob multa quantitas spūs z etiam sanguinis cum cor fuisset magnū: vt plurimū cōcavitās cordis extitisset vacua: sed q iste auricule pñt faciliter cōtrahi qñ non sunt replete: ibi nō erit vacuitas. Itē evitat pōderositas. Que aut sit orta a corde subsequenter apparebit. partes aut intrinsece cordis sunt ventriculi cordis: dexter. s. z sinister z medi⁹. Scinde igitur cor pmo in pte dextra z in cipe a cuspidē ei⁹: sic q alium parietem non tangas: s; a latere ventriculi medij diuidas: z tūc occurret tibi ista tim ventriculus dexter: z videbis in eo duo orificia: q rū vnus est versus epar: z est orificium per quod ingreditur vena chilis: z est orificiū maximū: q per hoc orificium cor trahit sanguinem ab epate: z ipsum expellit ad oia alia mēbra: z q p istud orificium h3 plus trahere q expellere: ordinavit natura vt clauderet hora cōstrictionis: qñ d3 expellere: z aperire qñ cor dilatatur z attrahit tria hostilia: que aperiunt ab extra ad intra: z q per idem orificiū fit et expulsio sanguinis perfecte cōciti: z l3 non tot⁹ expellatur: q aliqua portio eius expellitur ad pulmonē: alia ps eius transiit in spūs: ordinauit natura ne illa hostilia essent multuz depreffa: z vt pfecta clausione non claudat. Nota tamen duo. Prio q sensus tibi declarat q vena chilis h3 originē suā a corde: q cū substantia cordis est continua: z ipsum nō pransit: z est maxima iuxta cor sicut stirps arboris: z scdo aduerte q ab ista vena anteq concavitatem cordis ingrediat oritur vena que circūcirca radice cordis circulatur z ab ea oriunt rami dispersi per substantias cordis: z ex hac vena nutritur cor. i. ex sanguine huius vene: postea vero versus pulmonem est aliud orificiū vene arterialis que portat sanguinē ad pulmonē a corde: q cum pulmo deseruiat cordi fm modum dictuz vt ei recōpenset: cor ei transmittit sanguinem: per hāc venam: que vocat vena arterialis: quia portat sanguinē arterialis: q habet duas tunicas: z habuit duas tunicas. pmo q vadit ad mēbrum qd existit in p̄tinuo motu. z secundo q portat sanguinem valde subtilē z cōlericum: vt igitur non euaporet: z vt nō scindatur hec vena: ipsa habet duas tunicas quare est dicta vena arterialis: z in orificio isto vel istius vene sunt tria hostilia que aperiunt ab itra ad extra: z clauduntur ab extra ad intra perfecta clausiōe. quia per hoc orificiū cor tantum d3 expellere a se hora cōstrictionis: z non d3 retrahere aliqd hora dilatationis. Hoc viso scinde ventriculum sinistru: ita q in medio remaneat p̄ies in q est ventriculus medius: z tunc statim tibi apparebit cōcavitās ventriculi sinistri cuius p̄ies est densior z spissior pariete ventriculi dextri. Et hoc fecit natura ppter tria. Pmo q hic ventriculus d3 continere spiritū dexter vero sanguinem: sanguis aut grauior est spiritu ppter qd rōne contentoruz plus aggrauaret pars dextra q sinistra: z ideo cor nō fuisset equalis stature: vt il la esset eq̄lis ponderis fecit parietem sinistru grossi-

rem: vt recompensaret sua grauitate grauitati sanguis. Alia causa est q d3 continere spūs: q facile est resoluibilis. Ut igitur nō resoluat paries fuit spissus. Tertia cā est: q hic ventriculus generare d3 spūm ex sanguine spūs aut generatur ex sanguine a forti caliditate subtiliante: z euaporante. fortior autē est caliditas: qñ est in mā. z subo densiori quare paries huius ventriculi fuit spissus z densus. In concavitatem aut eius circa radice sunt duo orificia: vnum est orificium arterie odorati q d3 adorti: q immediate a corde orta: vel q est principium originis oīam arteriarū q sunt in corpe: z p istā trāsmittit cor spm supra sanguinē in ipso gñat ad oia mēbra qñ cōstringitur: z ppea ordinavit in p̄ncipio isti orificij tria hostiola densa valde q pfecta clausiōe clauduntur ab extra ad intus: z apiuntur ab intus ad extra: z orificium hoc est valde pfundum. Aliud est orificiū arterie venalis que d3 arteria: q vaporem portat. dicitur venalis q tñ h3 vnā tunicā: q nā non fuit multum sollicita d custodia eius q per ipsas trāsit qd est vapor capinosus vel aer que attrahit cor a pulmone: z q per istā venā cor attrahit z expellit nā i orificio: hic posuit tñ duo hostiola: que pfecta clausione nō clauduntur: z sunt hostiola ista multū eleuata: vt apodiēt parieti cor dis qñ expellit z trāsmittit spm ne per ipsum spirit⁹ expellatur. Et ista sūt mirabilia opera nature sicut mirabile est opus ventriculi medij. Nam iste ventriculus nō est vna p̄cavitās: sed est plures p̄cavitates p̄ne late magis in parte dextra q in sinistra ad hoc: vt sanguis q vadit ad ventriculū sinistru a dextro: cū debeat fieri spiritus continue subtilies: q subtiliatio. eius est preparatio ad generationē spūs: z nā trāsmittēdo aliqd p mēbra vel viam aliquā nūq trāsmittit illud ociose: sed p̄pan-do illō ad formā q d3 suscipere: vt frequēter pōit Gal. in libro de iuuamentis: vt in qnto de venis miseratcis. z hoc de partibus substantialibus cordis. Alie sunt ptes: que sunt orze: z illa sunt quattuor. s. vena chilis: vena arterialis: arteria adorti: z arteria v̄ealis: z duo vadunt ad pulmonē: cuius anothomiam statim videas.

De pulmonis substantia z numero partium eius z ex quot vasis componitur.

P dictis aliquantulū apparere potest substantia pulmonis z numerus partium eius: nā ipse compositus est ex triplici vase: ex carne molli z panniculus: z vase triplici. s. ex vena arteriali: que orif ex dextro ventriculo cordis: que portat sanguinem nutriturum pulmonem. Secundo ex arteria venali que oritur ex sinistro ventriculo portat vapores capinosos ad pulmonem: z apportans aere ad cor a pulmone. Tertio est trachea arteria: que ad pulmonem portat aerem: z ab ipso ad extra ducit: z h3 vasa cōueniunt oia in hoc q pmo quando ad pulmonem euenerit in duos ramos diuiduntur. Unus vadit ad partem dextram eius: alter ad sinistram: z quilibet eorū iterum diuiditur in duos ramos magnos: quorū vnus vadit ad partem superiorem pulmonis: z alter ad partem inferiorem: postea omnes vadunt se diuidēdo vsq ad ramos capillares z minimos z adinuicē continuantur z interuntur sicut rete: z componunt sicut rete substantiam pulmonis: z sicut vene epatis substantiam eius: z scias q rami trachee arterie sunt iuxta ramos vene arterialis: vt cibentur ab eo z iuxta ramos arterie venalis vt aerem transmittant ad arteriam venalē vt eum portet ad cor: z a corde ducat ad arteriam tracheam: Iste tamen vie vel rami qui sunt inter has sunt ita stricti vt sint inuicē sanguinis: z pug aeris intranti z exeūti: z ideo si dilatant supflue pōt fieri exit⁹ sanguinis sine

nis sine ruptura a pulmone. Concauitatē z vacuitates huius retis replet caro mollis ipsius pulmonis: z hec est ps secunda eius. Tertia vero ps eius ē panniculus eius rar⁹: ad quē terminant orificia horū vasorū: vērū ē qd orificia vasorū trachee arterie sunt maiora orificijs aliorū vasorū z aptiora. Prio qz orta sunt ex stipite maiori z latiori. Scdo qz sunt cartilaginosa z nō pelliculosa: z iō cū sint duriora magis possunt stare apta. Et ex his nota vltterius vīa per qz a pectore ad pulmones z tracheā arteriā expellit creatura vel sanies siue sanguis emanans a pectore: vt in pleuresi vel a cōcauitate eius: vt in emothoica passione z empimate: qz quando mā in his locis est congregata ipsa diuidit ad minima: z ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quādo pulmo dilatatur orificia trachee arterie magis aperiunt: z p illa exsugat mām predictā: z nō per alia orificia aliorū vasorū: qz nō sic sunt lata: neqz dilatātur ora anhelitus z tunc ex vasis illis: ille humor vlt liquor expellit ad vias latiores: z ex illis ad minores donec ad originem pueniat canne pulmonis: z tunc cū tussī extra expellitur: z tussis ē adiunat ad penetrādū hūc catarrū in canales iam dictos. z ex his apparet qd expurgatur hec materia: z dato qd nō perueniat ad cor: s; si expurgaretur per alia duo vasa bene de necessitate pueniet ad cor. Hec oīa hñt a Sal. qnto de inferioribus capto. iij. sic igitur pz numerus partitū integrantiū pulmonē. Partes eius q̄titatiue sunt qnqz. s. due in parte sinistra z tres in dextra: quāz tertia dicitur pomū gra nātum siue culcintra: qz supra ipsam sedet vena chilis: z arteria in directo cordis in loco vbi vena ascēdit ad cor: z ex hoc potes videre quātitatē pulmonis: qz si sit paruus non inflatus: si tamen inflando ipsum inflaueris videbis ipsum magnificari: maior tamen est quātitas eius in dextra q̄ sinistra: qz in sinistra est color locatum ibi occupans locum. Figura eius pz: qz ad figuraz elibani figuratus est: in parte posteriori longiorē hñs magnitudinē q̄ anteriori eius: colligātia pz ex p̄cis: z iuuamentū z egritudies eius satis sunt nota: nisi qd debes excorticare ramos trachee arterie: z videre annulos rotundos: quos expuit peripleumonicy vlt p̄tificus: qz illi sunt rotundi: sed hñs vlcus in cāna pulmonis (de cuius anothomia statim p̄fēndū) non expuit annulos: sed cortices: z si annulos expueret non tamen rotundos cuius cām dicemus.

De anothomia trachee arterie zc.

Expedita anothomia pulmōis: opz vidē anothomiaz trachee arterie q̄ ē via ad pulmonē: sed vt ei⁹ anothomiā videas p̄fecte oz p̄mittere anothomiā quorūqdā que cū ea colligātiā hñt. Opz igitur vt excarnes collū siue gulā z videbis musculos lōgitudiales supra quos notabis venas quidem ex vtroqz latere vnā quod fuit iuuamentū horū dixi iam in anothomia pectoris. Illis eleuatis inuenias duas amigdalas ex vtroqz latere vnā que sūt carnes glandose facte ad formā z figurā duāz amigdarū: qz iuuamentū fuit vt humiditatez quā gñant z cōgregāt humectet tracheā ne exiccetur pp motū. Scdz iuuamētū fuit vt replerent z equarent loca gule: qz gula pp epiglottū in parte supiori est valde tumida: z in pte inferiori pp stricture trachee est valde ḡcilis. Amigdale igitur ille posite sunt infra epiglottū vt adeq̄t. Tertium iuuamentū est vt sint scutū venaz z arteriaz apoplecticaz: q̄ portant sanguinē ad caput z arterie portant spiritū: qui postea in rete quod p̄terunt cōflato sub cerebro fit animalis: z iste vene vocantur appoplecticę qz ex plenitudine eaz frēq̄nter fit appoplexia. Vocaf

etiam vena somni: qz ex naturali oppilatiōe facta in rete iam dicto catur somnus vocantur etiam p̄funde: qz sunt locate in p̄fundo iuxta siue supra musculos spōdiliū colli. Et vt eius originem videas scinde furculam z accipe truncū arterie adorti ascendētem z vene ascēdentis. Et videbis qd anteq̄ egrediatur furculaz ramificatur. Primo in duos ramos quoz vnus vadit ad ptem sinistrā: z alter ad dextram: z añq̄ ad subassellaz perueniant alter istoz vel ab alterutro descendet vena per spōdiles dorfi ad nutriendū octo costas: z partes superiores pectoris: postea penetrat per assellā glibz p̄dictoz: z vadit ad domesticū brachiū: z i cubito apparet. i. curuatur cubiti z dicitur basilica: z est inferior. Et ex his potes videre quomodo basilica habet continuitatem cū vena que nutrit partes pectoris superiores. Etiam apparet que est cā quare in pleuresi in qua dolor ascēdit supi⁹ vsqz ad furculā cōpetit flebotomia basilice: vt ponit hipp. secundo regiminis acutoz. z Sa. ibidē. Postea vō egreditur furculā: z ramificat in ramos quoz duo obliquant: z vn⁹ eoz vadit ad brachiū dextrū: z alter ad sinistrū z vadit ad siluestre p̄tē brachij: z apparet in curuatura brachij z d̄ cephalica: z hz euacuare a capite: qz p̄tinuata est cū venis duab⁹ directe p̄cedentibus supi⁹ ad caput. z iste dicunt vene p̄dicte appoplecticę z sicut dixi d̄ venis: ita eodē modo p̄cedūt arterie. Postea iuxta istas arterias z venas appoplecticās iucies nervos duos magnos descēdentes a cerebro a sexto pari nervoz: vnus a latere sinistro z alter a dextro: z ex vtroqz formant z ramificant nervi reuerfui: g sunt nervi vocis: quos videbis suo loco: residui aut dextrī cū isophago p̄ maiori pte piungitur: z in os stomachi ramificat: z tendit vsqz ad fundum: lz aliqua ps eius in furculā cū venis z arterijs cassule cōiungat: lz sinister p̄o maiori pte cum mēbris sp̄ialib⁹ cōplicat. z q̄tū ad aliqd eius cū nālibus piungit: hñs mēbris excarnatis eleua sūt tracheā arteriā z isophagū: sed hoc nō poteris nisi alia membra. s. oris elenes. Incide ergo z eleua mādibulas inferiores a supiorib⁹ z hec faciēdo notes anothomiā oris.

De anothomia oris z multis circūstātijs circa hoc.

Am ipsius oris primo occurrunt labia inferioris z superioris: z huiusmodi labia sunt cōposita ex nervis: carne: z cute: mira cōmixtionē ita qd cutis a carne: neqz caro a nervis pōt seperari: neqz panniculus ab eisdes. Et hoc fuit qz labia debebāt moveri versus oēs differentia positiōis s. sursum z deorsum: ante z retro: a dextris: z a sinistris. Vel igitur oportuit qd hērent diuersos z p̄res musculos qd est impossibile propter grauedinē: vel igitur oportuit qd carnem z nervos fm oēm diuisionē haberent p̄mixtos: cooperiunt etiam labia panniculo qui oritur a tunica intrinseca meri continuata: cum tunica intrinseca stomachi: sicut z oīa membra oris. Ut sit sensus eius: cuius est stomachus: z propter hoc conuenit qd in omni vomitu futuro tremat labiū inferi⁹. Post labia sunt dentes numero. xxxij. duo duales inferiores: duo icisui: duo camini: q̄toz maxillares: z sex molares: z totidē superiores. z dentes p̄ncipalr sunt facti pp contritionem z digestionē sicut cibi. Secūda ratio propter voces z d̄stinctionem loquele: sicut z labia: z ideo carentes dentibus vel labijs non bene loquuntur: post dentes ē lingua cuius anothomiā reserua. Post vide palatū habens cōcauitatē in cacumine superiori: vt fiat itonatio vocis: z reuolutio agilis ipsius cibi q̄n dentib⁹ cōterit. In fine pallati videbis vneā pendētem ad modū gñi vne: z ideo vocata est vnea in substantia exis rara: spōgiosa: qz

giosa: q̃ p̃ncipalr est facta vt supfluitatē descendentes a capite hora reumatismi recipiat: ne ad mēbra inferiora descēdat: z p̃p̃ea frequēter apostematur. Est ēt for- mata vt vocē modulet in frangendo aerē: q̃ est mā vo- cis. S3 iuuamentū ei⁹ est vt ipm aerē qui ad pulmonē vadit z attrahit per nares z os repcutiēdo aliquādiu in ore retineat z ne frigidus sed alteratus pueniat ad pulmonē: z p̃p̃ea contingit q̃ hñtes, abscessam vuluam multū sunt catarrōsi: z ideo phibetur ab auctoribus ne incidat. Sed si sit putrida aut apostemata debet adu- ri. Est ēt alia cā: q̃ pp situm z substantia eius qñ inci- ditur raro p̃solidatur: sed sanies ibi aggregatur putri- da, z semp sentitur fetor oris: z iō meli⁹ ē vt cauterizet ferro ignito. Modus at est vt habeat canilla ferrea vt lingua linita luto sapie: siue creta: vt pōit Aui. q̃rta, fen. p̃mi casū. capto de cura p̃ cauteriū z aperto ore z interposito inter maxillas ligno rotundo in vna extremitate cauille imponatur vulua postea ferrum ignitum p̃ con- cavitatem cauille intromittat: z attigatur vulua z cau- terizetur. Post vuluaz vero sunt fauces: z sunt loca am- pla glandulosa: apta suscipere superfluitates: z iō fre- quenter apostemant: z apa eoz lz extra non emineat, eminēt tñ intus: z iō si os aperiatur z in pfundo aspi- ciatur apparet tumor: z ideo fit ibi squinantia in secun- da specie z vocāt vulgares gotumi: z i fine siue termi- no existit p̃m cāne: z meri: z ibi videbis membz vñ cartilaginofum cū magna sapia a natura fabricatū: qd̃ vocatur cooptoriū: qz hora trāsglutiōis cibi claudit so- ramen epiglōti: ad hoc vt aliqd̃ cibi vel potus non d̃scē- dat ad pulmonē: q̃ possit esse cā suffocationis. z iō ene- nit q̃ si aliquis ridendo trāsglutiāt: q̃ tunc vadit ali- quid ad pulmonem: qz hora risus stat epiglōtis aperta qz tunc videtur suffocari.

De meri cum trachea.

Is expeditis eleua vt agilius z leuius vide- as anothomiā residuoz meri cum trachea: z his eleuatis nata primo substantiaz eoz. nam substantia meri est pellicularis z mollis substantia trachee est pellicularis z cartilaginosa z cau- sa fuit qz meri est via cibū: qui interdum diglutit in ma- gna q̃titate propter qd̃ oportet via eius interdū dilata- ri: sed trachea est via aeris penetrantis ad pulmonem: qz cū leuis sit z nō solidus per viam penetrat que stat aperta. Una aut pellicularis propter molliē non stat aperta: sed paries vnus cadit supra altez: non fuit hec cāna ossuosa: qz d̃z esse flexibilis propter formationes vocis. Item impediret transitum cibi multi: z solidi p̃ meri. z pp hanc cām non fuit tota cartilago vna. s3 fue- runt plures cartilagine continuatē p̃ pelliculas fil. z isti sunt circuli quidā non tamen cōpleti sed in figura. L. residuū at cartilagis continuata substantia pellicu- laris in directo meri z hoc nec sba dura cartilaginosa comprimat meri z impediat transitū cibi: z ideo scire debes q̃ a parte anteriori cāna est cartilaginosa: qz v- sus ptē illā nō contāgit meri. Itē tūc magis a no- ciis: sed vñ ptē posteriōrē est pellicularis: z lz vsqz ad epiglōtim: que tota est cartilaginosa pp cām q̃ dice- tur: z sic apparet s̃stātia cāne. Sed sba meri est cōposi- ta ex duplici pāniculo: siue tunica intrinseca: que villos longitudinales ad attrahendū hz z extrinseca q̃ villos hz latitudinales aptos ad expellendū illud qd̃ attrahi- tur ab intrinseca. vñ est q̃ p̃ma p̃ncipalior est scōa: z ex his p3 iuuamentū hoz z numer⁹ p̃tiū ei⁹. pp partes trachee: q̃ ptē quādā p̃ncipalē hñt: q̃ d̃r epiglōtis cui⁹ anothomiā postea ponā. Tertio videas d̃riaz ex parte q̃tatis: nā meri est lōgi⁹ z mai⁹ cāna: qz tēdit vsqz ad

diafragma: z infra ipz p̃tinuat cū ore stomachi: sed cā- na pulmonis non descendit nisi vsqz ad furculam: z cā- p3: qz pulmo statim est sub furcula: sed os stomachi est imediate sub diafragmate. differunt q̃rto in situ siue lo- co: nā meri est positū magis in pfundo: versus spondi- les colli z dorū: s3 trachea arteria magis est posita an- terius: z cā fuit triplex: vna fuit qz cum trachea sit ma- gis dura cartilaginosa z meri piculosum pōt magi tue- ti canna ab intrinsecis alteratibus q̃ meri qz magis fu- it posita exterius. Scōa cā fuit qz per tracheā attrahit aer: cuius p̃tinuus d̃z esse ingressus: z ideo ipse debuit hēre sūū directū ad qd̃: z sic h3 qz ponitur antierius sic os. Tertia cā fuit qz si m̃ ri fuisset positū antierius ver- sus gulā vel oportuisset q̃ post finē trachee meri obli- quasset versus dorsum vel q̃ a fine canne vsqz ad p̃nci- piū oris stomachi fuisset vacuitas: sed vtrūqz est incon- ueniēs: nam secundū est impossibile: p̃miū at pareret nocumentū z ipedimētū in actu trāsglutiēdi. T̃bis visis eleua meri incipiēdo a pte inferiori cū solitudine ne tangas aliqūē neruū reuersiū: vñ est q̃ facilt̃ se- parat a trachea vsqz ad epiglōtim: ibi vero difficulter. Propterea qz tunica meri dispersa ē epiglōto: z iō ab eo non facile sepat: z hoc fecit nā sagaciter ad hoc: vt in hora trāsglutionis cum meri eleuatur ad os: ad at- trahendū cibū epiglōtis etiam eleuet ne sui duritie z soliditate ipediat trāsitum cibi: z ista continuatio non fuit necaria in tota trachea: qz ipsa fm totū p̃ter epi- glōtum non est cartilaginosa: z ex hac anothomia ma- nifestatur snia Sal. in libro de motibus liquidis: quia epiglōtus hora trāsglutionis non mouetur sursum: qz ab aliquo moueat: neqz ex se: s3 qz trahit ad isophago pp p̃tinuationē dictā. Et hic sufficiat d̃ anothomia isophagi meri z cāe pulmonis.

De pulmonis extremitate grossa z solida que nomi- natur epiglōtis zē.

Eleuatio meri videbis extremitatē pulmōis grossam z solidam que nominatur epiglōs. Et hic epiglōtis est compositus ex quadru- plici sba. s. pelliculari: qz velatur pp cām di- ctā z ex musculis: z neruis z cartilaginibus. Muscu- li vt dicit Sal. octauo de iuuamentis sunt. xx. inter car- tilagine ei⁹ z octo inter epiglōtim z membra circum- iacentia: non tñ perfecte oēs possunt discerni. Nervos at inuenies ascēdētes: ab vnoquoqz latere trachee arte- rie vñ: z isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis de- scendentibus supradictis: z oriunt̃ ab eis iuxta cor: z superius reuertunt̃. Et ideo isti vocati sunt nerui reuer- siui: siue nerui vocis: qz proprie sunt p̃ncipium motum vocis: z cā q̃re hñ nerui reuersiui fuerūt z non directe ad epiglōtim veniunt a cerebro: fuit quadruplex: vt ibi dem ponit Sal. in libro de motibus liquidis. Una cā ē qz isti nerui sunt p̃ncipium magni mor⁹ z fortis z sp̃s si: pp quod debuerūt ēē fortes: quare sicci: qz nerui mo- tiui quāto sicciōres tāto fortiores. Nunc at sunt sicciō- res quāto a cerebro magis remotiores: qz iux̃ cerebri z originē eoz nerui sunt valde molles. Propter quod vt essent remoti a cerebro nā trāsmittit eos vsqz ad cor. Postea reflexit superius z reflexit iuxta loca calida vt cor. z ad arteriam adorti vt fierent sicciōres. Secūda cā fuit: qz cū vox sit mor⁹ qdā volūtari⁹: vñ scā a motu volūtario: ei⁹ p̃m d̃z ēē cerebz. Et qz cerebz nō p̃t ml- tū moueri: talr ordiauit nā istos nervos: vt cerebro mo- dice moto moueret epiglōt fm iperū volūtag ipsius. mō hoc fit p̃ hoc q̃ nerui illi s̃t situati ad modū freni z habenaz. Et iō ibi dicit Sal. q̃ cerebz vñ his ner- uis ad mouēdū epiglōtiz: sic miles vñ freno z hēnis.

Tertia

Tertia causa est ista: qz lz vox dependat a cerebro tan-
 q̃ a p̃n^o volūtarij motus depēdet et a corde tāq̃ ab eo
 in quo format p̃cept^o: z iō cū sit opō cōis cerebri z cor-
 dis: nervi q̃ sunt in strictura vocis debēt cōicare cordi
 z cerebro: z iō cū ortū hēant a cerebro transitū debue-
 runt hēre iuxta cor. Quarta cā fuit: qz nervi ad muscu-
 los debēt puenire iuxta p̃ncipiū eoz z nō finē. Prin-
 cipiū aut musculoz epiglōtis est versus p̃tē inferiorē
 q̃re nervi ad eos venientes ab inferiori p̃tē ad eos de-
 bēt puenire: q̃re fuerūt reuersiui z isti nervi lz māifeste
 appareant tm̃ duo. tm̃ multiplicānt postea fm̃ multipli-
 cationem musculoz: z ex his p̃t videre quō ex incisio-
 ne nervoz reuersuoz p̃t accidē lesio z amissio vocis.
 Itē q̃ q̃n̄ incidunt nervi descēdētes simul amittit vox
 z alie opōnes: z imo cū ictu q̃n̄ incidunt soli reuersiui
 amittitur tm̃ vox z alie opōnes nō impediunt. Post ner-
 uoz anothomia: eleua nervos z musculos z conspice
 tres cartilagines. P̃tia anterior maior est oib^o clipeal^{is}
 appellata siue scutal^{is}: ad silitudinē scuti siue clipei. Itē
 posita ad exteri^o ad defendendū vt clipeus. Secunda
 vero est ad complēdū totū qd̃ deficit ex p̃ma. z b̃ voca-
 tur nomen nō h̃ns: z cā q̃re fuit facta epiglōtis cōple-
 te cartilaginosa est vt sit magis sonora vt ad ipsam fiat
 molior refractio: z nō impediāt cū hoc transglutione: qz
 eleuat hōra trāsglutiendi ad supiora cū meri p̃p cāz su-
 pra dictā. Tertia est que existit in medio z vocat^{ur} cim-
 balaris. In medio at̄ eius est lingua fistule dicta fistula
 ad similitudinē fistule artificialis: z ista sic nominata ē
 ad silitudinē istius fistule nālis: z est conueniēti^o dem̃.

De lingua z narratis circa eam hic z c̃.

Expeditis his que circa pulmonē z cannam
 eius z epiglōtim tunc remanet lingua qua fa-
 bricata est in osse facto ad figuram lre laude.
 habuit. n. i suo fundamēto os: vt ab eo sustē-
 tetur z etiam qz diuersis z varijs motibus d̃z moueri:
 vt ei iuitatur: z eidē affigatur: qz ois motus localis d̃z
 esse ad aliqd̃ fixū: z hec est cā q̃re os istd̃ fuit figur^u lau-
 de: qz si fuisset totū vnū oblongum: aut p̃cessisset recte
 deorsum: z tunc penetrasset epiglōtis vel meri vlt^o stetit
 set a latere vno: z tunc lingua nō existeret directa sed
 ad idēz latus plicata. Postea scinde linguā per mediū
 z videbis magnas z plures arterias ad eam veniētes
 vt faciliter moveatur z magnificetur: videbis etiā duo
 pia nervoz motuoz qui magis profundant in pfun-
 do radice lingue: z sensitioz qui in superficie z panni-
 culo eius expandunt ad dandum sensum gustus z ta-
 ctus: z sic iā peruenisti ad anothomiā vnius nervi mo-
 tui orti a cerebro ad dandū motū. z vnius sensui ad
 dandum sensum.

De capite continente mēbra animata.

Is expeditis assume caput qd̃ est venter po-
 sterior vel postremus continens mēbra aia-
 ta z spāl^r cerebz qd̃ est in imobilis: z iō ca-
 ruit muscul. situs ei^o ē ps supior corpis. Lā
 aut ei^o situs est supra dicta: z ex his apparet p̃mū. s. sba
 eius: qz de se ossuofum est poti^o q̃ musculofum. Appa-
 ret scdō situs z locus eius z ex superiorib^o z sequenti-
 bus apparebit colligantia eius. Apparet tertio q̃titat^{is}
 respectu alioz maioris q̃ in alio aiali eiusdem q̃tita-
 tis cum hoie: qz h̃z continere cerebz qd̃ maius in ho-
 mine q̃ in aliquo aiali eiusdem q̃titaris. Et d̃z habere
 ventriculos maiores etiam magis distinctos. figura au-
 tem capitis z forma apparet: qz est figure sperice leui-
 ter p̃st^o ex vtraq̃ parte: ita q̃ fm̃ anteriora z poste-
 riora tuberositates quas dā: fm̃ dextrū vero z sinistrū
 habeat planiciem. Lā at̄ quare fuit figure rotunde: sed

leuiter cōp̃resse ex vtraq̃ parte est: qz talis est oīz alia
 rū capacissima: z qz ipa nō pōt tāgi nisi i puncto. z per
 p̃sequēs a reb^o exteriorib^o tuta. his duob^o idiguit caput
 qz d̃z esse capacissimū p̃p cerebz. z qz valde dispositus
 intrinsecus alteratib^o d̃z cē tutū ab eis. q̃re figure fuit spi-
 ce: nō tñ fuit p̃fecte figure rotūde. s. dēp̃sse ex vtraq̃ p̃-
 te p̃p ventriculoz cerebz distinctionē. z p̃p ortū sensui
 p̃ticulariū a p̃tē anteriori. q̃re fuit figure p̃dicte. Et ex
 his apparet q̃ntum qd̃ p̃suevit ingri in anothomia cui-
 usq̃ mēbz. s. iuuamētū eius: qd̃ ē cōe z g̃niale qd̃ est cō-
 tinere mēbra aīata z spāl^r cerebz z orta ab eo. Se-
 quif sexto z vltimo videre numez partiū ei^o: p̃tes aut
 capitis s. z. i. in tertia. sen. prima. cap^o p̃mo. sunt. x. s.
 capilli cutis: caro: p̃niculus exterior: craneū: p̃niculi
 intrinseci duo: cerebz: p̃niculi inferiores: recte mira-
 bile os basilare: z adde. xj. vt orta. Capilli in capite fue-
 runt generati z ex necessitate materie z ex necessitate
 finis. Ex necessitate materie qz cū caput sit caminū to-
 tius corpis recipit fumofas supfluitates a toto corpore
 que materia pilozum: z ideo p̃ cutim eis egrediunt^{ur} z
 formant^{ur} pili magni q̃ dicuntur capilli. Necessitas finis
 fuit: qz cū caput sit expositum rebus exterioribus alte-
 rantibus habuit capillos: vt per eos tueretur a nociuis
 extrinsecis alterantibus. Cutis capitis grossa est: quia
 capilli debent esse firmati z infixi in ea qui debent ha-
 bere radices magnas z grossas: z ideo cutis grossa fu-
 it z etiam quia est velamen z scutum ossis z cerebz.
 cum super craneum non sit musculus. Caro autem ap-
 paret in fronte temporibus z circa mādibulas. Eleua-
 ta cuti cranei apparebit tibi panniculus exterior factus
 propter tria iuuamenta: vnum vt craneum a cuti z cu-
 tis a craneo siue medio non tangitur. Secundus vt cra-
 neum p̃ hunc panniculum sentiat. Tertiū vt per hunc
 panniculum dura mater suspendat^{ur} a craneo. qz hic p̃ni-
 culus generat^{ur} ex nervis z ligamētis ortis a dura ma-
 tre penetrantibus p̃ cōmissuras z poros cerebz extra
 craneū ex quibus contextitur p̃niculus his exterior.

De craneo quid sit z c̃.

Craneum est os magnum circundans cere-
 brum exterius. in concavitate existit cerebz
 locatum. z ideo magnus est hoc os in homi-
 ne sicut z cerebrum. eius situs est: quia vela-
 tum est partibus predictis propter necessitatem dictā.
 z velat etiā cerebrum propter necessitatem eandem.
 Istud craneum non fuit vnum z continuū: sed partes
 habuit. z hoc propter multa. Primo vt si fieret nocu-
 mētum in vna p̃tē alteri nō cōmunicaret vel toti. Scdō
 vt fumofitates possent p̃ iūcturas ex craneum expelli.
 Tertiū vt vltus medicaminū tpe necessitatis possit ad
 substantiā cerebz penetrare. Iste p̃tes cōtinuate sunt iū-
 cturis: q̃ vocant^{ur} adozee. s. seratiles. nō. n. fuerūt nodati-
 les: qz nō debent moueri illa ossa: sed fuerunt seratiles
 vt firmiorē facerent colligatiā: z iō dentales sunt. z fue-
 runt duplices. s. vere z mēdose: mēdose sunt due. s. in
 vtroq̃ tpe vna: z dicunt^{ur} mēdose: qz nō penetrāt iteri-
 us: sed tm̃ aperiūt exterius. vere vō sunt tres sicut tres
 sunt ventriculi. s. coronalis facta ad modū coronae. sa-
 gittalis p̃rūpens fm̃ lōgitudinē ad modum sagitte vel
 lineae. z tertio adozee. lauda q̃ cōtinuat craneū posteri-
 us. qd̃ est figure laude. z fuit figure istius os posterius
 quia cerebrum posterius est figure pyramidalis que sit
 cā istius apparebit in anothomia substantie cerebz po-
 sterioris. Et ex his apparet q̃ in genere q̃nq̃ sunt ossa
 capitis. s. os frōtis: duo parietes cranei: os lauda: z ba-
 silare qd̃ statim videbis. Et ex his p̃z q̃ sit iuuamētū
 cranei z partiū ei^o. z egritudies eius sunt oīz genez.
 Pōt. n.

Pōt. n. pati malā cōplexionē: apostema z solutionem cōtinuitatis: in qua nota q̄ ipsa est periculosa: qz disco-
opertū est aeri z appropinqt exteri⁹ alteratib⁹ z marie
si fiat in loco iūcturaz z spāl^r in loco q̄ dī bregma z ē
ps mollior z gracilior q̄ sit in craneo z tardi⁹ indurat⁹
in pueris: z hoc est qz ibi sit pūctio siue vniō duarum
coniuncturarum.

De dura matre z pia.

Exposito craneo videbis duos panniculos
sub eo. s. durā matrē: z piā matrem factos vt
velēt cerebrū: z vt cerebrū non contāgat a
craneo qd̄ est valde durū: z iō iuxta craneū
immediate existit dura mater que solida z dura ē iux^{te} ce-
rebri ē pia mater: q̄ mollis z hūida est vt nō ledat ce-
rebri. z quia in ipsa pūnent siue p̄terte sunt vene: qb⁹
mediatib⁹ nutrit cerebrū z ex hoc apparet q̄re duo sue
runt pāniculi. qz b̄ fuit vt ne durus ptangeret cerebrū.
z vt mollis nō ptangeret craneū. Est et alia cā. s. vt si
nocumentū nō ptingeret vni⁹ adhuc non cōicaret cere-
bri z dura mater magis ē alligata craneo vt suspēdit
ei. z iō per ip̄s siue suas p̄ficaces transmittit nervulos
z ligamēta. h̄y et dura mater p̄tinuitatē cū cerebro. vñ
penetrat per ip̄s diuidēs ip̄s p̄ mediū in dextrū z sinis-
trū vsqz ad vētriculū anteriōrē. z diuidit et ip̄s in ante-
rius z posterius. Et ideo diuidit anteri⁹ cerebrū a po-
steriori: z fuit hoc necēariū: qz vñ ē diuerse cōplexiōis
ab alio: z sicut didit dura mater ita et z pia mater: im-
mo magis: qz cū pia mater sit sustētaculū venarum nu-
trientiū cerebrū diuisa est per cauernositates cerebri z
nutrimētū tribuat cerebro: sicut penetrat vsqz ad vē-
triculos cerebri: z circūcirca velati sūt: vt pāniculo sub-
tilissimo vsqz ad finē mediū. nā vētriculus posterior pā-
niculo nō idiguit pp̄ siccitatē eius respectu anteriōris.

De cerebro in hoīe q̄re maius in quantitates q̄
in aliquo animali eiusdem quantitates z c.

Panniculis eleuatis appebit cerebrū in hoīe
maius in q̄titate q̄ in aliq̄ alio aiali eiusdē
q̄tatis: qz cor h̄z calidius eisdem: z idiguit
pp̄ opōnē itellect⁹ plurib⁹ spiritibus aialib⁹.
Et hoc cerebrū duas ptes h̄z anteriōrē z posteriōrē:
pars anterior diuisa ē fm dextrū z sinistrū: z hec disio
appz in substātia marie cerebri: z ex p̄nti in vētriculis:
ei⁹ sba medullaris frigida z hūida diuersa ab alijs me-
dullis: q̄re nō est p̄tēta: vt craneū nutrit: sed poti⁹ cra-
neū nutrit: vt p̄tineat cerebrū: z ei⁹ iuuamentū ē vt sp̄m
vitale siue cōplexionalē contempet vt fiat aialis. Po-
stea vō vade scindendo leuiter per mediū dōec perue-
nias ad vētriculū anteriōrē magnū. Et anteq̄ p̄fun-
des vsqz ad lacunā: nota vētriculū esse diuisum in dex-
trū z sinistrū vt dixi: et parietes hincinde sunt descen-
dentes vsqz ad basim. z diuides dextrū a sinistro: z tūc
statim videbis amplitudinē vniuscuiusqz vētriculorū.
in anteriōri pte ei⁹. s. in angulo aīriōri locata est fanta-
sia que retentiva est sp̄rū: a sensibilibus p̄ticularibus
receptariū. In angulo posteriōri ē imaginatiua q̄ appre-
hēsiua ē h̄az sp̄rū in fantasia retēta. z eas app̄hen-
dit cōponēdo: z diuidēdo: discernēdo b̄ ē hoc. In me-
dio vō h̄ est sensus cōis q̄ ē app̄hēdēs sp̄s delectas a
sensib⁹ p̄ticularib⁹: z iō sensitua h̄ terminat ad illū locū
vt rini ad fontē vt videbis. z b̄ disa sunt p̄z sniaz Ari. s.
vtrūb⁹ aialis: z l̄z p̄z sniaz Ari. z Sak. ibi tū sit sensus
cōis: q̄ diuersimode p̄t dici z fantasia: z imaginatio vt
als declarauit. z ex his p̄nt patere iuuamēta h̄ vētricu-
li: qz iuuamēta sunt: vt imaginatio fantasie d̄feruiat z
sensui cōi: z vt oib⁹ sensitiuis siue organis sensus sp̄m
tribuat aiale vt sentiāt: z ex his apparēt nocūta q̄ in

b̄ vētriculo z cerebro anteriōri p̄tigit: qz in eo p̄nt oēs
egritudines fieri. Solō p̄tinuitatis mala cōplexio: q̄ si
sint in pāniculo dolorē cānt: z si totū circūdat pānicu-
lū vocat ouū siue dolor oual⁹: si mediā p̄tē emigranea.
Pōt et pati egritudinē q̄ est apostema: z si sit in pāni-
culis calz vocat sirsē. qd̄ frequēter p̄tigit si sit fridum
vocat litargia. Si vō sit in suba cerebri pessimū ē mor-
tifez: p̄t et pati egritudinē cōpositionalē: q̄ si ē oppilāz
nō ex toto aut est suba vaporosa. z sic est v̄tigo z scho-
tomia: aut hūora⁹. z sic est stupor palis: z h̄mōi. Si sit
oppilatio ex toto aut oppilat vētriculos z subaz simu-
lat vētriculos tū: si vētriculos z subaz. sic est appople-
xia. si vētriculos tū sic est epilepsia. Uez est qz h̄ oppila-
tio est oppilās alios vētriculos: s̄z nō tū quātū anterio-
rē. Melācolia est de gñe cōplexiōis male. anteq̄ at p̄-
cedas ad mediū vētriculū p̄sidera iter mediā iter hūc
z mediū. z sūt tria. s. anche. q̄ sūt sic basis huius ante-
rioris vētriculi dextrī z sinistri. z sūt de suba cerebri ad
formā z figurā anchaz z a latere vniuscuiusqz iter vē-
triculos iā dictos est suba vna rubea sanguinea. scā ad
modū vermis oblongi siue subterranei: ligata ligamen-
tis z nervulis alterutriqz q̄ ad sūt elōgationē p̄strigit:
z claudit anchas: z viā siue trāsitiū ab anteriōri ad me-
diū. z c̄. Et qū hō vult cessare a cogitatiōe z sui p̄side-
ratiōe eleuat pietas: z dilatat anchas vt possit sp̄s trā-
sire de vno vētriculo ad alios. z p̄pterea vocat v̄mis:
tū qz assimilāt v̄mī subterraneo in suba z figura. z et in
motu p̄tino: z extēsiuo. Post b̄ d̄scēde iseri⁹ paula-
tiue. z p̄ tibi occurret lacuna q̄ est qdā p̄cauitas rotun-
da. z oblonga: in cuius medio est foramē tēdēs iseriū
ad palatū dyagonalr. z ei occurrat via directā q̄ a me-
dio vētriculo descendit directe ad collatoriū: z z h̄ la-
cuna h̄z circūqzqz eminēcias rotūdas magnas: factas
ad sustētādū venas vel arterias ad ascēdēdū a reti mi-
rabili ad vētriculos dictos: z iō in basi eius appent glā-
dule q̄ sūt iuxta rete mirabile eminētes: z p̄ istā lacu-
nā vētriculi anteriōres z cerebrū quātū ad mediū eius
expurgāt suas supfluitates. s̄z cerebrū quātū ad ptes
aīriōres magis expurgat suas supfluitates p̄ collato-
riā nariū. His expeditis statī sibi appet vētriculus me-
dius q̄ est sicut qdā via z trāsitus ab aīriōri ad poste-
riōrē. z in isto locato est v̄tus cogitatiua: z meritor: qz h̄
v̄tus opaf cōponēdo fantasiata z memorata vt ex sen-
satis eliciat nō sensata. Itē qz ipsa est v̄tus regitiua to-
tius aialis. regimē aut totius aialis p̄sistit in cōph̄sio-
ne p̄ntiū: memoria p̄teritor: z p̄noscatione futuroz.
Et iō debuit ēē in medio h̄az v̄tutū app̄hēsiuaz z re-
memoratiuaz. fuit et in medio h̄oz vētriculorū vt sit v̄-
tus eius in directo ad cor: eo qz v̄tus eius est v̄tus ime-
diatē deseruiēs itellectū: q̄re debuit esse i medio vētri-
culo: post istū p̄cedēdo tibi appebit vētriculus posteri-
or q̄ est in cerebro posteriōri. situatus z locatus: z b̄ ce-
rebri est velatū z distictū a p̄mo duobus pāniculis iā
dictis. qz b̄ est molle. s. anterius z posterius durū. Istō
cerebri posterius est locatū: qz est p̄ncipiū nuche. z qz
est p̄ncipiū p̄līmū neruoz motiuoz. Motus aut sit p̄
neruos motiuos q̄ q̄ro duriores tāto fortiores sūt. Istō
cerebri est figure pyramidalis: qz vētriculus locatus i
eo: est et figure pyramidalis: z cā q̄re illius figure ē vē-
triculus posteriōr est: qz p̄ p̄tē inferiorē eius q̄ est basis
eius d̄z recipe: z iō d̄z h̄re latitudines. p̄ p̄tē supiorē d̄z
p̄tine: z iō acumē z stricturā d̄z h̄re i cacumie: qz sp̄s
mel⁹ reseruant i stricto loco q̄ i amplo: z iō fuit talis
figure. Et ex his p̄z q̄ opatio siue iuuamētū istius cere-
bri posteriōris: qz vñ est vt sit p̄ncipiū motiuoz z nu-
che. Aliud est vt sit infimū virtutis memoratiue. Et ex

hoc ps q passio ppa huic est qñ lefa est memoria sicut qñ lefa est cogitativa. Egritudo ppria est vetriculo medio: z qñ lefa est imaginativa passio est in vetriculo anteriori: sicut qñ passio est cōicās toti cerebro oēs lese sūt vritutes: z opatiōes hāz vritutū oīuz. Sz tu dices q est cā q vetriculus medius nō hūit cerebz mediū distīctū sic alij vetriculi. dicēdū q cā fuit: qz iste vetriculus est sic via z trāsitus istoz alioz dnoz: z iō nō dē di stictus ab eis s; cerebz: z h d anothomia cerebz zc.

De elevatione cerebz qd inde apparebit

Ex expeditis oz eleuare cerebz leuiter: ita vt nō rūpat aliqz nervus z icipe eleuare a pte aīriori: z tūc statū tibi appebūt due caruncule siles capitibus māmilla: z in suba apparēt siles sube cerebz: z iō a medullare suba sūt ozte: velate subtilissimo pāniculo q dī pia nīr: z iō fragiles sūt satis: qz nō debebāt i hoīe ex penetrare: z h: qz cerebz est cōplexiōis fride z hūide excedēter odor aut cūz sit fumalis euaporatio: vel nō sit sine fumali euaporatiōe hz exiccare z calefacere qre remittere hz lapsū cerebz: z iō ipm hz iuuare: qre nō ordinavit vt nō elongaret a cerebro: s; itra craneū remaneret: in pcauitate emūcto: rīz siue collatorij nariū: z p porositates ossis nariū recipiūt vapores: z odores rēpēntāt vsqz ad vetriculū aīriorē cerebz: pcede postea z videbis nervos duos maiores: q sūt i corpe nro vocatos opticos: qz origo est a suba cerebz: z si bñ pcedebas: videbis qz pīnuate sūt cerebz sube in vetriculis aīrioribus: z ex pāniculū piā mīrez cerebz aīqz craneū egrediant pīgunt: qz adiūcē applicant: vel qz cruciant exītes pforati in loco cruciatiōis z vniōis ipsoz: vt eis fiat vnus locus cōis: vt spēs vnus rei recepta a duobus oculis z delata p duos nervos ad vnitatē redeat: vt vna res nō videat due s; vna sic dē: z post cruciatiōē eoz egrediunt craneū z qlibet eoz ad ppiū venit oculūz cuius anothomia: postea declarabit. Post illos eleua tñ cerebz fm medietatē eius z videbis scdm par nervoz subtiliū z du roz: q vadūt ad oculos ad mouēdū ipos motu volūtario. Postea est tertiū par nervoz cuius vna ps vadit ad mēbra faciei ad dādū z sensū z motū volūtariū: z alia ps eius admisceat qrtō pari: z iō qrtū par sūt cūz eo qd ei admisceat ex tertio pari descēdit īferius ad loca dyasfragmatis: z dat sensū mēbris īferioribus z visceribus. Et isti veniūt ad stomachū: z ex eis oriunt reuersiui: qz iuuamēta dēā sūt supza: z isti pmi nerui sūt vocis. Postea sūt nerui qnti paris q vadunt ad os pētroliū: qd est in radice auris: z eius foramē ē pāniculūz pteritū ex filiis hōz nervoz: z sic sūt īstīz auditiū. Postea sūt nerui viginti paris subriles q vadūt ad palatū ad dādū sensū palato. Ultio est septimū par nervoz q vadūt ad ligū ad dādū sensū gustus z motū ligue. Et ex his pcedēdo eleua totū cerebz z tūc appebūt duo pāniculi īferiores exītes supza os basilare qd est basis z fundamētū cerebz: z totius capitis: z tūc eleua hos pāniculos duos ab osse: z in medio basilaris īdirecto collatorij iuenies rete mirabile: pteritū textura fortissima: z miraculose duplicata vel multiplicata ex arterijs subtilissimis: adiūcē pteritis q sūt rami arteriaz appo pleticaz: ascēdētū z in isto reti siue in venis istius retis pīnet spūs vitalis ascēdēs a corde ad cerebz: ad h vt fiat aialis: z qz spūs h melius alterat diuisus ad mīma: z tūc maxie diuidit ad mīma: qñ est pētus i arterijs puissimis z subtilissimis: iō istud rete fuit pteritū ex venulis siue arterijs mīmis z subtilissimis: vt spūs in eis pētus a cerebro facili alteret: z tpaturus ad for mō aialis spūs pueret: s; formā pfectiōē acgrat in vē

triculo cerebz: sic sāguis in ventriculis cordis: z h est vna ex cāis qre rete mirabile fuit pflatū sub cerebro vt ponit Sal. x. de iuuamētis: z in libro d vtilitate pulsus. Est et alia cā: qz mēbz h ē dignū multa custodia: qre ipm nā locauit in loco tutissimo z forte et h fecit nā: vt ex vaporibus cibo: z potuū pdeat a cōplexiōe cerebz z cadētibus deorsū: vt aliq oppilatio ad tps fieret in h reti mirabili ex q oppilatiōe catur sōnus: z iō rete sustētat due carnes glādose facte pncipalr ad ipm sustēdū duas venas ascēdētes ad cerebz z duas arterias ascēdētes ad ventriculos cerebz.

De oris qd durius est ceteris basilatione.

Post hec oia videbis os basilare qd durius ē ceteris: qz dē basis z fundamētū z sustētaculū oīuz alioz qd aut dē alia sustētare dē eē duz. Duz fuit et vt a supfluitatibus qbus submitit nō putrefiat: s; putrefactiōi resistat. Istud os diuisū est in ossa patrosa nariū: z oculo: z ossa duo lateralīa: q vocant ossa paris: z sic sūt qnqz: z h melius discernes si decoques tñ: tñ est q ossa nariū sūt multū cauernosa porosa. vt supfluitates pnt descendere z vapor subiectus odori ascendere ad cerebz: postea scinde alterutraqz ossa oculo: z videbis locū oculi z colligatiā eius cū nervo optico: z colligatiā nervi cū nervis motus oculi. appet et locus eius: qz nō est positus multū in pfundo: qz dē recipe spēs in medio exītes: nē eminet et multū ex facie: ne ab exterioribus ledat cūz eos hēat valde molles z passibiles: z iō ad eius siue eozz tutelā in hoīe nā ordinavit supcilia vt a rebus descēdētibus custodiāt. z palpebras vt a rebus iterius occurrentibus et custodiant. ordinavit et tuberositatē maxillaz: vt custodiant a rebus ab īferioribus ascēdētibus z a latere obuiantibus: sic ab alio latere obuāt nares.

De oculo: um tunicis zc.

In oculo aut sūt. vñ. tunice: z tres humores: tunicas videbis diuidēdo oculū in duas partes: plene z leuiter. s. in aīriorē z posteriorē. Et in aīriori sūt qtuor tunice: qz tres cōtīnuantur z correspondent tribus tunicis ītrīnsecis: qz vni illaz. s. corneē nō pīnuat aliq in pfundo siue īterius. sic īqī pma ē cornea: q dī cornea: qz assimulat cor nu in suba z colore q trāsparēs est: z fuit trāsparēs qz tñ ad colorē vt nullius eēt coloris: ne īpediret receptiō nē oīs coloris: fuit et sube solide: qz rebus exterioribus est pīngissima. Scda est pīctiua qz pter corneā exterioris est pīngēs z velās z coopiens totū oculū: z hūic i pte posteriori siue īteriori est sclerotica pīnuata cū ea z īterius circūdās. totū oculū: postea subīunctiua īn pte aīriori est vnea dicta sic: qz simulat medio folliculo graui vne nigre in cuius medio vñus corneā est foramē qd dī pupilla: scā vt spēs visibilis possit puenire vsqz ad chrystallinā: z nō īpediat pp obscuritatē vnee: z cā qre nō fuit totus discooprus hac tunica vnea est triplex: vna est qz ab ea suo colore viridi z puniceo siue azuro pfortat spm visū cū sint medius iter extremos colores. Scda cā est: qz nimis si ipsa nō esset spūs visus a lumine exteriori resolveretur. Et iō vt staret vñtus in vno loco īdirecto chrystallino fuit h tunica hñs vñū foramē qd foramē pupilla vocat. z iō ptingit q si hoc foramē dilatat a nā: vel alr q īpedif visus: z magis īpedif q si pstringat a nā. Tertia cā est: qz omnis spēs rei q vī puenit ad oculū in figura pyramidalī: cuius basis est res visa: z eius conus est oculus siue eius angulus est in chrystallina: qre oz qz h foramē sit stricū. dī vnea: qz hec tunica pīnet hūorem vñū gñatuz ad humectandū oculū: ad hoc vt sit mediū ītrīnsecum receptiū

receptiū spēs: et qz tale mediū nō pōt eē nisi aeris vī
a q̄ a dñio et aer nō pōt ibi pseruari. iō nō fuit ibi aer: s; a q̄. Itē qz illuc currit spūs visibilis aeris a dñio: et hū-
mor p̄tinet in vnea vt phibeat chrySTALLINA appropin-
quare aeri exteriori: et vt corneā faciat distare a chry-
STALLINA: et vt foramen pupille stet dilatatus: et p̄pterea
egredit foramen vnee et itumescit corneā. Et iō p̄tigit
qz in appropinquatibus mori cūz exicet hic hūor qz
cornea cadit et applanat. Et tūc a vulgaribus dī qz ap-
pet tela aī oculos: et est signū ifallibile mortis. Contin-
git et p̄p eius exiccationē p̄stricō pupille: et iā potuisti
videre noticiā passionū q̄ occulte sunt: q̄ sunt in oculo
rōne huius vnee nisi qz restat aliud dicere d̄ cataracta.
Cataracta autē fit q̄ vapor gñat aut descendit a cerebro
aut ascendit a stomacho et puenit indirecto pupille ad
humorē hūc exis inter chrySTALLINā et pupillāz ipedit
receptionē spēs. Et qz h vapor in p̄ncipio est mobilis
spēs rep̄tat cū motu. Itē cū de se fit coloratus mouet
chrySTALLINā f̄m suū colorē: et cū spēs p̄suerit esse rei
extrinsece q̄ mouet visum iudicat vīus visua res exte-
rius eē moras: et iō iudicat muscas aut cimices vel for-
micas sup pietē ambulare. Postea vō h vapor i aquā
p̄uertit: q̄ p̄densat et in cataractā trāsit p̄firmatā: que si
totā pupillā coopiat phibet oīno visum. si aut nō oppi-
lat ex toto aut existit a latere foraminis aut in medio.
Si a latere diminutū videt et iudicat rem. Si vero in
medio sit iudicat rem et p̄foratā: qz p̄tem quam videre
nō pōt iudicat eē foramē. Et ex his nota modum cura-
tiōis cataracte p̄firmate. q̄ sit p̄ manualē opationē: q̄ sit
fit: qz ista cataracta penitus extrahat qz ante q̄ possit
attrahi egrediet totus hūor albigineus s; b̄ sit: qz actū
ip̄onit p̄foratō corneā longe a pupilla: et p̄fundat ob-
lique cornea: donec sit idirecto pupille: postea ducunt
actū ad locū cataracte vel aque p̄densate: et tūc ipsāz i-
pellūt ifra ad locū istū: et tūc cū suffocatione: et alijs
rebus phibent ipsa reascendere: et iō talē actū nō vo-
cant cataracte curatiū: s; vocāt abattere. i. deprimere
cataractā: et sic apparet tibi quarta tunica: q̄ dī vnea cū
ista in pte posteriori seu iteriori oculi est tunica gnta q̄
dī secundina: vel qz secūda est a scleritica: vel qz secun-
dine assilata. Post istas ē tunica aranea circūdas chry-
STALLINā vīus p̄te anteriorē: cū in pte posteriori cōtinuat
tunica retina: et in medio istoz p̄tinet hūor vitreus et i
medio eius est hūor chrySTALLINUS rotundus siue figure
sperice cū qdā planicie in pte anteriori: et h hūor est ma-
gis vīus p̄te anteriorem q̄ hūor vitreus in quo locat:
et iō hic hūor factus est ad chrySTALLINā locandū: et ad
ipsam nutriēdū. Et ex his cōpleta ē anothomia oculi.

De loco aurium in capite zc.

Is expeditis videbis aurē positā a latere ca-
pitis: qz sonus p̄cipit et dextris et a sinistris:
et ante et retro: et sursum et deorsum. Et iō in
strumentū illius potuit locari in dextra: et si-
nistra. nō aut in pte anteriori: qz ibi erant instra aliorū
sensuū. Auris autē fuit figure rotunde in hoīe vel circu-
lari: vt eēt plurimū capacissima: et cartilaginosa. Car-
tilaginosa autē fuit: vt eēt ab alteratibus extrinsecus tu-
ta. Et vt eēt sonora cuius foramē est longū terminatus
ad os petrosū in cuius p̄cavitate est spūs cōplanta-
tus q̄ est iplātatus: q̄ est instrū auditus: et eius foramē
vel cauernositates coopit p̄niculus subtilis cōtextus
ex villis nervoz auditus iam supradictoz vt hic est.
Ossa autē alia que sūt ifra basilare: nō bene ad sensum
appent nisi ossa illa decoquant: s; p̄ p̄m dimittere cō-
suevit: v̄z est qz de mādibullaz ossibus potes videre
p̄ncipiū et finem. Incipiunt. n. a cōmissura siue adorea

que est iter craneū et basilare in loco q̄ est in fine super-
cilij et frontis: et p̄cedit vīus p̄tem posteriorem iuxta os
petrosū et auriculam terminatur: aut ad dentes: quo-
rum anothomiam supra dixi.

De diuisione totius corporis zc.

Capite expedito diuide f̄m longitudinē totū
corpus in duas ptes: incipies a collo vsqz ad
caudā vt tibi p̄mo occurrit collū sc̄m p̄ pul-
monē et tracheā arteriā i aialibus respirati-
bus: in q̄ sūt. vij. spondiles: et he spondiles sūt graciles:
et subtiliores alijs: qz ab alijs dñt sustēdari et portari: de-
latū autē d̄z eē leuius deferēte: s; n. sūt subtiliores alijs
foramē h̄nt maius: qz nucha est grossior i collo q̄ i ali-
qua pte spondiliū: qz ibi est p̄ncipiū eius: et qz sūt gra-
ciles he spondiles fuerūt dure et firmiter p̄tinate vt nō
accidat dislocatio et lesio ab obuiatibus extrinsec. Post
istos sūt spondiles costaz: q̄ sūt. xij. sūt sc̄ costē. xij. septē
vere et v. mēdōse. Postea sūt spondiles renū q̄ sūt. v. et
sūt valde grosse et magne cū sūt sic fundamētū et sustē-
tamentū oīum aliaz et basis: postea sūt spondiles ali-
q̄ que sūt iplicatura: que est a dorso ad caudam: et sūt
tres minores p̄dictis: qz d̄z p̄tinuari cū ossibus siue spō-
dilibus candē que sūt p̄ue: vltio sūt spondiles candē
v̄z est qd̄ hic debes notare d̄rias h̄az spōdiliū: q̄ sūt
in foramibus eoz p̄ q̄ trāscūt pua nervoz et diuersita-
tes et eozum in alijs siue additamentis siue s̄menis vt
noīat Aui. Sed he diuersitates magis sunt note i cor-
pore decocto vel p̄fecte exiccato: et ideo nō cures: s; for-
te als faciā anothomiā in tali: et scribā que ad sensum
videbo: vt p̄posui a p̄ncipio: in quolibet tñ spondili est
nucha que est medulla s̄lis sube cerebri: nisi qz viscosi-
or est et solidior sc̄a vt ab ipsa tribuat sensus et motus
toti corpi a capite iserius: et qz orta est a cerebro diuiso
f̄z dextz et sinistrz: hinc est qz i superficie eius appet filuz
diuidēs eā p̄ mediū. s. dextz et sinistrz tñ nō penetrat h̄
diuisio vel sepatio f̄z p̄fūdū: qz nucha est orta a pte po-
steriori cerebri: q̄ nō est depressa f̄z p̄fundū: et ex hac di-
uisione siue sepatiōe nuche tibi pōt appere cā quare op-
pilatio pōt p̄tingere i media pte nuche: et nō erit i alia
pte: et ideo palis pōt in vna parte et dextra v̄l sinistra
p̄tingere et nō in alia. A nucha at in q̄libet spōdili orit̄
vnū par nervoz q̄ vadūt ad dādum sensum et motum
mēbris determinatis. Que at sūt mēbra ad q̄ proueni-
unt nervi illi nō pōt bene in tali anothomia videri: sed
oportet aial liquefieri i aqua pluuiali: et b̄ nō spectat
ad p̄ns: et si vis hec mēbra cognoscere lege i p̄ma fen-
p̄mi cas. summa sc̄da capto de anothomia nervoz or-
toz a nucha: et qz spondiles sunt. xxx. paria: nervozum
sunt. xxx. paria: et qz a cauda orit̄ vnū erūt. xxxi. pia.

De excoziatione brachiorum et pedū zc.

Is expeditis excozica brachium et pedem:
et incipe a brachio et excozica leuiter: vt vi-
deas venas supradictas: que veniunt ad cur-
uaturam brachij: et tunc videbis venam su-
pradictam: que penetrat p̄ subassella ad brachiū: et pro-
cedit p̄ domesticam partem brachij: et in pte iseriori cu-
biti apparet: et vocat basilica. Et in superiori pte cubiti
est cephalica: que euacuat a capite: et ad brachiū venit
supra furcula morte a vena ascendente ad caput: vt su-
pra dixi. Et in medio istarū est vnus ramus p̄tinuatus
in curuatura brachij cū ambabus: et hec vocat media
qz media est: vel alio noīe vocat cōis: q̄libet tñ harum
duaz procedit vltorius vsqz ad manū et in sinuestri pte
manus apparēt: et illa q̄ est inter auricularē et ānularē
dī sylen et r̄idet basilice. Que vero est inter pollices et
indicem dī saluatella et fleubotomatur loco cephalice.

Que dō est in medio dī funis brachij z retinet locum
cōis siue basilice post venas musculos multos notab:
z cordas multas magnas z grossas quartū anothomi
am pfectā in tali corpore nō labores inuenire: s; in cor
pore exiccato ad solem p trienniu; vt alias monstraui
z numez eoz pfecte declarauī z anothomiā talium:
z musculoz brachij z manus z peduz scripsi i lectura
quā feci sup pmo scōo z tertio z quarto de iuuamen
tis. Eleua igit carnositatem totam vsq; ad ossa: z pmo
inuenies os qd vocat adiutoriu: vep; est tamē q supza
dorsum siue pectus a latere posteriori: est spatula hñs
figuram similem ad modū spatule lignee: qd os latum
est inferius: vt pectus z costas nō ipediat: strictū vero
est superius vt adiutorio pfirmet: z iō in eius extremo
superiori h3 aliquā cōcavitatem superficialē ad modū
cōcavitatis rotunde: in qua vt reuoluat adiutorium si
tuata est extremitas rotunda adiutorij: cuius caput p
mū est rotundū locatum in psside ossis spatule: postea
in medio obliquat vñs domesticaz ptem vt plicatio z
amplexio rez sit possibilior. Extremitū aut h3 quasi du
as eminentias: q2 duobus fociis d3 iungi: z in me
dio partiū eminentiā hñiū h3 magis supra quandā
cōcavitatem in quā ingredit extremitas fociis inferio
ris: que facta est ad modūz instri hauriendi aquā: vt fir
mior sit cōiunctio z colligantia: z iō dislocatio raro z
difficiliter fit in hac iunctura. Et qñ sit raro est q bene
possit restaurari: z fociis inferius est longius supiori:
q2 cōuenientius est q illud qd sustentat altez sit longi
us: z maius: eo q sustentat: ambo tñ pueniunt: q2 sunt
grossiora in extremis q; in medio q2 ab extremis de
bent oziri lgamenta: z iuncture: z in medio debent si
tuari muscoli: z fociis superius nō pcedit directe: sicut
inferius: vt sit causa cōplicatōis manus z brachij: post
ista duo fociis est raseta: cuius ossa fuerunt purificata:
vt possit manus in planta eius plicari z cōtrahi ad cō
tinendum res fluidas z currentes: z fuerunt ossa eius
octo in duabus aciebus: in qualibet acie quattuor. po
stea sunt ossa pectinis denominata sic a forma z figura
pectinis. z sic sunt quattuor: que cōrident quattuor di
gitis: nam pollicis nō rīdet aliqd os pectinis q2 pollex
nō est in eadem acie cuz alijs digitis: postea sunt digiti
gnq; in quozū quocunq; videbis carnem in pte dome
stica vt possit cōplicari ad capiendū: z ex duricie ossiū
eoz non ledant pp frictionem. A lateribus et eoz est
multa caro vt iter ipos cōplicatos nō accidat vacuitas
aliqua. Ex pte vero siluestri nō est tanta multitudo car
nis: q2 digiti nō cōiungunt versus ptem siluestre. Post
carnem vero sunt corde quartū vnaqueq; ppria ad pro
pria venit iuncturā z illa que ad supiorem venit iūctu
ram ingredit p mediū inferioris corde: q2 egate eaz nō
pōt: vt sit tuta a nociis: z pp hoc supior magis est pro
fundior inferiori: q2 longius huius procedere. Itēz nō
egat eam ne tumor z ieptitudo fiat in digitis. nō autez
procedit in aliquo laterum: q2 ossi proprio d3 coniungi
in medio directe. non a latere.

De esse ossium z qbus in locis dirigunt zē.

Mltimo aut deueniemus ad ossa que sunt fun
damenta totius z supportaria omnia: z sunt
ossa inferiora: ante tamē q; ad ossa peruenia
mus ex coria cutem subtilissime vt inuenias
venas duas descendentes: que ramificate sunt a trun
co vene chilis descendentes: que qñ erit in fine spon
di liū renū mūdificat in duos ramos: quoz vnus trāsit
ad tibiā dextrā: z alter ad sinistrā qd pōt videre ad sen
sum: z eodem mō ramificat arteria descendēs: postea
glibet illoz tunicozū ramificat in duos magnos ra

mos: quoz vnus directe descendit per domesticam p
tem tibiē vsq; ad digitos pedis: z hec vocatur saphe
na que propter directionem suam fleubothomata eua
cuat a membris naturalibus: z genitalibus: vt a matri
ce renibus testiculis z hñmōi z appet supra genu z in
fra supra cauculā: z infra in calcaneo: z apparet in pe
ctine pedis alius ramus obliquat z ingredit iuxta iun
cturam scie: z iō vocat sciatica: z pp obliuationē quā
h3 circa has iuncturas fleubothomata magis euacuat
in passionibus iuncturaz: z appet in oibus predictis
locis. In parte tñ siluestri: postea eleua musculos z cor
das: z vide ossa. Et pmo est os femoris supra qd fabri
cati sunt spondiles dorfi: z per pñs totum corpus. In
parte inferiori h3 pssidem quandā: in cuius cōcavitatem
locata est extremitas rotunda cāne core que vertebrū
vocat: z in medio amboz in parte anteriori est quodā
dam ligamentū qd alio noie pōt vocari vtebz: etiā qñ
hoc vel pmo resilit foras: tñc necesse est hoīem claudi
care: q2 crus hoc elongat z firmari nō potest nec totūz
pōt bene suportari: necesse est vt crus tabescat: q2 vene
que pertranseunt inferius p oppressionem: z obliqua
tionem quodāmodo oppilant lz non pfecte z iunctura
hec istoꝝ ossium vocat scia: vnde dolor eius vocat scia
ticus: postea videbis os qd noiat cāna core qd est ma
ius oibus ossiis: que sunt in corpore: q2 d3 esse sustentamē
tū totius corporis: qd pcauitatem habuit magnam: vt
esset leue: z vt multū medullam retineret: z q2 melius
sustentare pōt qñ nō stat perpendicular: s; qñ fm extre
ma plicatū est versus domesticam: z in medio plicatus
est z cōnexū: hinc est qd nō est rectū oino: sed fm mo
dū dictū post ipsum in iuncture genu sunt duo fociis tñ
bie versus tñ ptem anteriores in iunctura illa est os qd
vocat patella factū ad modū patelle vt iunctura sit for
tior facta ex ligamentis ac si per modū fuissent ligata:
z fociis maius est in domestico z grossius: q2 illud h3
magis onus corporis sustentare. minus aut z subtilius
est in pte siluestri nō perueniens ad iuncturā: q2 factus
est tñ vt sit appodiamentū maioris. Post ista duo fo
cilia est os cui ista ptiuant per iuncturā cayb siue ca
uicule nominate ab osse illo qd cayb nominat: z est os
calcanei fabricatū depressum z grossum quadrangu
latū. vt possit bene figi z figere totū: z propter fixationes
bonam z vt qñ figit cutim ad terras nō atterat. natura
cutim grossam callosam multa sub ipo posuit. Postea
est naviculare qd est factum ad modum navicule qua
drangulare oblongum. Postea est raseta pedis qd cō
positū est ex tribus ossibus: non ex octo sicut raseta ma
nus: q2 pes nō d3 ita pluribus motibus moueri ad ali
qd retinendum vt manus: sed propter fixationem habu
it tñ tria. Postea est pecten qd compositum est ex gn
q; q2 pollex positus est in eadem parte cum alijs: post
hec sunt ossa digitoz qtuordecim: q2 glibet eoz digi
tozū h3 tria ossa: z pollex habz duo: z tunc erunt ossa
pedis. xxvij. Quot autem z qui sunt muscoli z corde
magis potest videri in homine exiccato q; recenter su
spenso: sicut alias declarauī ad sensum qñ legi libzū de
iuuamentis membroz tñ: tñ scias q corde extenden
tes digitos pedis oriuntur a musculis qui sunt in tibia
in parte siluestri sed ptabentes digitos oriuntur a mu
sculis: qui sunt in planta pedis: nam pars inferior pe
dis fuit carnosissima multum propterea vt pes magis fi
geretur z cutis ab ossibus ad terram non alteretur: z
ideo in planta pedum rationabilr muscoli contrahen
tes digitos fuerunt locati: sed extendentes digitos nō
potuerunt locari in parte superior: q2 pars superior d3
esse excarnata ne aggrauet pedem.

Incipit

Incipit tractatus Rasis de egritudinibus puerorum
z earum cura qui appellatur practica puerorum.

De sabafati puerorum.

Sabafati accidit pueris z forte accidit in fa-
cie z in capite z generatio eius est propter
multitudinē sanguinis z humiditatem cu-
tis z signū eius est vulnera parua ex qbus
exit humor qui expandit in facie z in capi-
te: z cū eis accidit pruritus qre puer plan-
git vigilat: z querit: z incipe in eoz cura corrigēdo ci-
bū nutritis: deinde tonde caput pueri cū psilotro: dein-
de suppone desup folia attriplicis: qm forte curat p
tū qm ista folia sugunt venenū: aut pone desup istū yn-
guentum. **U**nguentum valens ad sabafati que acci-
dit in capitibus puerorum. Reci. ceruse litargiri. 3. v. li-
xiij. d. cineribus vitii. 3. iij. olei ro. 3. i. cere. 3. 5. liquefiat
cera cū oleo ro. z terant medicie: z pficiant cū vitellis
duoz ouoz assis. Deinde ynge cum eo caput pueri.

De fauositate puerorum.

Passio que dicitur fauosititas mellis est spēs sabafati
z tūc sup vulnera apparēt qdā squame z scalpitur cu-
tis cuz magno pruritu: z exit ex eis qd ē que mel: z cu-
ra eius est vt quotidie tondatur caput z abluatur cuz
aq̄ mentastri z maiorane z saturegie: deinde yngatur
cū isto vnguento. Accipe litargiri. ceruse. añ. aur. ij. sulfu-
ris z argenti viui: aureū. i. olei rosati partes duas: ace-
ti partē vnā misceantur z cōficiantur cuz oleo rosato z
aceto donec fiat vnguentū: z ynge cuz eo sero z mane:
z caput ablue cum illa aqua.

De magnitudine capitis puerorum.

Accidit qbusdā pueris q exeat cum magno capite
z post exitū augmentatur vltra mensuram debitam. z
ego vidi puez cuius caput adeo augmentabatur in lō-
gitudine z latitudine q corpus eius sufferre non pote-
rat z non cessauit augmentari quousq̄ mortu⁹ est puer.

Magnitudo aut capitis aut erit ex ventositate gene-
rata in ossibus capitis: aut ex aggregatione aque inclu-
se in eo que non inuenit viam exitus: z incipe in cura
eius purgando caput nutritis cuz hieris magnis z ca-
neat ab omnibus cibis generantibus ventositatem z
superflua grossa: deinde incipias in eius cura cū eis q
mittuntur in naribus pueri: sicut de oleo amigdalaz
amaraz: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut d
aqua maiorane: z si sic sit curatus sufficit. Sin autē po-
ne super caput emplastrum de olibano: sarcacolla sera-
pino gummi amigdalaz: si sanatus fuerit sic sufficit:
sin autem accipe alzum vel alzunabum z pista cum te-
sta sua donec fiat quasi vnguentum. misce cum eo parū
olibani z pone super totum caput post rasuram: z per-
mitte aliquot diebus. Ista medicina restringit caput z
redire facit ad mensuram debitam: deinde mitte in na-
ribus eius. fel lupi vel cerebrum z parū myrre vl am-
bre z fac hoc in quolibet mēse. Paruitas capitis si fue-
rit naturalis non curatur.

De inflatione ventris puerorum.

Multotiens accidit eis cum magnitudine capitis in-
flatio ventris: z cura eius est q accipiat myrrā z aloē
z crocum z cōficiantur cuz aqua saraliāz: z pone sup
caput z si cum inflatione ventris in magnitudine capi-
tis macrescit corpus. Accipe anilem. 3. v. anellanarū.
3. vij. amig. z feniculi aureū. i. terantur z extrahatur ab
eis oleum deinde immitte naribus vsq̄ ad. 3. iij. z yn-
ge caput z mitte in narib⁹: z da bibere nutriti cū lacte.

De sternutatione puerorum.

Sternutatio accidit in cerebro vel in tunicis eius: z
signū eius est q oculi pfundantur z superuenit febris.

Cura eius est q ponas super cerebrū folia portulacē
aut rasurā cucurbite cū oleo ro. z farina ordeī: aut yn-
ge caput cum vitello oui z oleo.

De vigilis puerorum.

Vigilie accidunt pueris in prima etate ex corruptio-
ne lactis: z cura eius est vt mittatur in naribus pueri
oleum violatum cum croco aut oleum anetinum cum
succo lactuce: z ynge caput z stomachū cū istis oleis:
z sit sollicitudo nostra in correctione lactis. z da sugē-
re sirupum papaueris z ynge tempora z frontem cum
oleo opij z croco.

De epilepsia puerorum.

Epilepsia accidit duob⁹ modis: aut nascitur puer cū
eā: z est ex malitia complexionis naturalis in cerebro,
humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis: z si na-
turalis est qm cum ea nascitur. Signū accidentalis est
qm aduenit post partū. z cura nālis est observatio die-
te: qm cum mutauerit etatē sanabitur ab ea: si autē nō
fuerit sanus sectabitur euz vsq̄ ad mortē: z curatio ac-
cidentalis est sollicitudo circa corruptionem lactis: vt
caput z corpus nutritis purgetur: z caueat ab oib⁹ ci-
bis gñantibus flegma: z nō lactetur puer nisi in ea q̄
titate qua possit digerere vel minus: z mitte in narib⁹
medicinas calidas: z odorēt assam fetidam z rutaz z
ynge cum oleis calidis z suspende peoniam in collo
eius: z liga ad collum eius lapidem smaragdī: z non
accidet eis epilepsia z si durauerit post hoc da tyria-
cam magnam.

De quadam passione que dī mī puerorum.

Quadā passione que dī mater puerorum: hec infir-
mitas accidit pueris in prima etate frequenter: z signū
eius est plāctus magnus multus timor in somno: z vi-
gilis augmentatur calor: z ex ore eius egreditur odor
fetidus: z causa huius egritudinis est acceptio lactis
plus q̄ possit digerere. Et cura eius est in correctione
lactis. z q detur dyaploris diamasum quotidie sexta
pars dragme. cum lacte: z precipua medicina est in b
tyriaca magna.

De sane aurium puerorum.

Humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec in-
firmitas accidit pueris in pma etate ex humiditate ce-
rebrī. **E**t cura eius est vt mittatur in ei⁹ auriculis li-
cinium bombacinum antiquum z cum fuerit humore
plenum extrahatur z aliud intus mittatur: z forte cuz
hoc tantum curatur. sin autem accipe alumen z dissol-
ue cum vino z intinge in licinio z itromitte: humor. n.
desiccabitur. aut accipe croc. z nitrū contere cū aqua
z aceto z intromitte.

De veneno fluente de aure.

Veneno: z hoc accidit pueris ex vesica vel plaga
accidente in auricula. sufficit eis intromittere mel buli-
tum cum aqua: purgat enim venenū ab auriculis: aut
accipe folia myrte aut galle z distemperetur cum ace-
to z intromittet.

De morbis oculorum in pueris.

Egritudinibus puerorum in oculis: accidit pueris i-
volis diuersitas egritudinū: z ex eis est inflatio z clau-
sura palpebrarum: z forte hoc accidit ex medicinis sti-
pticis: quas mulieres ponunt super capita puerorum:
sicut alkanna z huiusmodi: quoniam superflua capitis
conuertitur ad oculos: z forte accidit eis ex fluxu mae
calide z frigide. Et cura hui⁹ egritudinis est qm rubor
est in facie z calor in fronte: vt accipias succū memi-
the z folioz rosaz. añ. 3. i. croci myrre. añ. 3. i. z. 5. pul-
ueriza z confice cum aqua saraliarū z lacte muliez
z superpone oculis z fronti quotidie renouādo quo-
usq̄ apiant

vsq; apianf oculi z exptu in pueris. **¶** Si at in oculis nō fuerit rubedo nec calor in frōte. Accipe myrrā z crocū z aloez z folia rosaz pñce cū bono vino z super oculos pone. **¶** Et pbatu ad hoc qđ sepe pbaui mitte in narib⁹ paz ambre z distēpa cū lacte mulieris. Si at accidat eis alia z egritudinū aliq; sic scabies z albedo z hmoi curenf cū medicinis q̄ dicunt in etatib⁹ adolescentiū z iuuenū z alioz: s; tñ cū leuiozib⁹.

¶ De obliquitate visus.

¶ De egritudine qñ qđ oblique aspiciat vel videt z B aut ē nāle aut accidit post partū: z cura ei⁹ ē qđ apponat o nocte cādela ex pte pñia visui obliqui: z cū recept⁹ vel erect⁹ fuerit in lecto suspēdant cultre pulchre diuersoz coloz sup lectū quousq; corrigat visus.

¶ De morbis dentium.

¶ De egritudib⁹ q̄ accidunt pueris circa natiuitatē dētiū dixit Sal. qñ dētes nascūt cito natiuitas eoz leuioz ē: z mioris doloris: s; dētes erūt obiliores: z cuz tarda uerit eoz natiuitas erit dolor fortis: s; dētes erunt fortiores: z duri: z si origo fuerit in vere nascunt statim z sine dolore: z ecōuerso: si fuerit i hyeme: s; gingiue nō flabunt: z si fuerit in estate accidit eis pu⁹ dolor: z accidit eis in h tpe plm apā in maxillis z gingiuis z glā dule z pruritus in auriculis: z fluxus sanguis z vene ni: z forte accidit qbusdā febris z flux⁹ vētris: aut pñtatio. **¶** Et cura eius est qñ inflat gingiua vt scalpaz paz cū digito z postea cū oleo vel pinguedine galline aut cerebro leporis: aut lacte canis: z pone sup caput pueri aquā in q̄ d cocta fuerit camomilla z anetū: z si p eius mādibulas pone emplā dissoluta: z si dolor augmentef post hoc apud origines. Accipe alcānā butirz oleū laurinū misce totū: z pone sup locū. **¶** Vel accipe butirz vacce z medullā cruris z pone desup z si appauerint capita dētiū pone sup caput totū z collū lanā mundā z spargat q̄tidie sup lanā aq̄ tepida. **¶** Et si acciderit fluxus vētris medicabit cū eis que dicem⁹.

¶ De pustulis que accidunt in ore pueroz.

¶ Vesice que accidunt in orib⁹ pueroz in pma etate qñ qđ accidunt ex corruptiōe lactis: vel ex acumie: z illa vesicatio aut erit nimis acuta aut paz. **¶** Signū acutē ē rubedo z fortitudo doloris z fluxus saline z signū paruz acute ē vt vesice declinēt ad albedinē z sint pui doloris z hūoz q ad os descendit sit multus. **¶** Cura vesicaz acutaz ē corrige lac nutritis cū cibo frido z hūi do. deinde masticare paz de lenticulis z ponat mulier in ore pueri: aut acci. paz mīdi z distēpa cuz aq̄ rosaz z suppone z pone in ore pueri aquā macianoz vl maloz gnatoz. **¶** Et si acuta fuerit z nimis colerica misce cū istis succū lactuce aut portulace aut vne canine. **¶** Et cura vesicaz pui acuminis z dclinatīs ad albedinē ē vt accipias: myrre croci. añ. 3. i. zuccari duplū pulueriza z mittant in os z si plage fuerit nigre aut putride medicabimur cū medicinis dictis in etatib⁹ iuuenū.

¶ De vomitu in pueris.

¶ Accidit pueris in pma etate vomit⁹ mltis causis: aut pp lactis multitudinē magis qđ digerere possit: aut pp corruptionē eius. z maxie si puer fuerit humidus z obilis stomachi. **¶** Et cura est vt vetes multitudinē lactis: z post pñdera in vomitu si sentit odor acetosus z fuerint in eo hūozes al. Accipe olibanī sextā ptē. 3. i. z rube sicce tertiā partē. 3. i. pulueriza z misce cū siru. rosaz: z da puero: aut accipiat mater paz cimini z sumach z masticet: z ponat in ore pueri. **¶** Aut detur puero si rupus maloz granatoz cū menta. **¶** Aut qđ sepe probani: accipe ligni aloes z masticis. 3. s. galle sextā ptē. 3. i. Molle totū z pñce cū sirupo rosaz z modico alga

lie z da puero anteq; sugat lac. z pone sup stomachuz hoc emplastr mastix: aloes acatia galla olibanū panis vñt. añ. pñce cū oleo rosato: z sirupo rosaz: z pone sup stomachuz: est. n. exptū ad vomitū z saluā puerorū. **¶** Et si in vomitu nō fuerit odor acetosus s; acut⁹ z calor declinat paz ad acumen: vel color ad palorē: pñina puero paz de rob agreste vel citoniorū vel coctano rū aut de istis. **¶** Troscisci valentes ad vomitū puero ruz. Recipe rosaz spodij. añ. 3. iij. galle. 3. ij. semis portulace: semis lapatij. añ. 3. i. z 5. carabe pñcianf cuz aq̄ agreste vel cū aq̄ maloz granatoz ad pōdus. 3. i. z da trosciscū vñt puero cū sirupo rosaz: z pone sup stōm istud emplm qđ valet vomitū z fluxū ventris qui accidunt pueris. Reci. farine orde: rubi viridis: corticē mali granati. añ. pñce cū aq̄ rosaz z pone sup stomachū.

¶ De fluxu ventris puerorum.

¶ Multoties accidit fluxus ventris pueris pp natiōnem dentitūz sicut diximus. Vel pp frigus cum ligatur puer. Aut pp corruptionē lactis ex colera aut flegmate. **¶** Et signū colere est qđ iueniat in egestione pueri citrinitas z acumen: z qđ erit sine moza. **¶** Et signū frigoris z flegmatis est albedo in egestione z tortio in ventre cū egerit z nisi flegma sit viscosum erit statiz. **¶** Et cura est vt def puero sirupus rosaz vel macianoz vel mali granati cū mēta z accipiat de spodio in aq̄ posito ad bibēdū: aut accipiat fermētūz dissolutūz in aq̄ z cola z mitte sextā ptem. 3. spodij z tres ptes. 3. galle z 3. 5. croci z da bibere. **¶** Aliō accipe semē lapacij z violaz z misce cū vitello oui affati z da puero. **¶** Aut da ex hac medicina expta. Reci. semis lapacij: arilli vñt vnaz passaz. añ. 3. iij. glandiūz semis papaueris albi. añ. 3. ij. croci aurea q̄tuor pulueriza z def ex eo puero cum rob de citonij vel sirupo rosaz: z pone sup stōm emplā stiptica: z accipe aquā decoctōis sumach: z mīa lassa cū farina orde: vel farina milij suppōe: si cessauerit flux⁹ bonū est. Sin aut acci. acatie ceruse. añ. 3. i. opij vñ. ptē. 3. z forma liciniū z superpone z statiz cessabit fluxus. **¶** Si aut fuerit ex frigore vel flegmate detur puero octana pars. 3. gallie cū succo coctanoz vel def pars q̄rta. 3. olibanī. emplm pñtās vētrē valet stōis puerorū. Acci. croci: myrram ceraz confice cum vino z pone desuper.

¶ De constipatione puerorū.

¶ Multoties accidit pueris cōstipatio. z cura eius est vt des nutriti paz cucumeris asininī: deinde alia die lactet puerū: aut accipe lacteridis terre z fac cerotū: z pone desup aut accipe mediā ptē stercoris foricini z terre cū pinguedie renū hirci z fac liciniū partū z suppōe z si acciderit puero duoz mēsiū vt pñtipef ei⁹ nā z alte ref in calore z si pñt vomere. Acci. sarcacolle tertiā ptē. 3. vni⁹ z da cū lacte mris ei⁹: aut fac clistē cū oleo viol.

¶ De tussi puerorum.

¶ Tussis accidit pueris in pma etate. Lingue at eoz nō pñt claudē epiglottū: z sic ifrigidat pect⁹ z ei⁹ ista: z cura ei⁹ ē cū eis q̄ sunt sic cib⁹ z medicina. Isti. n. non debēt curari cū forti vl vehemēti medicina. S; accipe amigdalas dulces pñsta z pñce cū aq̄ feniculi z coque cū ea: z ppina puero sero z mane. Aut accipe aquā feniculi z misce cū lacte z da puero. **¶** Et si cū tussi fuerit aspitas z siccitas. accipe semē citoniorū z resolue cū aq̄ calida z exhe viscositatē. coq sup ignē cū penidijō z oleo amig. z da. z si fuerit calor misce succū maligrati dulcis. **¶** Medicamē ad tussis puerorū cū calore. Reci. papaueris albi: dragagati. añ. 3. s. seīs cucumeri 3. i. Confice cū aq̄ decoctōis sebestē. **¶** Aliō ad tussis puerorū. Reci. passas sine arillis fac bulire vase ferreo: sed

equale

caue ne adurāf pista z misce tñdē penidiōz: z da pue
ro sero z mane ad modū nuciō. **¶** Aliud ad tussis fri-
dā. Accipe myrrā z misce cū melle z cuz oleo amig. z
ppina. **¶** Et si pect⁹ pueri fuerit plectorici accipe ora
gātū galbanū: añ mitte in vitello oui assati: z da. Et si
acciderit strictura anhelit⁹ accipe se. lini pista cū melle:
aut accipe se. bōbac⁹ z pfice cū vitello oui assati. **¶** Et
si cū tussu fuerit flux⁹ vētris da sirupū mirti cū lacte co-
ctū. Aut coq⁹ dactilos cū farcacibus z lacte z ppina.

¶ De pruritu z vesicis puerorum.

¶ Pruritus z vesice accidūt pueris in coris ex acuita-
te vrine: z qñq⁹ accidūt diuersa vulnera in corpib⁹ pue-
roz ex corruptiōe lactis in stō pueri vñ se. **¶** Ex illis
āt vesicis qdā sunt albe qdā rubee: qdā nigre: z qdāz
vehēm⁹ doloris: z qdā pui: z si nigre fuerit cū febre si
gnificat mortē: z cura gñalis est vt pmo icipiat in cor-
rectiōe lactis z ponat puez in caldario pleno aq⁹ cala
ad attrahēdū supflua ab iteriorib⁹ ad exteriora ad sup-
ficiē cutis vel corporis: z da puerō medicinas ad expel-
lēdū supflua ab iteriorib⁹ ad exteriora ad supficiē cutis
sui cōpis sic ē decoctio dactiloz aut ficulū cū aq⁹ fenicli.

¶ Et cū itelleris q⁹ oēs supfluitates sunt ex. balnea
qñdie in aq⁹ decoctiōis folioz rosaz z mirti hmōl. Cū
āt puer exierit ab aq⁹ vngat oleo rosato. z si vñhera fue-
rint sicca cū oleo violato. Si hūida ex mltitudine vene-
ni pone desup cerusam mixtā cum cera z oleo rosato.
¶ Et si affuerit prurit⁹ z puer trāserit sex vñ septē men-
ses ipz balnea p in aq⁹ decoctiōis violaz siccaz z oz. ex
corticati: maluauiscit: fenugreci: feniculi: cucurbitē: s⁹ nō
vnges aliq⁹ vnguento. z da nutrici succū sumiterre: mi-
rabolanos: citri. z abstineat nutrix ab oib⁹ dulcib⁹ z sal-
sis adurētibus sanguinē: z si acciderit i crure aliq⁹ vul-
nera post balneū supaspge puluerē amidi spodiū alkā-
neirosarum myrrē: z farinam ordeī.

¶ De lumbicis puerorum.

¶ Nō opz nos dare medicinas fortes pueris ad potan-
dū p hac passionē: sed eligem⁹ ex eis q⁹ apponunt ex.
¶ Medicamē ex hēs lūbicos ab intestinis. Accipe ci-
minū pista cū felle tauri recentī z pone ad vmbilicū.
¶ Aliud. accipe lupinos asininos. z. i. alipiadi: z bacca-
rū lauri. añ pficiant cū felle tauri recentī. z da qñdie ad
bibēdū. z. i. aut aquā sebestē: aut oleum oliue: aut come-
dat amigdalas dul.

¶ De iflatōe vñ eminētia vmbilici pueroz:

¶ Eminētia vmbilici accit pueris qñ mltū plāgūt: vel
vociferāt: aut ex tussu magna: aut forte accit ex casu vel
percussioe. **¶** Et cura ē vt accipias lupios z petias pāni
linei: z cōbuī z pfice cū vino z iterpōe stupas z pone
sup vmblicū: z si fuerit flexibilis cauterizet in circuitu
ymblici: z nō i loco flexibili pp tenuitatē cutis z si idi-
gueris fortiorib⁹ medicinis pōe medicinas qō dicem⁹ i
caplo crepature.

¶ De crepatura pueroz.

¶ Jam dixim⁹ sup⁹ qñ modis accidit crepatura: sed mō
nō idigem⁹ nisi medicinis pueris necarijs. **¶** Emplz
valēs crepature pueroz. Reci. alumis aureos. xv. gal-
le aureos. ij. terant z pficiāt cū vino qñsq⁹ ispisset. z po-
ne sup locū z suppone spōgiā itinctā in aceto mixto cū
aq⁹ z cū ceciderit aliō repōaf. **¶** Aliō lene ponaf sup
pānū aliqñ glutinū de corijs: z sup locū pōaf: z pmit-
te quousq⁹ adhereat. z si ceciderit aliud reponatur.

¶ De lapide in vesicis puerorum.

¶ Lapis q⁹ gñaf in vesicis pueroz fac strāguriā: dolo-
rē magnū z tenuitatē vrine: z pruritū i vga: z fōte erit
vga sp erecta: z cura ei⁹ ē i balneis vt balnees puez qñ-
tidie i aq⁹ cala: z da ex ista medicina. **¶** Medicamē p
uocās vrin ā: z frāgēs lapidē. Reci. olibani vñchē añ.

pfice cū melle: z def ad modū auellane mane z sero.

¶ Medicamē exptū ad gñitatē lapidis z diffic⁹ vrine.
¶ Acci. septē nuces virides z pista cū cortice exteriori:
z accipe māipulū vñū porroz nō lotoz: z exhe succū
ex vtroq⁹ i vase vitreo z cola z da puerō oi mane septē
dieb⁹: z qñ ibit dormitū vñge vga z testiculos oleo an-
tiq⁹ vñ oleo de ben.

¶ De relaxatiōe pueroz.

¶ Relaxatio accidit pueris: vñ i vno mēbro vñ toto cor-
pore: z phibet ipz ab ambulatiōe z motu: z puenit pp
viscosum hūorē relaxātē neruos. **¶** Et cura ei⁹ ē si nō
fuerit nālis vt des nutrici sirupū factū de medicis scti-
lib⁹: z sit eius cib⁹ sic⁹: sic res assate z nō comedat lac-
nec carnes duras: ouinas: nec pisces: nec vinū limpha-
tū: z añq⁹ lactē puer ponaf in balneo: z inūge ei⁹ iun-
cturas cū oleo de costo vñ d castoreo: z vñaf qñdie isto
electuario. **¶** Electuariū qō cōposuit Gal. cuidā pue-
ro q patiebat spasmū i toto corpore. **¶** Reci. mētastrī ro-
sa. cinamomi. masticiis. su. meu. ameos. dozonici. zedoa-
rie. gariofiloz añ. aureū vñū. sandalo. ligni aloes. añ.
z. i. musci. z. s. vñge oēs medinos balsamo: z pfice cum
melle: z da qñdie qñtā pñ. z. i. vel. s. z si spasm⁹ fuerit
in toto corpore: pōe sup spōdiles dozi emplz euforbij.
qō sic fit. Accipe cere. z. i. euforbij. z. i. olei qō suffic⁹ z c.

¶ Impressum Venetijs per Joannem
z Gregoriū de Gregorijs fratres. An-
no domini. M. ccccc. die. xvij. Feb.

¶ Explicit Fasciculus medicine in quo
continentur: vñ.

Primo iudicia vrinaz cuz suis accñtijs.
Secundo tractatus de flebotomia.

Tertio de cyrogia.

Quarto de matrice mulierum z impre-
gnatione.

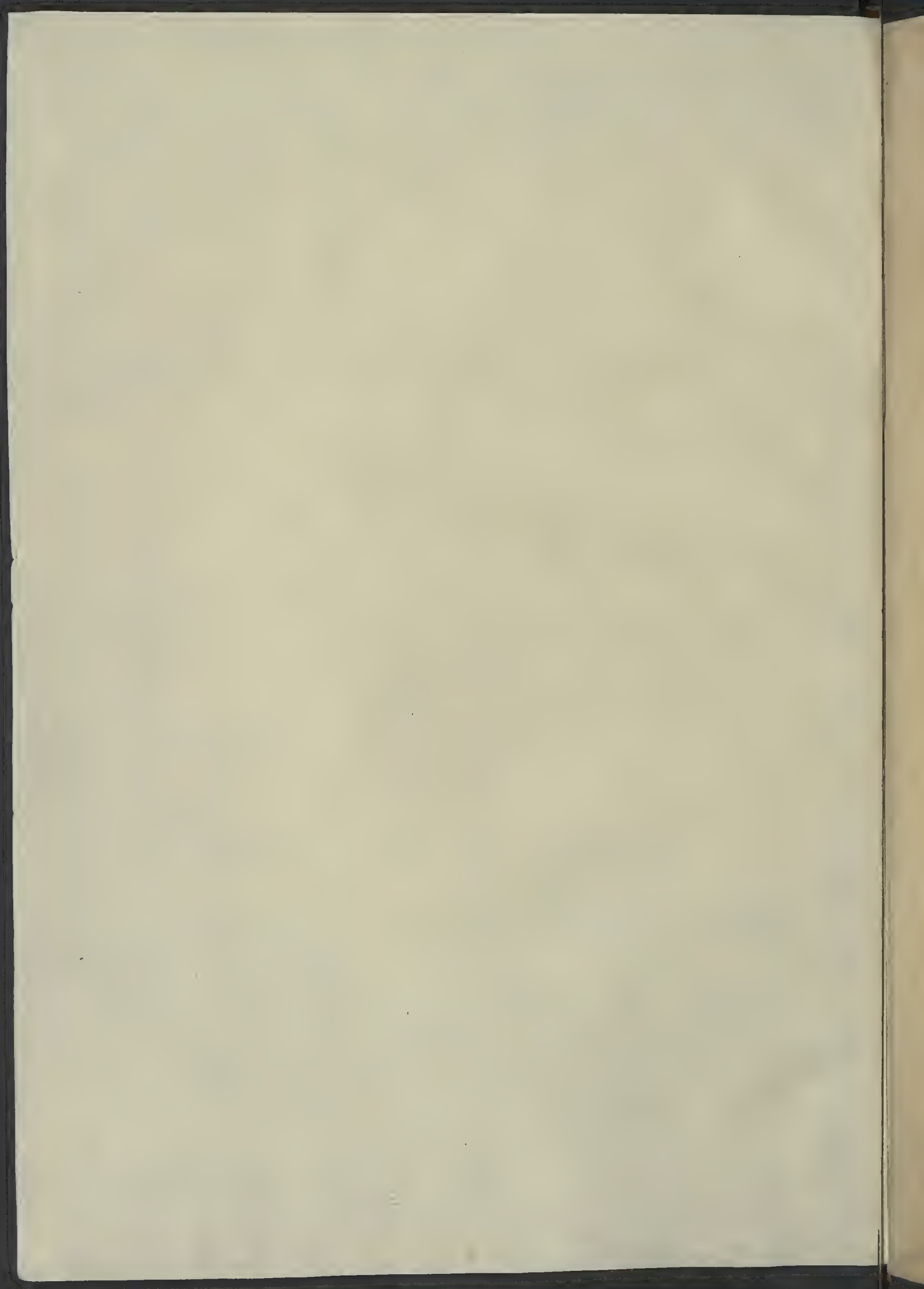
Quinto pñlia vñlissima pñtra epidimiaz.

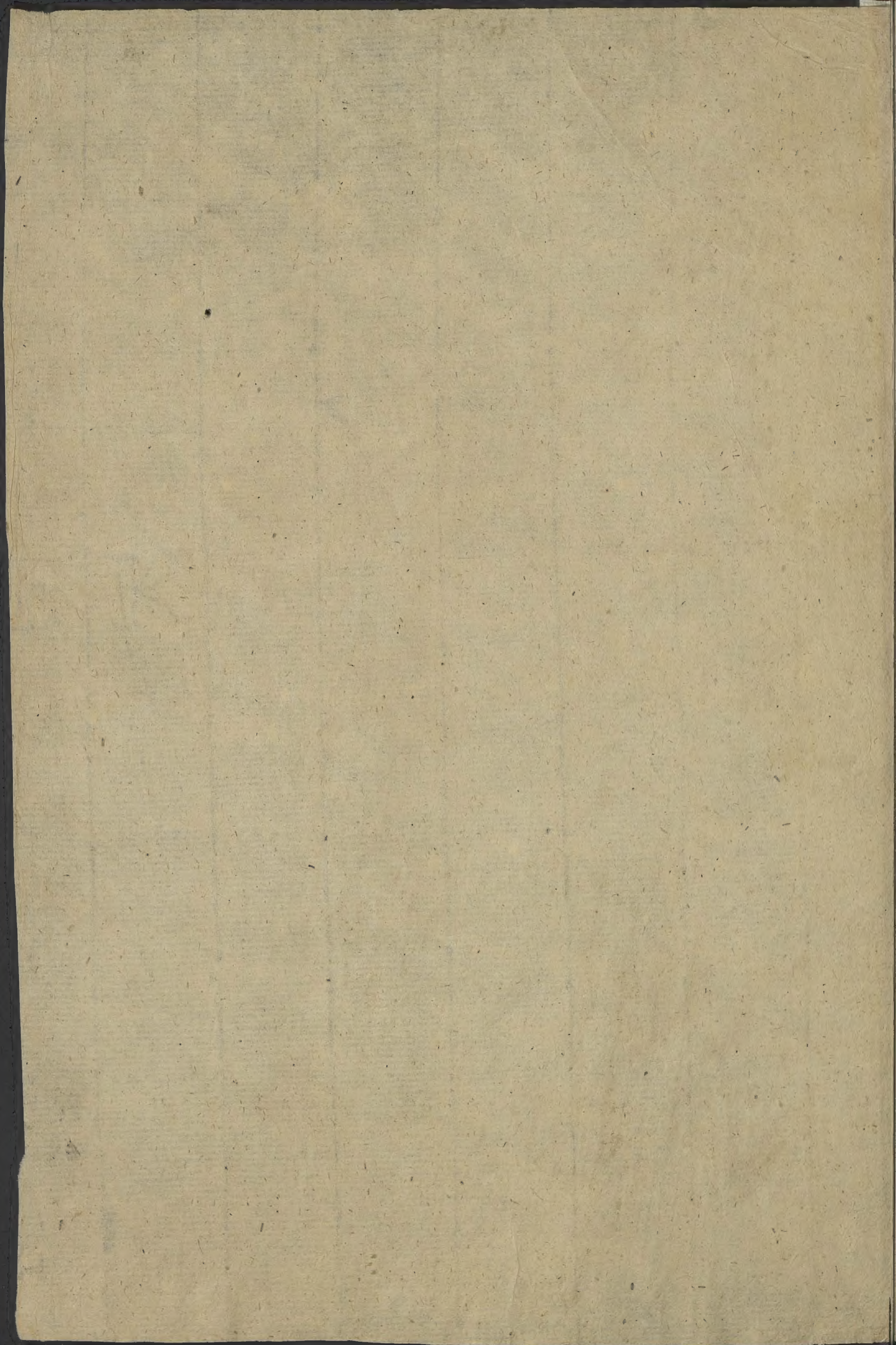
Sexto de anothomia mundini totius
corporis humani.

Septimo de egritudinibus puerorum.

BIBLIOTHECA
VNIV. IPSELL.
CRACOVENSIS

B7
Oddział Konserwacji Zbiorów
2001 r.

